

*0: EK
*1: 2009-2010
*2: 16
*3: WordXP
*4: 16de vergadering
*5: Dinsdag 26 januari 2010
*6: 10.00 uur
**

Voorzitter: Schuurman

Tegenwoordig zijn 63 leden, te weten:

Van de Beeten, Benedictus, Van den Berg, Van Bijsterveld, De Boer, Böhler, Broekers-Knol, Doek, Dölle, Van Driel, Dupuis, Duthler, Engels, Essers, Flierman, Goyert, De Graaf, Hamel, Haubrich-Gooskens, Hendriks, Hermans, Hillen, Ten Hoeve, Hofstra, Holdijk, Ten Horn, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Kneppers-Heijner, Kuiper, Lagerwerf-Vergunst, Laurier, Leijnse, Leunissen, Linthorst, Meindertsma, Meulenbelt, Meurs, Noten, Peters, Putters, Quik-Schuijt, Reuten, Rosenthal, Schouw, Schuurman, Slager, Slagter-Roukema, Smaling, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Thissen, Tiesinga, Vedder-Wubben, Vliegthart, De Vries-Leggedoor, Werner, Westerveld, Willems en Yildirim,

en de heer Rouvoet, viceminister-president, minister voor Jeugd en Gezin, en de heer Plasterk, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
**

*N

De **voorzitter**: Ingekomen zijn berichten van verhindering van de leden:

Van der Linden, wegens verblijf buitenslands in verband met een bezoek aan de Raad van Europa;

Bemelmans-Videc, Kox, Strik, Elzinga en De Vries, wegens verblijf buitenslands in verband met deelname aan de Parlementaire vergadering van de Raad van Europa;

Eigeman, Biermans en Asscher, wegens verblijf buitenslands;

Schaap, wegens persoonlijke omstandigheden.
**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.
**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

*B

!Verwijsindex risico's jeugdigen!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de jeugdzorg in verband met de introductie van een verwijsindex om vroegtijdige en onderling afgestemde verlening van hulp, zorg of bijsturing ten behoeve van jeugdigen die bepaalde risico's lopen te bevorderen (verwijsindex risico's jeugdigen) (31855).

De **voorzitter**: Ik heet de minister voor Jeugd en Gezin van harte welkom in de Eerste Kamer.

**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. De VVD-fractie staat in beginsel positief tegenover dit wetsvoorstel. In tegenstelling tot twee andere pogingen van deze regering om de Nederlandse burger van top tot teen in kaart te brengen, namelijk in een ekd en een epd, ziet de verwijsindex er beter uit. Er is ook al veel maatschappelijke ervaring mee. Er is zelfs een uitvoerige evaluatie van zogenaamde "proeftuinen", een term die mild klinkt en daarmee het mogelijk karakter van verwijsindexen enigszins verhult.

Het gaat immers om het op een centraal punt melden van reële en ernstige bedreigingen voor jeugdigen. In de Tweede Kamer is het bereik van de index via amendementen terecht wat minder breed gemaakt. Ook wij vinden dat het bij de verwijsindex moet gaan om ernstige problematiek. Maar ook de VVD-fractie is van mening dat de overheid hier een belangrijke taak heeft, in elk geval en ten minste om toe te zien op adequate jeugdzorg. Het komt ons als juist voor dat de overheid de middelen creëert en daarop toeziet, om de communicatie tussen hulpverleners optimaal te laten verlopen.

De inhoud van de communicatie en de inhoud van zorg laten wij graag aan de professionals over. We zullen in deze korte bijdrage aan het plenaire debat over dit wetsvoorstel daarom terughoudend zijn met betrekking tot de details van de communicatie en de inhoud van de zorg. Laten wij hulpverleners vertrouwen en niet bij voorbaat alles willen reguleren. Het risico is immers groot om na tragedies als de dood van of, zeg maar, de moord op het meisje Savannah inderdaad alles te willen regelen, maar dit is in de visie van liberalen geen goed idee. Laat de overheid het veld ruimte gunnen om zelf te organiseren hoe soortgelijke drama's kunnen worden voorkomen.

Vanuit dit perspectief heeft de VVD-fractie nog een enkele vraag dan wel opmerking. De eerste betreft de zwijgplicht van artsen, de tweede de privacy van de betrokken jeugdigen en het gezin

waaruit zij komen. Ten slotte heb ik nog een opmerking over de etniciteit bij de registratie.

Wat de zwijgplicht betreft het volgende. Ook artsen zullen meedoen aan de verwijzindex. De artsenorganisatie KNMG heeft hierover op 22 december jongstleden een brief geschreven. In onze ogen is het standpunt van de KNMG inzake het al of niet meedoen door artsen aan een verwijzindex te beperkend. Wij zouden wensen dat de artsen hiertegen protesteren. De KNMG stelt dat artsen -- ik citeer -- "alleen een melding zouden moeten doen die voortkomt uit hun expertise. Op risico-indicatoren uit andere leefgebieden kan beter door andere professionals worden gesignaleerd." Een kromme zin trouwens, maar de betekenis is duidelijk. Deze stellingname gaat ons inziens voorbij aan de positie van de huisarts van wie verwacht wordt dat hij ook naar psychosociale bedreigingen van de gezondheid kijkt. Die behoren ook tot de expertise van de huisarts. Het kan niet zo zijn dat alleen puur somatische gezondheidsbedreigingen door de huisarts gemeld mogen worden. Overigens is hier sprake van een kwestie waarover veel verschillen van mening bestaan, namelijk de betekenis van de zwijgplicht van artsen in het algemeen. Het is hier nu niet de plaats om daarover een debat te voeren. Wij roepen de KNMG wel op, hierover nog eens goed na te denken.

De tweede kwestie die wij nog willen aanroeren, is de kwestie van de privacy. Hierover is al veel gezegd, maar we hebben toch nog het verzoek aan de minister om uit te leggen of en hoe de gemeenten hun taak om toe te zien op de bescherming van de persoonsgegevens zullen uitvoeren. Met name vragen wij ons af, hoe groot de ruimte is voor ouders van kinderen over wie een melding gemaakt is, om deze melding ongedaan te maken. Soms kan dat wenselijk zijn, maar soms juist helemaal niet. Hoe gaat dat dan verder? Dat willen wij graag weten.

Ten slotte is er nog een derde punt en dat betreft de registratie waarbij ook de etniciteit wordt opgetekend. In een aantal artikelen hebben wij inmiddels gelezen dat er in dit geval van discriminatie wordt gesproken. Volgens ons kan dit geen vorm van discriminatie zijn, althans van verwerpelijke discriminatie. Dit is bedoeld om bepaalde soorten behandeling van bepaalde groepen mogelijk te maken. Dat lijkt ons in het belang van de jongere. Het gaat in dit geval dus niet om een negatief effect van discriminatie. Je kunt zeggen dat sprake is van positieve discriminatie. In Rotterdam is overigens al gebleken dat het werkt. Als je weet dat kinderen uit een bepaalde groep komen, kan en moet je de aanpak daarop specifiek afstemmen. Dat lijkt ons goed, dus wij hebben daar geen problemen mee. Wij horen graag het antwoord van de minister.

*N

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voorzitter. Het voorliggende wetsvoorstel wil ik om te beginnen plaatsen in het teken van de begrippen "risico", "veiligheid", "verantwoordelijkheid" en

"aansprakelijkheid". In de ontwikkeling van dat aansprakelijkheidsrecht reflecteren wijzigingen in maatschappelijke omstandigheden en in opvattingen over aansprakelijkheid. Technische en organisatorische veranderingen hebben daarin een belangrijke rol gespeeld. Met de komst van machines en gemotoriseerde vervoermiddelen is het accent van schuld in de zin van een persoonlijk verzuim als rechtsgrond voor aansprakelijkheid en daarmee de plicht tot schadevergoeding verschoven naar risicoaansprakelijkheid van degene die zich bedient van machines of een gemotoriseerd voertuig. Wanneer het gaat om arbeidsverhoudingen speelt bovendien een belangrijke rol dat de ondernemer als verantwoordelijke voor de arbeidsorganisatie geacht wordt, maatregelen te treffen waardoor persoonlijk verzuim van de ene werknemer geen schade kan toebrengen aan de andere werknemer.

Daarnaast en tegelijk zien we dat mensen geneigd zijn om een ongeluk dat hen overkomt, teleurstellingen die zij oplopen of leed dat zij ondervinden, te vertalen in de vraag of daar een ander voor aansprakelijk te stellen is. Dat heeft geleid tot zulke uiteenlopende jurisprudentie als die over wrongful birth of het geestelijk nadeel dat men ondervindt als men niet langer deelnam aan de Postcode Loterij en vervolgens de hoofdprijs in de eigen buurt valt. Beide zaken wil ik zeer zeker niet op één lijn stellen, maar zij zijn wel exponenten van een maatschappelijke ontwikkeling, zoals dat ook aan de orde is bij het wetsvoorstel inzake affectieschade waarover met de regering nog nader van gedachten zal worden gewisseld, nu de minister van Justitie eindelijk het concept van de algemene maatregel van bestuur aan de Kamer heeft voorgelegd.

Een bijkomend aspect van deze maatschappelijke ontwikkeling is dat bij meer in het oog vallende kwesties ook de publieke opinie en de media een belangrijke rol spelen. Indien de gevolgen ernstig zijn of een belangrijke mate van dramatiek kennen, ontstaat er veel aandacht voor een voorval. Die aandacht kenmerkt zich doorgaans niet door belangstelling voor de vraag wat is er fout gegaan, als wel door de vraag wie is in de fout gegaan? Ook bij onderzoeken zoals van de Onderzoeksraad Voor Veiligheid gaat de belangstelling van media en publiek vooral uit naar persoonlijke consequenties die zouden moeten worden getrokken uit de analyse van een onderzochte gebeurtenis.

Het algemene effect van dit al langer bestaande maatschappelijk klimaat is dat enerzijds personen en organisaties die in het desbetreffende veld werkzaam zijn buitengewoon beducht worden voor het maken van fouten en anderzijds de overheid bijna reflexmatig reageert door het stellen van nieuwe regels. Enschede en Volendam waren van dit laatste voorbeelden, waarbij een groot aantal van de nieuwe regels inmiddels weer onder kritiek is gesteld en deels zelfs afgeschaft, omdat men constateerde dat een en ander te ver was doorgeschoten. De samenleving, maar ook de overheid toont zich in dit soort zaken weinig

zelfbeheerst, toont weinig matiging en weinig belangstelling voor simpele feiten.

Zo'n simpel feit is bijvoorbeeld dat het in een complexe organisatie of in een complexe situatie niet altijd doenlijk is om één of enkele personen aan te wijzen als verantwoordelijken. De uitroep: "Het kan toch niet zo zijn, dat niemand verantwoordelijk te stellen is, omdat iedereen verantwoordelijk is?", is daar een sprekend voorbeeld van. Een vergelijkbare benadering zien we, zij het in een iets minder persoonlijke vorm, in de discussie over de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de Staat en ook daar hoort men, zelfs onder juristen, de tamelijk primitieve vraag: "Het kan toch niet zo zijn, dat burgers wel strafrechtelijk aansprakelijk zijn en de Staat niet?".

Het paradoxale is dus dat waar in het aansprakelijkheidsrecht een accentverschuiving kan worden waargenomen van op schuld en persoonlijk verzuim gebaseerde aansprakelijkheid naar op risico gebaseerde aansprakelijkheid, in de samenleving juist het omgekeerde lijkt op te treden.

Tegen deze achtergrond hebben wij in deze Kamer ook al verschillende malen gesproken over bijvoorbeeld het begrip "veiligheid in de luchtvaart". In die sector heeft men door zelf het initiatief te nemen tot het melden van voorvallen -- ook als deze niet hebben geleid tot een ongeval of een near accident -- tot de analyse ervan en terugkoppeling van de bevindingen naar alle medewerkers die er hun voordeel mee kunnen doen, al jaren ervaringen met het leren van fouten om zo het algemene veiligheidsniveau te verhogen. Daarbij is de bereidheid tot melden van dergelijke voorvallen ook door personen die door een onjuiste handeling of een verzuim zo'n voorval geheel of gedeeltelijk zelf hebben veroorzaakt, van grote betekenis. Het beleid in de luchtvaartsector is er dan ook op gericht, een klimaat te creëren waarin medewerkers zich -- buiten het geval van opzet of bewuste roekeloosheid -- niet in hun positie bedreigd weten als zij een dergelijk voorval melden.

In een complexe organisatie zoals de luchtvaart met een ook nog in hoge mate van techniek afhankelijke veiligheid, is dit van wezenlijke betekenis. Hetzelfde geldt grosso modo voor de gezondheidszorg. Richtten we dan onze blik op de sector waar het vandaag in het bijzonder om gaat, de jeugdzorg, dan is het ontbreken van met name de technische component geen reden om de benadering zoals gekozen in de luchtvaartsector buiten beschouwing te laten. Integendeel: in veel gevallen waarin jeugdigen in hun lichamelijke of geestelijke gezondheid dan wel hun ontwikkeling worden bedreigd is sprake van complexe situaties. En niet zelden zal de complexiteit moeilijker te vatten zijn, juist vanwege het ontbreken van technologische componenten. Zowel in de luchtvaart als de curesector van de zorg kan vaak door technische of procedurele aanpassingen een probleem worden opgelost. In de jeugdzorg is een dergelijke mechanische aanpak niet denkbaar.

Ook hier en juist hier zou ik de stelling willen verdedigen dat leren van fouten vele malen belangrijker is dan het stellen van de vraag wie een

fout heeft gemaakt. Zelfs in het geval dat een kind het leven heeft verloren, moet de aandacht uitgaan naar de vraag of er wat fout is gegaan en, zo ja, wat.

In het licht van het voorgaande heb ik dan ook de nodige bedenkingen wanneer de minister in de memorie van antwoord eerst spreekt over de plicht van de gemeente het gebruik van de verwijsindex te bevorderen door afspraken te maken met de binnen hun grenzen werkzame instanties en functionarissen, afspraken die er kennelijk op gericht zijn om meldingen -- laat ik het positief formuleren -- aan te moedigen. Meer nog heb ik bedenkingen als de minister vervolgens zegt dat een instantie de voor haar werkzame personen op grond van bijvoorbeeld het arbeidscontract of de ambtelijke aanstelling kan verplichten, mee te werken aan de implementatie en het correcte gebruik van de verwijsindex. Nog meer bedenkingen roept bij mij op dat de minister vervolgens eraan herinnert dat het werken met de verwijsindex behoort tot het professionele handelen van de meldingsbevoegden waarop onder andere de werkgever controle kan uitoefenen en -- zo begrijp ik de minister -- ook de tuchtrechter.

Tegen een dergelijk dwingend kader heb ik bezwaar. Het bezwaar is gelegen in de analyse die ik in het begin van mijn betoog heb gemaakt. Door de verwijsindex een zodanig dwingend karakter te geven, wordt een klimaat gecreëerd waarin professionals en ook organisaties niet leren van hun fouten, maar worden gedwongen tot risicomijdend gedrag. Dit kan in de eerste plaats tot uitdrukking komen in te snel melden of melden waar op zich niet is voldaan aan criteria uit de wet, maar de betrokkene simpelweg niet het risico wil lopen, later het verwijt te krijgen dat hij de wet niet goed heeft opgevat. Hoe ruim het min of meer grijze gebied is, blijkt ook wel uit het voorbeeld dat de minister aan de hand van de handreiking beschrijft in de memorie van antwoord. Of de constatering van blauwe plekken of asociaal gedrag aanleiding geeft tot melden hangt, aldus de minister, af van het functioneren van de jeugdige in kwestie, het functioneren van het gezin of de omgeving waaruit hij komt, en het antwoord op de vraag of in het verleden ook al eens iets is voorgevallen. De ene hulpverlener zal in dezelfde omstandigheden in gemoede tot de conclusie kunnen komen dat er niet gemeld hoeft te worden, de ander dat dat wel zou moeten gebeuren. In een sfeer van risicomijdend gedrag zal er simpelweg voor alle zekerheid gemeld worden.

Dat gemeld wordt, moet aan de betrokkene worden meegedeeld met alle consequenties van dien voor de relatie van de melder met de betrokkene. Juist ook vanwege die vertrouwensband is er veel terughoudendheid in het veld bij artsen, psychiaters en andere hulpverleners. Inmiddels weten we dat de KNMG voor artsen als richtlijn heeft geadviseerd, alleen een melding te doen met toestemming van de jeugdige of diens ouders. Ook moet sprake zijn van een redelijk vermoeden van het bestaan van een daadwerkelijke bedreiging in ontwikkeling naar volwassenheid, veroorzaakt door

gezondheidsrisico's. In deze richtlijn komt niet alleen tot uitdrukking de bescherming van de vertrouwensrelatie met de patiënt, maar ook de niet-onbegrijpelijke neiging om alleen maar te toetsen ten aanzien van gronden die de eigen expertise betreffen, te weten gezondheidsrisico's. Zoals de KNMG schrijft, behoren de risico-indicatoren uit andere leefgebieden tot het domein van andere professionals. Hierbij speelt natuurlijk op de achtergrond ook een rol dat een arts rekening moet houden met de mogelijkheid van een tuchtklacht, indien hij én zonder toestemming een melding zou doen én die melding ook nog betrekking zou hebben op een ander aspect dan het gezondheidsrisico voor de jeugdige. Het is mij overigens opgevallen in het antwoord van de minister op de vraag van de vaste commissie naar zijn reactie op de KNMG-brief, dat hij de uitleg van de wet door de KNMG betreurt, maar zich er kennelijk verder bij neerlegt. Zie ik dat juist en wat heeft dat dan voor gevolgen voor andere professionals, zo zou ik de minister willen vragen.

De brief van de KNMG van 22 december 2009 vermeldt dat de eis van toestemming van de jeugdige of diens ouders mede ten doel heeft om het makkelijker te maken om vervolgens met een andere hulpverlener informatie uit te wisselen. Ook dat aspect is van belang voor het uiteindelijke nut van deze verwijsindex. Als hulpverleners alleen van elkaar weten dat zij bij een bepaalde jeugdige betrokken zijn, maar op grond van hun professionele geheimhoudingsplicht niet over kunnen gaan tot uitwisseling van informatie, helpt het allemaal niet. Met het oog daarop was ook in de schriftelijke voorbereiding van onze kant de vraag aan de orde of het niet wenselijk zou zijn dat de gemeentelijke regievoerder telkens iemand is die bijvoorbeeld op grond van BIG-registratie in staat is om ook met hulpverleners met de strengste geheimhoudingsplicht inhoudelijke informatie te kunnen uitwisselen in het belang van de jeugdige. Waar dat niet het geval is, stuit men dus ook al snel op allerlei grenzen

In de visie van de CDA-fractie gaat het niet zozeer om het doorbreken van dergelijke grenzen, maar om het overstijgen ervan. De weg waarlangs dat zou moeten gebeuren, is verwerving van het vertrouwen dat bij een match er ook een aanpak volgt die daadwerkelijk voor en met de jeugdige en zijn ouders tot resultaat kan leiden. Een match die leidt naar nieuwe dossiervorming en wachtlijsten, naar een aanpak waarin verschillende soorten hulpverleners op een 9.00 tot 17.00-uursbasis bij een gezin over de vloer komen wekt dat vertrouwen niet. De minister versta mij goed: ik zie in zijn beleid vele aanzetten om juist tot een wezenlijke verbetering te komen. Ik zie echter nog steeds twee terreinen waar veel tijd en aandacht aan zal moeten worden besteed om op langere termijn die wezenlijke verbetering te bewerkstelligen.

Het eerste terrein is de houding van professionals. Over het algemeen is de bereidheid om van fouten te leren onder professionals niet groot. Informatie of ideeën uit andere domeinen worden buitengesloten, ook al bevatten die ideeën of informatie invalshoeken die een verrijking

kunnen zijn voor het eigen professionele handelen. Veel professionals vatten de organisatie waarin zij werkzaam zijn, vaak op als een gegeven waarvoor zij geen verantwoordelijkheid dragen en laten zich dan sturen door de manager in plaats van de managers duidelijk te maken wat nodig is ten behoeve van de inhoud van het vak. De aanwezigheid van schotten tussen disciplines is niet zelden een gevolg van de neiging tot domeinbescherming bij professionals.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik heb de afgelopen decennia de ervaring dat de professionals die met de poten in het bluswater staan, vaak de ongelooflijke gedrevenheid hebben om werkelijk alles uit de kast te halen om jongeren te helpen. Zij moeten echter door kleilagen en middenmanagement en worden vaak gehinderd door gedoe, wet- en regelgeving en administratieve lasten. Ik vraag de heer Van de Beeten of hij werkelijk meent wat hij zegt. Zo ja, kan hij dat boekstaven? Dan wil ik graag met hem een debat voeren over de kracht van de uitvoering en waar de uitvoerders last van hebben.

De heer **Van de Beeten** (CDA): In feite is wat de heer Thissen opmerkt een illustratie ervan. Op het moment dat professionals zelf constateren dat zij met kleilagen in een organisatie van doen hebben, waar zij niet doorheen komen, vraag ik mij af hoe men dan in die organisatie denkt te kunnen blijven werken. Ik heb al eens psychiaters die zich beklagden over de organisatie waarin zij moesten werken, gevraagd waarom zij niet een begin van burgerlijke ongehoorzaamheid plegen, waarbij zij de managers van wie zij zeggen last te hebben, confronteren met de consequenties van wat zij aan het doen zijn.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik denk dat veel professionals langzamerhand murw zijn geworden. Een bevestiging daarvan vind ik in de woorden van de heer Van de Beeten van zojuist. Degenen die de moed hebben opgegeven, heel veel kwalitatief hoogwaardige professionals, hebben de publieke sectoren verlaten. Dat is volgens mij een van de allergrootste problemen. Decennia van mederegeringsverantwoordelijkheid van het CDA heeft dat niet voorkomen.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik loop voor die verantwoordelijkheid ook niet weg. Het CDA heeft zelf een aantal jaren geleden een discussie gestart over beroepseer en beroepszeer. Ik zal daarvan straks zeker zeggen dat die discussie absoluut nog niet is afgelopen. Het is te eenzijdig om de verantwoordelijkheid alleen bij de overheid te leggen. Ik kom nog op andere aspecten met betrekking tot de professionals.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. Ik steun graag het betoog van de heer Thissen. Het grootste probleem in de jeugdzorg is het verloop onder de hulpverleners. Dat kun je ook opvatten als een vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid, maar wel een die de sector niet ten goede komt.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik neem aan dat dit laatste meer een aandachtspunt voor de minister is, waarop hij ongetwijfeld nog terug zal komen, al was het maar naar aanleiding van de actualiteit.

Voorzitter. Een gevolg van ook die aspecten van de houding van professionals is dat zij de neiging hebben om de eigen rol te overschatten en de rol van bijvoorbeeld de sociale omgeving van in dit geval de jeugdige onvoldoende te betrekken in de aanpak die tot verbetering kan leiden. Juist bij jeugdigen in problemen is van groot belang dat de afstemming plaatsvindt. Uit eigen ervaring met het speciaal onderwijs weet ik dat leerkrachten in die sector niets weten van de situatie thuis, daar ook niet in geïnteresseerd zijn en zich bijvoorbeeld niet realiseren dat zodra er gedragsproblemen zijn op school er wellicht thuis iets aan de hand is of problemen op school repercussies kunnen hebben in de thuissituatie. Vaak gaan dus dingen al fout door gebrek aan simpele communicatie en afstemming.

Het zou dus mijns inziens een goede zaak zijn als hierover in hulpverleningsland, de zorgsector inclusief, en het onderwijs eens een grondig debat zou plaatsvinden. Ik was en ben het geheel eens met de kritiek die destijds in de discussie over beroepszorg en beroepszorg is uitgeoefend op de overheid; kritiek die de overheid zich nog steeds onvoldoende lijkt aan te trekken. Daarnaast vind ik dat ook de professionals niet kunnen volstaan met alleen naar de overheid te wijzen. Ik wil de minister in overweging geven, en wij kunnen als Kamer dat wellicht ook zelf entameren, om bijvoorbeeld de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling te vragen, hier eens een onderzoek naar te doen. Wellicht moet dat in samenspraak met de Gezondheidsraad en de Onderwijsraad gebeuren. Zo'n onderzoek kan wellicht een startpunt vormen voor een brede discussie en heroriëntatie in het veld.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Ik heb twee vragen aan de heer Van de Beeten. Met de minister constateert hij dat er gebrek is aan simpele communicatie en afstemming. Daartoe wordt de VIR geïntroduceerd. Is hij van mening dat de VIR die communicatie en afstemming zal bevorderen? Mijn tweede vraag betreft zijn suggestie om de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling onderzoek te laten doen. Zoals hij weet, is in de Tweede Kamer een werkgroep geïnstalleerd die een analyse zal maken en naar de toekomst zal kijken. Hoe verhoudt zijn voorstel zich met de instelling van deze werkgroep?

De heer **Van de Beeten** (CDA): In reactie op de eerste vraag het volgende. Voor de criteria voor de verwijfsindex geldt dat gesproken wordt over situaties waarin er al vaak iets zeer ernstigs aan de hand is. Mijn probleem is erin gelegen dat vaak op een veel lager niveau, nog voordat sprake is van ernstige problemen, al niet voldoende wordt samengewerkt, waar dat wel zou moeten gebeuren. Als ouders niet van de school horen dat hun kind op school gedragsproblemen vertoont, vind ik dat een

gemis, een gemiste kans om te voorkomen dat de oorzaken van die gedragsproblemen al in een vroegtijdig stadium worden aangepakt. In een dergelijke situatie is men dus nog lang niet aan enige melding aan de verwijfsindex toe. Dat heeft dus alles te maken met de beroepshouding, ook van professionals in het veld. Het onderwijs is toch wel het veld waar in eerste instantie signalen worden opgevangen dat er iets fout gaat.

In reactie op de tweede vraag het volgende. Ik heb juist behoefte aan discussie in het veld en een onderzoek van een organisatie zoals de Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling, die wat verder afstaat van de politiek en die ook breed is samengesteld. Veel disciplines daarin werken al samen. Die interdisciplinaire samenwerking is heel erg wenselijk. Ik geef daaraan verre de voorkeur dan aan een parlementaire werkgroep.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Is het verdriet bij de jeugdzorg over wat er allemaal misgaat, niet juist ook gelegen in het vele onderzoek dat al is gedaan, waarbij kennelijk te weinig gedaan wordt met de resultaten?

De heer **Van de Beeten** (CDA): Wat mij betreft, moet het ook niet beperkt blijven tot de jeugdzorg. Ik zie specifieke problemen, zoals ook uit de recente publiciteit over de gesloten jeugdzorg is gebleken, die meer op het bord van de minister liggen, zij het dat ik daarbij het volgende wil aantekenen. Het is in de eerste plaats goed dat mensen dit naar buiten hebben gebracht. In de tweede plaats is het niet goed dat dit kennelijk gebeurt in een sfeer waarin dit anoniem moet gebeuren. Ook hiervoor geldt dat er, als mensen niet in een sfeer van veiligheid dingen die misgaan kunnen melden, fundamenteel iets fout is in zo'n sector.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Juist de laatste jaren zijn er veel initiatieven genomen, bijvoorbeeld in het onderwijs zorgadviesteams, zorgbreedtecommissies enzovoorts, waarin die disciplines samenwerken. Ik herken het verhaal van de heer Van de Beeten niet in de ontwikkelingen die ik om mij heen zie.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik neem daar kennis van.

Voorzitter. Een ander terrein dat mijns inziens in dit verband aandacht behoeft, is het volgende. Het zou mij niet verbazen dat nog voordat een match via de verwijfsindex tot stand komt er al signalen te ontdekken zijn die duiden op een belangrijk probleem of een verslechtering in de situatie van een jeugdige. Er kan bijvoorbeeld al schoolverzuim optreden bij een jeugdige die intussen criminaliteit pleegt zonder dat die criminaliteit tot enig contact met de politie heeft geleid. Het omgekeerde is ook denkbaar. Er kunnen financiële problemen zijn in een eenoudergezin, waardoor moeder de huur niet meer kan betalen en er inmiddels een ontruimingsprocedure bij de kantonrechter loopt en als gevolg van die financiële problemen ook de kinderen niet meer op een

gezonde manier eten of bijvoorbeeld erg veel betaald werk moeten doen om moeder te helpen, het hoofd financieel boven water te houden. Schoolprestaties zijn intussen wel slecht, maar geen aanleiding voor een leerkracht om een melding te doen aan de verwijsindex.

In dergelijke situaties komt de overheid geheel los van de verwijsindex al in beeld en kunnen er zelfs juridische procedures uit voortvloeien. Te denken valt aan een procedure op basis van processen-verbaal van de verzuimambtenaar, maar ook valt te denken aan de bestuursrechtelijke procedure straks in verband met niet langer toekennen van kinderbijslag. Bureau HALT of de kinderrechter als strafrechter komt in beeld. Bij de kantonrechter komt de ontruiming aan de orde.

Bij vier tot vijf verschillende rechters kunnen dus procedures lopen die te maken hebben met een gezin waarvan één of meer van de kinderen in de knel zitten of komen. Ons justitiële systeem is zo ingericht dat deze zaken niet bij elkaar komen. Bovendien zijn de bevoegdheden van de desbetreffende rechter zo geformuleerd dat geen of geen effectieve bijdrage kan worden geleverd aan de aanpak van de onderliggende problemen. Verder ontbreekt naar mijn gevoel in ons bestel een aantal voorzieningen die zouden kunnen bijdragen aan de aanpak van problemen.

Ik wil dat illustreren door te schetsen wat mijns inziens wenselijk zou zijn en zou moeten worden nagestreefd. Als de kantonrechter een ontruimingszaak voor zich krijgt, zou hij ook moeten worden geïnformeerd over de vraag wie er in de woning wonen en of daar minderjarige, schoolgaande kinderen toe behoren. In dat geval zou degene die de ontruiming vraagt, verplicht moeten worden om een rapportage te overleggen van het Centrum voor Jeugd en Gezin over de achtergrond van de huurachterstand. Indien daaruit blijkt dat moeder in de financiële problemen is gekomen, is wellicht toepassing van de Wet schuldsanering natuurlijke personen wenselijk.

Een andere weg kan zijn dat moeder met behulp van de bewindvoerder financieel orde op zaken stelt. Indien zij een of enkele kinderen niet goed aankan respectievelijk niet in staat is om de kinderen goed aan te sturen, zou het wenselijk zijn dat er -- zonder het zware middel van de ondertoezichtstelling -- bijvoorbeeld voor de minderjarige een mentor zou worden aangewezen die met moeder naar school toe kan gaan om schoolproblemen te bespreken, met moeder mee kan gaan naar de huisarts om over de gezondheidstoestand van het kind te spreken en moeder ook terzijde kan staan in de opvoeding van de kinderen. Zo'n mentor kan een professional zijn, maar dat hoeft niet.

Datzelfde geldt voor de bewindvoerder. Men kan eerst kijken naar de sociale omgeving, vanzelfsprekend eerst in familiekring. Maar waarom zou bijvoorbeeld een woningcorporatie die de woning verhuurt aan dit gezin niet ook een medewerker een aantal uren per maand kunnen vrijstellen om de rol van bewindvoerder te vervullen? Denkbaar is dat juist een leerkracht van

de school van een kind goed de rol van mentor zou kunnen vervullen of iemand uit de familie van gezin. De overheid zou dat ook fiscaal kunnen faciliteren. Op vergelijkbare wijze zou bij de verzuimrechter of de bestuursrechter die over het kinderbijslaggeschied moet beslissen -- bij voorkeur dezelfde rechter -- ook een dergelijke rapportage moeten worden voorgelegd, en ook die rechter zou de mogelijkheid moeten hebben om verschillende voorzieningen te treffen.

Moet dat allemaal dwingend? Mogelijk in ernstigere gevallen wel, maar de weg van een voorwaardelijke beslissing van de rechter waarbij als bijzondere voorwaarde wordt bepaald dat binnen een zekere tijd ook bijvoorbeeld zo'n mentor moet worden voorgesteld of een bewindvoerder levert de situatie op waarin enerzijds de individuele vrijheid van de betrokkene niet meer dan nodig wordt ingeperkt en er anderzijds wel een stok achter de deur is: geen kinderbijslag, een boete, ontruiming, executie van een strafvonnis, civiele kinderschermingsmaatregel, waar voldoende stimulans van uitgaat om mee te werken. In heel veel gevallen waarin mensen in een meervoudige probleemsituatie verkeren, zijn zij murw, het vechten moe, gemangeld door procedures en instanties en hebben ze aandrang nodig om over een drempel heen te gaan. Dat zou de hier bepleite aanpak ook rechtvaardigen.

Kortom, voorzitter, het zou een goede zaak zijn als we dit soort aspecten en dergelijke nieuwe wegen eens in kaart zouden brengen om vervolgens te bezien of we door middel van wetgeving de faciliteiten kunnen scheppen, ook aan de zijde van de overheid, om in een goed samenspel van overheid, professionals en de sociale omgeving van jeugdigen en gezinnen in de problemen tot een effectieve aanpak te komen. Dat vraagt een ander type onderzoek dan ik hiervoor vroeg en wel een onderzoek waarin juist hulpverleners wordt gevraagd wat zij denken dat kan helpen.

Het belang ervan is groot. Jeugdigen voor wie ook de verwijsindex bedoeld is, maken vaak onderdeel uit van gezinnen die behoren tot een nieuwe onderklasse in de samenleving. Het is onmiskenbaar dat werk via startkwalificatie -- en via re-integratie wanneer het ouderen betreft -- doorslaggevend zijn om mee te komen in de samenleving. Als het echter gaat om jeugdigen, is het helpen oplossen in een zo vroeg mogelijk stadium van de problemen waarin zij respectievelijk hun gezin verkeren, een wezenlijke bijdrage aan het bereiken van een startkwalificatie.

Met dit alles heb ik nog eens onderstreept wat ook de teneur was van de inbreng namens de CDA-fractie in de schriftelijke voorbereiding: dat de verwijsindex een hulpmiddel is dat nuttig kan zijn, maar dat de andere onderwerpen die ik hiervoor heb aangehaald, wellicht nog belangrijker zijn voor het welslagen van het beleid waarvoor deze minister zich inzet en waarin ook onze fractie hem van harte ondersteunt.

*N

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. Veel mensen, binnen en buiten deze Kamer en ook binnen mijn fractie, worstelen met het wetsvoorstel dat hier vandaag voorligt. Die worsteling gaat over enerzijds de behoefte om jeugdigen te beschermen, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot in alle opzichten gezonde volwassenen, en anderzijds het respect voor de privacy en het gevaar voor stigmatisering.

Met enige regelmaat wordt het land opgeschrikt door incidenten, waarbij kinderen het slachtoffer worden van een falende opvoedingssituatie en de hulpverlening niet in staat is gebleken, tijdig en adequaat in te grijpen. Vanuit de politiek wordt daar vaak een beetje krampachtig op gereageerd: zo iets mag nooit meer gebeuren. Ook aan de geschiedenis van dit wetsvoorstel is dit te zien. Oorspronkelijk is het wetsvoorstel ingediend als "Verwijsindex Risico's Jeugdigen". Hierin kwam, bedoeld of onbedoeld, de ambitie naar voren om alle risico's voor alle jeugdigen in kaart te brengen. Ook de kring van hulpverleners die zouden mogen melden, was veel groter dan in het uiteindelijke voorstel het geval is. Het zijn wat mijn fractie betreft symptomen van een overreactie, waarna gelukkig het gezonde verstand weer de overhand krijgt. Want, voorzitter, wij willen aan het begin van dit debat duidelijk stellen dat dit soort incidenten, hoe vreselijk zij ook zijn, zullen blijven voorkomen. Het blijft mensenwerk en daarbij worden inschattingfouten gemaakt. Geen enkel wetsvoorstel, ook dit niet, zal dat kunnen uitsluiten.

Dat betekent natuurlijk niet dat we niet moeten proberen, de risico's zo veel mogelijk te beperken. Want hoewel slechts af en toe een incident de krant haalt, gaat het om grote aantallen kinderen. Per jaar komen minimaal 40 kinderen door geweld of verwaarlozing om het leven. Omdat er lang niet altijd onderzoek wordt gedaan na het overlijden van een kind vermoeden deskundigen dat het werkelijke aantal minstens het dubbele bedraagt. Maar zelfs als het er "maar" 40 zijn, dan is dat nog schrikbarend. Ter vergelijking: in het verkeer kwamen in 2008 25 kinderen om in de leeftijdscategorie van 0 tot 15 jaar en dat is geen reden om niet na te denken over de vraag hoe de verkeersveiligheid verder vergroot kan worden. Dat geldt dus ook voor het voorkomen van schadelijke gevolgen en zelfs sterfgevallen als gevolg van verwaarlozing en geweld. Maar we moeten daarbij niet doorslaan. Het gaat om het vinden van een goede balans.

Binnen mijn fractie zijn, althans op dit moment, de meningen verdeeld over de vraag of de beoogde balans in dit wetsvoorstel gerealiseerd is. Wij hopen dat de minister de bestaande zorgen weg kan nemen. Die zorgen betreffen een aantal punten die wij graag aan de minister voorleggen.

Op de eerste plaats is het mijn fractie niet helemaal duidelijk of hulpverleners kunnen c.q. mogen melden, dan wel dat zij verplicht zijn te melden. Het wetsvoorstel gaat uit van een meldrecht, maar het lijkt erop dat de professional in

het kader van zijn arbeidsovereenkomst wel degelijk ook verplicht kan worden om te melden. Kan de minister hier opheldering over geven?

Een tweede zorg betreft de vraag of dit wetsvoorstel de oplossing niet te veel zoekt in een betere afstemming. Wij zijn ons ervan bewust dat het belangrijk kan zijn dat hulpverleners op de hoogte zijn van elkaars betrokkenheid bij een jeugdige. De ervaringen in de pilots op dit punt zijn ook overwegend positief tot zelfs enthousiast. Met name als een jongere in de ene gemeente naar school gaat en woont en in het weekend in een andere gemeente verblijft, bijvoorbeeld als de ouders gescheiden zijn, levert de meldingsmogelijkheid informatie op die nu nog gemist wordt. Maar het gaat uiteraard niet alleen om afstemming. Uit onderzoek blijkt dat een belangrijke oorzaak van falende hulpverlening gezocht moet worden in de handelingsverlegenheid van de hulpverleners. De hulpverlener weet niet goed hoe hij in moet grijpen of hij durft dat niet.

Op dit punt moeten wij constateren -- ik neem hiermee nadrukkelijk afstand van de inbreng van de heer Van de Beeten -- dat wij als "politiek" daar zelf een bijdrage aan leveren. Wij benadrukken veel te weinig dat grosso modo hulpverleners, in vaak lastige omstandigheden, hun uiterste best doen om een juiste inschatting te maken. Wij spreken daarvoor ook te weinig onze waardering uit. Mijn fractie wil dat bij deze graag doen. Want als er iets mis gaat -- de hulpverlener grijpt te laat of juist te vroeg in -- dan hebben we ons oordeel snel klaar: de hulpverlener heeft gefaald en wordt overladen met pek en veren. Denken we nu echt dat dit zal leiden tot vermindering van de handelingsverlegenheid? Als het onderliggende probleem van deze handelingsverlegenheid niet wordt opgelost, kan dit volgens sommigen in mijn fractie zelfs leiden tot schijnveiligheid. De hulpverlener heeft gemeld en dus zijn of haar plicht gedaan.

Ik neem aan dat wij bij de evaluatie van de Wet op de jeugdzorg uitvoerig zullen stilstaan bij dit probleem. Maar kan de minister alvast aangeven welke initiatieven hij overweegt om dit probleem aan te pakken en hoe dit zich verhoudt tot het voorliggende wetsvoorstel?

Een derde punt van zorg betreft de kring van hulpverleners die mogen melden. Mijn fractie heeft er grote waardering voor dat expliciet is aangegeven dat dit wetsvoorstel ten dienste staat van de hulpverlening en niet van politie en justitie. Ook zijn wij zeer tevreden met de verplichting voor meldingsbevoegde instanties om in een convenant vastgelegde samenwerkingsafspraken te maken met de gemeente en met de nauw omschreven criteria waarop risico's gemeld kunnen worden. Ook de waarborgen rond het gebruik van het burgerservicenummer kunnen rekenen op de instemming van mijn fractie. Rest de definitieve vaststelling van de meldingsbevoegde hulpverleners. Dit is inmiddels voorgelegd bij AMvB. Wij hebben zojuist nog een reactie gekregen van het College bescherming persoonsgegevens. Daar zullen wij nog even goed naar kijken.

Ten slotte bestaan er in mijn fractie zorgen over de mogelijke stigmatisering -- onder anderen mevrouw Dupuis noemde dit ook -- van bepaalde groepen jongeren als gevolg van dit wetsvoorstel. Het gaat hier met name om de consequenties van het aangenomen amendement-Sterk/Dezentjé Hamming-Bluemink. Dit amendement maakt het mogelijk dat, als bepaalde risico's zich in een etnische groepering vaker voordoen, de etniciteit gemeld mag worden, zodat de ernst van de situatie sneller adequaat kan worden ingeschat. Mijn fractie begrijpt dat dit soms nuttig kan zijn, maar vreest dat hiermee op sluipende wijze etnische registratie wordt ingevoerd. Naar het oordeel van mijn fractie moeten wij in ieder geval geen etnische registratie invoeren zonder dat daar een fundamentele discussie over gevoerd is. De minister zal zich ongetwijfeld nog de verhitte discussies over de VIA herinneren. De vraag is natuurlijk hoe de minister uitvoering wil geven aan dit amendement. Komt er een limitatieve opsomming van risico's waar dit voor geldt? Wij wachten de antwoorden van de minister met belangstelling af.

*N

De heer **Thissen** (GroenLinks): Voorzitter. Alles weten, maar niks zien. Straks weten we alles, en zien we niks. Bij terrorismebestrijding is dit inmiddels de conclusie. We hadden de jongens die de WTC-torens invlogen in onze inlichtingensystemen, de daders van de Londense metroaanslag ook, en de Jemenitische jongen met zijn bomonderbroek was zelfs dankzij tips van zijn familie in een signaleringssysteem terechtgekomen. Toch voorkwamen we niet dat deze mannen hun aanslagen pleegden, terwijl die inlichtingensystemen hier wel voor bedoeld waren.

"Om jongeren goed te kunnen helpen, is een soepele samenwerking noodzakelijk tussen alle partijen in de jeugdketen." Dat is de eerste zin op de website www.verwijsindex.nl. Ja, dat was ook de conclusie na 9/11. Alle zestien Amerikaanse inlichtingendiensten hadden stukjes informatie, maar er was niemand die alles bij elkaar legde. De samenwerking was niet goed, was de conclusie.

De oplossing in de VS was aanvankelijk niet om dan maar een "verwijsindex" op te stellen. Nee, er werd samengevoegd. De grootste dienst, de NSA (The National Security Agency), kon over de data van alle andere diensten gaan beschikken. De NSA kreeg bovendien de vrije hand, mocht zonder tussenkomst van de rechter af luisteren en mails onderscheppen. En dat ging de NSA ook doen. De NSA verzamelt inmiddels per jaar vier biljard bits aan data, dat is vier maal de inhoud van de Library of Congress.

In Europa is iets vergelijkbaars gebeurd. Door het oprekken van bevoegdheden mochten er meer gegevens van burgers worden uitgewisseld tussen landen, en er moest ook een systeem komen. Dataverzameling werd ook hier de panacee voor de gebrekkige samenwerking en vooral voor de gebrekkige analyse van de informatie waar we wel over beschikken. Nu weten ze/we alles, maar we zien niks. We verzuipen in de data, en er is geen

tijd, aandacht en expertise voor het analyseren. "Om jongeren goed te kunnen helpen, is een soepele samenwerking noodzakelijk tussen alle partijen in de jeugdketen." De minister zoekt de oplossing in data, in een papieren werkelijkheid die geen rampen kan voorkomen. Straks weten we alles, maar zien we niks.

De fractie van GroenLinks kijkt met meer dan bijzondere belangstelling uit naar de voorstellen van deze minister over de noodzakelijke hervormingen in het stelsel. Wij hopen onder het motto: niet weer een extra loket erbij, want om jongeren goed te kunnen helpen, is uitrukmentaliteit nodig. Ik verwijs uitdrukkelijk naar mijn bijdrage van twee jaar geleden in het beleidsdebat over de jeugdzorg. Toen begon ik als volgt. Stel je voor, er is brand in je huis en je belt een meldkamer en de brandweer zet je op de wachtlijst met de mededeling: uw brand is goedgekeurd, over drie weken komen we blussen.

Er zijn vernuftige en alerte en adequate interventies nodig. Als de basisschooldirecteur tegen mij als wethouder van Roermond zegt dat hij kan voorspellen welk kind van groep 4, 5 of 6 straks in de bijstand terecht komt, dan wil ik dat er ingegrepen wordt en wel zodanig dat zijn voorspelling niet uitkomt. Er is gevoelde urgentie en drive nodig om snel en adequaat interventies te plegen. Om jongeren goed te kunnen helpen zijn, betrokken professionals nodig die een jongere niet loslaten tot de jongere zijn probleem heeft opgelost, tot de jongere weer stevig op zijn benen staat, tot de jongere zijn leven op orde heeft.

Zal deze oplossing van de minister, een verwijsindex, meer betrokken professionals opleveren, meer ruimte bieden aan betrokken deskundige professionals, hen ontslaan van te veel regeldruk en administratieve lasten? Onderzoekers van de William Schrikker Groep hebben onderzocht hoeveel procent van de tijd hun jeugdwerkers werkelijke bezig zijn met interventies ten behoeve van jongeren. Dat was 20%; 80% ging op aan administratie, overleg, verantwoording en dossiervorming.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Is de heer Thissen het met mij eens dat ook op dit punt de politiek een eigen verantwoordelijkheid heeft? Het heeft te maken met het uitgangspunt dat zo iets nooit mag gebeuren. Vervolgens gaat iedereen zich indekken, duidelijk maken dat hij juist gehandeld heeft. Wij willen dat ook. Moeten wij niet tot de conclusie komen dat wij meer vertrouwen moeten hebben in de professional en dat wij het meer in verantwoording achteraf moeten zoeken, in plaats van ieder telefoontje dat gepleegd wordt, te laten registreren?

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik ben het volkomen met u eens. Wij delen elkaars hartstocht. Alleen krijgen wij de overheid nog niet zo ver dat zij op grond daarvan eindelijk eens conclusies trekt. Ik zal dadelijk een voorbeeld noemen van iets wat mij gisteren is overkomen.

Het zal de jongerenwerkers, leraren en voogden die hun stinkende best doen voor jonge

mensen eerder afhouden van hun betrokkenheid, want er komt weer een administratieve taak bij. De aandacht wordt verlegd naar een administratief systeem, de ogen raken weer minder gericht op de jongeren van vlees en bloed die zich in weerwil van de Haagse realiteit nog gewoon melden, als ze zich nog melden. Want we zijn ook nog steeds jongeren kwijt. Alleen trainen wij onze hulpverleners niet meer om hen daar te vinden, om hen daar onder de arm te nemen, om het risico te lopen om buiten de gebaande paden te treden. Nee, we gaan in systemen en op beeldschermen turen. "Dag mevrouw, ik kan u niet vinden in mijn systeem." "Nee", zegt de mevrouw, "ik zit tegenover u." En de gemeenten moeten erop toe gaan zien dat er verantwoordelijkheid wordt gepakt bij twee of meer verwijzingen. Hoe moeten zij dat doen? Krijgen gemeenten weer iets over de schutting gegooid zonder dat ze doorzettingsmacht hebben? Zo is het toch gebeurd bij de Wet investeren in jongeren?

De verwijsindex is een volgende stap weg van doortastende hulpverlening. Immers, de minister accepteert de hopeloos versnipperde hulpverlening als een voldongen feit, waarin niemand zich verantwoordelijk voelt voor het eindresultaat dat te typeren is als een jongere die goed in zijn vel zit en een zinvol leven op school of werk heeft. Zie het huidige debacle met de ov-chip met twaalf provincies, een veelvoud aan vervoerders die hun eigen belangen niet opzij kunnen zetten en een staatssecretaris die blijft geloven in haar regie, meer waarde hecht aan haar papieren afspraken met deze tientallen partijen en de werkelijkheid van de reiziger bij slecht functionerende poortjes, ov-medewerkers en serviceloketten negeert.

En nu roept de minister samenwerking via dataverzameling uit tot de oplossing voor goede hulpverlening. In navolging van het terrorismebestrijdingsdebacle zeg ik: niet de data zijn het probleem, maar gebrek aan samenwerking is het probleem. En nog directer: de versnippering is een probleem. De hulpverlening knipt een jongere op in stukken; voor je verslaving moet je bij loket X zijn, voor je gedrag bij loket Y, voor je schooluitval bij loket Z en voor je schulden bij loket A.

Ik was gisteren met de Stichting Cocon en staatssecretaris Jetta Klijnsma op werkbezoek bij een fantastisch project in Utrecht. Gemeente, twee roc's, een woningcorporatie, de Wissel en de Rabobank werken daar samen om jongeren met multiproblemen en een detentieverleden in twee jaar tijd klaar te stomen tot allround klusondernemer. We waren in de Moestuin. Waar ze last van hebben? Van zeven departementen met een veelvoud aan regelgeving en absoluut gebrek aan Haagse coördinatie.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik herken het beeld dat de heer Thissen schetst wel. Op de werkvloer is er vaak wel de wens om samen te werken. Is hij niet met mij van mening dat voorwaarde voor samenwerking is dat je van elkaar weet dat je betrokken bent? Die verwijsindex waarin alleen een

"dat"-melding gedaan kan worden, is in ieder geval een stap op weg naar een betere samenwerking.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik heb liever dat er meer ruimte wordt gevonden voor professionals om buiten de gebaande paden interventies te plegen, dan dat er energie wordt gestoken in een verwijsindexsysteem.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Maar het is en/en en niet of/of.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik ken dit land inmiddels en ik denk dat alle energie in de verwijsindex, in het beeldscherm gaat zitten.

Goede hulpverlening kenmerkt zich door inclusiviteit. Toen de landelijke overheid op 31 januari 2007 in Ahoy Rotterdam -- ik was erbij -- de net in werking getreden Wmo over de schutting van de gemeenten gooiden, zei minister Atzo Nicolai het nog zo treffend. We hebben van oudsher heel veel hulp voor burgers georganiseerd, gespecialiseerd, divers. Daarin zit niet zozeer de uitdaging voor de Wmo. Die zit hem erin, al die stukjes hulp snel en gelijktijdig in te zetten als een unieke burger hulp nodig heeft die toevallig, vanwege historisch of bureaucratisch gegroeide keuzes, vanachter drie of acht loketten vandaan moet komen. Daar zit de uitdaging.

Ik keer even terug naar de website www.verwijsindex.nl. "De verwijsindex risico's jeugdigen brengt risicomeldingen van hulpverleners, zowel binnen gemeenten als over gemeentegrenzen heen, bij elkaar en informeert hulpverleners onderling over hun betrokkenheid bij jongeren. Dankzij de verwijsindex blijft elke jongere in beeld en kunnen hulpverleners elkaar informeren en hun activiteiten op elkaar afstemmen."

Straks weten we alles, en zien we niks. De jongere van vlees en bloed verdwijnt steeds verder in onze administratieve doolhoven. We hebben straks een soort Google Earth waarmee we op Haïti, zoals Rob Wijnberg zaterdag in NRC schreef, in een sleepbeweging met de muis de nieuwe situatie over de oude kunnen leggen. Hé, kijk daar is een huis ingestort, lees: daar is een jongere ingestort. Wijnberg stelt: we leven in een soort hyperrealiteit waarin de werkelijkheid is vervangen door een representatie van die werkelijkheid. Wijnberg concludeert: er wordt ingezoomd, maar dichterbij komt het niet. We hebben nabijheid nodig als het gaat om hulp aan jongeren.

Hoe garandeert de verwijsindex dat er dan ook echt wordt uitgerukt als zo'n melding van een "ingestorte" jongere binnenkomt en bij wie komt die eigenlijk binnen? Blijven we niet denken: ach, daar zal instantie X toch wel op af gaan, het is immers schooluitval? En de professional van instantie Y, die de verslaving van deze jongere zou kunnen helpen oplossen, leunt achterover.

Opnieuw een citaat van de website www.verwijsindex.nl: "De jeugdketen bestaat uit een groot aantal instanties en professionals, die echter te vaak langs elkaar heen werken. Er vindt regelmatig onvoldoende afstemming plaats, waardoor de jeugdhulpverlening per saldo tekort

schiet. Soms komt dat, omdat organisaties uit verschillende disciplines komen, soms omdat jongeren naar een andere gemeente verhuizen."

Niet data zijn het probleem. Uit een goed en werkelijk geïnteresseerd gesprek met een jongere zal alle sores op tafel komen. Docenten weten vaak heel veel, de ouder(s), de jeugdwerker en de wijkagent -- als die er nog is -- weten vaak alles, maar ze kunnen nergens terecht, omdat ze overal voor dichte deuren komen, omdat we professionals niet in staat stellen te werken aan een totaaloplossing, want bevoegdheden zijn versnipperd, geld is versnipperd et cetera et cetera.

Indicaties worden gesteld en vooral ook contra-indicaties. En dus durft niemand meer zijn nek uit te steken, bang om zijn boekje te buiten te gaan en zijn geld niet te krijgen. De angstcultuur voortkomend uit de versnippering die weer het gevolg is van wantrouwen over de besteding van overheidsgeld is het ware probleem. Een jongere kan met twintig alarmbellen in de verwijzingsindex staan, dat is niks nieuws, dat staat ie nu vaak ook al in het hoofd van een docent of een betrokken jeugdwerker, maar als die betrokken mens op dichte deuren timmert, dan houdt het op. Daar verandert de verwijzingsindex niks aan, nou ja, hooguit de kans dat de nog niet afgehaakte professionals nog minder tijd overhouden om een jongere in de ogen te kijken, omdat ze op een beeldscherm die jongere in een systeem moeten "kloppen". We weten het straks -- misschien, net zoals nu -- allemaal, maar we zien niks. Welke "risicojongere" - had je nog geen probleem, dan heb je het wel zodra een ijverige administrateur je in deze index opneemt -- komt met de verwijzingsindex op de proppen als de panacee voor de problemen waar hij of zij nu tegen aanloopt? Wanneer en vanaf welke leeftijd ben je eigenlijk risicojongere? De verwijzingsindex komt als oplossing uit de koker van een ministerie dat de werkelijke problemen niet onder ogen wil zien, denken we, maar wel weet dat het een signaal moet afgeven. "We zijn ermee bezig, zie onze dadendrang, kijk we bouwen een grote database, hiep hoi."

Beste minister, geef mij drie praktijkvoorbeelden waaruit blijkt dat het unieke bestaan van een verwijzingsindex tot betere uitkomsten voor jongeren zou hebben geleid, die nu achterwege zijn gebleven omdat die index er nog niet is. Beste minister, als u eerlijk bent, bent u het dan met mij eens dat de werkelijke problemen van een andere aard zijn dan een administratieve? Wat leren we van de signalen van de Nationale ombudsman en sinds kort van de televisieombudsman? Wij maken de professionals gek met onze voortdurende veranderingsdrift, mijnheer Van de Beeten, en vooral met ons wantrouwen, mijnheer Van de Beeten, waardoor de organisaties waar deze professionals werken risicomijdend worden, mijnheer Van de Beeten, vanwege institutionele belangen. In navolging gaan professionals risico's mijden die slecht kunnen zijn voor het instituut waar zij werken en daarmee mijden zij de jongeren voor wie ze er feitelijk moeten zijn. De risicojongeren, hart van menig gekruide en stevige politieke discussie op lokaal,

provinciaal en landelijk niveau, laten we bungelen en zo hangen ze aan de "letzte mem". Letterlijk als hangjongeren, omdat niemand om ze geeft. Maar ze zijn wel geregistreerd! Een troost? Nee een schande!

*N

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Met dit wetsvoorstel wordt een verwijzingsindex geïntroduceerd waarin jeugdigen kunnen worden gemeld die bepaalde risico's lopen. Het is niet alleen een praktisch instrument voor hulpverleners en anderen die zich professioneel met jeugdigen bezighouden, maar de VIR beoogt ook de samenwerking in de jeugdketen te verbeteren door vroegtijdige en onderling goed afgestemde hulp aan jongeren. De VIR is een elektronisch "dat"-register met risicomeldingen over jongeren tot 23 jaar. Het gaat om risico's, vermeld in artikel 2j van het voorstel, waardoor jeugdigen in de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling naar volwassenheid daadwerkelijk worden bedreigd.

De melding aan de VIR kan worden gedaan door bij AMvB te benoemen meldingsbevoegden, behalve jeugdhulpverleners en artsen zijn dat onder andere ook Bureaus Jeugdzorg, verslavingszorg, scholen, roc's, gemeentelijke kredietbanken, HALT-bureaus en dergelijke. Als er al eerder een melding over de jongere is gedaan, ontstaat er een "match" en worden melders actief geïnformeerd over het feit dat er meer dan één melding is, zonder daarbij inhoudelijke "wat"-informatie te ontvangen. Dit zogenaamde notificatiebericht bevat de contactgegevens van de melder, zodat de melders contact met elkaar kunnen opnemen, om elkaar te informeren en hulpverlening op elkaar te kunnen afstemmen. Ook de jongere en zijn ouders -- tot de jongere 16 jaar is -- krijgen bericht als er een match is ontstaan.

Hoewel het wetsvoorstel met algemene stemmen is aangenomen in de Tweede Kamer, heeft mijn fractie nog een aantal wezenlijke vragen die zowel nut, noodzaak als uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel betreffen. Hoewel deze vragen alle ook al aan de orde zijn geweest in het voorlopig verslag, waarin ik ze mede namens de fractie van Groen Links heb gesteld, heeft de beantwoording in de memorie van antwoord mijn fractie teleurgesteld. Ze was soms een herhaling van al eerder benoemde ook bij mijn fractie bekende standpunten en soms werd er een antwoord gegeven dat niet to the point was; antwoorden waarin de theorie uitgangspunt was en niet de praktijk. Ik doe vandaag een nieuwe poging om duidelijkheid te krijgen en ga graag met de minister in debat in een poging, theorie en praktijk dichter bij elkaar te krijgen: de werkelijkheid van de bestuurder en die van de hulpverlener. Laten we vandaag goed naar elkaar luisteren waarbij wij begrip hebben voor een minister voor Jeugd en Gezin wiens intenties voor ons buiten kijf staan en van wie we als fractie begrip verwachten voor onze zorgen.

Ik kom dan eerst bij het doel van dit wetsvoorstel en de analyses die eraan ten

grondslag liggen. In het voorlopig verslag heeft mijn fractie geponeerd dat de heer Tjeenk Willink, vicevoorzitter van de Raad van State meermalen -- onder andere in jaarverslagen -- heeft betoogd dat wetgeving in ons land nogal eens tot stand komt zonder een uitgebreide analyse van het doel, de noodzaak en de effectiviteit van het voorstel. Wil de minister uiteenzetten wat volgens hem de redenen zijn dat er te weinig wordt samengewerkt in de zorg voor jeugdigen en waarom hij denkt dat dit met dit instrument wel zal lukken? Wij zijn er op voorhand nog niet van overtuigd dat met dit bureaucratische, technocratische instrument het gesignaleerde tekort aan communicatie en samenwerking -- dat mijn fractie overigens maar al te goed kent en met de minister betreurt -- binnen de jeugdzorgketen verbeterd zal worden. In het rapport van de BMC dat de evaluatie van vijf jaar Wet op de jeugdzorg beschrijft, wordt beschreven dat de beoogde integratie maar ten dele is gerealiseerd. Dat ligt enerzijds aan -- en ik citeer uit de samenvatting -- de positionering en uitvoering van de indicatiestelling in het stelsel, waardoor hulp eerder verder dan dichterbij de jeugdige komt, want de indicatiesteller kan/mag immers zelf geen hulp geven, en anderzijds aan het bestaan van verschillende financieringsstromen, waardoor de prikkel om tot samenwerking te komen gering is. Ook de aansluiting tussen de verschillende jeugdzorgdomeinen, en dan vooral tussen wat onder verantwoordelijkheid van gemeenten valt en wat des provincies is, is nog nauwelijks van de grond gekomen. Dit zijn ernstige pijnpunten en deze weeffouten in de wet vormen, zolang ze niet aangepakt worden, een barrière voor samenwerking; een barrière die niet geslecht wordt door de introductie van de VIR.

Mijn fractie is daarom blij met de instelling van de werkgroep Toekomstverkenning Jeugdzorg, die mede door toedoen van onze woordvoerder jeugdzorg Marianne Langkamp in de Tweede Kamer is ingesteld. Graag een reactie van de minister op mijn stelling dat de VIR in feite een pleister is voor het bloeden en dat het veel belangrijker is om de oorzaken van het gebrek aan samenwerking aan te pakken. En ik benadruk nogmaals dat mijn fractie de zorgen van de minister wel degelijk deelt.

Ik ga nu over tot het stellen van vragen die alle beogen, verduidelijking te krijgen van het voorliggende wetsvoorstel. De doelgroep voor meldingen aan de VIR zijn jeugdigen tot 23 jaar. Mijn fractie vond in de toelichting op het wetsvoorstel niet dat er ook gemeld mag worden als een zwangere door haar gedrag of ziekte een bedreiging vormt voor haar ongeboren kind. Zou de doelgroep niet min 9 maanden tot 23 jaar moeten zijn?

Een melder heeft meldrecht en dat is voor veel werkers in de jeugdzorg zeker een ondersteuning van zijn positie ten opzichte van de gemeente. De melder heeft geen plicht tot melden. Het is een hulpmiddel en geen dwangmiddel. Kan de minister zich voorstellen dat de VIR voor jeugdigen wel als dwangmiddel kan worden gezien dan wel gebruikt? De VIR zou grip kunnen geven op onwilligen; zij die hulp weigeren, kunnen sneller

gedwongen worden die toch te accepteren met een melding aan de VIR als stok achter de deur.

Een eerste melding aan de VIR hoeft niet aan de jeugdige gemeld te worden. Na een match gebeurt dat wel. Het is mijn fractie nog steeds niet duidelijk wie de jeugdige en/of zijn/haar ouders meldt dat er minstens twee meldingen zijn. Is daar een onafhankelijke coördinator/regievoerder voor of spreken de melders in onderling overleg af wie de boodschap gaat brengen? En moet dan ook altijd vermeld worden wie zich zorgen maakten? Plaatst dat melders niet altijd achteraf in een moeilijke positie en pleit dat er niet voor om te benadrukken dat het bijna altijd beter is om de melding vooraf te bespreken? Voordeel hiervan is ook dat direct met de betrokkenen de zorgen van de melder over de risico's die de jeugdige in zijn/haar optiek loopt besproken kunnen worden en er ook direct gevraagd kan worden naar eventuele betrokkenheid van andere hulpverleners met de jeugdige, of zelfs met het gezin; een veel minder geforceerde manier om samenwerking te zoeken.

In ieder geval is dat de wijze waarop ik als huisarts eventueel een melding zou doen, na melding aan en na toestemming van de jeugdige of diens ouders. Vermoedens van kindermishandeling, waarbij toestemming achterwege kan blijven op basis van het begrip "conflict van plichten" waarbij het belang van het kind vooropstaat, behoren door artsen bij een AMK te worden gemeld, daar is de VIR niet voor. In zo'n geval zou het AMK, zijnde onderdeel van Bureau Jeugdzorg, wel kunnen melden, denkt mijn fractie.

De KNMG adviseert artsen terughoudend te zijn met melden aan de VIR en dat uitsluitend te doen voor het leefgebied waarop artsen expertise hebben, dus wanneer het een gezondheidsrisico betreft, en alleen te melden met toestemming van de jeugdige of diens ouders. Overigens ben ik het eens met mevrouw Dupuis dat gezondheidsrisico's breder moeten worden gezien dan alleen bedreigingen van de lichamelijke gezondheid. Huisartsen hebben de expertise om breder te kijken. Die terughoudendheid is nodig vanwege het beroepsgeheim van artsen, zoals vastgelegd in de WGBO. Ook merkt deze organisatie op dat het vanwege het grote aantal potentiële melders lang niet altijd zal kunnen komen tot het delen van inhoudelijke informatie, omdat ook dat op gespannen voet staat met het beroepsgeheim.

Ik heb er de privacywegwijzer maar even op nageslagen en geconstateerd dat ik als huisarts inderdaad maar met weinig andere meldingsbevoegden "wat"-informatie zal mogen delen. Melden aan een AMK betekent een gerichte actie aan een bekend instituut. Meewerken aan de VIR is voor artsen een sprong in het duister, die al snel op gespannen voet zal staan met het beroepsgeheim. Hoe schat de minister de meldingsbereidheid van de medische beroepsgroepen in met betrekking tot de VIR? Mijn fractie verwacht dat die op dit moment niet erg groot zal zijn. In de memorie van antwoord wordt als reactie op soortgelijke vragen van de kant van mijn fractie -- op bladzijde 15 -- betoogd dat de VIR het lastige onderwerp van zwijgen, melden en

privacy bespreekbaar maakt tussen professionals en daarmee de discussie daarover uit de nevel van onduidelijkheid en onzekerheid trekt. Dat is een bijzonder boude bewering die niet klopt met de weerbarstigheid van de dagelijkse praktijk. Het doen van een melding aan de VIR heeft wel degelijk als het een specifieke professional betreft -- verslavingsarts, huisarts, jeugd-ggz-arts -- ook een element van inhoudelijke en "wat"-informatie in zich waarvoor toestemming van de betrokkene op grond van de WGBO vereist is. Mijn fractie zou het een goed idee vinden als de minister in overleg met de KNMG treedt om ervoor zorg te dragen dat ministerie en koepelorganisatie met één mond praten waar het het gebruik van de VIR door medische professionals betreft. Als het op dit niveau al onduidelijkheid geeft, zal dat in het veld alleen maar extra spelen, vrezen wij.

Eén voordeel van de VIR zou zijn dat bij verhuizing het zicht op de risicjongere niet verloren gaat. Verhuizingen worden via de GBA doorgegeven. Klopt het dat de GBA alle verhuisbewegingen van jongeren doorgeeft en dat koppeling in de VIR, in de landelijke index plaatsvindt? Wordt dat ook verteld aan de verhuizende jongere en zijn familie als betrokkene zich in- of uitschrijft? Op welke manier vindt overigens überhaupt koppeling van meldingen plaats bij de lappendeken van alle lokale en regionale netwerken? Mijn fractie meende dat daarvoor het LSP (Landelijk Schakelpunt) zou worden gebruikt, hetgeen de minister in de memorie van antwoord ontkent. Hoe dan wel? Gaat de uitwisseling op dezelfde manier als die van het ecd? Hoe wordt vermeden dat beide trajecten door elkaar gaan lopen met alle risico's voor schending van de privacy van dien?

Opname van een gezinsfunctionaliteit is bepleit in de Tweede Kamer en door aanneming van de motie-Sterk/Dijsselbloem ook gewenst geacht. De minister heeft de Tweede Kamer per brief van 16 december 2009 geïnformeerd over de juridische haalbaarheid en de technische uitvoerbaarheid van het toevoegen van een gezinsfunctionaliteit aan de VIR. Na lezing van de brief vraagt mijn fractie zich af of de opname haalbaar en mogelijk zelfs ongewenst is. De VIR is gericht op de individuele jongere en de hulp die hij/zij nodig heeft. Waarom kan dat niet het startpunt blijven waarbij de individuele hulpverlener natuurlijk altijd oog moet houden voor het systeem waaruit zijn cliënt voortkomt en zo nodig ook de noodzakelijkheid van hulp aan andere gezinsleden moet aankaarten? Met de opname van een gezinsfunctionaliteit in de VIR lijkt de opname van onnodige gegevens van -- want niet in hun ontwikkeling bedreigde -- jeugdigen alleen maar toe te nemen zonder dat duidelijk is dat hierdoor de risico's die jongeren daadwerkelijk bedreigen, beperkt zullen worden.

Een ander punt waar mijn fractie absoluut duidelijkheid over wil hebben van de minister zijn de consequenties van het bij amendement opnemen in artikel 2j onder l van dit wetsvoorstel van de mogelijkheid te melden als de jeugdige bloot staat aan risico's die in bepaalde etnische groepen onevenredig vaak voorkomen. Meerdere sprekers

hebben daar al op gewezen. Wij vragen de minister toe te lichten wat de toegevoegde waarde is van dit onderdeel. Zijn situaties denkbaar waarin jeugdigen risico's lopen die veel bij specifieke bevolkingsgroepen voorkomen en die niet zijn onder te brengen bij de onderdelen a tot k van artikel 2j? Ik heb geprobeerd die te bedenken, maar ben er niet in geslaagd en ik heb een grote fantasie.

Waarom heeft de minister zich niet verzet tegen dit amendement? Het zou toch zo maar kunnen dat dit in strijd is met het non-discriminatieverbod? En waarom heeft de minister het CBP niet gevraagd te adviseren? Had hierover niet een veel fundamentele discussie gevoerd moeten zijn met de TK en had de minister niet moeten verwijzen naar de kabinetsbrief etnische registratie, waarin nut en noodzaak van etnische registratie binnen verschillende beleidsterreinen van verschillende ministeries uiteengezet zullen worden, en die naar verluidt in het voorjaar van 2010 zal verschijnen? Het verweer in de memorie van antwoord dat de etniciteit van de jongere niet wordt geregistreerd, overtuigt mijn fractie niet. De redenering die dan volgt, toont aan -- zoals ook Corien Prins in het Nederlands Juristenblad betoogt -- hoe ver de minister afstaat van de dagelijkse praktijk. Het klopt dat signalen in de VIR worden afgegeven via het BSN en er verder geen inhoudelijke gegevens, dus geen herkomstgegevens, worden verstrekt. Dat gebeurt wel als hulpverleners contact met elkaar opnemen na een match. De hulpverlener moet echter wel de aanleiding voor de melding onderbouwen en documenteren en dus in het geval van melden van een risico vermeld onder 2j, onder l, gegevens over etniciteit registreren. Deze komen na de uitwisseling met derden ook in andere digitale dossiers te staan, waarmee de feitelijke registratie van gegevens over etnische herkomst door een bont gezelschap -- in sommige lokale systemen participeren meer dan twintig instanties -- een feit is geworden. Hoe ziet de minister het voor zich dat aan een jeugdige en/of zijn ouders gemeld wordt dat hij voor de tweede keer of vaker aan de VIR gemeld is alleen op grond van artikel 2j, onder l? Heeft de minister spijt van het voetstoots opnemen van dit risico in de VIR en wil hij overwegen om deze grondslag er alsnog uit te halen? Wil hij wellicht overwegen om deze voorlopig buiten werking te stellen totdat de discussie hierover is afgerond?

De gegevensverwerking in de VIR moet transparant en controleerbaar zijn. Verzoeken tot inzage, correctie of verwijdering van gegevens dienen aan burgemeester en wethouders gericht te worden. Los van het feit dat dit volgens de WBP een verantwoordelijkheid is van de minister -- die overigens in de memorie van antwoord voor mijn fractie overtuigend is weerlegd -- maakt dit de positie van de bezwaarmaker kwetsbaar omdat hij/zij zich ten opzichte van een niet per definitie onafhankelijke instantie moet verantwoorden, waarbij tevens de informatie ten aanzien van het melden door de meldingsbevoegde op tafel moet

komen en dat kunnen erg persoonlijke gegevens zijn.

Ook kan mijn fractie zich voorstellen dat dit willekeurig in de hand werkt. Er kan een per gemeente wisselende VIR klachtenprocedure komen, terwijl de VIR een landelijk instrument is. En stel dat de verschillende meldingen via verschillende gemeentelijke netwerken zijn binnengekomen, hoe krijgt de bezwaarmaker daar het overzicht van? Wil de minister deze bezwaarprocedure heroverwegen?

Tot slot. In zijn oratie bij de ingebruikneming van de Kohnstamm-leerstoel getiteld "Het opvoeden verleerd" schetst professor Jo Hermanns een paradox, want gekeken naar gezondheid en welzijn staat ons land aan de top. Slechts bij 5% van de jeugdigen bestaat een opeenstapeling van problemen. Tegenover deze opwekkende gegevens staat evenwel een zorgelijk beeld met een consistente en aanzienlijke toename van zorg en behandeling voor de jeugd en zijn opvoeders. Het aantal aanmeldingen bij BJ's, politie en AMK's stijgt nog steeds.

Een analyse van dit gegeven luidt dat we gedrag te veel problematiseren en psychopathologiseren en daarmee bestaat het risico dat elk probleem in de maatschappij van kindermishandeling, criminaliteit tot schooluitval wordt teruggebracht tot het gezin of het individuele kind. Mijn fractie denkt dat het tijd is om echt wat te doen aan de 5% van de jeugdigen met complexe problematiek en op te houden met het klakkeloos verzamelen van gegevens en daarmee stigmatiseren van jongeren, die voor het grootste deel nooit zullen ontsporen. Het zou mooi zijn als bestuurders en professionals elkaar zouden kunnen vinden in die doelstelling en de samenwerking aan zouden gaan. Of daar een VIR voor nodig is, waagt mijn fractie te betwijfelen, maar we geven de minister graag het voordeel van de twijfel.

*N

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Voorzitter. Onlangs vierde het onderzoeksbureau Motivaction zijn 25-jarig bestaan met een boek over jongeren van nu. Het boek heet "De grenzeloze generatie en de eeuwige jeugd van hun opvoeders". Het boek trok de aandacht in de pers vanwege de kernboodschap, namelijk dat opgroeien om meer grenzen vraagt dan huidige opvoeders geneigd zijn, aan te brengen. Verscheidene commentatoren, waaronder onze collega Toes Thissen, vragen om duidelijk beleid, en zelfs om een "mentale schoonmaak". Wij hebben onze collega daar zojuist met passie over horen spreken. Ik denk dat dit ongeveer pas bij wat in het boek naar voren wordt gebracht met betrekking tot het begrip "mentale schoonmaak".

Uit het onderzoek van Motivaction blijkt dat jongeren risico's lopen in een samenleving waarin ze niet altijd voldoende worden begeleid en gevolgd. Er worden ook cijfers genoemd. In de bijdrage van mevrouw Slagter kwam ook weer aan de orde dat het met 5% eigenlijk slecht gaat. Daar stapelen de problemen zich op, maar met het overgrote deel van de jeugd gaat het goed. In het

beeld wordt het beeld geschetst dat die 5% het topje van de ijsberg is. Daaronder schuilen allerlei risico's voor groepen jongeren. Ik vind het belangrijk dat er meer duidelijkheid komt over dergelijke beelden en over dat soort cijfers. In dit boek staat dat meer jongeren dan wij denken risico's lopen bij het opgroeien en het zich ontwikkelen in onze samenleving.

De jongeren zijn enerzijds gewend aan zichtbare digitale presentie en zijn grootmeesters van de virtuele wereld -- goed om te bedenken als wij het over een verwijfsindex hebben -- maar een deel van de jongeren mist anderzijds de verbinding met een omgeving die iets van hen vraagt en nog een beetje op hen let. Het boek eindigt met een dringend verzoek aan opvoeders om de regie weer te nemen en aan overheden om echt werk te maken van preventie.

Dan is de stap naar het onderwerp van vandaag niet groot meer, de invoering van een verwijfsindex risicjongeren. Dit instrument is nadrukkelijk bedoeld als een hulpmiddel in het kader van preventie. De minister heeft het ergens over een "omslag naar preventie" in onze benadering van jongeren die zekere risico's lopen, waar overigens ook al in het kader van de Operatie Jong in een veel eerder stadium op werd gewezen. Als we de onderzoekers van Motivaction geloven, lopen veel meer jongeren gezondheids- en opgroeirisico's dan we vaak aannemen. Preventie staat dus op de eerste plaats, ook bij dit instrument. In de tweede plaats helpt dit instrument om de informatie-uitwisseling en samenwerking tussen hulpverleners te bevorderen. Het is niet verwonderlijk dat het veld, dat in het verleden vergaderingen en belrondes nodig had en nog steeds heeft om casussen te melden en te bespreken, dit een aanzienlijke verbetering vindt. Dit bleek ook uit de proeftuinen. Bovenop de lokale digitale verwijfssystemen die al tot ontwikkeling waren gekomen, komt een landelijke verwijfsindex die landelijke informatie-uitwisseling vergemakkelijkt. Ik wil het wetsvoorstel dan ook beoordelen op deze intentie. Het is niet bedoeld om hulpverleners het werken nog eens moeilijker te maken of om nog meer achter het scherm te brengen. Het zou juist een prikkel moeten bevatten tot verdere samenwerking tussen hulpverleners. Ik geloof ook dat het zo kan werken.

Onze fracties staan positief tegenover dit wetsontwerp. De verwijfsindex is een hulpmiddel bij de signalering van mogelijke problemen en stelt in staat jongeren die risico's lopen op het vlak van ontwikkeling en gezondheid beter te volgen en te begeleiden. Het is in zekere zin een elegant systeem, waarbij alleen het "dat" wordt gemeld en het "wat" van de situatie niet digitaal wordt vastgehouden. Onze fracties willen echter een aantal vragen aan de minister stellen. Het zijn eigenlijk vijf thema's aan de hand waarvan ik mijn betoog nu verder opbouw. Die gaan over het melden zelf en de fouten die daarbij kunnen optreden -- ik sluit mij wat dat betreft aan bij de opmerkingen van mevrouw Slager -- over de grenzen van het meldrecht, over de functionarissen die kunnen melden, over de coördinatie en ten

slotte over de verdere implementatie en uitrol van de verwijfsindex.

Allereerst iets over de melding zelf. Hebben wij het goed begrepen dat de verwijfsindex gebruikmaakt van de burgerservicenummers van alle jongeren tussen 0 en 23 jaar in Nederland en dat het systeem zo werkt dat, als een melder een jongere wil toevoegen aan de verwijfsindex, hij of zij een burgerservicenummer activeert? Beschikt de verwijfsindex over alle burgerservicenummers van jongeren zoals ze voorkomen in de gemeentelijke basisadministratie (GBA)? Is dat nodig? Of zal het zo gaan dat de hulpverlener, arts of schoolbegeleider die zou willen melden eerst zelf dit burgerservicenummer uit de GBA ophaalt en dit voor het eerst in het systeem aanmeldt? In het laatste geval zullen in de verwijfsindex alleen de burgerservicenummers voorkomen van jongeren die ooit eens gemeld zijn.

De vragen naar hoe het werkt, komen mij als relevant voor in het licht van de kans op fouten bij het melden en registreren en uiteindelijk de identificatie van de persoon om wie het gaat. Het is een heel delicaat proces. Het risico van fouten is er altijd, maar moet bij de hantering van meldingen worden uitgesloten. Het kan eenvoudig niet zo zijn dat er personen worden verwisseld. In het systeem mag uiteindelijk geen foutmarge zitten als het gaat om de identificatie van de betreffende jongeren.

Mijn volgende punt gaat over het meldrecht en de grenzen daarvan. Uit mijn inleiding bleek al dat onze fracties sterk hechten aan goede preventie en aan goede begeleiding van jongeren. Het gaat erom dat hulpverleners snel kunnen interveniëren in situaties die daarom vragen. Wij begrijpen dat hierin een eigen professionele afweging is te maken door hulpverleners met een hulpverlenersrelatie, juist vanwege die hulpverlenersrelatie. Daarbij moet worden opgemerkt dat er tal van manieren zijn om te communiceren en interventies op elkaar af te stemmen die nog voorafgaan aan het melden. Vandaar dat het wetsvoorstel uitgaat van een meldrecht en niet van een meldplicht. De minister stelt echter ook dat het niet gebruikmaken van dit meldrecht niet vrijblijvend kan zijn. Als het belang van het kind melding vereist, zou dit wel moeten gebeuren.

In dit licht zou ik de minister willen vragen of de situatie van bijvoorbeeld scholen niet anders is dan die van hulpverleners. Op scholen is er geen sprake van een hulpverlenersrelatie, maar de kinderen bevinden zich wel een groot deel van hun tijd op school. Ik stel deze vraag omdat mij ter ore is gekomen dat scholen soms afzien van deelname met een beroep op dat meldrecht. Ze vatten het op alsof ze geen verplichting hebben om mee te doen. Ik zou denken dat de omgeving waar jongeren een belangrijk deel van hun dag doorbrengen, zich niet zou dienen te onttrekken aan de verwijfsindex. Sterker nog, juist omdat scholen de plek zijn waar jongeren dagelijks kunnen worden gevolgd en veel signalen omtrent hun situatie kunnen worden opgevangen, zouden zij moeten meedoen aan de verwijfsindex.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik kom even terug op dat werkelijk gebeurde voorbeeld van wat de basisschooldirecteur tegen mij zei toen ik wethouder was in Roermond. Zou hij dat soort dingen in de verwijfsindex moeten zetten? Of zou hij met deskundigen van de sociale dienst of met bijvoorbeeld jeugdobbouwwerkers eens moeten nadenken over welke interventies hij gedurende het curriculum van de school pleegt waardoor zijn voorspelling niet uitkomt? Is dat niet een veel beter idee dan dat die schooldirecteur een verwijzing doet, met alle stigmata die daaruit kunnen voortkomen, dat deze jongeren wellicht over tien jaar in de bijstand terechtkomen?

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): De verwijfsindex is een hulpmiddel. Mensen die nauw bij kinderen betrokken zijn, zoals het geval is in het onderwijs, kunnen heel goed nadenken over de vraag op welke manier zij het beste hulp kunnen inschakelen in een bepaalde situatie, want er zijn heel veel interventies mogelijk. Er hoeft niet gemeld te worden, maar het kan wel belangrijk en nodig zijn dat er gemeld wordt, ook in situaties op school. Ik vind de flexibiliteit die de hulpverleners en schoolbegeleiders wordt gelaten op zichzelf prima. Ik zou dus niet voor of-of kiezen, zoals de heer Thissen geneigd is te doen.

Mijn derde punt betreft de functionarissen die bevoegd zijn om te melden. Wij gaan het nog hebben over het uitvoeringsbesluit dat op het wetsvoorstel volgt, maar het spreekt vanzelf dat niet zomaar iedereen kan melden. Dat moet gebeuren door professionals. Zij moeten immers een melding kunnen motiveren aan de hand van professionele standaarden. Terecht wordt deze professionaliteit voor wat de gezondheidszorg betreft gekoppeld aan de Wet BIG. Als het gaat om maatschappelijk werk, is het echter zoeken naar formuleringen omdat hier nog niet een dergelijk registratiesysteem bestaat. Opgemerkt wordt dat de meldingsbevoegde op dit terrein een professional is "indien zijn beroep hoofdzakelijk bestaat uit het verlenen van hulp, zorg of bijsturing van jeugdigen". Zoals u weet, breek ik al enige tijd een lans voor een dergelijke beroepsregistratie van werkers in de sociale sector. Men is daarmee bezig. Ook de minister is daarmee bezig, met name voor werkers in de jeugdzorg. Daar is het schip ook al bijna binnen. Een wetsvoorstel als dit laat zien dat wij zo'n beroepsregistratie en erkenning eigenlijk nodig hebben over de volle breedte van de sector maatschappelijk werk. Het zal deze werkers helpen als er een wet beroepen in de welzijnszorg zou komen, waardoor die beroepen een steviger fundament hebben en duidelijker omschreven worden, met de rechten en de codes die daarvoor gelden. Ik hoop dat dit het vervolg zal worden op het proces dat nu al gaande is met werkers in de jeugdzorg. Wij moeten het breder gaan trekken. Er was zo-even een discussie over de professionals en hoe ze in elkaar zitten. Het zou voor de werkers in de sociale sector, voor de emancipatie van het beroep, de beroepshouding en ook de beroepstrots belangrijk zijn als hun beroep een wettelijke erkenning en registratie zou krijgen. Ik zie dit als

een belangrijke bouwsteen in de discussie die zo-even werd aangezwengeld door collega Van de Beeten.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Op zichzelf kan ik het hiermee eens zijn. Maar is het voor de heer Kuiper geen punt van zorg dat het aanknopingspunt voor deze discussie is geweest het instellen van tuchtrecht voor deze professionals? Dat lijkt mij nu juist weer het verkeerde signaal.

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Ja, deze ontwikkeling had eigenlijk al veel eerder moeten worden ingezet. Na ontsporingen in de sector ging men nadenken over tuchtrecht, maar het gaat mij om de emancipatie van het beroep. Dat moet een duidelijke omlijning krijgen. Dat zal de sector zelf ten goede komen.

Mijn vierde punt betreft de regiecoördinator, die blijkens artikel 2h van de wet door het college van B&W moet worden aangesteld als een soort lokale verkeersleider. Daarover worden in de stukken verschillende opmerkingen gemaakt. Het is een belangrijke functie in het geheel, want deze coördinator controleert of meldingsbevoegden die signalen hebben afgegeven, ook echt in contact met elkaar zijn gekomen. Daarnaast is er, op grond van artikel 2i van de wet, een andere coördinator die door de instanties zelf wordt aangesteld. Die zit dus dicht bij de professionals, het veld zelf. Deze mag blijkens de wet iets meer, namelijk contactgegevens van meldingsbevoegden beheren en zo nodig aanpassen en signalen uit de verwijfsindex zelf beheren. Dat is allemaal heel belangrijk. Naar mijn mening schuilt er ook een meerwaarde in waardoor de samenwerking en de matches die het wetsontwerp beoogt, ook echt gaan plaatsvinden. Kan de minister aangeven hoe deze in de wet van elkaar onderscheiden coördinatoren ten opzichte van elkaar gaan functioneren? Is er hier een procescoördinator die erop let dat de matches plaatsvinden en is er ook een operationele coördinator, dicht bij de professionals, die meer doet met het beheer van de signalen uit de verwijfsindex? Wie ziet eigenlijk toe op die coördinatoren? Vanwege de gevoeligheid van de informatie, hoe summier ook, die wordt uitgewisseld met burgerservicenummers, is het van belang dat zorgvuldige procedures worden gevolgd. Overigens zijn wij van mening dat de operationele coördinatiefunctie uiteindelijk het beste kan worden belegd bij de Centra voor Jeugd en Gezin die het dichtst bij de betreffende jongeren zitten.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): De schrik begint mij een beetje om het hart te slaan als ik al die coördinatoren en ook weer toezichthouders op die coördinatoren hoor noemen. Als twee hulpverleners van elkaar weten dat zij zich zorgen maken om bepaalde jongere, kunnen zij dan niet in onderling overleg uitzoeken wie de coördinatie op zich neemt?

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Blijkens het wetsvoorstel gaat het erom dat er enig toezicht op is dat de matches tot stand komen en dat daar

vervolgens ook iets mee wordt gedaan. Je zou het een soort helicopterview op het proces kunnen noemen. Dat gebeurt gewoon door functionarissen die in het wetsvoorstel worden genoemd.

Ten slotte wil ik namens onze fracties de verdere implementatie van het systeem aan de orde stellen. Het was de bedoeling dat de verwijfsindex in 2009 over het hele land zou worden uitgerold, aanhakend bij lokale systemen. Wij weten dat dit niet is gehaald en dat er in een aantal lokale situaties achterstanden zijn. Dat heeft soms te maken met aarzelingen om te melden. Dat wordt wel eens handelingsverlegenheid bij melders genoemd. De sector moet ook nog wennen aan het systeem. Wat verwacht de minister voor de komende tijd? Wanneer kan de landelijke verwijfsindex in het veld als een effectief en betrouwbaar systeem worden aangemerkt dat inderdaad landelijk dekkend is? Dat is belangrijk, want het systeem kan alleen maar geslaagde interventies mogelijk maken als er geen gaten zijn. Het ging ons er juist om situaties te voorkomen waarin een jeugdige die hulp nodig heeft, in de dode hoek terechtkomt en niet opgemerkt wordt door hulpverleners. Dat vraagt een landelijk dekkend systeem dat ook nog eens heel goed functioneert.

Voorzitter, ik keer terug naar mijn begin: het belang van goed beleid en van preventie. De verwijfsindex is uiteindelijk maar een instrument, een technisch hulpmiddel. Er is dat beeld van hekken die verplaatst worden, opdat de looproute kan worden veranderd. Wij hopen dat dit instrument zal helpen om de omslag te maken waarover wordt gesproken in het door mij aangehaalde boek van Motivaction. Het is van belang goed te letten op de generaties die in ons land opgroeien. Het is voor jongeren van belang dat er een omgeving is die reageert als het misgaat. En als het mis dreigt te gaan, is het van belang signalen in een vroegtijdig stadium te kunnen opvangen. Wij hopen dat dit wetsvoorstel ertoe zal bijdragen dat ieder kind en iedere jongere die dat nodig heeft, de begeleiding kan krijgen die hij of zij verdient. Ik zie uit naar de antwoorden van de regering.

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Tot mijn vreugde en genoegen voer ik vandaag wederom mede het woord namens de Onafhankelijke Senaatsfractie. De fracties van D66 en OSF willen de minister allereerst dankzeggen voor de uitgebreide beantwoording van de vragen en opmerkingen die tijdens het voorbereidend onderzoek zijn ingebracht.

Het voorliggende wetsvoorstel moet de hulpverlening aan risicojongeren verbeteren. De problematiek van risicojongeren is divers en complex. Zo neemt in het onderwijs het aantal leerlingen met ernstige gedragsproblemen toe. Recente cijfers van het Sociaal en Cultureel Planbureau -- ik merk dat wij allemaal onze eigen bronnen hebben -- spreken zelfs van een

verdrievoudiging in het voorgezet onderwijs over de afgelopen tien jaar.

In 2009 waren er 48.800 voortijdige schooluitvallers zonder startkwalificatie. Op het terrein van politie en justitie zien wij een sterk groeiend aandeel minderjarige verdachten. De jeugdzorg, het maatschappelijk werk en de consultatiebureaus hebben de handen vol aan de begeleiding en hulp bij tienerzwangerschappen. De verslavingszorg kampt met veel jongeren die verslaafd zijn aan drugs of alcohol.

De gevaren waaraan jongeren blootstaan, zijn kortom evident en ernstig. In dat licht is het van belang dat de zich op dit terrein voordoende problemen op een samenhangende en doeltreffende wijze door de verantwoordelijke hulpverleners worden opgepakt. De praktijk laat echter een ander beeld zien. Hulpverleners, bijvoorbeeld in het maatschappelijk werk of de verslavingszorg, scholen, bureau Jeugdzorg, huisartsen en ziekenhuizen weten vaak niet eens van elkaars werkzaamheden. Onze fracties moeten daarbij constateren dat de kokervisie binnen de hulpverlening een probleem is dat wij in dit huis vaker hebben besproken. Ook vandaag ligt het vraagstuk van versnippering weer op tafel.

De fracties van D66 en OSF staan in deze context geenszins afwijzend tegenover het wettelijk verankeren van de voorgestelde verwijsindex, vooral wanneer deze bijdraagt aan een beter afgestemde hulpverlening aan jongeren. Wij zien dus het belang in van tijdige en gecoördineerde interventies vanuit de hulpverleningsinstanties. Toch is kritiek mogelijk op het wetsvoorstel. Eerder was er de serieus te nemen kritiek van de Raad van State en van het College bescherming persoonsgegevens. Ook bij belangenorganisaties zijn veel vragen gerezen en in de juridische literatuur zijn ernstige vraagtekens geplaatst bij de verdragsrechtelijke validiteit, de privacybescherming en met name bij de risico's van benaderingen vanuit etniciteit.

Bij herhaling en uitvoerig, dat moet gezegd, heeft de minister gepoogd duidelijk te maken dat het bij het systeem van de verwijsindex slechts gaat om het maken van een match en niet om het opslaan of uitwisselen van gegevens. Wat onze fracties echter zorgen baart, is het na de match uitwisselen van die gegevens. Dat brengt mij bij de problematiek die de KNMG heeft signaleerd op het punt van de positie van artsen in relatie tot hun geheimhoudingsplicht. De minister stelt in zijn brief van 21 januari 2010 dat naar zijn mening een goede balans is gevonden tussen de bescherming van de privacy en het belang van een melding. Hij geeft aan dat de melding, ondanks deze geheimhoudingsplicht, bijdraagt aan een beter beeld van de context van de jeugdige. Niettemin adviseert de KNMG artsen om in het licht van hun geheimhoudingsplicht om terughoudend te zijn met het doen van meldingen aan de verwijsindex. Artsen wordt geadviseerd alleen te melden wanneer ze ook inhoudelijke informatie mogen delen met andere hulpverleners.

Dat roept bij onze fracties de volgende vragen op. Hoe beziet de minister dit advies van de

KNMG in het licht van zijn opmerkingen over de context van de jeugdige? Vindt de minister dat artsen sneller moeten melden dan de KNMG nu adviseert? Is de minister verder voornemens om de rol van de arts nader te specificeren, zoals de KNMG vraagt?

Onze fracties kijken nog wel met enige aarzeling naar de gehanteerde leeftijdsgrens van 23 jaar bij de invulling van de bewaartermijnen. Terecht heeft de minister opgemerkt dat de meerderjarigheidsleeftijd niet hoeft te betekenen dat een jongere ook volwassen is. De voor deze waarneming gehanteerde levensfasen voor jeugdigen zijn echter niet in alle opzichten maatgevend. Volwassenheid heeft geen eendimensionale relatie met leeftijd. Deze waarneming wordt mij als oudere jongere in huiselijke kring bij herhaling aangereikt door mijn vrouw en dochters. Anders gezegd, wij hadden ons kunnen voorstellen dat een grens van 18 of desnoods 21 jaar zou zijn aangehouden bij de regeling van de bewaartermijnen. Wij menen dat de minister hier te voorzichtig is en te weinig de eigen verantwoordelijkheid van jeugdigen in ogenschouw neemt. Door bij elke regelgeving te verwijzen naar het feit dat in alle wetgeving en beleid nu eenmaal een grens van 23 jaar wordt gehanteerd, zet de minister de zaak handig, maar niet overtuigend op slot. Graag ontvangen wij een nadere toelichting op dit punt.

Onze fracties menen overigens dat de toereikendheid van de leeftijdsgrens bij de evaluatie van deze wet aan de orde zal moeten komen en zo nodig eerder, wanneer de praktijk hier behoefte aan heeft. Ook op dit punt graag een reactie.

Momenteel zijn meerdere regionale signaleringssystemen actief. Kan de minister aangeven hoe de aanknopng van deze systemen aan de landelijke verwijsindex verloopt? Wanneer verwacht de minister een landelijk dekkend systeem te hebben uitgerold? Ook na de landelijke uitrol van de verwijsindex zullen de meeste matches binnen één regio plaatsvinden. Deze regio's zullen opereren onder hetzelfde convenant. Hoe beziet de minister in dat geval de samenwerking van hulpverleners uit verschillende, meestal aangrenzende, regio's die op basis van andere convenantvoorwaarden werken? Bestaat hier een reëel gevaar van een nieuwe verkokering van hulpverlening? Op welke manier gaat de minister toezien op de benadering van deze grensgevallen?

Meerdere fracties hebben gevraagd naar de figuur van een gezinsmelding in de verwijsindex. De minister heeft in een brief aangegeven dat een eerste globale toets van de juridische haalbaarheid en de technische uitvoerbaarheid van een gezinsfunctionaliteit stemt tot het doorzetten daarvan. Onze fracties willen hier markeren dat zij nog weinig aandrang voelen om dat pad daadwerkelijk op te gaan. Het valt ook hier weer op dat de minister structureel uitgaat van de verwachting dat de samenleving voor de aanpak van de jeugdproblematiek, en overigens ook op andere beleidsterreinen, een actief interveniërende

overheid wenst. Hij wordt daarin aan de overzijde nadrukkelijk gesteund door parlementariërs uit de gelederen van de coalitiefracties die van enige begrenzing van de bevoogding en opvoeding van de samenleving door de overheid niet willen weten. De fracties van D66 en OSF menen dat overheidsbemoeienis niet tot een te grote mate van afhankelijkheid en onzelfstandigheid van burgers moet leiden.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Er zitten verschillende kanten aan de gezinsfunctionaliteit. Een kant die nu wat wordt onderbelicht, is dat het frustrerend is als binnen een gezin kind na kind onder toezicht wordt gesteld en dat je bij ieder kind opnieuw moet melden. Het is dus niet mogelijk om na twee kinderen de rest ook meteen aan te melden. Dat heeft niets met de overheid te maken, maar meer met de mogelijkheden van hulpverleners.

De heer **Engels** (D66): Ik kan onmiddellijk bevestigen dat die wederkerigheid er altijd is. Het is van belang dat wij tijdig onze aarzeling op dit punt kenbaar maken. Ik zie ook dat de minister dit pad verder zal vervolgen. Daarom wil ik de minister vragen om bij de verdere ontwikkeling een aantal specifieke punten mee te nemen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Mijn opmerking is niet direct een vraag aan de heer Engels. Als in een gezin een kind in de knel zit, en zeker als meerdere kinderen van een gezin onder toezicht zijn gesteld, is het toch logisch dat er aandacht voor het hele gezin komt? Het al of niet melden bij verwijsindex doet daar toch niet aan toe of af? Misschien heb ik een wat te rooskleurig beeld van hulpverleners, maar dat hoort toch tot de verantwoordelijkheid van hulpverleners die bij zo'n gezin betrokken zijn?

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik wil mij hier niet verder uitspreken over de gezinsfunctionaliteit, maar ik wil wel zeggen dat een "dat"-melding ook van belang zou kunnen zijn voor een hulpverlener die met een ander kind uit hetzelfde gezin bezig is. Ik maak wel eens mee dat er meer dan tien hulpverleners bij een gezin betrokken zijn zonder dat van elkaar te weten. Dat heeft onder andere te maken met het feit dat de ene hulpverlener bezig is met kind A en de andere hulpverlener met kind B. Ik heb willen wijzen op de mogelijkheid van een "dat"-melding. Mijn interventie was er alleen maar op gericht duidelijk te maken dat het niet heeft te maken met de overheid, maar met de handelingsmogelijkheden van hulpverleners. De heer Thissen heeft net een heel betoog gehouden dat het ook anders zou kunnen. Mijn opvatting is dat de verwijsindex daar een ondersteuning in is. Maar als je niets doet aan de mentaliteit, zal het niet helpen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): De verwachting is dus dat de verwijsindex de mentaliteit verandert.

De **voorzitter**: De heer Engels vervolgt zijn betoog.

**

De heer **Engels** (D66): Ik ga gewoon door waar ik was gebleven. Daarmee kom ik op de site www.meldcriteria.nl. Dat is een andere site dan die waaruit de heer Thissen constant heeft geciteerd. Op de site is aan de hand van vijf thema's voor hulpverleners inzichtelijk gemaakt welke redenen er kunnen zijn om een melding aan de verwijsindex te doen. Bij het thema "sociale omgeving buiten het gezin en school" valt ons een bepaald meldcriterium op. Dat criteria luidt: "De jeugdige heeft geen hobby's of interesses en gaat uit zichzelf geen interactie aan met de sociale omgeving". In de toelichting valt te lezen dat "de jongere zich verveelt als een ander niet het voortouw neemt". Ons is nu niet duidelijk onder welke van de in artikel 2j limitatief opgesomde meldingsgronden dit criterium te brengen valt. Kan de minister ons daarbij helpen?

Wij zijn zeer bezorgd over de meldingsgrond etniciteitsrisico's. Artikel 2j onder L van het wetsvoorstel spreekt over "een jeugdige die bloot staat aan risico's die in bepaalde etnische groepen onevenredig vaak voorkomen". Ook na lezing van de memorie van antwoord is het onze fracties niet duidelijk geworden op welke risico's nu precies wordt gedoeld. Wij zijn vooralsnog dan ook geenszins overtuigd van de toegevoegde waarde van het registreren van een jeugdige op basis van onevenredige risico's die zijn etniciteit met zich mee zou brengen. Vindt de minister dat de andere meldingsgronden onvoldoende ruimte bieden om problematiek van risicojongeren in te vatten?

Onze fracties blijven van mening dat in de jeugdhulpverlening het individuele kind bepalend behoort te zijn. Groepsregistraties werken stigmatiserend en hebben ook risico's op het punt van de productiviteit: zo'n registratie kan juist contraproductief werken. Een scherpe individuele probleemstelling moet toch het begin zijn en blijven van effectieve hulp? Welke specifieke risico's zijn enkel en alleen onder deze meldingsgrond te brengen? Hopelijk kan de minister daar enkele inzichtelijke voorbeelden van geven.

Ik ben mij ervan bewust dat wij ons op dit punt in het gezelschap van de SP bevinden, maar ik kan dat uitleggen. Overigens is mijn fractievoorzitter daar buitengewoon verheugd over. Dit is voor ons een hard punt. Het is er bij amendement in gekomen en het is nu onderdeel van de wet. Wij zijn daar allerminst blij mee.

Dan wil ik hier graag nog even een kwestie aansnijden die raakt aan het staatsrechtelijke principe van de lokale autonomie. De wet legt gemeenten in medebewind verplichtingen op met betrekking tot het gebruik van de verwijsindex. Het is gemeenten niet mogelijk, zo staat uitdrukkelijk in de memorie van antwoord, om medewerking te weigeren. Welke rechtvaardiging ziet de minister voor deze vergaande inperking van de beleidsvrijheid van lokale overheden? Hoe moeten wij formeel en materieel het overleg kwalificeren dat de minister met gemeenten zal voeren als er problemen ontstaan bij de uitvoering van de wettelijke taken?

Tot slot een kwestie die raakt aan de organisatie van het binnenlands bestuur. In de memorie van antwoord wordt hoog opgegeven over de centrale rol die gemeenten al sinds jaar en dag in het jeugdbeleid spelen. Zij vervullen een spilfunctie, ja zelfs een regierol in het samenbrengen van de hulpverlening en het organiseren van een samenhangend jeugdbeleid. Onze fracties zijn van deze ode aan het lokale bestuur zeer onder de indruk en vragen zich af of dit niet impliceert dat de thans nog bestaande provinciale bevoegdheden zouden moeten worden overgedragen aan gemeenten. Het lokaal bestuur is immers bij uitstek de bestuurslaag die als eerste overheid en dicht bij mensen zorgtaken hoort uit te voeren en daarbij maatwerk levert. Graag vragen wij de minister hierop een inhoudelijke, dat wil zeggen van het coalitieakkoord abstraherende, visie te geven.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Tegenwoordig stel ik mij heel erg in om aan te slaan op momenten dat ik "eerste overheid" hoor zeggen. Ik vraag dan altijd heel pesterig: wie is er tweede en wie is er derde? De lokale overheid is de meest nabije overheid die steeds meer wettelijke taken en verantwoordelijkheden heeft gekregen in het emancipatieproces van mensen. Maar laat men het alsjeblieft niet de eerste overheid noemen. Dat is een heel verwarrende en mijns inziens ook onterechte benaming. Ik wil hem helpen als oudere jongere -- anders krijgt hij thuis weer van zijn vrouw en dochters op zijn hoofd -- om dit soort taalgebruik achterwege te laten. Nu wij het toch over taalgebruik hebben: laat hij ook het woord "uitrollen" niet meer gebruiken.

De heer **Engels** (D66): Men zal mijn aarzeling hebben bemerkt toen het laatstgenoemde woord opdook in mijn bijdrage. Wat het eerste betreft, wil ik gewoon heel eerlijk zijn: ik ben het totaal niet met de heer Thissen eens. Al ben ik het inhoudelijk wel met hem eens dat, wanneer wij de lokale overheid kwalificeren als de overheid die het meest nabij is -- het woord dat de heer Thissen steeds terecht gebruikt -- dat precies de reden is waarom sinds dat voortreffelijke rapport van de commissie-Van Aartsen, de gemeente eerste overheid is genoemd. Dat is namelijk de overheid waarmee de burger als eerste en ook heel vaak in aanraking komt. Dat is de achtergrond. Een verdere rangorde of hiërarchie zit daar niet in.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Holdijk

*B

!Versterking besturing!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en

wetenschappelijk onderzoek en enige andere wetten onder meer in verband met de verbetering van het bestuur bij de instellingen voor hoger onderwijs, de collegegeldsystematiek en de rechtspositie van studenten (versterking besturing) (31821).

De **voorzitter**: Ik heet de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van harte welkom.

**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. Dit wetsvoorstel bevat een aantal belangrijke wijzigingen op het terrein van bestuur, medezeggenschap, rechtspositie, etc. van instellingen voor hoger en wetenschappelijk onderwijs. Over het wetsvoorstel is veel te doen geweest, ondanks het feit dat in de voorbereidingsfase veel overleg met de universiteiten heeft plaatsgevonden. Het wetsvoorstel kan overigens op de meeste punten wel op de volle instemming rekenen van de universiteiten. Wij zullen op die vele punten niet verder ingaan, temeer omdat in de Tweede Kamer uitgebreid over dit wetsvoorstel is gesproken.

Er zijn echter diverse kwesties die nog wel aandacht vragen. De eerste kwestie is ontstaan in de Tweede Kamer, die een amendement heeft aangenomen waarvan zij nu weer spijt schijnt te hebben. Daar moet nu dus wat aan gedaan worden. Dat is blijkbaar ook de mening van de minister. Hij heeft het amendement afgeraden, omdat het niet zou passen in de systematiek van de wet.

Het gaat hier om het amendement-Van der Ham op stuk nr. 36 dat regelt dat aan alle vergaderingen van het bestuur van een universiteit een studentenassessor als adviseur kan deelnemen. Tegen dit amendement is door de universiteiten massaal geprotesteerd. Dit punt is niet opgelost. De VVD-fractie stelt voor om via een motie van de Eerste Kamer uitstel van de invoering van deze bepaling te eisen, zodat de minister de tijd krijgt voor een reparatiewetje, of de zaak kan meenemen bij wetten waaraan nog wordt gewerkt. Ik heb begrepen dat diverse andere fracties hetzelfde idee hebben. Wij horen graag de mening van minister over een dergelijke motie.

Van een geheel andere orde is de kwestie van de kosten voor de student van een tweede studie. In het oorspronkelijke wetsvoorstel werd voor de universiteiten ruimte gecreëerd om voor de tweede studie een apart hoger of hoog tarief te heffen: het zogenaamde instellingscollegegeld. Daaraan zijn verder geen wettelijke grenzen gesteld. Dit heeft tot veel protesten van de studenten geleid. Inmiddels is er echter een bestuursakkoord dat er goed uitziet. Wij begrijpen dat het nu zo geregeld is, dat iedereen die tijdens zijn eerste studie aan een tweede begint en daarmee nog niet klaar is als de eerste studie is afgerond, tegen het normale collegegeld zijn

tweede studie kan afmaken. Alleen voor degenen die na het afronden van de eerste studie met een tweede studie willen beginnen, geldt dan het instellingscollegegeld. Wij hebben hier geen bezwaren tegen, wel vragen wij ons af wat de universiteiten zullen doen als het gaat om de hoogte van het instellingscollegegeld. Dat is natuurlijk geen zaak voor de minister en daarmee zijn wij het ook eens. Misschien heeft hij wel een idee over de hoogte van dat instellingstarief? Wij vernemen dat graag. Wij willen ook dat de minister nog kort aangeeft of de beschrijving die wij zojuist van het akkoord hebben gegeven, inderdaad klopt. Onze bedoeling is om het op deze manier in de Handelingen te krijgen, zodat iedereen er kennis van kan nemen.

Het wetsvoorstel heeft waarschijnlijk onbedoelde gevolgen voor het particuliere onderwijs. De betreffende belangenverenigingen zijn in opstand gekomen. Het gaat om de volgende kwestie. De terminologie "aangewezen instellingen" zou vervangen zijn door "rechtspersonen voor hoger onderwijs". Volgens de belangenorganisaties zou dit voor een aantal particuliere instellingen leiden tot verlies in de wet van de formele status van hogeschool, waardoor de afdrachtvermindering voor het particulier onderwijs niet meer aan de orde zou zijn. Graag horen wij van de minister hoe het precies zit. Is het puur een semantische kwestie; is het eigenlijk een vergissing en is dat effect niet bedoeld? Onzes inziens behoort de strekking van deze wet niet te zijn dat het stichten en voortbestaan van particuliere instellingen voor hoger onderwijs bemoeilijkt wordt. Dat hebben wij nergens in de teksten als doel geformuleerd gezien. Of hebben wij iets gemist? Dan horen wij dat graag. Als het hier inderdaad gaat om een vergissing in de systematiek van de wet, is uiteraard reparatiewetgeving op haar plaats.

Voorzitter. Graag leggen wij deze drie punten aan de minister voor.

*N

De heer **Schouw** (D66): Mijnheer de voorzitter. Ik spreek vandaag ook namens de OSF.

Voorzitter. De leden van onze fracties hebben onderwijs hoog in het vaandel staan. Volgens hen is goed onderwijs de sleutel tot succes voor de samenleving van morgen. Ik noem allereerst een aantal positieve punten over het wetsvoorstel en daarna spreek ik over een aantal vrij serieuze bedenkingen die te maken hebben met de doelmatigheid en de uitvoerbaarheid van dit voorstel.

Wij vinden het goed dat in het hoger onderwijs een raad van toezicht verplicht gesteld wordt. Een duidelijke scheiding van rollen, taken en verantwoordelijkheden is verstandig. Wel geven artikel 9.5.1 en artikel 10.3d bijzondere universiteiten en hogescholen de ruimte om bestuur en toezicht in één orgaan onder te brengen. Wil de minister de noodzaak voor die uitzondering nog eens toelichten en aangeven hoe hij de vinger aan de pols gaat houden om te voorkomen dat besturen

en uitoefenen van toezicht op dat besturen door elkaar gaan lopen?

Het nieuwe artikel 7.42a komt er, kort gezegd, op neer dat studenten die zich ernstig misdragen definitief van een opleiding verwijderd kunnen worden. We hopen natuurlijk dat zoiets niet vaak voorkomt, maar enige regels hierover zijn begrijpelijk. Hoe gaat deze min of meer open regeling in de praktijk uitwerken? Hoe is willekeur of het verwijderen van studenten met bepaalde politieke visies te voorkomen? Wij hebben graag wat meer toelichting van de minister hierop.

De minpunten die onze fracties hebben, zijn vooral het gevolg van de politieke keuze die dit kabinet maakt om het wettelijke collegegeld slechts toe te staan voor de eerste bachelor en master die een student volgt. Een tweede studie wordt hiermee per definitie altijd duurder. Dat is niets meer en ook niets minder dan een koude bezuiniging op het hoger onderwijs: onderwijsvershraling. Het doel, te weten beter onderwijs, is minder goed bereikbaar wanneer de kosten voor een tweede studie toenemen. De instellingen gaan zelf de hoogte van het collegegeld voor een tweede bachelor of master vaststellen, zonder wettelijk maximum. In de kern is het resultaat dat minder studenten een tweede opleiding gaan volgen.

Waarom is dit zo slecht verteerbaar voor D66 en de OSF? In de eerste plaats omdat wij vinden dat de overheid de plicht heeft ambitieuze studenten zoveel mogelijk te stimuleren. Daarvan profiteert niet alleen de student, maar de hele samenleving. Kennis is kapitaal en zeker in tijden van economische malaise is het belangrijk te investeren in menselijk kapitaal.

In de tweede plaats blijkt in de praktijk dat studenten niet direct kiezen voor een opleiding die aansluit bij hun interesse of bij de leermogelijkheden. Het breekt dus ambities. De beste studenten en de meest ambitieuze studenten willen vaak meer dan één studie.

Ten derde meet het voorstel met twee maten, het discrimineert. Immers, onderwijs- en zorgopleidingen zijn uitgezonderd van het genoemde uitgangspunt. Eenzelfde maatschappelijk belang geldt natuurlijk ook voor andere studies. Ik noem als voorbeeld technische studies. Het gaat hier om het gelijkheidsbeginsel.

Ten vierde vergroot dit voorstel de kloof tussen rijk en arm, om het maar eens vierkant te zeggen. Willen wij dat in het onderwijs? Nee, wij vinden dat een tweede studie voor iedereen weggelegd moet zijn. Echter doordat dit kabinet een financiële drempel opwerpt, wordt degenen die slechter bij kas zitten, de mogelijkheid ontnomen om zich verder te ontwikkelen en door te groeien. Wij kunnen dat niet anders zien als selectie door de portemonnee. Dit geldt in het bijzonder voor studenten die na een hbo-bachelor een universitaire master ambiëren en daarvoor eerst nog een universitaire bachelor moeten volgen. Zelfs de minister onderkent in de memorie van antwoord dat dit vaak de groep allochtone studenten en studenten uit lagere sociaaleconomische milieus betreft. Het gaat om hen die door het stapelen in

de beroepskolom het universitaire onderwijs bereiken. Die weg wordt nu afgesneden.

Dan de vraag of dit wetsvoorstel wel uitvoerbaar is. Wij hebben een alarmerende brief gekregen van de Landelijke Studenten Vakbond over een afspraak die op 10 december zou zijn gemaakt tussen VSNU, de HBO-raad en de minister over het niet verhogen van het collegegeld voor studenten die al tijdens hun eerste studie met hun tweede studie zijn begonnen; noem het maar de bestaande gevallen. Tijdens het spel worden de spelregels ineens gewijzigd. Inmiddels heeft de HBO-raad laten weten zich niet meer aan deze afspraak van 10 december te kunnen houden. Op grond van het mededingingsrecht zouden er geen prijsafspraken gemaakt mogen worden. Wij vragen de minister wat er precies is afgesproken, hoe hard die afspraken zijn en wat hij zal doen om ervoor te zorgen dat die afspraken ook nageleefd worden. De brief die gisteren is gekomen met antwoorden op vragen uit de Tweede Kamer, geeft geen antwoord op de vragen die ik zojuist heb gesteld. Ik vind die brief onduidelijk. Want met de in de memorie van antwoord aan het woord zijnde leden van de CDA-fractie, zijn wij van mening dat de afspraken in een bestuursakkoord geen juridische binding hebben. Zo ga je in dit land niet om met studenten. Het is vrijwillig. Waarom niet een bij wet geregelde overgangsregeling? Het is nu juist de taak van deze Kamer om het kabinet daarop te wijzen. Waarom wordt dit niet bij wet geregeld? Dat geldt ook voor de bandbreedte van het zogenaamde instellingscollegegeld.

Ik kreeg van studenten tandheelkunde het alarmerende bericht dat het instellingscollegegeld naar €24.000 zou gaan. Dat kan toch niet waar zijn? In de memorie van antwoord wekt de minister voortdurend de suggestie dat het instellingscollegegeld niet veel zal afwijken van het wettelijke collegegeld, maar daarover is geen afspraak gemaakt. De minister zou een pluim verdienen als hij de bandbreedte wat meer in wet- en regelgeving vastlegt.

Voorstanders van het éénstudiebeleid moeten zich ook rekenschap geven van de in onze ogen slechte uitvoerbaarheid van dit voorstel. Immers het is mogelijk om twee studies tegelijkertijd te volgen en zo het wettelijk collegegeld te betalen voor de tweede studie. Het is "strategisch gedrag", zo stelt de minister in de memorie van antwoord, als studenten de afronding van hun eerste studie uitstellen totdat de tweede studie ten einde is. Om dit lek te dichten, zou een beperkte geldigheidsduur van tentamens moeten helpen. Dat is leuk bedacht, maar juist de scriptie biedt de mogelijkheid tot rekken en aan de geldigheidsduur van tentamens te ontsnappen. Deze door dit wetsvoorstel uitgelokte sluipteg is een reële methode die de uitvoerbaarheid ondermijnt. Hoe ziet de minister dit?

Wij vinden het ook onrechtvaardig als de ene student er zes jaar over mag doen om een drie jaar durende bachelor te voltooien en al die tijd het wettelijk collegegeld mag betalen, terwijl een andere student die in dezelfde periode van zes jaar een bachelor én twee masters kan voltooien, voor

extra kosten komt te staan. Twee regimes voor eenzelfde tijdvak; dat kunnen wij met de beste wil van de wereld niet rijmen. Dit kan toch ook nooit de bedoeling geweest zijn?

Dit voorstel is vooral een bezuinigingsvoorstel op het hoger onderwijs; een bezuiniging waarvoor de berekeningen onvindbaar zijn. Want wat zijn de extra kosten om mensen boven de 30 jaar tegen het wettelijk collegegeld te laten studeren? Waar zijn die bedragen te vinden? En hoe groot zijn de besparingen als de tweede studie tegen instellingscollegegeld gedaan wordt? Wij mogen toch aannemen dat een en ander berekend is alvorens het wetsvoorstel werd ingediend? Wij willen graag die rekensom ontvangen.

Een heel ander onderwerp dat in deze behandeling moet worden opgehelderd, is de reikwijdte van het in de Tweede Kamer aangenomen amendement-Van der Ham. Mevrouw Dupuis sprak er al over. Wij zijn het met elkaar eens dat dit opgehelderd moet worden, óf met een motie óf met een novelle in de wet. Het amendement beoogt niets meer of minder dan een student in de gelegenheid te stellen de vergaderingen van het college van bestuur bij te wonen, waarbij deze student een adviserende stem heeft. Wij menen dat dit een stapje in de goede richting is van optimalisering van de informatieverstrekking en van een volwassen medezeggenschap; het realiseren van een medezeggenschapsvriendelijke cultuur. Met het aannemen van het amendement wordt het toelaten van een studentenassessor verplicht. Dat de minister dit helemaal niet wil, is nog eens duidelijk geworden in de memorie van antwoord. Eerlijk gezegd heb ik daar niet zo'n grote boodschap aan. Het lijkt mij ook staatsrechtelijk niet juist als de minister hier in de Eerste Kamer komt klagen over een amendement dat in de Tweede Kamer is aangenomen. Was dan zo flink geweest om hierover aan de andere kant van het Binnenhof het onaanvaardbaar uit te spreken. Nu dit niet is gebeurd, verwachten wij een loyale houding van de minister. Het is immers een afdwingbaar recht voor de studenten en daaraan kan deze Kamer helemaal niets veranderen. Als de minister dit anders had gewild, had hij dat in de Tweede Kamer moeten regelen en niet hier! Mijn vraag is nu, hoe loyaal de minister is als het gaat om een door de Tweede Kamer aangenomen amendement. Wij wachten de beantwoording met belangstelling af.

*N

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter. Ik voer vandaag ook het woord namens de SGP-fractie.

Ik wil mij beperken tot één onderdeel van de voorliggende verzamelwet. Wat de problematiek van de studentenassessor betreft, wil ik mij aansluiten bij de opmerkingen die de woordvoerder van de CDA-fractie hierover zal maken. Ik beperk mij tot het onderwerp collegegeld voor de tweede studie en de ontwikkeling van talent. Jammer genoeg is dit onderwerp in een verzamelwet

opgenomen. Wij hebben geen problemen met de andere onderwerpen, maar wel ernstige bedenkingen bij de regeling inzake collegegeld voor dubbele studies.

Onze kritiek moet worden verstaan in lijn met wat de meerderheid in deze Kamer altijd heeft voorgestaan bij tweede studies en vervolgstudies. De achterliggende visie is altijd geweest dat de hbo-instellingen en de universiteiten in hun beleid moeten bevorderen dat studenten zoveel als maar mogelijk is worden gestimuleerd in het ontwikkelen van hun talenten en dat de overheid daarbij de condities moet creëren en de juiste passende voorzieningen moet garanderen, waaronder ook de financiële. Dat is niet alleen goed voor de student, maar ook voor de kwaliteit van de opleiding, en dus voor het hoger onderwijs en niet te vergeten voor onze kennismaatschappij.

In het voorliggende wetsvoorstel is de collegegeldregeling eerder een minimalisering dan een maximalisering van de door de overheid verschaft middelen. Het wekt allerm minst de indruk getalenteerde studenten te willen stimuleren hun gaven ook in te zetten. Wij vrezen bijvoorbeeld dat het wetsvoorstel verhindert dat studenten die een hbo-opleiding hebben gevolgd, alsnog kunnen doorstromen naar de universiteit. Wij vrezen dat studenten als gevolg van uitloting worden uitgesloten van de tweede studie als de studie van hun keuze. Ook studenten die uit arbeidsmarktperspectief een tweede studie willen volgen, worden de dupe.

Wij vrezen ook dat deze regeling een visie op de universiteit -- en daartoe beperk ik mij -- verraadt, die met vraagtekens moet worden omgeven. Vanouds heeft de universiteit tot taak studenten op te leiden tot speciale beroepen waarvoor een academische studie is vereist. De student moet leren oefenen in een bepaalde wetenschap en moet leren een wetenschap zelfstandig te beoefenen. Zijn vakstudie moet aangevuld worden met het inzicht in de samenhang van de wetenschappen te bevorderen en met het voorbereiden op het dragen van maatschappelijke verantwoordelijkheid inzake de toepassing van de wetenschap. Bij de invoering van de bachelor- en masteropleiding was het niet voor niets de bedoeling dat een groot percentage van de opleiding aan de laatste twee doelstellingen zou worden besteed. In de praktijk is daar echter weinig van terechtgekomen.

Wij zien de universiteit zich steeds meer ontwikkelen in de richting van een multiversiteit. Daarmee doel ik op de fragmentatie van de universiteit. Verschillende disciplines lijken slechts als los zand naast elkaar te bestaan. Bovendien zijn verschillende disciplines steeds meer gericht op directe toepassing om zo snel mogelijk tot maatschappelijk resultaat te komen. De filosoof Heidegger waarschuwde meer dan eens voor deze gevaarlijke reductie van de universiteit. Hij suggereerde zelfs dat de universiteit in deze ontwikkeling tot een "Technikum" verworpen was. De Spaanse cultuurfilosoof Ortega Y Gasset voorspelde in zijn boek "De opstand der horden" dat de overmacht van de specialisten in de

ontwikkeling van de cultuur grote schade zou aanbrengen. De horden -- dat zijn de specialisten -- weten van heel weinig steeds meer, tot ze alles van niets weten. Natuurlijk zit in dergelijke karakterisering een overdrijving, maar ook een kern van waarheid; een les die wij ter harte zouden moeten nemen. Overal doemen in onze kennismaatschappij specialisten op met enorme pretenties. Het is niet voor niets dat velen in onze kennismaatschappij vanwege hun oogkleppen de vele crises waarin wij nu zitten, niet hebben zien aankomen. Diezelfde oogkleppen verhinderen ook het juiste zicht op goede oplossingen.

Inderdaad wordt onze maatschappij gestempeld door wetenschappelijke en technologische kennis. Wij hebben er veel aan te danken, maar ook het één en ander aan te wijten. Kortzichtigheid en te weinig inzicht in de samenhang en de beperktheid van de wetenschappen leiden tot maatschappelijke ontwrichtingen en verstoringen.

Het is op grond van het voorgaande dat we onze bezwaren tegen de voorgestelde collegegeldregeling voor tweede studies benadrukken. Wij onderschrijven dat er in het aanmoedigen van dubbele studies, het verschaffen van financiële studiemogelijkheden en de beperktheden van de overheidsfinanciën een evenwicht moet zitten. Niet voor iedereen is een dubbele studie goed. Misschien zou het zelfs beter zijn voor studenten en universiteit als verschillende studierichtingen eerder naar het hbo zouden verhuizen dan dat zij een plaats aan de universiteit innemen. Maar goed, over dat probleem komen we nog wel eens te spreken als het rapport van de commissie-Veerman is uitgebracht. Ik wil nu benadrukken dat dubbele studies geclausuleerd mogelijk gemaakt moeten worden, ja zelfs bevorderd. Stapelen van studies is echter niet zonder meer gewenst. De studenten moeten er blijk van hebben gegeven dat zij talenten en belangstelling hebben voor een tweede studie. De clausules zouden bijvoorbeeld hierin kunnen bestaan dat op zijn minst twee docenten van hun eerste studierichting de studenten zouden moeten steunen en aanmoedigen om een tweede studie te volgen. In dat geval zou de overheid dit via lage collegegelden en studiebeurzen of leningen ook mogelijk moeten maken, zeker voor studenten die het aan financiële middelen ontbreekt.

Tot nu gaat het in de stukken steeds over studenten die twee studies gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig volgen. Pas als studenten tijdens hun eerste studie een tweede studie zijn begonnen, zouden, aldus een met belangengroepen overeengekomen vrijwillig bestuursakkoord, de universiteiten niet meer dan het wettelijk collegegeld van de studenten mogen vragen. Dat is een uitweg, maar een voorlopige. Daarom hoort een dergelijk recht in de wet thuis, juist ook omdat nu naar de letterlijke tekst van de wet een tweede studie alleen gefinancierd kan worden zolang de eerste studie niet is afgesloten (artikel 7.45, lid 6). Zulke situaties doen afbreuk aan de duidelijkheid en de doeltreffendheid van wetgeving. Er ontbreekt een bindende werking. Bovendien heeft het

zogenaamd strategisch gedrag van de studenten een vertroebelende werking voor de overheidsfinanciering van de universiteit en zorgt voor vertekening van de rendementscijfers van de universiteiten. Daarbij komt dat het artikel de schijn wekt dat snel studerende studenten minder mogelijkheden hebben voor een dubbele studie dan zij die er langer over doen. Dat kan toch ook niet de bedoeling zijn? Tussen haakjes: Staat overigens het gesloten bestuursakkoord niet op gespannen voet met de regeling die recent getroffen is over de financiering van de universiteiten door dat weer te verbinden met snel afstuderen?

In de geest van het eerder door deze Kamer gewenste beleid zou algemeen moeten gelden, dat, indien gesteund door docenten uit het hoger onderwijs, getalenteerde studenten moeten worden aangemoedigd twee studies te volgen, zoveel mogelijk gelijktijdig. Soms is dit ongewenst en onmogelijk en ook dan behoort voor het volgen van die studie niet meer dan het wettelijk collegegeld te worden gevraagd. Denk bijvoorbeeld aan de combinatie van een bètastudie met een alfastudie. Onze cultuur heeft dat hard nodig. Denk ook aan de studie filosofie van een wetenschapsgebied. Zo'n studie kan onmogelijk gelijktijdig met de vakwetenschappelijke studie worden aangevangen. Deze studie filosofie moet en kan niet anders dan op de vakstudie volgen. Vanwege de enorme studiebelasting van bijvoorbeeld de medicijnenstudenten gelden eveneens dergelijke bezwaren. Een ander probleem is dat een student die in het hbo een studie mondzorgkunde afrondde en de bachelorgraad behaalde, voor een universitaire studie tandheelkunde zoveel instellingscollegegeld moet betalen -- misschien zelfs wel €24.000 -- dat hij feitelijk van deze studie wordt uitgesloten. Bij deze student is sprake van rechtsongelijkheid omdat hij geen tweede studie in de gezondheidszorg kan volgen terwijl een student economie of technische wetenschappen die studie wel kan volgen. Dat kan toch niet zo zijn?

Het zou aanbeveling verdienen om het beoogde wetsvoorstel "Ruim baan voor talent" -- een beoogd nieuw stelsel van studiefinanciering -- tegelijkertijd te regelen met eventuele aanpassingen van collegegelden voor dubbele studies. Tegelijkertijd zou daarmee ook explicieter aandacht gegeven moeten worden aan getalenteerde studenten uit ontwikkelingslanden. Nu kan de minister voor de consequenties van het ene onderdeel van studentenvoorzieningen zich gemakkelijk verschuilen achter verschillende wetgevingstrajecten. Dat is schadelijk voor het te behalen kennisniveau van de student, leidt tot verschraling van de universiteit en komt niet tegemoet aan de noodzakelijke vereisten van de kennismaatschappij. Om elk misverstand uit te sluiten, natuurlijk zijn er dubbele studies mogelijk met een financiering uit andere dan uit overheidsmiddelen. Daartegen gaat ons verzet natuurlijk niet, ook niet als dan een hoog instellingscollegegeld verschuldigd is.

Voorzitter. Vanwege het belang van de zaak, wil ik onze kritiekpunten nog eens kort samenvatten.

1. Het is vreemd dat via een bestuursakkoord een kreukel in het wetsvoorstel moet worden gladgestreken; een bestuursakkoord dat op gespannen voet staat met een recente regeling voor bekostiging van de universiteit door de overheid.

2. De kwaliteit van de wet staat op gespannen voet met de inhoud van het bestuursakkoord inzake wettelijke collegegelden. Wat de wet niet toestaat, is wel overeengekomen in het bestuursakkoord.

3. Rechtsongelijkheid geldt voor studenten in een van de trajecten van de gezondheidszorg die geen tweede studie tegen het wettelijk collegegeld kunnen volgen, terwijl studenten economie of technische wetenschappen dat wel kunnen.

4. Met het voorliggende wetsvoorstel wordt de snelle student bij het volgen van dubbele studies benadeeld ten opzichte van langzame studenten.

5. Naast gelijktijdigheid om structurele redenen moet ook de volgtijdelijkheid van dubbele studies worden geregeld.

6. De doorstroming van hbo naar wetenschappelijk onderwijs moet voor getalenteerde studenten worden bevorderd en niet worden bemoeilijkt.

7. Het wetsvoorstel betreft de besturing van de universiteit. De collegegeldregeling voor dubbele studies hoort eigenlijk niet in dit wetsvoorstel thuis.

Voorzitter. Met meer dan gewone belangstelling zullen wij naar het antwoord van de minister gaan luisteren.

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Voorzitter. Wij bespreken vandaag een wetsvoorstel met een lange titel. Wij noemen het kortweg: Versterking besturing. Onderwijs is van cruciaal belang voor onze maatschappij. Het is een belangrijk wetsvoorstel dat ertoe strekt excellentie te bevorderen en ervoor te zorgen dat mensen aansluiting houden bij de zich ontwikkelende kennismaatschappij.

Het wetsvoorstel behandelt een reeks van verschillende onderwerpen. De meeste daarvan zijn naar tevredenheid geregeld. Op een tweetal punten zouden wij nader willen ingaan.

Bij ernstige misdragingen kunnen studenten verwijderd worden. Dat lijkt terecht maar vraagt wel om een nadere precisering wanneer sprake is van ernstige misdragingen. Valt daar het bezetten van de faculteit onder? Vallen daar bepaalde politieke opvattingen onder? Vallen daar ook gedragingen in studentenverenigingen onder? Wij willen hierop graag een toelichting van de minister. Niet in de laatste plaats heb ik grote belangstelling voor het antwoord van de minister over bezetten van de faculteit.

Het wetsvoorstel regelt de verantwoordelijkheidsverdeling van instellingen en overheid voor de bekostiging. Er wordt bepaald dat in principe één masteropleiding en één bacheloropleiding bekostigd worden. Voor het overige kan er instellingscollegegeld worden gevraagd, met uitzondering van een aantal

specifieke studies op het terrein van onderwijs en gezondheidszorg. Een dergelijke verantwoordelijkheidsverdeling is natuurlijk uitermate interessant. Daarbij is de vraag aan de orde, wie er door de keuze voor een dergelijke verantwoordelijkheidsverdeling getroffen worden.

Naar de mening van mijn fractie zijn er drie categorieën: briljante studenten met een brede belangstelling, taaie doorzetters en pechvogels. Ik zal dit toelichten. In het wetsvoorstel is het zo geregeld dat studenten het wettelijk collegegeld kunnen krijgen als ze twee studies volgen mits die maar gelijktijdig plaatsvinden. Het volgtijdelijk volgen van studies leidt tot problemen. Dat betekent dat men juist die brede belangstelling -- want twee studies naast elkaar volgen, is niet niks -- beperkt. Hoe wenselijk is dat nu in feite?

Dan de taaie doorzetters. Feitelijk zijn dat de stapelaars: eerst een hbo-opleiding en dan een wetenschappelijke opleiding. Ook in de memorie van antwoord is erop gewezen dat het hier vaak gaat om allochtonen en mensen uit een lager sociaal milieu. Juist die stapelaars zijn van belang uit het oogpunt van emancipatie en sociale stijging. Ik ben zelf zo'n stapelaar. Ik heb eerst de pedagogische academie gevolgd en daarna een studie sociologie gedaan. Als dit wetsvoorstel wet zou zijn, was het verstandiger geweest als ik het andersom had gedaan: eerst de studie sociologie en dan de onderwijsersopleiding, vanwege het feit dat er een uitzondering gemaakt wordt voor onderwijsopleidingen.

De vraag is nu hoe het verdergaat voor de twee categorieën die ik noemde, de briljante studenten met de brede belangstelling en de taaie doorzetters. Hoe verhoudt het kabinetsbeleid zich met het bevorderen van een kennissamenleving en van die briljantheid en hoe verhoudt dit zich met het emancipatiestreven en sociale stijging vanuit bijvoorbeeld allochtone groepen of groepen uit de "lagere" sociale klassen? Graag een antwoord van de minister hierop.

Dan zijn er ook nog de pechvogels, de mensen die voor een verkeerde studie gekozen hebben en dan besluiten om toch een andere studie te doen. Of degenen die zijn uitgeloot, zoals al eerder gememoreerd is. De vraag is of er juist voor deze categorie geen strategisch gedrag bevorderd wordt, want het is soms aantrekkelijk om niet je bachelor te halen, omdat dan één kans is verspeeld, en soms is het aantrekkelijk om juist wel ingeschreven te blijven omdat je dan alleen het wettelijk collegegeld hoeft te betalen. Ook op dit punt graag een visie van de minister.

Voorzitter. Wie de discussie gevolgd heeft, hoort de minister feitelijk zeggen: ja, het zal allemaal wel meevallen; bij oudere studenten was die stijging van het instellingscollegegeld ook niet zo hoog en er zijn afspraken gemaakt over financiering van de tweede studie als de eerste studie al begonnen is. Eerlijk gezegd is mijn fractie op dat punt een beetje in verwarring. We hebben op 8 januari een brief ontvangen van de HBO-raad, waarin staat dat de minister tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer betoogd heeft dat de instelling de ruimte moet hebben, aan

studenten voor wie geen bekostiging wordt ontvangen een hoger instellingstarief te vragen. Zij schrijven: wij zouden het betreuren als het beeld zou ontstaan dat de instellingen gehouden zijn in bepaalde gevallen geen hoger tarief te mogen vragen dan het wettelijk collegegeld en de instellingen hierop aangesproken zouden kunnen worden. Dit wordt opgevat als een zeker terugtrekken ten opzichte van de akkoorden die hierover gesloten zijn. Kan de minister op dat punt een toelichting geven?

Uit een brief van het ISO en de LSVb van 22 januari lezen wij dat de minister in de Studentenkamer heeft toegezegd dat als universiteiten of hogescholen zich niet aan het bestuursakkoord houden, men het ministerie daarop kan aanspreken. Is die toezegging gedaan? Wat betekent dat feitelijk? Wat gebeurt er als het ministerie aangesproken wordt? Welke feitelijke mogelijkheden heeft men om de afspraken in het bestuursakkoord af te kondigen?

Als de minister en het kabinet zo hechten aan het feit dat de instellingscollegegelden begrensd worden en geen belemmering vormen voor de brede briljante studenten, voor de taaie doorzetters of voor de pechvogels om toch de studie te volgen die zij zo graag willen, waarom is deze regeling dan niet gewoon in de wet opgenomen? Mijn fractie wacht de beantwoording van de minister met belangstelling af.

*N

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Voorzitter. Mijn fractie heeft met waardering kennisgenomen van de voorstellen die nu voorliggen en onderdeel uitmaken van de strategische agenda hoger onderwijs. Mijn fractie heeft nog enkele vragen over specifieke onderdelen van het voorliggende wetsvoorstel.

Ten eerste het punt van het goed bestuur en medezeggenschap. Wij ondersteunen de minister in zijn voornemen om ook in het hoger onderwijs een strikt onderscheid aan te brengen tussen bestuur en toezicht, waarmee ook het principe "bij macht hoort tegenmacht" voor het hoger onderwijs wordt geoperationaliseerd. Het wetsvoorstel stelt het "beginsel van de autonome instellingen" centraal. Dat beginsel wordt door mijn fractie van harte ondersteund. Kan de minister tegen de achtergrond van dit beginsel nog eens uiteenzetten waarom voor de openbare universiteiten is vastgehouden aan het recht van de minister om de raad van toezicht te benoemen? Hoe is dat te rijmen met het beginsel van autonome instelling? Heeft de minister overwogen van dat recht af te zien? Deze vraag klemmt te meer omdat dit benoemingsrecht niet geldt voor alle andere instellingen voor hoger onderwijs.

Reeds bij andere wijzigingsvoorstellen -- onder andere bij het mbo -- is door de fractie van de PvdA aangegeven dat het recht van voordracht voor een lid van de raad van toezicht niet goed te rijmen valt met het principe van eenheid van toezicht waarbij onafhankelijk en belangeloos optreden van de raad van toezicht van essentieel

belang is voor de effectiviteit en de kwaliteit van het werk van de raad van toezicht. De fractie van de PvdA is overigens --zoals in dit voorstel verwoord -- een groot voorstander van profielschetsen waar de medezeggenschapsorganen een advies over kunnen uitbrengen en het openbaar werven van kandidaten. Daarnaast zou aan de medezeggenschapsorganen een aanbevelingsrecht kunnen worden toegekend voor alle vacatures in de raad van toezicht, en misschien ook een verzwaard aanbevelingsrecht voor bijvoorbeeld een derde van de vacatures, zoals dat in het bedrijfsleven al geruime tijd gebruikelijk is. Bij dit soort mechanismen ontstaat, anders dan bij een voordracht voor het aanbevelingsrecht, geen directe binding tussen de medezeggenschap en een lid van de raad van toezicht en wordt de onafhankelijkheid van de raad van toezicht én van het medezeggenschapsorgaan gehandhaafd. Dit is precies de reden waarom wij ongelukkig zijn met het voordrachtsrecht en menen dat de invloed van de medezeggenschap op het toezicht beter en zorgvuldiger geregeld had kunnen worden. Kan de minister toelichten waarom niet voor de variant van het al dan niet verzwaard aanbevelingsrecht is gekozen?

De heer **Smaling** (SP): Ik heb een korte vraag aan mevrouw Meurs. Waar zit een aanbeveling in de range tussen advies en instemming?

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Er zijn twee varianten. Ik noemde het aanbevelingsrecht versus het verzwaard aanbevelingsrecht. Wij stellen hier voor dat voor alle leden van de raad van toezicht geldt dat een medezeggenschapsorgaan kan aanbevelen en dat voor een verzwaard aanbevelingsrecht gemotiveerd moet worden aangegeven waarom men daarvan wil afwijken. Het gaat eigenlijk meer om het principe dat je alle leden van de raad van toezicht aan dat aanbevelingsrecht onderwerpt in plaats van te kiezen voor de variant waarbij je slechts één van de leden van de raad van toezicht in die positie brengt waarin de onafhankelijkheid en belangeloosheid van de raad van toezicht geweld wordt aangedaan.

Mijn tweede punt betreft de studentassessor, waarover ook door andere fracties is gesproken. Tijdens de behandeling van dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer is een amendement aangenomen waarbij de figuur van de studentassessor is geïntroduceerd. In de schriftelijke vragen hebben wij onze bevreemding uitgesproken over dit amendement omdat het naar het oordeel van mijn fractie indruist tegen de principes van goed bestuur die ook in dit voorstel worden geregeld. In de schriftelijke beantwoording heeft de minister aangegeven dat hij goede nota heeft genomen van de vragen en bezwaren en dat hij in de mondelinge behandeling van dit wetsvoorstel -- ik citeer -- "zal aangeven hoe onze bezwaren kunnen worden ondervangen". Wij zijn benieuwd naar zijn antwoord en ik wil reeds nu aangeven dat mijn fractie van oordeel is dat de studentassessor zoals nu voorgesteld niet moet worden ingevoerd omdat het de scheiding tussen

bestuur en inspraak ondermijnt en de positie van de medezeggenschapsraad uitholt. Ook, en dat blijkt in de praktijk, is de kans groot dat een parallel vergadercircuit gaat ontstaan waardoor de doelstelling -- meer inspraak van studenten aan het begin van de besluitvorming inzake strategische thema's die direct van belang zijn voor studenten -- niet zal worden gerealiseerd. Voor alle duidelijkheid, mijn fractie hecht veel waarde aan de inbreng van studenten en is ook van oordeel dat studenten vroeg in de fase van besluitvorming over zaken die hun aangaan, een rol moeten kunnen spelen. Echter, een studentassessor is naar het oordeel van mijn fractie niet alleen niet het juiste maar ook een ineffectief middel om dit doel te bereiken.

Dan het collegegeld.

De heer **Schouw** (D66): Vindt mevrouw Meurs dat de minister met een wetswijziging moet komen om die verplichte studentassessor -- die gewoon in de wet staat, of mevrouw Meurs dat nu leuk vindt of niet -- uit de wet te halen?

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik wacht eerst het antwoord van de minister af. In antwoord op de schriftelijke vragen heeft hij namelijk gesteld dat hij zal aangeven hoe hij onze bezwaren kan ondervangen. Ik verneem graag van de minister op welke manier hij dat zal doen. Dus ik wacht eerst het antwoord van de minister af voordat ik mijn mening geef.

De heer **Schouw** (D66): Dan markeer ik dit punt wel even. Het staat gewoon in de wet. De minister kan uitleggen wat hij wil, maar daarmee is het niet uit de wet. Dat wil ik mevrouw Meurs maar vast meegeven. We komen er in tweede termijn nog op terug.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Dan ga ik over naar het punt van het collegegeld. Mijn fractie heeft vragen bij het voorstel om één master en één bachelor te financieren. Mijn fractie is het met de minister eens dat het belangrijk is om aan te geven tot hoever de financiële verantwoordelijkheid van de overheid strekt. In een tijd van beperkte middelen moet naar een goed evenwicht worden gezocht tussen de publieke financiering van het onderwijs en de eigen verantwoordelijkheid van de student.

De minister geeft in zijn beantwoording aan dat hij ervoor heeft gekozen de financiële verantwoordelijkheid van de overheid niet verder te laten strekken dan één bekostigde bachelor- en één bekostigde masteropleiding. Daarnaast is de keuze gemaakt om de leeftijdsgrens van 30 jaar te laten vervallen, evenals het onderscheid tussen een voltijdse, een duale en een deeltijdse opleiding wat betreft het al dan niet van toepassing zijn van het wettelijk collegegeld.

Wij steunen het voornemen van de minister om de grens van 30 jaar los te laten en zijn met hem van mening dat hiermee meer mogelijkheden worden geboden om ook op latere leeftijd een studie te volgen. Het beginsel dat een bekostigd opleidingstraject niet meer mag kosten dan het

wettelijk collegegeld wordt hiermee doorgetrokken en onafhankelijk van leeftijd gemaakt. Maar met deze maatregel gebeurt ook iets anders: de volwasseneneducatie wordt onderworpen aan het regime van aanbodbekostiging terwijl juist een Leven Lang Leren vraaggestuurd zou moeten zijn. De vraag van mijn fractie is dan ook of voor de langere termijn de hier voorgestelde systematiek van aanbodbekostiging voor mensen boven de 30 jaar wel kan worden gehandhaafd. Zou de bekostigingssystematiek van een Leven Lang Leren niet primair van de vraag moeten uitgaan? Te denken valt aan leerrechten, sociaal leerrecht, leersubsidies, enz. Dan vindt een directe en gerichte stimulering van een Leven Lang Leren plaats. Is de minister in het kader van de heroverwegingen bereid, nog eens na te denken over een vorm van vraaggestuurde financiering van een Leven Lang Leren en dan in het bijzonder voor het hoger onderwijs voor degenen die ouder zijn dan 30 jaar? Mijn fractie zou een notitie op dit punt zeer op prijs stellen.

Ik heb nog een aantal andere prangende vragen bij dit onderdeel van het wetsvoorstel. De minister geeft aan in zijn beantwoording dat het convenant dat de studentenorganisaties, de HBO-raad en de VSNU hebben ondertekend ertoe leidt dat studenten wel twee studies kunnen volgen tegen het wettelijk collegegeld op voorwaarde dat zij die studies gelijktijdig volgen. Zolang de ene studie niet is afgerond, mag met de andere worden gestart zonder dat het extra geld kost. Het is mijn fractie niet duidelijk waarom dit wel zou kunnen en het volgtijdelijk volgen van twee studies niet. Diverse praktijkvoorbeelden maken duidelijk dat het huidige voorstel tot merkwaardige gevolgen kan leiden die naar het oordeel van mijn fractie met het introduceren van deze regeling niet zijn beoogd.

In de schriftelijke vragen heeft mijn fractie in dit verband aangegeven dat juist studenten met minder kansen aan het begin van hun schoolcarrière een grote inhaalslag maken door verschillende schoolsoorten te doorlopen dan wel pas later in hun studie weten welke richting ze precies willen kiezen. Dit punt geldt a fortiori voor studenten met een allochtone achtergrond. In de schriftelijke beantwoording erkent de minister dit probleem en ook dat het met deze maatregel voor deze groep nadelig kan uitpakken. Hij verwijst naar andere maatregelen die worden getroffen om niet-westerse allochtone studenten te ondersteunen in hun keuze. Het is echter de vraag of die andere maatregelen wel voldoende soelaas bieden. Hoe kan voorkomen worden dat deze averechtse effecten optreden? Welke ruimte hebben de instellingen om in dezen een eigen afweging te maken, rekening houdend met de specifieke situatie van studenten? Welke mogelijkheden heeft de minister om hen daartoe aan te zetten?

Het is naar het oordeel van mijn fractie van groot belang dat de implementatie van deze regeling nauwgezet wordt gevolgd en dat niet drie jaar wordt gewacht met een evaluatie. Deze monitoring zou het ook mogelijk moeten maken om inzicht te krijgen in hoe de maatregel uitpakt in concrete gevallen. Graag horen wij van de minister

of, en zo ja hoe, hij voornemens is deze maatregel te monitoren.

De heer **Schouw** (D66): Ik krijg graag verduidelijking op dit punt. Een van de kernpunten in deze discussie is of wij het belangrijk vinden dat er volgtijdelijkheid in de studies zit. Ik hoor van mevrouw Meurs dat zij dat heel belangrijk vindt. Vervolgens zegt zij dat de vinger aan de pols moet worden gehouden, maar ik wil graag weten of de PvdA-fractie in deze Kamer vindt dat de mogelijkheid van volgtijdelijkheid moet worden toegestaan.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ten eerste vraag ik de minister om nog eens uiteen te zetten hoe hij aankijkt tegen het verschil tussen gelijktijdigheid en volgtijdelijkheid. Ten tweede kunnen wij ons voorstellen dat er tussen publieke financiering en de eigen verantwoordelijkheid van de student of bijvoorbeeld de werkgever een keuze gemaakt moet worden. Ten derde is het de vraag wat gedaan kan worden om mogelijk averechtse effecten te voorkomen. Ik zeg nu niet alvast dat ik tegen of voor een volgtijdelijke of een gelijktijdige studie ben. Ik wil eerst van de minister horen hoe hij aankijkt tegen dit principe, wat de mogelijkheden zijn om averechtse effecten te voorkomen. Dan zullen we onze finale afweging geven.

De heer **Schouw** (D66): Dan stel ik vast dat mevrouw Meurs vindt dat het averechtse effecten heeft als alleen de mogelijkheid van het volgen van een gelijktijdige studie open staat en dat zij van de minister in elk geval wil weten hoe die averechtse effecten kunnen worden gecompenseerd.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik zeg het nog anders. Ik zeg dat bij het voorliggende voorstel mogelijk een aantal averechtse effecten kan optreden. Ik hoor graag van de minister wat hij daaraan denkt te doen, nog even los van de vraag of het om gelijktijdigheid of volgtijdelijkheid gaat.

Voorzitter. In lijn met de vraag van de heer Schouw stel ik een ander punt aan de orde, namelijk de hoogte van het instellingscollegegeld. Immers, als we zouden weten dat het instellingscollegegeld ongeveer gelijk zou zijn aan het wettelijk collegegeld heeft de keuze voor de publieke financiering van één bachelor en één master overzichtelijke financiële gevolgen voor de student. Maar wat als het instellingscollegegeld veel hoger wordt? In zijn schriftelijke beantwoording gaat de minister ervan uit dat de instellingen zich zullen inhouden als het gaat om de hoogte van het instellingscollegegeld. Garanties zijn er niet. Kan de minister aangeven waarom hij van mening is dat het met de hoogte van het collegegeld wel zal meevallen?

Naar aanleiding van de brief die wij gisteren ontvingen, heb ik de volgende vraag. Begrijpt mijn fractie het goed dat er een afspraak ligt dat instellingen zich de komende drie jaar zullen houden aan de hoogte van het wettelijk collegegeld voor degenen die een tweede studie beginnen als

de eerste is afgerond. De vraag is dan: geldt die parallelle altijd, ongeacht het moment waarop de student met een tweede studie begint? Ik stel deze vraag opnieuw nadrukkelijk omdat er onduidelijkheid blijft bestaan over wat er nu precies is afgesproken met de drie partijen en hoe wij dat moeten interpreteren.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Ik heb een vraag over de volgtijdelijkheidsproblematiek. Die problematiek is in geen enkel opzicht geregeld in dit wetsvoorstel. Dus als je daarvoor pleit, is dat een omissie. Mevrouw Meurs stelde het bestuursakkoord en alles wat daaraan vastzit aan de orde. Is zij met mij van mening dat dit akkoord strijdig is met artikel 7.45, lid 6 uit het wetsvoorstel, waarin staat dat de tweede studie alleen maar tegen een wettelijk collegegeld kan worden bekostigd zolang de eerste studie niet is afgesloten en dat dit vervalt als de eerste studie is afgesloten? Als er vervolgens een bestuursakkoord ligt dat daarmee strijdig is, vindt mevrouw Meurs het dan geen probleem als wij vandaag een wetsvoorstel aanvaarden waarin staat dat dit verboden is om vervolgens morgen geconfronteerd te worden met een bestuursakkoord of een nieuw convenant waarin een andere regeling is opgenomen? Dus afgezien van de verdere problematiek heb ik daar de grootste moeite mee. Wat vindt mevrouw Meurs daarvan?

Mevrouw **Meurs** (PvdA): De reden waarom ik de minister nadrukkelijk vraag om toe te lichten wat er nu precies in dat bestuursakkoord is afgesproken, is dat ik opnieuw wil kunnen beoordelen hoe zich dat verhoudt tot het wetsvoorstel dat we nu behandelen. Ik wil nu juist -- de fractie van de VVD heeft dat ook gevraagd -- klip-en-klaar horen wat er precies in dat bestuursakkoord is afgesproken, zodat wij beter kunnen beoordelen hoe zich dat verhoudt tot het wetsvoorstel. Dus voordat ik een uitspraak doe over de strijdigheid, wil ik eerst van de minister horen of de interpretatie die wij allengs hebben moeten maken in overeenstemming is met wat er in de wet staat en hoe wij dat bestuursakkoord begrijpen.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Ik begrijp deze vraag in formele zin wel, maar in reële zin niet. We hebben gisteren de antwoorden van de minister aan de Tweede Kamer ontvangen. Die bevestigen het probleem dat ik zo-even aangaf. Er wordt een andere afspraak gemaakt dan in de wet is vastgelegd. Daar hoeft ik geen reactie van de minister op. Ik hoor natuurlijk graag het antwoord van de minister, maar ik hoor ook graag van mevrouw Meurs of zij dit een terechte vraag vindt aan de minister. Kan zij niet zelf constateren dat dit eigenlijk niet kan?

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik blijf bij mijn standpunt dat ik graag het antwoord van de minister hoor, omdat ik niet in de positie gebracht wil worden waarin ik een oneigenlijke interpretatie geef van het bestuursakkoord. Dus ik wil graag eerst weten hoe ik dat moet begrijpen, gegeven de

onduidelijkheid in de antwoorden op de vragen die we gisteren hebben ontvangen.

De heer **Smaling** (SP): Ik wil voortborduren op wat de heer Schuurman heeft ingebracht. Wat vindt mevrouw Meurs ervan dat er in de wet een andersluidende formulering wordt opgenomen dan de formulering die in het bestuursakkoord is opgenomen? Het is straks gewoon harde wetstekst. Dan kan zij wel aan de minister vragen om een en ander te verduidelijken, maar dit is toch gewoon een slechte zaak? In deze Kamer hoort er toch geen discussie te zijn over de strijdigheid van dat soort zaken? De wet overrulet toch gewoon een bestuursakkoord?

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Het verdient natuurlijk geen schoonheidsprijs. Dat ben ik geheel met u eens, maar we zitten nu met de realiteit van vandaag. Gegeven het bestuursakkoord en het wetsvoorstel dat er ligt, wil ik nu klip-en-klaar van de minister weten hoe we dat bestuursakkoord moeten interpreteren en welk gewicht hij daaraan toekent. Op basis daarvan zal mijn fractie een finale afweging maken.

De heer **Smaling** (SP): Ik ben blij dat u zich nu wat harder uitdrukt dan in uw eerdere tekst.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Voorzitter. Graag krijgen wij van de minister een nadere toelichting op de mogelijkheden die studenten hebben om tegen gunstige voorwaarden geld te lenen om het instellingscollegegeld te kunnen betalen. Welke mogelijkheden zijn dat precies? Zijn ze voldoende bekend en toegankelijk en ook beschikbaar voor degenen die een tweede master of bachelor willen volgen? Kunnen wij nog andere wetwijzigingen op dit punt verwachten?

Er zijn ten aanzien van deze regeling twee uitzonderingen gemaakt: gezondheidszorg en onderwijs. Argument is dat dit twee studies zijn die een groot maatschappelijk belang dienen en dat de overheid daar een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit argument overtuigt mijn fractie niet. Ook voor andere studies kan worden gesteld dat de overheid een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Wordt met het introduceren van deze uitzonderingen niet met twee maten gemeten? En leiden deze twee uitzonderingen niet tot een vorm van rechtsongelijkheid, zoals door de heer Schuurman ook naar voren is gebracht?

Voorzitter. In verband met de tijd ga ik over naar mijn laatste opmerkingen over drie andere onderdelen van het wetsvoorstel. Ik neem aan dat de opmerkingen en vragen die mijn fractie over het collegegeld heeft voldoende zijn geadresseerd. In mijn tekst staat namelijk nog een samenvatting die ik nu oversla.

Ik heb een vraag over het profileringsfonds. In het wetsvoorstel wordt voorzien in een zogenaamd profileringsfonds. In het huidige bestel is dat het afstudeer- en studiefonds. In dit voorstel krijgt de instelling meer eigen ruimte om te bepalen wie om welke reden voor ondersteuning in aanmerking komen mits de categorieën die in de

wet zijn vermeld ook in het reglement zijn opgenomen. Er is geen norm in de wet opgenomen over de hoogte van de ondersteuning. Als richtsnoer is de hoogte van de prestatiebeurs genoemd. Kan de minister uiteenzetten wat zijn overwegingen zijn geweest om dit open te laten?

Dan nog een enkele opmerking en vraag over de rechten en plichten van studenten. Een van de plichten betreft het consilium abeundi. Het wordt voor een instelling mogelijk om een student die zeer ernstige overlast bezorgt of een bedreiging vormt met het oog op de toekomstige beroepsuitoefening, definitief van de instelling te verwijderen. De fractie van GroenLinks heeft hier ook op gewezen. Graag zou mijn fractie nog een nadere toelichting krijgen op de grenzen waarbinnen de instellingen van deze bevoegdheid gebruik kunnen maken. Is het denkbaar dat de instellingen gezamenlijk een gedragslijn opstellen opdat het voor studenten en voor iedereen ook duidelijk is wanneer sprake is van "ongeschiktheid voor de beroepsuitoefening"?

Tot slot nog het volgende. In het wetsvoorstel wordt een professioneel manifest geïntroduceerd, gericht op de verbetering van de professionaliteit van het personeel in het hoger beroepsonderwijs. De plaats van dit manifest is naar het oordeel van mijn fractie niet duidelijk. Bij de behandeling van het goed bestuur in het wetsvoorstel voor het mbo heeft mijn fractie met de staatssecretaris ook over dit punt gesproken. Ook daar hebben we aangegeven dat het ons bevreemdt dat de versterking en borging van de professionele beroepsuitoefening in een cao-kader wordt geregeld. Immers, professionele beroepsuitoefening is geen kwestie van onderhandeling tussen werkgevers en werknemers maar een kwestie van beroepsbeginselen die leidend moeten zijn voor alle docenten in het hoger onderwijs. Graag horen wij de visie van de minister op dit punt. In zijn schriftelijke beantwoording verwijst hij naar een ander wetsvoorstel dat nu bij de Raad van State ligt, kan hij alvast een tipje van de sluier oplichten? Wij wachten met belangstelling de antwoorden van de minister af.

*N

De heer **Leunissen** (CDA): Mijnheer de Voorzitter. De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het gewijzigde voorstel voor de Wet op het Hoger Onderwijs. De huidige sturingsfilosofie, zoals neergelegd in de WHW, gebaseerd op het beginsel van relatief autonome instellingen, blijft voor de regering het uitgangspunt. Daar kunnen onze leden zich goed in vinden. Met deze wijzigingswet wordt beoogd dat in hoofdzaak op tal van terreinen van het hoger onderwijs een aantal breed ondersteunde verbeteringen worden doorgevoerd. De CDA-fractie kan met een aantal wijzigingen volledig instemmen, zoals de aandacht die gegeven wordt aan het onderwerp kwaliteit. De versterking van de positie van de examencommissie en de opgenomen experimenteerbepaling zijn belangrijke instrumenten in dezen. Ook de aanpak van het

Internationaliseringsvraagstuk in het hoger Onderwijs wordt adequaat vormgegeven met de afgifte van "joint degrees". Zo is er nog een aantal, niet nader te noemen, verbeteringen doorgevoerd in deze wetswijziging. De CDA-fractie heeft in de schriftelijke behandeling van deze wet een aantal punten van zorg aangegeven, die weliswaar in de memorie van antwoord zijn toegelicht, maar nog niet weggenomen zijn.

Het eerste hoofdstuk dat ik zou willen behandelen is "Goed bestuur en medezeggenschap". De regering stelt in de memorie van toelichting dat in het kader van goed bestuur en medezeggenschap een duidelijke scheiding tussen toezicht en bestuur en een verbetering van de positie van het personeel en de studenten door een uitbreiding van de medezeggenschap aan de orde is. Daar kunnen we ons in vinden, maar toch willen we hier een aantal punten dienaangaande nader bespreken. Waarom stelt de minister zich achter het amendement van de Tweede Kamer ten aanzien van het voordrachtsrecht van de medezeggenschap voor één lid van de raad van toezicht? Waarom één lid met een specifiek mandaat of een specifieke achtergrond? In de memorie van antwoord laat de minister ons weten -- ik citeer: "Een op voordracht van de medezeggenschap benoemd lid is formeel noch praktisch een vertegenwoordiger van de medezeggenschap, moet passen binnen het profiel van de raad en zal zonder last of ruggespraak functioneren." Een op voordracht benoemd lid van de raad van toezicht is voor een herbenoeming aangewezen op de medezeggenschap. Dat schept op zijn minst toch een mentale dispositie voor wat in de betrokken gremia ter zake van een bepaalde zaak leeft, die voor beraadslaging en besluitvorming op de agenda van de raad van toezicht staat. Er kan ook al snel een specifieke informele verantwoordingsrelatie ontstaan tussen de voorgedragene en de voordragers. Hierbij willen we ook verwijzen naar onze stellingname over het wetsvoorstel Goed onderwijs, goed bestuur. Wij vragen ons af wat de doelstelling van een dergelijke benoeming is. Gaarne vernemen we de reactie van de minister in dezen.

De CDA-fractie kan nog steeds geen sympathie opbrengen voor de studentassessor in het college van bestuur, die via een amendement in de Tweede Kamer werd geïntroduceerd. Opmerkelijk is dat de minister in de memorie van antwoord ook bezwaren had tegen het amendement en dit gemotiveerd heeft ontraden in de Tweede Kamer. De minister stemt zelfs in met de opmerkingen vanuit de Eerste Kamer dat de studentassessor een inbreuk betekent op de wijze waarop de governance in het algemeen en de bestuursstructuur in het bijzonder is geregeld. Immers, wat is de positie van deze bijzitter in het college van bestuur? Hoe kan hij of zij feitelijk invulling geven aan het verwachtingspatroon van de studentengemeenschap om als vooruitgeschoven post, als intermediair dan wel als belangenbehartiger van de volledige studentengeleding op te treden? Is deze medezeggenschap al niet voldoende verankerd in

de studentengeleding binnen de Universiteitsraad en haar positie binnen de faculteitsbesturen en in de faculteitsraden? De minister wijst in dezen erop dat het gewijzigde voorstel van wet over drie jaar zal worden geëvalueerd, met name ook ten aanzien van de rol van de studentassessor. Waarom, zo vraagt onze fractie zich af, vertrouwt de minister niet op zijn initiële voorstel, dat in lijn is met de Wet Modernisering Universitaire Bestuursstructuur? De evaluatie na drie jaar zal aantonen of de governance in al zijn facetten voldoende tot zijn recht gekomen is. Graag verneemt onze fractie of de minister in dezen tot heroverweging met betrekking tot de studentassessor bereid is.

Het tweede onderwerp is de collegegeldsystematiek, met name in relatie tot tweede studies.

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter. Ik heb over het vorige punt een vraag. Wat bedoelt de CDA-fractie met "in heroverweging nemen"? Het maakt gewoon deel uit van de wet. Iets staat in de wet of niet. Het is hier geen cherry picking. Je kunt niet sommige dingen al dan niet door laten gaan. Wat bedoelt de heer Leunissen er precies mee?

De heer **Leunissen** (CDA): De minister heeft natuurlijk de mogelijkheid om artikel 9, lid 3.8 aan te houden aan de hand van artikel 7 van diezelfde wet en om de evaluatie na een jaar of twee af te wachten alvorens na te gaan hoe de verandering in de medezeggenschap vorm heeft gekregen en of dat voldoende is. Naar aanleiding van het antwoord op die vragen kan hij beslissen om af te zien van de studentassessor. Dat zou de minister in overweging kunnen nemen.

De heer **Schouw** (D66): Mijn algemene punt is meer dat er een wet deze kant op komt. Dan moet je ervoor waken dat je zegt: dit bevalt ons wel en dit bevalt ons niet. De koninklijke weg is dan toch dat de minister met de Tweede Kamer overlegt over hoe hij het zou moeten doen.

De heer **Leunissen** (CDA): In onze schriftelijke behandeling hebben we de collegegeldsystematiek, met name in relatie tot tweede studies, aan de orde gesteld. Het standpunt van de regering dat er voor iedere student één bachelor en één master bekostigd wordt, is helder. Daarvoor is op zichzelf bij een eerste overdenking ondersteuning op zijn plaats. Moeilijker wordt het als in het "Bekostigingsakkoord Hoger Onderwijs" d.d. 22 oktober 2007, tussen de VSNU, de HBO-raad, het ISO, de LSVb en de minister van OCW wordt bepaald -- ik citeer: "Het collegegeld dat de student voor zijn opleiding dient te betalen, is niet rechtstreeks gekoppeld aan de bekostiging of de studieduur van de student, maar is het wettelijk tarief, ongeacht de leeftijd van de student voor zo lang de betreffende student nog niet het getuigschrift voor de opleiding die gevolgd wordt, heeft behaald. De student -- dit vindt mijn fractie belangrijk -- wordt daarbij aangemoedigd, zich maximaal te ontplooiën door zijn recht op een (gratis) tweede inschrijving bij een andere opleiding

en/of instelling." Ook als de student het getuigschrift behaalt, maar nog bezig is met het volgen van een tweede opleiding blijft de mogelijkheid tot inschrijving tegen een collegegeld, dat niet meer bedraagt dan het wettelijk collegegeld, behouden. Daarenboven wordt dit geregeld in een bestuursconvenant en dus niet in de wet. Daardoor maakt deze regeling geen deel uit van de wetswijziging. Dit is in mijn ogen extra relevant geworden, nu de HBO-raad lijkt weg te lopen bij het akkoord. Men stelt nu van die zijde: nu het niet wettelijk is geregeld, willen we de ruimte om onze gang te gaan. Is, gegeven deze ontwikkeling, het toch niet verstandiger om de afspraken uit het convenant in een algemeen bindend voorschrift vast te leggen, ook al is men een aantal dagen geleden met de HBO-raad tot een ad-hocoplossing gekomen? De CDA-fractie staat positief ten opzichte van de maatregel om twee gelijktijdige studies tegen wettelijk collegegeld te laten volgen, omdat het talent stimuleert, maar zij ziet deze dan ook graag in een wettelijke verankering vastgelegd. De regering heeft hier blijkbaar een andere visie op. Zou de regering haar zienswijze in dezen nader kunnen toelichten?

Naast de experimenten "Ruim baan voor talent", waar onze fractie haar steun aan geeft, zoals zij in haar inleiding heeft gezegd, en bovengenoemde studenten die onder het bestuursconvenant vallen, hebben onze leden behoefte aan meer uitleg over het verschil tussen een student die twee studies tegelijkertijd doet en daar meer jaren voor nodig heeft en een student die zich concentreert op één studie, deze in een nominale tijd op hoog niveau afrondt en vervolgens opteert, gezien zijn talent, voor een tweede master die complementair is aan de reeds gevolgde studie. Waarom vallen deze studenten niet onder het bestuursconvenant? Ook deze optie zou naar de mening van de CDA-fractie stimulerend werken voor talentontwikkeling. In zijn algemeenheid: zouden er geen duidelijke criteria moeten komen voor talentvolle studenten, gezien vanuit een breed perspectief, met uitzondering natuurlijk van de researchmaster? Zouden tweede studies niet meer "complementair" moeten zijn op wetenschappelijk dan wel maatschappelijk gebied en zouden de mastersegmenten niet meer nadrukkelijk moeten aansluiten op een brede maatschappelijke behoefte? Graag vernemen wij de reactie van de regering hierop. Mogelijk bieden het oprekken van het ontwerpbesluit Experimenten excellentie in het hoger onderwijs en het project "Ruim baan voor talent" voor deze studenten een oplossing in hun talentontwikkeling.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Leunissen over een ander punt. Dat behandelt hij niet. Ik kan mij in dat punt vergissen, maar toch denk ik dat dat niet zo is. Hij weet dat er uitzonderingsregels zijn voor onderwijs en gezondheidszorg met betrekking tot de tweede studie. Daar is alle begrip voor op te brengen, maar een student die een eerste studie in de gezondheidszorg volgt, kan geen tweede studie in de gezondheidszorg betaald krijgen. Dan denk ik

bijvoorbeeld aan iemand die mondhygiëne op hbo-niveau heeft gevolgd en geen tandartsstudie meer kan volgen, terwijl een elektrotechnisch ingenieur, die al een dure studie achter de rug heeft, dat met het grootste gemak wel kan doen. Hem wordt geen strobreed in de weg gelegd. Dat ligt toch niet voor de hand? Ik kan mij voorstellen dat iemand die mondhygiëne gestudeerd heeft, tandarts wordt, maar dan zegt de overheid: nee, dat kunt u niet meer. Een elektrotechnisch ingenieur die dat om wat voor reden dan ook alsnog wil doen, krijgt daartoe wel de gelegenheid. Vindt u dat geen vorm van rechtsongelijkheid?

De heer **Leunissen** (CDA): Ik zei al dat het van belang is dat die twee studies in feite bijdragen aan talentontwikkeling. In die zin zouden ze dus complementair moeten zijn en elkaar moeten versterken. Dat brengt de betreffende persoon op een hoger werk- en denkniveau, zodat de maatschappij daar volop plezier van heeft en de betreffende persoon zijn talenten ook maximaal kan aanwenden. Daarom vroeg ik of er geen algemene criteria zouden moeten komen voor talentvolle studenten die tweede studies volgen of die nog een master doen, nadat ze een initiële studie hebben afgesloten die daadwerkelijk bijdraagt aan het werk- en denkniveau van de betreffende afgestudeerde.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Daarover zijn wij het dan met elkaar eens, maar dat betekent wel dat de heer Leunissen de uitzondering die in deze wet staat, eigenlijk onder het punt van hem zou moeten brengen als betrekking hebbend op deze wet in de zin van rechtsongelijkheid. Hij zegt dat het in het kader van "Ruim baan voor talent" rechtgezet moet worden. Daarover zijn wij het met elkaar eens. Deze wet laat alleen nu al toe dat er rechtsongelijkheid ontstaat.

De heer **Leunissen** (CDA): Daarom zeg ik ook dat wij voorstander zijn van algemene criteria, want het kan best zijn dat wij enorme behoefte hebben aan bètavakingenieurs die voorzien in bepaalde activiteiten die in het kader van de kennis economie aan de orde zijn.

Wij constateren dat de regering erkent dat na de afhandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer enkele onvolkomenheden in de tekst zijn gebleken, met name op het punt dat de Open Universiteit kan kiezen welk medezeggenschapsstelsel zij volgt, en dat zij heeft toegezegd dat een en ander wordt gecorrigeerd. Onze fractie neemt aan dat het wetsvoorstel dusdanig wordt aangepast dat alle rechten en plichten inzake de medezeggenschap binnen één orgaan worden belegd. We gaan er als CDA-fractie van uit dat de OU, hangende deze correctie, vrij is om te kiezen welk medezeggenschapsstelsel zij volgt. Kan de minister ons dat toezeggen?

Wij danken de minister voor de verbeteringen in de wetsvoorstel tot Wijziging van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschap en zien met belangstelling uit naar zijn antwoorden op de door onze fractie ingebrachte punten.

*N

De heer **Smaling** (SP): Voorzitter. Het doet de SP-fractie deugd eindelijk een keer te kunnen debatteren in deze Kamer over het hoger onderwijs. Het strategisch document van deze minister, genaamd Het Hoogste Goed, is immers al bijna vergeeld. Het wetsvoorstel Versterking besturing is een uitwerking van Het Hoogste Goed en regelt een aantal zaken die in de memorie van toelichting terug te vinden zijn onder negen bolletjes. Zo'n verzamelwet wordt door de minister efficiënt gevonden, blijkens de memorie van antwoord, maar heeft wel degelijk nadelen voor een controlerend orgaan als deze Kamer. Het is namelijk jammer als je je redelijk tot goed kunt vinden in acht bolletjes, maar in het geheel niet in het negende. Het wordt dan lastig om positie te kiezen ten aanzien van de wet als geheel. De pijn ligt voor de SP-fractie grotendeels bij het bolletje Collegegeldsystematiek, wat ons betreft het apocriefe hoofdstuk van deze wet. Dat zal de minister niet verbazen. Ik zal het grootste deel van mijn bijdrage daarom ook hieraan wijden.

De minister stelt in de wet dat slechts één bachelor en één master gevolgd kunnen worden tegen het wettelijke collegegeld. Voor een vervolgopleiding kan de aanbieder het instellingscollegegeld vragen. Dit kan oplopen tot ruim boven de €10.000 per jaar. Er zijn drie groepen mensen die door de wetswijziging worden getroffen: de spijtoptanten, de laatbloeiers en de veelvraten. Ik heb dit niet afgestemd met de heer Laurier. De spijtoptanten zijn zij die er na de bachelor of de volledige studie achter komen, destijds de verkeerde keuze te hebben gemaakt, op hun 17de, de leeftijd waarop de gemiddelde adolescent net van de middelbare school, de puistjes en wellicht de maagdelijkheid af is en zich niet zelden volgens de Brownse beweging door het leven worstelt. Tweede kans? Oké, maar wel de volle mep betalen. De laatbloeiers passen op zich goed in het leven-lang-lerenconcept en door het wegnemen van de 30 plus-financieringsgrens wordt studeren makkelijker voor hen die nog niet eerder een bachelor en een master haalden. Zij die een wo-master aan hun hbo-diploma willen toevoegen, moeten echter de volle mep betalen. De veelvraten ten slotte zijn de meest ambitieuze en slimme studenten die meer aankunnen dan de studie biedt, zeker wanneer deze te weinig uitdagend is. Dit zijn mensen die fors gaan bijdragen aan het intellectuele kapitaal van ons land, tenminste als hun ouders die tweede studie kunnen betalen.

Allereerst vraag ik de minister om helderheid te scheppen in het aantal studenten waar we over praten. Ik verwijs naar de schriftelijke beantwoording van de vragen 127 tot en met 130 en vraag 139 die de Tweede Kamer naar aanleiding van de OCW-begroting voor 2010 heeft gesteld. Samenvattend kom ik op een totale studentenpopulatie van bijna 600.000 in het collegejaar 2008-2009, waarvan 520.000 bachelorstudenten, van wie er, als ik het goed zie, 30.000 twee studies tegelijk doen en bijna 37.000

een tweede studie na de eerste al te hebben voltooid. We hebben het dus over zo'n 11% van de studentenpopulatie. Dat is een aanzienlijke groep. De eerste groep volgt studie 1 en 2 gelijktijdig en heeft zelfs het voordeel dat slechts een keer het wettelijke collegegeld wordt betaald, maar de tweede groep die al een bachelor en een master binnen heeft, wordt getroffen. Hoewel de minister gisteren in de beantwoording van de schriftelijke vragen van mijn partijgenoot Jasper van Dijk verklaarde dat de koepels zich de komende drie jaar aan een convenant zullen houden, is mijn fractie niet onder de indruk.

Ik zet onze bezwaren onder elkaar. Het zijn er vijf. Ik kan er meer van maken, maar ik beperk mij tot vijf punten. Kort samengevat, vinden wij dit onderdeel van de wet inconsistent, kortzichtig en contraproductief. Dan druk ik me nog heel vriendelijk uit. Mijn eerste bezwaar is dat er een gebrek aan onderbouwing is. Ik vermoed dat deze minister daar zeker niet van wil worden beticht. De minister bekent in de memorie van antwoord deemoedig dat over het maatschappelijke profijt van een tweede studie niets bekend is. Daarmee ontbeert de voorgestelde maatregel elke onderbouwing en is er van causaliteit eigenlijk geen sprake. Het lijkt ons veel zinnvoller dat de minister eerst laat bestuderen wat de spin-off van tweede studies is. Het voorstel heeft nu zo'n typisch ex-antekarakter, terwijl er op basis van een ex-postanalyse lessen getrokken kunnen worden die het beleid een sterkere basis geven. Neem bijvoorbeeld het goede bouwjaar 1957 en kijk waar de studenten van toen die twee studies volgden, tegelijk of na elkaar, terecht zijn gekomen en zelfs iemand die zijn propedeuse afmaakte aan de ene en toen verkaste naar de andere universiteit.

Mijn tweede bezwaar betreft de wet versus het convenant. Iedereen heeft het al gehad over het bekostigingsakkoord uit 2007 tussen de VSNU, de HBO-raad en de studentenorganisaties aangaande de financiering van tweede studies. De HBO-raad laat de Kamer per brief van 6 januari jongstleden min of meer weten zich met de wet van vandaag in de hand niet meer gebonden te voelen aan dit akkoord. Misschien acht de minister dit inmiddels gerepareerd, maar waarom organiseert de minister strijdigheid tussen een wet en een convenant, om vervolgens een beroep op betrokken partijen te doen om het convenant te respecteren? Dit is voor mijn fractie echt een heel cruciaal punt. Waarom staat er iets anders in de wet? Het lukt mij niet om dit te begrijpen en ik krijg daar een soort "Van Gaalgevoel" bij, maar dan de beleefde versie: is de minister nu zo slim of ben ik nu zo dom? Strikt genomen zou deze minister het convenant moeten opzeggen als deze wet erdoor komt.

Mijn derde bezwaar betreft het leengedrag. Net als andere fracties ziet de SP-fractie het als een belangrijke verworvenheid dat studeren niet meer iets is van de rijkeren. Een lening aangaan voor instellingscollegegeld dat zomaar tot €10.000 per jaar of hoger kan oplopen, is geen optie voor veel studerenden, zeker niet voor degenen zonder rijke ouders. Er is geen garantie dat de student later in een goedbetaalde functie terechtkomt en in dat

geval blijft de lening als een molensteen om de nek hangen. Daar is een mouw aan te passen door de aflossing inkomensafhankelijk te maken en een vervaldatum te hanteren, maar velen onder wie talentvolle veelvraten zullen het risico niet durven nemen.

Mijn vierde bezwaar betreft de budgetneutraliteit. Het betreft hier geen bezuinigingsmaatregel. De instellingen kunnen namelijk hetzelfde macrobudget tegemoet zien, zo blijkt uit de in december jongstleden voorgehangen AMvB over de bekostiging. Het vrijvallende geld wordt benut om de eerstestudie-laatbloeiers te betalen, maar nu lees ik in de memorie van antwoord weer dat de baas heel vaak deze latere studie betaalt of eraan meebetaalt. Aan deze redenering kleven twee bezwaren. Ten eerste ontkracht zij, als het klopt van die baas, het verhaal dat geld nodig is voor de laatbloeiers, want dan betaalt de baas en niet de minister. Verder zegt zo'n opmerking niets over wie er níét zo'n baas heeft, want die zie je niet. Dit is een klassiek voorbeeld van "how to lie with statistics", zou ik kunnen zeggen.

Mijn vijfde bezwaar betreft de interdisciplinariteit. Ik schurk daarbij gewillig aan tegen de heer Schuurman. Ik wil nog aandacht schenken aan een meer inhoudelijk punt dat op zijn minst indirect met de tweede studie te maken heeft: de behoefte aan disciplineoverstijgende afgestudeerden. In Het Hoogste Goed wordt hier helaas geen woord aan gewijd. Om Nederland weer op de kaart te zetten, wordt er geïnvesteerd in genomics, ict en nanotechnologie. Die zijn absoluut van zeer groot belang, maar waarom ligt nu net hier het comparatieve voordeel voor Nederland? Waarom niet meer inzetten op studenten die vanuit verschillende vakgebieden naar een probleem en een oplossing leren kijken? Zo zal de agronoom zeggen dat in Afrika de voedselproductie omhoog moet en er meer kunstmest nodig is, zal de econoom zeggen dat je moet uitkijken dat de extra productie de prijs niet doet kelderen en zal de socioloog zeggen dat het boerengezin een productiestrategie heeft die niet altijd gekoppeld is aan de markt. En de politicoloog zal zeggen dat het allemaal niet werkt zolang de machthebbers de stadsbevolking willen blijven behagen door de prijzen kunstmatig laag te houden. Niet dat al deze inzichten noodzakelijkerwijs in één persoon samengebald hoeven te worden, maar we hebben er wel te weinig van. Waarom honderden celbiologen en maar één Midas Dekkers? Ik zou een soortgelijk voorbeeld in de richting van de minister kunnen verzinnen, maar dat is te slijmerig en we blijven wel een oppositiepartij. De voorbeelden die ik net aanhaalde, vloeien voort uit een curieuze passage in de memorie van antwoord, waarin de minister zegt dat de meeste studenten die een tweede opleiding volgen in dezelfde sector actief zijn als die waarin de eerste studie werd gevolgd en dat de tweede studie -- ik citeer: "derhalve neerkomt op een verdieping van de materie die al bestudeerd is". Dit laatste lijkt mijn fractie toch wel erg sterk. Als dit zo is, deugt de NVAO niet helemaal. In elk geval blijkt dat niet uit de vele

brieven die ik van diverse studenten heb ontvangen. Zijn Duits en wijsbegeerte zelfde materie? Geschiedenis en politicologie? Wiskunde en rechten? Mondhygiëne en tandheelkunde? Die zijn al vaker genoemd. Dat is wel verdieping van de materie, maar ook een logische wens in een loopbaan. De Academie voor Tandheelkunde zal echter €24.000 per jaar in rekening moeten brengen als gevolg van het feit dat het hier een heel dure studie betreft. Fysische geografie en planologie dan? Je kunt het landschap begrijpen en beschrijven, je kunt structuurvisies maken voor provincies, voor beschermde stadsgezichten, maar de combinatie levert toch ontegenzeggelijk veel meerwaarde op. Neem de hele actuele discussie over Natura 2000! Je kunt nog zoveel kennis hebben van platwormen binnen een beschermde habitat op een Europese lijst, maar die vertelt je nog niets over de manier waarop omwonenden natuur beleven en de eventuele concurrerende landgebruiksfuncties. Wat wenselijk is vanuit het ene gezichtspunt, is dat niet vanuit het andere. We hebben de mond vol over people, planet, profit, maar je bent meestal maar specialist in één van die drie. Tweede studies kunnen tot monodisciplinaire excellentie leiden, maar ook mensen opleveren die bij uitstek bruggen kunnen slaan om complexe zaken te ontrafelen en vervolgens inzichtelijk te maken voor burgers en politiek. Het zijn zaken waarin Nederland meer zou moeten willen uitblinken. De SpinozaIaureaten van dit jaar stel ik als lichtend voorbeeld: een neuroloog, een medisch technoloog en een aquatisch ecooloog van drie verschillende universiteiten die hun prijzengeld besteden aan een gezamenlijk onderzoek naar migraine. Daar komen vast heel interessante, onverwachte dingen uit.

Ik maak nog een aantal opmerkingen over toezicht. Toezicht is een zeer actueel onderwerp in ons land, met name het gebrek eraan. AI borrelend beweegt het old boys network zich van de ene naar de andere vergadering, elkaar voordragend, benoemend en belonend. Dat is althans het beeld dat recente boeken als *De Prooi* en *De Vastgoedfraude* oproepen. Over het toezicht bij het hoger onderwijs is nog geen boek en wellicht valt het allemaal mee, maar heeft de minister hier wel voldoende zicht op als de controle zo gering is en de raad van toezicht, zoals de minister in de memorie van antwoord beaamt, eigenlijk een intern onderdeel van de kennisinstelling is geworden? Hoort een raad van toezicht niet tussen de minister en het bestuur van de instelling te staan? Wat maakt een mens geschikt om lid te worden van een raad van toezicht? De PvdA-fractie stelde hier al vragen over bij de schriftelijke ronde. Mevrouw Meurs is daar nu ook op teruggekomen. Hoe open en uniform is de werving? Waarom heeft de UvA vier leden en de VU negen? Een gemiddelde raad van bestuur bestaat grofweg uit vier mannen en één vrouw: twee uit het bedrijfsleven, een wetenschapper, een oud-minister en een oud-Secretaris-Generaal, mensen die gewend zijn aan hoge salarissen. Oud-Philips-CEO's vind je uiteraard bij de TU Eindhoven en de voormalig commissaris van de Koningin in Groningen bij de

Rijksuniversiteit Groningen. In hoeverre loopt toezicht dan over in een soort ambassadeurschap? In de huidige toezichtscrisis zou het toch aanbeveling verdienen, de branchecodes wettelijk te verankeren? De SP-fractie blijft het jammer vinden dat de minister het advies van de Raad van State in dezen niet volgt en begrijpt ook niet zo goed waarom er zo hardnekkig wordt volgehouden dat dit begrip geen nadere definiëring behoeft.

De raad van toezicht stelt de salarissen vast voor het college van bestuur. De range voor 2008 in het wo is €172.000 voor een collegelid in Leiden tot €313.000 voor een collegelid in Wageningen. Dit is bijna een factor 2 verschil. Is de opleiding in Wageningen bijna twee keer zo goed als die in Leiden?

Tijdens de begrotingsbehandeling heeft de minister gemeld dat hij in Groningen en Delft bestuurders heeft benoemd die "het doen" voor de Balkenendenorm en dat hij een en ander wettelijk gaat regelen. Hoever is hij daarmee? Bestuurders bij InHolland ontvangen bijvoorbeeld een bonus. In de memorie van antwoord bij de begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer staat dat de minister bonussen te lijf gaat door het terugvorderen van een deel van de rijksbijdrage. Is dat al gebeurd bij InHolland?

Hierover merk ik verder het volgende op. De medezeggenschap heeft nu een stem in de benoeming van één lid van de raad van toezicht. Mijn fractie is blij met dit door de VVD-fractie in de Tweede Kamer gerealiseerde wapenfeit, maar hoe voorkomen we dat dit lid een vreemde eend in de bijt wordt? De kans is toch aanwezig dat hij of zij als een soort Paard van Troje wordt gezien door de rest van de raad van toezicht. De minister wenst bovendien, zo lees ik in de memorie van antwoord, eenheid van opvatting binnen de raad van toezicht. Dat lijkt mijn fractie helemaal niet noodzakelijk, want van consensusgerichtheid is nog nooit iemand beter gaan nadenken. Je kunt wel agreeën tot disagree; dat lijkt mij op zichzelf prima.

In Het Hoogste Goed valt, met verwijzing naar de zesjescultuur, de volgende boodschap te lezen: "Uit onderzoek blijkt dat we meer uit onze beste studenten kunnen halen." Wij zeggen tegen de minister: Doe dat dan ook en werk het niet tegen door een tweede studie onbetaalbaar te maken voor mensen die meestal juist geen onderdeel vormen van de zesjescultuur. Waarom zouden de spijtoptanten anders een tweede kans willen, waarom zouden de laatbloeiërs überhaupt weer een studie ter hand nemen en we kunnen de veelvraten toch niet laten verhongeren?

Onderwijs is geen kostenpost. Het is een investering in welvaart, welzijn en wijsheid. Zolang we de studerenden daar krijgen waar hun interesse en talent zich bevinden, is een hoog rendement verzekerd. Voor een open debat over de toekomst van het hoger onderwijs is de SP altijd te porren. Daarbij kan het hele stelsel, inclusief de studieduur en -financiering in de volle breedte tegen het licht worden gehouden. Nu de bekostiging van een tweede bachelor of master stopzetten, is een triviale ingreep die deze minister niet op zijn geweten zou moeten willen hebben.

De **voorzitter**: Wenst een van de leden in eerste termijn nog het woord? Dat is niet het geval.
**

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 13.28 uur tot 14.00 uur geschorst.

Voorzitter: Schuurman

*B

!Hamerstukken!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten in verband met uitsluiting van huisaansluitingen (31540);
- het wetsvoorstel Implementatie van de rechtsbeschermingsrichtlijnen aanbesteden (Wet implementatie rechtsbeschermingsrichtlijnen aanbesteden) (32027);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat behorende bij de begroting van de Koning (I) voor het jaar 2010 (32123-I);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2010 (32123-IIA);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van de Raad van State, de Algemene Rekenkamer, de Nationale ombudsman, de Kanselarij der Nederlandse Orden, het kabinet van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen en het kabinet van de Gouverneur van Aruba (IIB) voor het jaar 2010 (32123-IIB);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Algemene Zaken, van het Kabinet der Koningin en de Commissie van toezicht betreffende inlichtingen- en veiligheidsdiensten (III) voor het jaar 2010 (32123-III);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2010 (32123-IV);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2010 (32123-VI);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2010 (32123-VII);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2010 (32123-VIII);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van de Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2010 (32123-IXA);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van

Financiën (IXB) voor het jaar 2010 (32123-IXB);

- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2010 (32123-X);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (XI) en van de begrotingsstaat van het Waddenfonds voor het jaar 2010 (32123-XI);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) voor het jaar 2010 (32123-XII);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2010 (32123-XIII);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2010 (32123-XIV);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2010 (32123-XVI);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van de begroting van Jeugd en Gezin (XVII) voor het jaar 2010 (32123-XVII);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII) voor het jaar 2010 (32123-XVIII);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2010 (32123-A);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2010 (32123-B);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2010 (32123-C);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2010 (32123-D);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Spaarfonds AOW voor het jaar 2010 (32123-E);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 2010 (32123-F);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het BTW-compensatiefonds voor het jaar 2010 (32123-G);
- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IIA);
- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van de Raad van State, de Algemene Rekenkamer, de Nationale ombudsman, de Kanselarij der Nederlandse

Orden, het kabinet van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen en het kabinet van de Gouverneur van Aruba (IIB) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IIB);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (III) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-III);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IV);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-V);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-VI);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-VII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-VIII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IXA);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IXB);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-X);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (XI) voor het jaar 2009 en van de begrotingsstaat van het Waddenfonds voor het jaar 2009 (Wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XI);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2009

(wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XIII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XIV);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XV);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XVI);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van de begroting voor Jeugd en Gezin (XVII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XVII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XVIII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-A);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-B);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-C);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-D);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Spaarfonds AOW voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-E);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-F);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het BTW-compensatiefonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-G).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

*B

!Verwijsindex risico's jeugdigen!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de jeugdzorg in verband met de introductie van een verwijsindex om vroegtijdige en onderling afgestemde verlening van hulp, zorg of bijsturing ten behoeve van jeugdigen die bepaalde risico's lopen te bevorderen (verwijsindex risico's jeugdigen) (31855).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Rouvoet**: Voorzitter. Toen u begon met de aankondiging dat u eerst nog 53 wetsvoorstellen ging behandelen, ben ik maar even gaan zitten. U hebt het echter in een hoog tempo afgedaan, waarmee de effectiviteit en snelheid van werken binnen het parlement weer eens is onderstreept; ik dank u zeer daarvoor.

Allereerst spreek ik mijn oprechte dank uit aan de Kamer en aan alle woordvoerders voor het feit dat wij dit wetsvoorstel in de eerste maand van dit nieuwe jaar met elkaar kunnen behandelen. Ik ben ook verheugd om te kunnen constateren dat er in deze Kamer veel draagvlak is voor een wettelijke regeling voor de verwijsindex. Hiermee onderstreept ook deze Kamer het belang van het instrument en de centrale doelstelling ervan, namelijk het faciliteren van een goede samenwerking tussen hulpverleners ten behoeve van de hulpverlening aan jeugdigen. Mevrouw Slagter en anderen hebben de context, de aanleiding en de centrale doelstelling van het wetsvoorstel nog eens geschetst. In het bijzonder tegen de heer Thissen zeg ik dat het faciliteren van een goede samenwerking tussen hulpverleners ten behoeve van de hulpverlening aan jeugdigen betekent -- volgens mij stelde de heer Kuiper dit ook vast -- dat dit instrument niet geplaatst moet worden tegenover effectieve interventies. Het bewerkstelligt juist dat effectieve interventies kunnen worden ingezet. Ik kom daar later nog op terug.

Als ik spreek over draagvlak voor het instrument, realiseer ik mij heel goed dat er niettemin een flink aantal vragen is gesteld over enkele aspecten van dit wetsvoorstel en dat een aantal fracties zorgen heeft en serieuze vragen heeft geformuleerd. Tegen mevrouw Slagter en tegen de woordvoerders van andere fracties die dit hebben geuit, zeg ik dat ik zeer bereid ben om het gesprek over deze zorgen serieus aan te gaan. Ik begrijp goed dat wij hierover met elkaar moeten spreken.

Gehoord de inbreng van een aantal woordvoerders hecht ik er wel aan om nog eens te benadrukken dat dit instrument natuurlijk niet op zichzelf staat. Het moet worden ingezet en beschouwd in samenhang met andere trajecten in de sfeer van professionalisering binnen de sector, zoals de Centra voor Jeugd en Gezin, waaraan ik een impuls geef met het vierjarige beleidsprogramma Alle kansen voor alle kinderen.

In dat beleidsprogramma is ervoor gekozen om het thema "één gezin, één plan" leidend principe te laten zijn bij alles wat wij doen. Samenwerking moet iets zijn wat tussen de oren zit van alle hulpverleners als hét concept om effectieve hulp te verlenen.

De verwijsindex is een instrument in dat perspectief, namelijk om verschillende hulpverleners, met name de hulpverleners die betrokken zijn bij hetzelfde gezin -- ik denk aan de multiproblematiek in veel gezinnen -- met elkaar in contact te brengen. Misschien mag ik erbij zeggen: niets meer en niets minder. Wij moeten de verwijsindex niet overvragen. Wij moeten de verwijsindex ook niet uitspelen tegen andere eveneens noodzakelijke verbeter- en professionaliseringstrajecten. Over een aantal van deze trajecten kom ik nog te spreken, omdat er vragen over gesteld zijn. Er is een verbinding gelegd met de evaluatie van de Wet op de jeugdzorg. Ik zal daar nog op terugkomen. Ook als wij met elkaar van mening zijn dat er reden is om te kijken naar het stelsel en de (bestuurlijke) verantwoordelijkheden, moeten wij dat niet uitspelen tegenover dit instrument, dat juist ziet op het met elkaar in contact brengen van de verschillende hulpverleners.

Zoals verschillende sprekers hebben benadrukt, is de verwijsindex een instrument, een hulpmiddel, het is geen panacee. De heer Thissen zei in zijn bijdrage: de minister beschouwt een dataverzameling als de oplossing. Als dit bedoeld is als een samenvatting van het wetsvoorstel, hebben wij een ernstig verschil van mening over de aard van dit wetsvoorstel. Het is immers niet de oplossing voor alle problematiek in de jeugdzorg en het is ook geen dataverzamelingsinstrument. Het is geen registratiesysteem, het is geen dataverzamelingsinstrument, het is, wat ik heb genoemd, een virtuele alarmbel en dat is echt wat anders dan een registratiesystematiek. Ik kom nog terug op de bijdrage van de heer Thissen, zei ik lichtelijk dreigend in zijn richting.

Het is dus een instrument, een hulpmiddel, maar geen panacee, geen 100% garantie. Het is een instrument ten behoeve van de hulpverleners. In dat verband wil ik, gehoord de wat meer algemene beschouwingen van de heer Van de Beeten en een aantal anderen, een paar algemene opmerkingen maken. Een aantal keren hoorde ik doorklinken dat dit een instrument voor de overheid zou zijn. Het zou een instrument zijn dat laat zien dat sprake is van een zekere overheidsbemoeienis. Ik hecht eraan om nog eens te benadrukken dat dit een instrument voor de hulpverleners is. Zie ook hoe het thans al in de proeftuin wordt gebruikt. Daar zitten overheidsinstanties bij, maar dat is geen indicatie dat sprake zou zijn van een bepaalde vorm, al dan niet vergaand, van overheidsbemoeienis. Het is signaleren dat er bij de hulpverleners die zich met jeugdigen bezighouden, behoefte is aan een instrument om elkaar sneller en effectiever te kunnen vinden teneinde de hulpverlening effectiever te laten zijn. De overheid treedt hierbij faciliterend op door het instrument bij wet te regelen en ervoor te zorgen dat

hulpverleners en instanties die zich met jongeren bezighouden, de beschikking krijgen over dit instrument van de verwijfsindex.

De verwijfsindex is dus een risicosignaleringsinstrument. Dat wil zeggen dat er aanwijzingen moeten zijn dat er echt iets aan de hand is voordat tot melding van de verwijfsindex kan worden overgegaan. Dit komt nog nadrukkelijker naar voren in de doelomschrijving die als gevolg van het debat met de Tweede Kamer verder is aangescherpt. Ik denk dat het op zijn plaats is om een enkele opmerking te maken naar aanleiding van de opmerkingen van mevrouw Linthorst. Zij vroeg wat er precies achter de wijziging van de aanduiding zit: risico's voor jeugdigen dan wel risicojongeren. Dat is wat minder spannend dan het op het eerste gehoor misschien lijkt. Er zit ook minder achter dan mevrouw Linthorst misschien vermoedde. Aanvankelijk was de gedachte dat de term "risicojongere" ons te veel zou kunnen trekken in het domein van de overlast gevende jongere, de probleemjongere. Vandaar dat ik er zelf voor gekozen heb om, hoewel de verwijfsindex al bekend stond als de verwijfsindex risicojongeren, in de aanduiding van het wetsvoorstel iets preciezer te focussen op waar het om gaat, namelijk de risico's die jeugdigen lopen. Dat is niet helemaal hetzelfde als "probleemjongere". Hierin zit wat al te veel de suggestie dat een risicojongere hetzelfde is als een probleemjongere. Vandaar dat mijn gedachte was om ons te richten op waar het om gaat: risico's die jeugdigen lopen. Dat zijn niet alle risico's. Mevrouw Linthorst maakte hierover een opmerking. Wij willen niet alle risico's in beeld brengen. Zeker onder het gehoor van deze voorzitter permitteer ik mij de opmerking dat ik niet van de afdeling ben die van de techniek alle heil verwacht en denkt dat wij daarmee alle risico's in beeld kunnen brengen en afdichten.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voor de helderheid, mijn opmerking was bedoeld als compliment. Ik begrijp de connotatie van "risicojongere" met "probleemjongere". "Risico's jeugdigen" wekt de indruk dat je alle risico's voor alle jeugdigen in beeld kunt brengen. Ik vond het juist heel verstandig op hier weer op terug te komen.

Minister **Rouvoet**: Ik had het niet als een verwijt maar als een compliment verstaan. Omdat ik in de inbreng van mevrouw Linthorst tegenkwam dat aanvankelijk sprake was van een krampachtige reactie met een overreactie, leek het mij dienstig om even aan te geven wat precies onze overwegingen waren. Daar zat het hem niet zozeer in, maar meer in de gedachte: laten wij het richten op de risico's die jeugdigen lopen, en niet de indruk wekken dat wij in dit geval spreken over een groep probleemjongeren. De Tweede Kamer had daar andere gedachten over en heeft bij amendement voorgesteld om toch te blijven spreken over risicojongeren. Als wij maar zicht hebben met elkaar op wat de doelstelling van deze wet is: jeugdigen die risico's lopen, in beeld brengen.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik dank de minister voor zijn toelichting. De krampachtigheid heb ik niet alleen gezocht bij het kabinet of bij de minister. Er is sprake van een maatschappelijke en politieke krampachtigheid als wij worden opgeschrikt door een incident, onmiddellijk in een kramp schieten en ons afvragen wat wij kunnen doen om een en ander te voorkomen. Enige relativering dat wij nooit in staat zullen zijn om alles te voorkomen, is wel op haar plaats.

Minister **Rouvoet**: Als het het zo wordt verstaan, kan ik er goed mee uit de voeten.

Zoals gezegd, gaat het om een risicosignaleringsinstrument. De toegevoegde waarde van de verwijfsindex is dan ook dat hij risicosignalen van verschillende professionals samenbrengt. Een kind is echter inderdaad pas geholpen als op de bijeengebrachte risicosignalen ook actie van de professionals volgt, zo zeg ik tegen degenen die daarop hebben gewezen: het uitrukken van de brandweer, "de blussers", zoals de heer Thissen zei. Dat is waar, en het is uit-en-te-na benadrukt in de stukken. Het gaat om een hulpmiddel, maar de professionaliteit van de hulpverlener blijft vooropstaan. Die moet acteren, die moet iets doen, die moet ervoor zorgen dat er in goede afstemming goede en effectieve hulpverlening wordt geboden. De professionals zullen daadwerkelijk tot afstemming moeten komen. De afstemming is niet bereikt door het melden. Melden biedt de mogelijkheid om af te stemmen en te coördineren met hulpverleners die met hetzelfde kind in hetzelfde gezin bezig zijn. Na de match moet men dus contact met elkaar opnemen. De hulpverleners zijn dan, in hun eigen professionele autonomie, voluit aan zet.

De heer Kuiper heeft gelijk als hij zegt dat dit instrument daarmee ook moet worden gezien in het kader van de preventie. Dit aspect krijgt niet voor niets veel nadruk in het beleidsprogramma dat ik in 2007 heb gepresenteerd. Ik onderstreep nog maar eens dat de verwijfsindex de professionaliteit van de hulpverleners dus niet vervangt. Het is een hulpmiddel dat niet in de plaats komt van het professioneel handelen. Onder anderen de heer Van de Beeten heeft, evenals de leden van de CDA-fractie in hun inbreng, terecht op dit punt gewezen.

De noodzaak van een landelijke verwijfsindex is tweërlei. In de eerste plaats maakt de verwijfsindex informatie-uitwisseling tussen professionals uit verschillende gemeenten mogelijk. Dat is buitengewoon belangrijk, nu jongeren in toenemende mate mobiel zijn geworden. Zij wonen in de ene gemeente, gaan in de andere naar school en recreëren weer in een derde gemeente. Mevrouw Slagter vroeg in dat verband of ik nog eens kan ingaan op nut en noodzaak van een en ander, en vooral een analyse kon geven van de redenen waarom hulpverleners niet samenwerken. Zouden wij niet vooral daarnaar moeten kijken? Zo'n analyse ligt ten grondslag aan onder andere dit wetsvoorstel en daarnaast aan de andere genoemde trajecten die wij in gang hebben gezet om de samenwerking en de professionaliteit van de verschillende beroepsgroepen in de jeugdzorg of in

het jeugddomein te verbeteren. Een van de belangrijkste redenen -- keer op keer heb ik dit vastgesteld in gesprekken met de beroepsgroepen en individuele hulpverleners -- is dat deze mensen vaak, begrijpelijkerwijs, er zo op gericht zijn en zo hun best doen -- de heer Thissen haalde de woorden "hun stinkende best doen" aan; laat ik daarnaar even verwijzen -- om binnen hun eigen domein goede hulpverlening in een gezin bij een kind te brengen dat zij onvoldoende zicht hebben op wie er nog meer in het gezin zijn. Ieder heeft namelijk zijn eigen traject.

Dat beperkt zich niet tot het jeugdzorgdomein; ook daarover stelde mevrouw Slagter een vraag. Op zichzelf heeft zij gelijk dat er binnen het jeugdzorgdomein een hele discussie valt te voeren en, zo voeg ik eraan toe, gevoerd zal worden, zoals mevrouw Slagter zal begrijpen, over de vraag of er een andere organisatie van de jeugdzorg in brede zin tot stand moet komen, een andere ordening met andere bestuurlijke verantwoordelijkheden. Laten wij ons echter goed realiseren dat de verwijfsindex niet een instrument is dat zich louter binnen het jeugdzorgdomein bevindt. Ook als wij in het kader van het BMC-rapport, waarnaar mevrouw Slagter verwees, nog een heel debat krijgen over de ordening, en misschien een herordening, van bestuurlijke verantwoordelijkheden voor onderdelen van de zorg voor jeugdigen, is de verwijfsindex nog overstijgend, omdat die ook gaat over instanties en professionals buiten het domein van de jeugdzorg. Ik denk aan de politie en het onderwijs; ook de kredietbanken zijn genoemd. Alle dergelijke instanties zullen niet betrokken zijn bij een eventuele herordening binnen het jeugdzorgdomein. Hiermee geef ik maar aan dat dit onderscheiden trajecten zijn. Er zijn weliswaar verbindingspunten, maar wij moeten die niet tegen elkaar uitspelen. Het feit dat instanties al weinig zicht hebben op wie er in een gezin nog meer met een jeugdige bezig zijn, wordt versterkt door het aspect van de toegenomen mobiliteit van jongeren, waardoor men al helemaal niet weet welke professionals in een andere gemeente met hetzelfde kind bezig zijn en daaraan hulpverlening geven. Dat zijn de belangrijkste redenen voor de constatering dat er vaak weinig wordt samengewerkt. Dat neemt niet weg dat er ook goede voorbeelden zijn van professionals die elkaar goed weten te vinden en die niet aarzelen om de telefoon te pakken om hulpverlening af te stemmen. Ook dan benadruk ik weer dat de verwijfsindex het hun wel heel gemakkelijk maakt om andere instanties te vinden die zich met dezelfde jongere bezighouden. Als je de indruk hebt dat het met een jongere niet goed gaat, is het buitengewoon belangrijk dat je daar op een eenvoudige manier achter kunt komen.

Dit zeg ik mede in de richting van de heer Thissen, die zich afvroeg of het niet een bureaucratisch instrument is. Ook mevrouw Slagter gebruikte het woord "bureaucratisch". Ik zou juist willen zeggen: integendeel. Terecht werd immers door een aantal woordvoerdersesignaleerd dat hulpverleners nu heel veel tijd kwijt zijn met

rondbellen om na te gaan wie zich nog meer bezighouden met hulpverlening aan het betreffende kind. Een verwijfsindex maakt dat vele malen eenvoudiger. Het melden doe je niet zomaar. Zoals uitvoerig is beargumenteerd in het wetsvoorstel, moet je een redelijk vermoeden hebben dat er iets met het kind aan de hand is. Dan is het tijd om te melden en om te kijken wie er nog meer met het kind bezig zijn. In alleen het melden zitten nog niet de problemen die enkele van de leden hebbenesignaleerd. In verband met de brief van de KNMG kom ik daarop straks terug. Het melden levert hooguit een match op, waardoor je weet dat andere instanties -- en je weet meteen welke instanties dat zijn -- met dezelfde jeugdige bezig zijn. De eventuele problemen rond beroepsgeheim en professionaliteit en rond de vraag wat mag worden uitgewisseld, ontstaan natuurlijk in de fase daarna. Het is echter mooi dat men contact met elkaar opneemt. Daarna is het wel zaak dat men goed oog houdt voor de nu ook al bestaande eisen die worden gesteld aan de professionaliteit en de verschillende regelingen, zoals inderdaad de WGBO in de medische beroepsgroepen.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik volg de minister in wat hij zegt. Ik begrijp het, en ik begrijp zijn drive, zo voeg ik eraan toe, mocht uit mijn eerste termijn te weinig naar voren gekomen zijn dat ik het zeer waardeer dat de minister zoekt naar oplossingen om over de versnippering heen te stappen en de samenwerking te bevorderen. Dat is allemaal prima. Stel echter: als schuldhulpverlener zie ik op de verwijfsindex dat er vanuit de school, de verslavingszorg of de gedragshulpverlening een melding op de verwijfsindex staat. Waar zit dan mijn doorzettingsmacht als schuldhulpverlener -- laat ik dit nu maar eens nadrukkelijk vanuit die positie bekijken -- om te zeggen: ik wil dat er nu iets gebeurt, zodat mijn programma van schuldsanering ook succesvol is? Als een verslaving in stand blijft, is schuldhulpverlening immers letterlijk en figuurlijk geld in de Maas gooien, zoals bij ons wordt gezegd; elders zal het de Lek of de Waal zijn. Waar zit de doorzettingsmacht? Daarna ben ik op zoek. Wij weten vaak wat er met al die jongeren aan de hand is. Als je echter verwacht dat de ander iets doet, terwijl je zelf de doorzettingsmacht niet hebt om het te regelen, heeft de verwijfsindex geen zin. Dat is in de kern mijn betoog.

Minister **Rouvoet**: Ik denk dat ik de heer Thissen kan helpen bij zijn zoektocht. Dit heeft te maken met een van mijn eerste opmerkingen, namelijk dat wij de verwijfsindex niet geïsoleerd moeten bekijken. Als de heer Thissen vraagt waar zijn doorzettingsmacht als individuele hulpverlener zit, zou ik bijna zeggen dat ik hem moet teleurstellen. Als iedere hulpverlener namelijk zelfstandig doorzettingsmacht heeft, gaat iedereen over de bevoegdheden van de ander heen.

Ik denk ook niet dat de heer Thissen dit bedoelt. Ten diepste gaat de vraag over wat er gebeurt als hulpverleners elkaar eenmaal gevonden hebben. Daarbij kan het om meer dan twee hulpverleners gaan, om een aantal instanties, die

allemaal met datzelfde gezin bezig zijn. Laten wij het maar zo benoemen: vaak gaat het om multiproblematiek binnen een gezin. Het instrument is ingebed in de gemeentelijke regie over wat er lokaal allemaal rond zo'n gezin gebeurt; daar ligt immers het hart van wat er aan ondersteuning gebeurt rond een kind of een jeugdige. Dat kan via schuldhelpverlening gaan, via de leerplichtambtenaar, via het onderwijs of via de jeugdzorg en de jeugdgezondheidszorg. De kracht van het instrument ligt erin dat je in samenhang met elkaar tot een goede afstemming komt: één gezin, één plan. Er is tevens een samenhang met het wetsvoorstel inzake de Centra voor Jeugd en Gezin en de regie van de gemeenten, dat aan de overzijde, bij de Tweede Kamer, aanhangig is. De verwijsindex als instrument zal functioneren in de lokale context van een Centrum voor Jeugd en Gezin, waar instanties elkaar weten te vinden en waar afspraken zijn gemaakt over de zorgcoördinatie. Dat vormt een essentieel onderdeel van dat wetsvoorstel.

Hiermee raak ik aan het punt waarop de heer Thissen doelt: de doorzettingsmacht. Uiteindelijk moeten goede afspraken worden gemaakt wie de zorgcoördinator wordt. Ik zeg wel eens dat ik het minder erg vind dat er in een gezin tien hulpverleners van allemaal verschillende disciplines bezig zijn -- zij het dat je er soms aarzelingen over kunt hebben of het er zoveel moeten zijn -- dan dat uiteindelijk vaak niemand de leiding neemt, de touwtjes bij elkaar haalt -- de heer Thissen maakt precies het gebaar dat ik bedoel -- en ervoor zorgt dat er één plan komt waarin iedereen het zijne of het hare doet. Dat is belegd bij de regie van de gemeente. Deze moet ervoor zorgen dat de hulpverleningsinstanties, langs de weg van de Centra voor Jeugd en Gezin, goede afspraken maken over zorgcoördinatie, en dat voor iedereen ondubbelzinnig duidelijk is: in deze situatie, bij dit gezin, bij dit kind heeft hij of zij of die instantie de zorgcoördinatie. Daar zit uiteindelijk de doorzettingsmacht van gemeenten. Als dat niet tot stand komt, moet een wethouder kunnen doorpakken, zeker. Dat is geregeld in het wetsvoorstel inzake de CJG dat later door deze Kamer zal worden behandeld.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik ben zelf wethouder geweest en ik heb ooit zo'n jeugdproject opgezet. Daarvoor hadden wij geen Centrum voor Jeugd en Gezin nodig. Toen was er ook nog geen Bureau Jeugdzorg. Het punt is dat een wethouder weliswaar kan stimuleren en enthousiasmeren en een podium kan bieden om dit soort samenwerkingsafspraken te maken, soms op individueel niveau en soms op gezinsniveau, maar dat de financieringswijze niet altijd via de gemeente loopt. Bureau Jeugdzorg kan zeggen dat het andere prestatieafspraken heeft gemaakt met de provincie. Medewerkers van de ggz kunnen zeggen, andere afspraken te hebben gemaakt met bijvoorbeeld een zorgkantoor. Als er onwil is, kun je de gemeente wel de regie geven, maar daarmee heeft zij nog niet de doorzettingsmacht. Deze discrepantie is de

achilleshiel bij de uiteindelijke uitwerking van deze verwijsindex.

Minister **Rouvoet**: Nee, voorzitter, niet van deze verwijsindex. De heer Thissen had gelijk als wij niet tegelijkertijd zouden werken aan de doorzettingsmacht. Juist om te voorkomen dat zijn opvolgers als wethouder dezelfde problemen tegenkomen als de heer Thissen kennelijk is tegengekomen, hebben wij in het wetsvoorstel betreffende de Centra voor Jeugd en Gezin geregeld dat er doorzettingsmacht komt. Het debat over dat wetsvoorstel zullen we nog voeren. Ik ben benieuwd of de heer Thissen dan zegt: "Hèhè, gelukkig, mijn opvolger kan het beter doen, want hij krijgt meer instrumenten in handen." Dat wetsvoorstel ligt echter nog niet voor. Het instrument van de verwijsindex moet natuurlijk wel gaan functioneren in de context van de afstemming van zorgcoördinatie en uiteindelijk de doorzettingsmacht van de wethouder; daar geef ik de heer Thissen gelijk in. Hij en ik zijn het daarover niet oneens, maar dat wetsvoorstel ligt hier nog niet voor. Ik hoop wel dat het heel snel zal voorliggen, want ik vind het essentieel dat het gehele pakket bij elkaar komt. Daarmee ben ik terug bij mijn eerdere opmerking, dat we dit traject in samenhang moeten zien met andere noodzakelijke verbeteringen. Daarover verschillen we niet van mening.

Het is wellicht ten overvloede, maar gelet op de opmerkingen wil ik nogmaals benadrukken dat de verwijsindex dus geen dossier is, geen registratiesysteem, geen zoekmachine. Een hulpverlener, politieagent of schuldhelpverleningsmedewerker kan er dus niet in kijken. Er is geen toegang tot de verwijsindex. Je kunt er alleen een melding aan doen, waarvoor je misschien iets terugkrijgt, namelijk de kennis dat iemand anders ook een melding heeft gedaan. That's it. Het is geen registratiesysteem. Ik zeg dit met nadruk, omdat opnieuw de heer Thissen zijn betoog, waarover meer te zeggen is, wat ik ook nog zal doen, afsloot met: "Maar ze zijn wel geregistreerd! Een troost? Nee een schande!". Er is wat mij betreft niet veel reden om die conclusie te laten voor wat zij is. Het is dus geen registratiesysteem! De jongeren zijn niet geregistreerd met hun gegevens. Als het goed is, zijn ze wel signaleerd -- dat is winst -- en zijn de hulpverleners daardoor in staat om elkaar te vinden en tot een effectieve interventie te komen.

De verwijsindex is ook geen instrument in het kader van de specifieke taak van de gemeente of de politie inzake openbare orde en veiligheid. Ik sluit hiermee aan bij de woorden die mevrouw Linthorst koos. De verwijsindex is een specifiek, individueel op de jongere gericht instrument en geen doelgroepinstrument. Ik hecht eraan om dat nogmaals te benadrukken, omdat de gedachte dat het wel een doelgroepinstrument is, waar de politie handig informatie uit kan halen over bepaalde doelgroepen, in deze Kamer af en toe de kop opsteekt. Daarvan is dus geen sprake. Kortom, het gaat om het faciliteren van de samenwerking

tussenhulpverleners ten behoeve van de hulpverlening aan individuele jeugdigen.

Intussen heb ik bij het ontwerpen van het wetsvoorstel en de consultatie geconstateerd dat er nog wel onduidelijkheid en onzekerheid bestaat over de vraag wanneer je precies kan of moet melden en over de vraag of het wel zo verstandig is om te melden. De brief van de KNMG is een illustratie van mijn idee dat er op dat gebied nog wel wat vragen te beantwoorden zijn. Dat is de reden dat ik, in aansluiting op het wetsvoorstel en in nauw overleg met het veld, twee instrumenten heb laten ontwikkelen die daarvoor handvaten bieden. Het eerste instrument is de handreiking voor het melden aan de verwijfsindex, waarin in nauw overleg met het veld opgestelde criteria -- dit is de vroegere, wat mij betreft wat ongelukkige term -- staan, dus waarin alles is opgesomd wat kan bijdragen aan een redelijk vermoeden dat er grond kan zijn voor melding aan de verwijfsindex. Het tweede instrument is de privacywegwijzer. Ook die is van belang, zodat mensen met vragen over wat een melding doet met de privacy, die willen weten of zij wel kunnen en mogen melden en wat daar dan de gevolgen van zijn, ergens terecht kunnen.

Dit zijn allebei mooie hulpmiddelen, maar ik ben het eens met degenen die zeggen dat het er uiteindelijk ook om gaat dat de verwijfsindex een bijdrage gaat leveren aan een cultuurverandering bij de professional, zodat er een andere manier van werken komt binnen en tussen instanties. Dat laatste merken we nu al in wat de "proeftuin" is gaan heten. Door te melden aan de verwijfsindex komen hulpverleners daar al in contact met andere hulpverleners met wie ze eerder niet zo gemakkelijk of zelfs helemaal niet in contact konden komen, bijvoorbeeld omdat die hulpverleners in een andere gemeente werken. Door deze mogelijkheid die per definitie in de landelijk werkende verwijfsindex zit, wordt bovengemeentelijke matching mogelijk. Zo ontstaat er steeds meer bewustwording dat het van belang is dat problemen vroegtijdig worden gesignaleerd, dat informatie wordt uitgewisseld en dat er wordt samengewerkt.

De heer Thissen vraagt of ik drie voorbeelden kan geven van situaties waarin een goede uitkomst voor jongeren niet gerealiseerd zou zijn zonder een verwijfsindex. Ik kan hem royaal tegemoetkomen, voorzitter. Ik kan namelijk wel 18.000 voorbeelden geven, hoewel ik die niet kan identificeren, want ook ik kan niet in de verwijfsindex kijken en zoeken. Sinds de start van de verwijfsindex zijn er al 18.000 matches geweest. Duidelijk is dat een groot aantal van die matches niet tot stand zou zijn gekomen als de verwijfsindex er niet was geweest. Je kunt je in ieder geval ernstig afvragen of de 4500 bovengemeentelijke matches tot stand zouden zijn gekomen zonder de verwijfsindex, of hulpverleners in de ene gemeente zonder de verwijfsindex en de ervaring in de proeftuin hadden geweten dat er in een andere gemeente, soms op flinke afstand, ook een hulpverlener met dezelfde jeugdige bezig is, bijvoorbeeld in het kader van

schoolmaatschappelijk werk of politieactiviteit. Sinds de totstandkoming van de proeftuin zijn er al 4500 bovengemeentelijke matches tot stand gekomen, blijkt uit cijfers van december jongstleden. Dat zijn beduidend meer matches dan de 3 voorbeelden waar de heer Thissen om vroeg, maar ik laat mij vandaag van mijn royale kant zien ...

De **voorzitter**: De heer Thissen wil er nog meer.
**

De heer **Thissen** (GroenLinks): Wat is dan precies de match?

Minister **Rouvoet**: De match is dat twee hulpverleners die elkaar voorheen niet kenden en die bij wijze van spreken niet eens afwisten van elkaars bestaan, door een melding terugkregen dat er in een andere gemeente een heel andere instantie, waarmee zij geen regulier contact hebben, met dezelfde jeugdige bezig is al zij. Dat heeft hen in staat gesteld om met elkaar contact op te nemen en de hulpverlening onderling af te stemmen.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik ben niet zozeer geïnteresseerd in de klik dat er nog iemand is die de jongen of het meisje kent. Ik wil vooral ook weten dat er ook echt iets is gebeurd. De wethouder die de regie heeft, wil verschrikkelijk graag weten of er ook iets gebeurt. Alleen het feit dat er een match plaatsvindt, zegt mij nog helemaal niets. Het zegt helemaal niets als de verwijfsindex alleen leidt tot contact over en weer, waarbij de hulpverleners even bellen om te melden dat ze de jongen of het meisje kennen en elkaar succes wensen. Het gaat erom dat er iets gebeurt, dat er een interventie plaatsvindt, dat er snelheid komt in de hulpverlening, dat de een de ander wellicht kan aanzetten tot handelen. Dat vind ik vele malen interessanter dan dat je een collega-hulpverlener kent die dezelfde jongere kent als jij.

Minister **Rouvoet**: Misschien mag ik de heer Thissen een wedervraag stellen. Waarom zijn er honderdduizenden meldingen gedaan, denkt hij? Waarom heeft een professional honderdduizend keer een melding gemaakt in de verwijfsindex? Dat is omdat men wil weten of er nog anderen zijn die met dezelfde jeugdige bezig zijn. Het is in het belang van de hulpverlener zelf, om goede hulpverlening te kunnen geven. Men doet zo'n melding niet zomaar voor de aardigheid, in de trant van: kom, laat ik eens kijken of er zich nog een instantie meldt. Men zit niet te wachten op het piepje van de virtuele alarmbel om vervolgens alleen maar te zeggen: "hé, wat leuk, ik heb een match". Ik heb misschien wat meer vertrouwen in de hulpverleners dan de heer Thissen dat volgens zijn eigen bijdrage heeft. Hij had het over wantrouwen, maar ik vind dat hij in zijn bijdrage bijna cynisch is over de hulpverlener. Hij heeft het over hulpverleners die na een melding achteroverleunen. De proeftuin bewijst echter dat hulpverleners zeer intensief gebruikmaken van het

instrument van de verwijfsindex, omdat zij willen weten wie nog meer bezig is met dezelfde jeugdige voor wij zij zo hun best doen.

Ik kan de heer Thissen geen overzicht geven. Dat zou ik ook niet eens willen, want dan treed ik in de professionaliteit van de hulpverleners. Dat vraagt de heer Thissen ook niet. Hij kan echter van mij aannemen dat alle ervaringen uit de proeftuin erop wijzen dat hulpverleners zich zeer gesterkt voelen, omdat ze nu wel in staat zijn om te doen wat ze vroeger niet konden: contact opnemen met geestverwante hulpverleners die ook het beste voor het kind willen. Ik ben het met de heer Thissen eens dat daarvoor de match van belang is. Natuurlijk zal het voorkomen dat een professional een melding doet, een match krijgt en daar door drukte of wat dan ook niet aan toekomt. Daarom draag ik uit dat het uiteindelijk aankomt op de professional die actie moet ondernemen. Daarover zijn we het eens. De proeftuin bewijst dat in een overgroot deel van de gevallen melding leidt tot betere hulpverlening. Daarom is het zo belangrijk.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik ben het heel vaak eens met de heer Thissen, maar nu wil ik hem toch een vraag stellen. Ik ben het namelijk ook eens met de gedachte dat het niet zozeer gaat om de match maar om het contact. Hoe leg je echter contact als je niet weet dat er een match is? De verwijfsindex is toch een middel om hulpverleners met elkaar in contact te brengen? Ik heb een aantal van die proeftuindingen gevolgd. Als moet gebeuren wat de heer Thissen wil, moet je een "wat"-systeem hebben. Mijn fractie wil dat niet. De index kent een "dat"-systeem. Daarbij is in ieder geval een melding nodig om de professionals met elkaar om de tafel te krijgen. Als ik niet weet dat u betrokken bent bij een jongere, kan ik ook geen contact met u opnemen.

De **voorzitter**: Mijnheer Thissen, een korte reactie graag.

**

De heer **Thissen** (GroenLinks): Zowel de minister als mevrouw Linthorst heeft hier een punt. Ik wil mij graag laten overtuigen door de nuttige debatten die hier worden gevoerd en door het antwoord van de minister. Daarom ga ik het debat in, anders deed ik niet eens mee. Dat zijn dus allemaal punten die wij meenemen in onze afweging van dit wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Het woord is weer aan de minister.

**

Minister **Rouvoet**: Voorzitter, u begrijpt dat ik met nog meer motivatie mijn betoog vervolg.

Ik kan nu wel een en ander overslaan. Ik heb voldoende benadrukt in antwoord op een aantal vragen dat dit geen 100%-middel is, geen garantie, geen sluitende oplossing, want daar zit de professionaliteit van de mensen tussen. Wel val ik mevrouw Linthorst bij als zij het heeft over de manier waarop wij als samenleving met deze materie omgaan in relatie tot de jeugdzorgwerkers.

Daarin heeft zij namelijk gelijk: ook daar worden fouten gemaakt, ook daar laten professionals steken vallen, ook dat is mensenwerk. Ik merk net als haar op dat wij als samenleving misschien sterker zijn in het signaleren van wat fout gaat dan het signaleren van wat goed gaat en dan het uitspreken van onze waardering voor jeugdzorgwerkers, in het besef dat ook daar blijvend wordt gewerkt aan professionaliteit. Mevrouw Linthorst vroeg mij hoe wij omgaan met de handelingsverlegenheid. Dat vind ik een heel relevant punt. Zij heeft gelijk: daar komen wij nog over te spreken in vervolgdebatten. Ik wil nu al wel hebben gezegd -- daar vroeg zij mij ook om -- dat dit niet voor niets is en dat wij dit juist doen met het oog op de handelingsverlegenheid. Die handelingsverlegenheid is uiteindelijk ook iets is van de professionaliteit en de hulpverlener zelf. Die moet dat kunnen handelen en een plek kunnen geven. Wij kunnen hem daarbij wel ondersteunen.

Niet voor niets ben ik nu alweer twee jaar geleden de Stuurgroep Professionalisering Jeugdzorg financieel gaan steunen. Die groep staat onder voorzitterschap van mevrouw Ella Kalsbeek en richt zich op een viertal domeinen die kunnen bijdragen aan het verminderen van de handelingsverlegenheid, ik durf niet te zeggen: het wegnemen. Misschien is deze wel inherent aan het vak, zoals voor vele vakken geldt dat je niet altijd weet wat het beste is. Wij gaan echter inzetten op aansluiting met beroepsverenigingen en beroepsregistratie, zo nodig verplicht. Wij zitten nu in het stadium dat wij zeggen dat het onvoldoende van de grond komt en dat wij naar een wettelijke plicht op beroepsregistratie gaan, met het oog op de professionalisering van de sector en het reguleren daarvan. Wij zetten in op het tuchtrecht, maar ook op de inzet en verbetering van bewezen, effectieve methoden. Dat zijn professionaliseringsslagen die bijdragen aan het omgaan met de handelingsverlegenheid, die mevrouw Linthorst terecht vaak signaleert.

Ik val mevrouw Linthorst echter ook bij in het uitspreken van de waardering voor de hulpverleners, die deze vaak te weinig krijgen in mijn ogen en die te vaak het verwijt krijgen als het een keer fout gaat. Ik schrik iedere keer van een kop als: jeugdzorg faalde opnieuw. Als je goed kijkt, blijkt soms dat jeugdzorg er niet eens bij betrokken was. Dan wordt echter wel de schuld bij jeugdzorg neergelegd, want dat is een vrij algemene noemer. Ik val haar ook bij in de stelling dat dit wetsvoorstel incidenten niet uitsluit. Als wij dat zouden willen, zouden wij de pretentie hebben dat wij met wetgeving of met technische hulpmiddelen alle risico's in de samenleving -- daarmee ben ik een beetje bij het betoog van de heer Van de Beeten -- zouden kunnen uitsluiten. Dat is niet het geval. Wij kunnen de professional wel de instrumenten aanreiken die hem kunnen helpen om het zo goed mogelijk te doen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik heb de behoefte om even een opmerking te plaatsen bij wat mij opvalt in de discussie en bij de toelichting van de minister. Het valt mij op dat hij nu meer dan

ik voorheen bespeurde, benadrukt dat het ook een hulpmiddel is voor de melder, in de zin dat het een ondersteuning is voor zijn zorgen. Het zou een methode zijn om in contact te komen met anderen die ook zorgen hebben. Dat heeft te maken met de manier waarop hulpverleners vaak bezig zijn: zij werken in hun eentje en denken vaak dat zij het zelf het beste kunnen. Dit geeft dus een soort scope in die zin dat je kunt samenwerken en dat dit ook helpt. Als je vaker een match krijgt, leer je immers. Ik vind het ook verbazingwekkend dat de minister zegt dat die mensen elkaar vaak niet kennen, terwijl ik denk: als je ergens bij betrokken bent, dan praat je toch met die mensen en vraag je toch een en ander? Maar goed, dat is kennelijk een manier waarop men werkt in de hulpverlening. Als de minister zegt dat het een ondersteuning is voor de werkers, waardoor zij gemakkelijker gaan handelen, dan is dat een goed doel. Dat is echter weer wat anders dan dat je risico's signaleert. Het ene geeft meer een blik op degene die moet worden geholpen en het andere ook op de helper, als de minister begrijpt wat ik bedoel.

Minister **Rouvoet**: Dat hoop ik. Ik zou dat niet zozeer tegenover elkaar willen zetten, want de hulpverlener buigt zich over de risico's die de jongere loopt. De kwaliteit van zijn werk en van de hulpverlening en de professionaliteit worden gediend als hij weet wie er nog meer bezig zijn met andersoortige risico's die in datzelfde kind samenkomen. Je moet dat dus ook niet tegenover elkaar zetten. Het gaat nog steeds over jeugdigen die bepaalde risico's lopen. Alleen zijn er steeds meer jeugdigen die zich niet beperken tot één domein, maar die allerlei risico's in zich bergen. Dat is ook al door sommige Kamerleden gesignaleerd. Die hulpverleners weten elkaar niet vanzelfsprekend te vinden. De huisarts weet bijvoorbeeld niet vanzelfsprekend dat een kind al is gesignaleerd in het Zorg Advies Team van een roc 30 kilometer verderop als dat niet in gesprekken naar voren komt. Dat zeg ik even los van de tijdsdruk die velen ervaren, waar wij ook goed aan werken, of het nu gaat om de huisarts of de jeugdzorg. Dat bedoel ik met: iedereen doet in zijn eigen domein zijn best om zo goed mogelijk hulp te verlenen. Dat weet de huisarts dus niet, want hij heeft niet regelmatig contact met die mensen van school, het uitgaansleven of de politie in een stad 30 kilometer verderop. Dat is niet vanzelfsprekend. Vroeger was er misschien gemakkelijker contact tussen verschillende hulpverleners. Dit instrument faciliteert zowel binnen gemeenten, maar zeker ook bovengemeentelijk, het tot stand brengen van contacten voor het uitwisselen van informatie.

Kortom, de verwijzindex, in de vorm zoals die nu in het wetsvoorstel is neergelegd, is een passend en noodzakelijk antwoord niet op alle problemen in de jeugdzorg, maar wel op de in dit wetsvoorstel geschetste problemen en knelpunten. Professionals uit de brede jeugdketen krijgen hiermee een effectief instrument in handen ter ondersteuning van hun dagelijks werk, zodat een jongere eerder en meer op maat toegesneden hulp

kan ontvangen. Daar doen wij het uiteindelijk allemaal voor.

Ik word in deze beleving van het wetsvoorstel bevestigd door enthousiaste reacties van instanties uit het veld die al enige tijd met de verwijzindex werken: de proeftuin. Ik meet die reacties ook af aan het intensieve gebruik van de verwijzindex door bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming, politie en leerplichtambtenaren. Er is een lange lijst te geven van ketenpartners die zich naar aanleiding van de consultatieronde bij dit wetsvoorstel in 2008 expliciet positief hebben uitgelaten over de verwijzindex. Dat gaat van Artsen Jeugdgezondheidszorg Nederland (AJN) tot GGZ Nederland, ACTIS, VGN, Ingrado, leerplichtambtenaren, de Landelijke Huisartsen Vereniging en MEE Nederland. Zo zijn er nog meer te noemen. Ook het College bescherming persoonsgegevens (CBP) heeft vanuit de aard van zijn werkkterrein een aantal kritische vragen: hoe werkt het precies en wat het betekent voor de privacy, aangezien er sprake is van een vorm van gegevensverwerking, hoe summier ook? Dat gaat namelijk alleen over het bsn en de eigen gegevens van de hulpverlener. Dat heeft er echter wel toe geleid dat het CBP daarop heeft gefocust. Het CBP heeft in zijn advies op het wetsvoorstel destijds de maatschappelijke wenselijkheid van het instrument van de verwijzindex wel degelijk erkend.

Tot zover mijn meer algemene inleiding van de uitgangspunten, doelstellingen en nut en noodzaak van de verwijzindex, waarin ik alvast een aantal vragen heb meegenomen. Daarmee kom ik op een aantal specifiekere blokken van vragen. Misschien is het behulpzaam als ik van tevoren aangeef welke thema's ik in samenhang met elkaar zal behandelen, zodat bekend is wat er nog aan zit te komen. Allereerst ga ik in op een aantal vragen over de werking van het systeem. Hoe werkt het precies? Ik ga in op vragen over de GBA en de koppeling. Hoe vindt de match precies plaats? Hoe werkt het systeem? Ik kom apart terug op de gezinsfunctionaliteit, de kring van meldingsbevoegden en de vragen over het amendement van mevrouw Sterk en mevrouw Dezentjé over etniciteit. Dat heeft betrekking op artikel 2j onder I. Dan is er nog een aantal restvragen -- als ik het zo oneerbiedig mag zeggen -- die niet gemakkelijk in een van deze blokken zijn te vangen.

De **voorzitter**: Minister, mag ik u misschien even lastig vallen? U hebt voor de algemene inleiding drie kwartier gehad. Hoeveel tijd denkt u nog nodig te hebben voor al deze afzonderlijke punten?
**

Minister **Rouvoet**: Dat is wat lastig in te schatten. Er zijn veel ook meer feitelijke vragen gesteld. Een aantal kan ik misschien wat korter afdoen na deze algemene ronde. Er is echter ook een flink aantal vragen gesteld die ik graag zou willen beantwoorden.

De **voorzitter**: Ik zou in elk geval op korthed willen aandringen, gezien de rest van deze dag.
**

Minister **Rouvoet**: Ik ben graag bereid om een uiterste poging te wagen om mijn beantwoording zo kort mogelijk te doen. Hopelijk gaat dat niet ten koste van de kracht van mijn argumentatie.

Door mevrouw Slagter werd een heel concrete vraag gesteld over de doelgroep. Ook de heer Engels heeft een vraag gesteld over de leeftijdsgroepen.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): In de opsomming van de minister miste ik het meldingsrecht c.q. de meldingsplicht. Komt de minister daar ook nog over te spreken?

Minister **Rouvoet**: Ja, ik zal dat zorgvuldig bewaken. Dat zit in een van deze blokken en anders herinnert mevrouw Linthorst mij er vast aan.

De heer Engels heeft gevraagd waarom wij de leeftijd van 23 jaar hanteren. Het eenvoudigste antwoord heeft hij zelf gegeven. Dit is een wijziging van de Wet op de jeugdzorg. Het domein van de Wet op de jeugdzorg loopt tot 23 jaar. Er zijn allerlei verschillende regelingen denkbaar. In verband met de jeugdwerkloosheid hebben wij het over jeugdigen tot 27 jaar. Omdat er echter gekozen is voor inbedding in de Wet op de jeugdzorg, is daarbij aansluiting gezocht. Binnen dat domein wordt de leeftijdsgrens gevonden en ligt het voor de hand om aan te sluiten bij de leeftijd van 23.

De heer **Engels** (D66): Ik heb dat zelf genoemd en er vervolgens aan toegevoegd dat dit wel zou kunnen betekenen dat een discussie over de leeftijdsgrens überhaupt nooit meer aan de orde zal komen omdat je steeds kunt verwijzen naar bestaande wetgeving waar nu eenmaal die leeftijd van 23 jaar in staat. Valt daar nog wat aan te doen als wij op een gegeven moment tot nieuwe inzichten komen?

Minister **Rouvoet**: Het hangt ervan af over welk voorstel wij spreken en in welk kader dat ingebed wordt. De jeugdwerkloosheid hebben wij niet ingebed in de Wet op de jeugdzorg en daar hanteren wij een leeftijdsgrens die op de arbeidsmarkt veel gangbaarder is, namelijk 27 jaar. Dat sluit een discussie over de meerderjarigheidsgrens natuurlijk helemaal niet uit. Op het moment dat je iets kiest binnen het domein van de jeugdzorg en dat inbedt in de Wet op de jeugdzorg, ligt het niet voor de hand om te differentiëren met leeftijden.

De heer **Engels** (D66): Zou de minister bereid zijn in het kader van de totale wet- en regelgeving inzake de jeugdzorg eens na te denken over de vraag of misschien integraal gekeken zou kunnen worden naar de validiteit van de grens die ooit een keer gekozen is?

Minister **Rouvoet**: Ik denk dat die gelegenheid zich sneller voordoet dan de heer Engels misschien denkt. Er ligt namelijk een evaluatie van de Wet op de jeugdzorg. Er ligt geen enkel taboe -- ook hier niet -- op welk onderwerp dan ook. Er is gekozen voor de leeftijd van 23 jaar. Dat biedt de ruimte die de heer Engels wil omdat wij ook te maken hebben met de raakvlakken met de jeugdgezondheidszorg waar wij de leeftijdsgrens van 19 jaar kennen. Ik denk dat er aan zijn verzoek voldaan is omdat het aan de orde zal komen bij de evaluatie.

De heer **Engels** (D66): De minister gaat de leeftijdsgrens dus meenemen in de evaluatie.

Minister **Rouvoet**: Het is de heer Engels waarschijnlijk bekend dat het evaluatierapport reeds op tafel ligt, maar dat het debat erover nog moet beginnen. Daar kan dit volledig een rol in spelen. Niets hoeft de heer Engels ervan te weerhouden om dit in te brengen als voorstel in de Kamer.

De heer **Engels** (D66): Ik leg het initiatief graag bij u, want dan kan ik wat rustiger achterover leunen.

Minister **Rouvoet**: Ik moet even nadenken wat daar een geschikt antwoord op zou kunnen zijn. Laat ik dit maar zeggen: de evaluatie ligt er en ik ben hard aan het werk met de kabinetsreactie daarop. Ik heb op dit moment zelf geen voornemen om de leeftijdsgrens van de Wet op de jeugdzorg ter discussie te stellen. Wel staan alle kaders van de Wet op de jeugdzorg, zoals ik zelf heb aangegeven, ter discussie. Dat mag dus ook gelden voor de leeftijdsgrens. Als de heer Engels sterk de behoefte heeft om daarover in debat te gaan, zullen wij dat debat zeker krijgen. Bij hem is de behoefte om die leeftijd ter discussie te stellen kennelijk meer aanwezig dan bij mijzelf.

Mevrouw Slagter heeft een vraag de andere kant op gesteld. Zij vroeg hoe het zit bij ongeboren kinderen die risico's kunnen lopen, bijvoorbeeld als de aanstaande moeder, de zwangere vrouw, een bedreiging voor haar kind zou kunnen zijn. Het, niet gemakkelijk bedoelde, technische antwoord op haar vraag is dat een ongeboren kind nog geen bsn heeft. In die zin is het dus technisch niet mogelijk om een melding in de verwijzindex te maken. Dat is natuurlijk niet het hele antwoord. Als hulpverleners bij een zwangere vrouw risico's zien voor het ongeboren kind, weerhoudt niets hen ervan om onderling contact te zoeken met de huisarts, het consultatiebureau of te zijner tijd de kraamzorg. Zo kunnen ze zorgen voor een goede afstemming. Ik neem aan dat hulpverleners dat doen, voor zover zij elkaar kennen. Het instrument van de verwijzindex is in dit verband echter moeilijk te gebruiken. Voor bovengemeentelijk contact is het misschien ook minder relevant, anders dan voor jongeren die ergens op school gaan. Ik kan me de vraag voorstellen, maar voor die casus biedt de verwijzindex niet direct een handvat. Dat onderstreept overigens dat het geen 100%-middel is dat alle problemen en vragen oplost. Het sluit echter niet uit dat professionals in hun

professionele verantwoordelijkheid heel goed in staat zijn om desgewenst contact te leggen met andere relevante partners die hetzelfde verhaal wellicht kennen. De mogelijkheden om via de verwijsindex nog onbekende hulpverleners te leren kennen, is in dat geval niet aanwezig.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dit antwoord had ik al wel verwacht en ik kan zelf ook wel bedenken dat een ongeborene geen bsn heeft. De vraag is ingegeven door mijn ervaring als vertrouwensarts. Het was vaak heel erg moeilijk om drugsverslaafde zwangeren juist rond de geboorte van het kind in de peiling te houden. Het zou mooi zijn als er iets van alarmering zou kunnen zijn vóór die tijd. Ik denk dat het belangrijk is dat de minister dat in het achterhoofd houdt. In de toelichting op het wetsvoorstel staat ook dat er rekening wordt gehouden met de ontwikkelingsfase en de leeftijdsfase en dat overgangen belangrijk zijn. Een van de allerbelangrijkste overgangen is natuurlijk het geboren worden en dat kan ook heel risicovol zijn.

Minister **Rouvoet**: Zeker. Juist ook vanwege de eerdere opmerkingen die mevrouw Slagter maakte vanuit haar eigen ervaring, zal zij de eerste zijn om te zeggen dat je in zo'n geval contacten legt. Dat doe je naar aanleiding van de gesprekken met de betrokkene, ook als je het hulpmiddel van de VIR niet hebt. Je probeert als er bijvoorbeeld sprake is van verslaving bij de moeder na te gaan met welke instanties zij te maken heeft. Daar leg je dan contacten mee. Dat vertrouwen in professionals heb ik, samen met mevrouw Slagter.

Dan kom ik op de techniek van de verwijsindex en de GBA. Het is goed om te benadrukken dat de verwijsindex en de GBA separate voorzieningen zijn. De GBA geeft verhuisbewegingen door van reeds aan de verwijsindex gemelde jongeren, zeg ik tegen mevrouw Slagter. Hoe werkt dat? Moet je het bsn zelf activeren, zoals de heer Kuiper vroeg? Ik zal het systeem enigszins vereenvoudigd proberen weer te geven. Als een professional een jeugdige in de verwijsindex wil melden, voert hij de naw-gegevens in. Als hij geautoriseerd is voor toegang tot de GBA en het gebruik van het bsn, krijgt hij het bsn per kerende post terug en kan hij dat invoeren en is dat bij de ander bekend met het oog op een match. Als een hulpverlener niet geautoriseerd is voor de GBA, voert hij nog steeds de naw-gegevens in en treedt onder water hetzelfde mechanisme in werking. Dan krijgt hij alleen de naw-gegevens van de jeugdige terug met de gegevens van de professional aan de andere kant van de virtuele alarmbel.

Het is een volautomatische koppeling aan de GBA. Daar is dus geen LSP (Landelijk Schakelpunt) aan de orde, zoals bij het epd en wellicht in de toekomst bij het ekd. Dat staat hier volstrekt los van. De verwijsindex is een zelfstandig mechanisme en een zelfstandige techniek waarbij de automatische koppeling met de GBA ervoor zorgt dat het goede bsn in de verwijsindex terechtkomt en een match kan opleveren. Daar

werken verhuisbewegingen dus volautomatisch in door. Als de jeugdige is verhuisd, zit aan dat bsn het nieuwe adres vast. Als je de nieuwe adresgegevens invoert, krijg je vanzelf het goede bsn.

Daarmee zijn ook de mogelijkheden van fouten en van identiteitswisseling fors gereduceerd. Natuurlijk kan een hulpverlener een verkeerd huisnummer invoeren, maar dan kom ik weer een beetje bij de algemene opmerkingen die mevrouw Linthorst terecht maakte. Het is bij iedere vorm van signalering mogelijk dat er fouten worden gemaakt. Je krijgt dan geen match, tenzij een ander stomtoevallig exact dezelfde fout maakt, maar dan merk je het direct bij het eerste contact dat je met elkaar hebt. In het invoeren van de naw-gegevens kunnen altijd fouten gemaakt worden, maar als je het adres goed invoert, krijg je al of niet zichtbaar het goede bsn dat in de verwijsindex oppiept.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik kreeg uit de antwoorden het idee dat als iemand verhuist de betreffende hulpverleners automatisch een piepje krijgen dat hen erop wijst dat een jeugdige die zij al gemeld hebben in de VIR, verhuisd is en dat zij daar eventueel andere hulpverleners over moeten inzien. Dat is dus te mooi gedacht, begrijp ik. In de toelichting staat dat het zo mooi is dat de VIR er is, want als jeugdigen verhuizen, houd je toch zicht op hen. Hoe zit het met dat moment?

Minister **Rouvoet**: Op de techniek van het laatste wil ik in tweede termijn nog terugkomen. Er gebeurt pas iets met de verwijsindex op het moment dat je als professional zelf actief de naw-gegevens invoert. Het is niet een voortdurend controlemechanisme met allerlei signalen. Op het moment dat je de naw-gegevens invoert, het bsn wordt doorgevoerd en er een verhuizing is geweest, zitten aan dat bsn de nieuwe verhuisgegevens vast. Ik wil uw vraag nagaan voor de tweede termijn. Dan kom ik er graag op terug of er ook een mogelijkheid bestaat van een signaal: denk erom, er is nu een verhuisbeweging geweest die relevant zou kunnen zijn voor de hulpverleners. Staat u mij toe om daar in tweede termijn op terug te komen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): De tweede vraag betreft het landelijk schakelpunt. Mijn vraag was hoe nu precies de regionale en de lokale netwerken aan een centraal punt worden gekoppeld. Ik heb altijd begrepen dat er een soort landelijk schakelpunt is.

Minister **Rouvoet**: Dat heb ik zojuist aangegeven. De lokale systemen kunnen verschillen, mits ze maar aan de standaard voldoen; anders kunnen ze niet met elkaar communiceren. Op basis van die standaard -- voor de geïnteresseerden: dat is de Nederlandse Technische Afspraak 8023 -- worden de lokale systemen aangesloten en is er een volautomatische koppeling met de GBA. De lokale systemen maken het mogelijk de naw-gegevens in te voeren en daarmee wordt het bsn vanzelf gegenereerd zonder tussenkomst van de professional. Dat duikt op in de landelijk werkende

verwijsindex. Daar zit geen landelijk schakelpunt tussen, maar dat gaat volautomatisch in de koppeling met de GBA.

Ik kom bij de rechten van een jeugdige die vermoedt dat hij in de verwijsindex is opgenomen, maar daarover niet is geïnformeerd. Jeugdigen dienen inderdaad te worden geïnformeerd conform de relevante wetgeving op dat punt. In de stukken is omstandig aangegeven dat dit heel vaak al gebeurt in een vroeg stadium. Natuurlijk mag dat, als je als professional zegt: ik hecht eraan, nu ik een melding doe, dat ook aan de jeugdige bekend te maken. In ieder geval moet dat gebeuren op het moment dat er een match is. Dat is het uiterste moment waarop mededeling van de melding in de verwijsindex moet worden gedaan. Je kunt er georganiseerde afspraken over maken in de convenanten die worden gesloten over het gebruik van de verwijsindex. Je kunt er ook als professionals afspraken over maken op het moment dat je contact met elkaar hebt. Essentieel is dat in ieder geval op dat moment, als het niet al gebeurd is, de jeugdige erover wordt geïnformeerd dat hij gesignaleerd is. Is er geen match, dan is er ook geen directe noodzaak om de jeugdige op dat moment te informeren. Ik verwijs naar de uitvoerige toelichting die ik op dat punt in de stukken heb gegeven. Misschien mag ik kortheidshalve verwijzen naar de mogelijkheid tot inzage in, correctie van en ook schrappen uit de verwijsindex en naar de bezwaarprocedure die bij wet uniform is geregeld.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Het is mij toch niet helemaal duidelijk. De minister zegt: in het convenant kunnen afspraken worden gemaakt wie het meedeelt. Eventueel kunnen die twee melders dat doen. Maar er zijn toch situaties denkbaar waarin die melders met elkaar in overleg gaan en allebei zeggen: zeg jij het nu? Misschien besluiten zij zelfs: laten wij het maar niet zeggen, want het is toch een agressieve vader; ik bedenk maar iets. Hoe kun je dan toezien op de naleving, terwijl het op zichzelf heel belangrijk is?

Minister **Rouvoet**: Dat laatste kan dus niet, want het algemene systeem van de Wet bescherming persoonsgegevens is dat ten laatste op het moment dat er een match is, daarvan mededeling moet worden gedaan en dat er mogelijkheden tot bezwaar zijn. Ook hulpverleners zijn gehouden om zich aan die bepalingen te houden; dat hoort bij de instructie over de wijze van omgaan met de verwijsindex. Het geldt natuurlijk over het algemeen voor het omgaan met geautomatiseerde persoonsgegevens dat instanties niet vrij zijn om zelf te kiezen of zij zich aan de Wet bescherming persoonsgegevens houden. Daarop is ook de procedure van bezwaar en uiteindelijk beroep van toepassing. Als je in bepaalde situaties besluit om dat maar niet doen en als dat aan het licht komt, dan heb je als hulpverlener een probleem. Dan ben je tekortgeschoten in je professionele verantwoordelijkheid tegenover de jeugdige en/of diens ouders.

Mevrouw Dupuis en mevrouw Slagter hebben gevraagd of ouders de melding van hun kind ongedaan kunnen maken. Ja, dat is het geval. De procedure is inderdaad daarvoor bedoeld. Ouders kunnen bezwaar bij de gemeente aantekenen. De gemeente hoort de ouders, het kind en de hulpverlener en neemt dan een beslissing op dat bezwaar. Uiteindelijk is ook hier beroep mogelijk, zoals dat normaal volgens de AWB het geval is. Wij hebben het daar vorige week over gehad en het komt, schat ik zo in, vanavond in een ander debat ook even terug.

De heer Thissen heeft vragen gesteld over de gemeentelijke regie. Ik heb er zo-even in reactie op zijn interruptie al het een en ander over gezegd. Mocht ik niet alles hebben beantwoord, dan hoor ik dat graag. Wat ik heb betoogd over de zorgcoördinatie, betreft uiteindelijk de gemeentelijke regie. Ik meen dat ik er voldoende over gezegd heb.

Onder anderen de heer Kuiper heeft vragen gesteld over de regiocoördinator c.q. de instantiecoördinator. Het is goed nog eens te benadrukken dat in het wetsvoorstel wordt geregeld dat de gemeente met het oog op de regie een coördinator aanstelt die goed bewaakt dat mensen met elkaar contact opnemen en dat er goed wordt gewerkt en die er zicht op houdt wat er wordt meegedeeld. Als wij de gemeente de regie geven inclusief de doorzettingsmacht in bepaalde omstandigheden, is het zaak dat er goed wordt gekeken of de verwijsindex op de juiste wijze wordt gebruikt door de instanties en hulpverleners.

De heer Kuiper heeft erop gewezen dat met name grote instanties vaak binnen de eigen organisatie iemand laten coördineren hoe zij hier feitelijk mee omgaan: het gebruik, de implementatie, de afspraken rondom het gebruik van de verwijsindex. Dat is niet verplicht; dat staat de instanties op zichzelf vrij. De heer Kuiper noemde dat "de instantiecoördinator" of "de professionele coördinator". In het wetsvoorstel regelen wij daar specifiek niets over, maar wel voor de gemeenten. Er is geen hiërarchische verhouding tussen die twee en er hoeft ook geen toezicht op beiden te worden gehouden. Ik voelde wel een beetje mee met de interruptie van mevrouw Linthorst: laat nu niet de ene coördinator het werk van de andere coördineren en nummer drie daar toezicht op houden. U vroeg vooral om verheldering en die heb ik hiermee willen geven. De gemeentelijke coördinator is wel van belang, want die zorgt ervoor dat het binnen het gemeentelijk regiedomein goed functioneert.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik probeer mij dat in de praktijk voor te stellen. Als er twee of meer matches zijn op een bsn, moet een gemeentelijk coördinator niet alleen erop toezien dat de hulpverleners contact met elkaar hebben opgenomen, maar ook dat er iets gebeurt. Dat begrijp ik van de minister. Het wordt natuurlijk heel ingewikkeld als het twee hulpverleners uit verschillende gemeenten zijn. Ik kan mij voorstellen dat ik dan als gemeentelijk coördinator van gemeente A bel met de hulpverlener in

gemeente B, die misschien ook nog in een andere provincie zit en dus op een andere wijze wordt gefinancierd via de provinciale subsidiestromen. Maar goed, wat kan ik dan? Breng ik dan die hulpverleners bij elkaar en zorg ik ervoor dat zij een gecoördineerd behandelpakket of hulpverlening afspreken met een notie: dat kan niet met een wachtlijst, dus dat moet niet pas over drie maanden gebeuren, maar binnen een week? Hoe ziet de minister dat voor zich? Heeft hij uit al zijn pilotcontacten ideeën gekregen hoe zij dat gemeentelijk gaan aanpakken?

Minister **Rouvoet**: Ik keer voor deze vraag even terug naar de door de heer Thissen ervaren onmacht toen hij nog wethouder was. Hij had in die situatie willen weten of het inderdaad werkt bij beide instanties die onder de verantwoordelijkheid van het gemeentelijk domein vallen, waaraan nu de doorzettingsmacht wordt toegevoegd. Een gemeentelijke coördinator is een ambtenaar. Natuurlijk zit hij niet bij wijze van spreken voortdurend naast de hulpverleners om te kijken of zij wel bellen bij een match. Als wethouder zou ik via die gemeentelijke coördinator wel willen weten, door regelmatig die instanties te bezoeken: werkt het systeem, hebben jullie er wat aan, bellen jullie elkaar, levert dat betere hulpverlening op of ervaar je problemen met het doen van mededeling aan de jeugdigen? Dat is de taak van de gemeente: niet om de verantwoordelijkheid van de hulpverlener over te nemen, wel om te bewaken of het systeem dat aan die hulpverleners is aangereikt als hulpmiddel adequaat functioneert.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ter verduidelijking voor de heer Thissen: ik heb toevallig hier vorig jaar nog mee te maken gehad. Wij behandelen dit wetsvoorstel, maar in de praktijk werkt het al in heel veel gemeenten. Zo'n gemeentelijke coördinator is vooral van belang als twee hulpverleners met elkaar overleggen en de ene vindt dat er iets moet gebeuren en de andere vindt van niet. In de huidige situatie sta je als hulpverlener dan vaak met lege handen: waar moet je je melden? Nu is er iemand die de bevoegdheid heeft om ook de leidinggevende aan te spreken van de hulpverlener die onwillig, onmachtig of wat dan ook is. Zo functioneert het in ieder geval in de praktijk heel goed.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Als er twee of drie hulpverleners zijn waarvan er een niet meewerkt, kunnen die twee anderen dus met de gemeente bellen om door te geven dat hulpverlener X het niet doet en dat dus moet worden ingegrepen. Dan komt minister Rouvoet met een wetsvoorstel waarbij je als gemeente de doorzettingsmacht hebt om het af te dwingen.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): De meeste verwijsindexen hebben een heel protocol, met een opschalingsmodel. Dat correspondeert met wat wordt beoogd voor de Centra voor Jeugd en Gezin, want daar krijg je dezelfde problematiek. Slimme gemeenten zetten hun verwijsindex analoog aan de

Centra voor Jeugd en Gezin op, zodat de VIR echt een hulpmiddel wordt voor de Centra voor Jeugd en Gezin. Daar zit een opschalingsmodel in, zodat daarvoor geen nieuwe wetswijziging nodig is.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik laat dit tot mij doordringen, maar ik kan nu al zeggen dat ik hier niet vrolijker van word.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Jammer, want dat zou wel goed zijn geweest.

Minister **Rouvoet**: Ik had nu juist gehoopt dat de heer Thissen hier vrolijker van was geworden, want zijn opvolgers krijgen meer mogelijkheden voor effectieve hulpverlening dan hij destijds had. Ik denk dat mevrouw Linthorst het uitstekend heeft verwoord. Er is onderscheid tussen de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeenten en de professionele autonomie van de hulpverleners. Ik denk dat het heel goed is dat daartussen een verbinding komt, maar het eerste moet niet overgaan in het tweede. Het zal niet zo zijn dat een ambtenaar op enig moment tegen een hulpverlener zegt: "nu zult gij medewerken". Maar als het instrument goed werkt, is het zaak dat gemeenten met alle betrokken instanties goede afspraken maken. Dat wordt geregeld in het wetsvoorstel inzake de Centra voor Jeugd en Gezin, en de VIR is het praktische hulpmiddel bij het verkrijgen van zicht daarop.

De heer Engels heeft nog gevraagd naar de regionale samenwerking, een vraag die ik in feite heb beantwoord door uit te leggen dat het systeem landelijk werkt. Ik zie hem knikken. Inderdaad, er is geen sprake van een aansluitplicht van instanties. Het wetsvoorstel is in hoge mate geënt op de beleidsvrijheid van gemeenten, maar dient tegelijkertijd wel ter ondersteuning van het functioneren van alles wat met jeugd te maken heeft binnen de gemeenten. Daarom wordt juist gewerkt met die samenwerkingsafspraken die ik zo-even noemde en die gemeenten in staat stelt om dat instrument goed in te passen in de gemeentelijke vrijheid, die ik niet aan banden leg.

De heer Kuiper heeft gevraagd wanneer de VIR landelijk dekkend zal zijn. We hebben al heel veel ervaring opgedaan met de proeftuin en het functioneren van het systeem. Als het wetsvoorstel door deze Kamer wordt aangenomen en in werking kan treden, ontstaat de plicht voor gemeenten om zich aan te sluiten bij de VIR. Dan zal er een overgangperiode van naar ik hoop een aantal maanden zijn, waarin ook de laatste gemeenten zullen aanhaken. Voortbouwend op het succes van de proeftuin zullen we dan op redelijk korte termijn in staat zijn, een landelijk werkende VIR tot stand te brengen. Dat is van belang, want dan is ze het meest effectief en het krachtigst.

Er is gevraagd wat ik doe met de brief van de KNMG, en of ik mij daarbij neerleg. Het is goed dat het Rijk op dit punt met één mond spreekt. Wel hebben wij allen onze eigen verantwoordelijkheden. De minister zorgt ervoor dat de VIR ter beschikking komt, en de KNMG is, evenals alle andere beroepsgroepen en koepelorganisaties, mee

verantwoordelijk voor het op een professionele manier gebruiken daarvan. In mijn brief aan de Kamer heb ik duidelijk aangegeven dat ik het betreur dat de KNMG een onnodig te beperkende uitleg geeft aan de verwijfsindex. Ik vond het nodig dat duidelijk te maken aan de KNMG en het veld, ook via de brief aan de Kamer. Uiteraard zal daarover nog worden doorgesproken met de KNMG. Ik proef nog te vaak dat te weinig onderscheid wordt gemaakt tussen het doen van een melding en het daarop volgende contact tussen professionals, en dus het uitwisselen van informatie. Het doen van een melding raakt nog niet aan een beroepsgeheim. Natuurlijk is in het daarop volgende contact tussen de huisarts en andere instanties, de eerste gehouden aan wat in de WGB0 staat over het wel of niet uitwisselen. Dat is en blijft aan de hulpverlener, zoals ook nu al het geval is. Ook nu moet een huisarts zich heel goed afvragen, als hij met een hem bekende hulpverlener in eenzelfde gemeente contact heeft, wat hij wel en niet mag uitwisselen. Dat verandert natuurlijk niet door het feit dat je nu te maken kunt krijgen met een ruimere kring van meldende instanties. Het blijft een professionele afweging wat je vervolgens mag uitwisselen, en wat dienstig is aan de hulpverlening volgens "één gezin, één plan". Ik vind het jammer dat de KNMG daaraan een te beperkende uitleg geeft en ik hoop, wellicht door een goed gesprek, dat dat ruimer kan worden aangegeven. Artsen zijn gehouden aan de WGB0, wat het voluit meedoen in de VIR niet uitsluit.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik ben blij met deze laatste toezegging van de minister. Wil hij nog iets beter naar de argumentatie kijken? Het blijft nu een beetje bij het uitwisselen van standpunten: het is alleen maar "dat"-informatie, en geen "wat"-informatie. De KNMG vindt dat "dat"-informatie ook al "wat"-informatie kan zijn, bijvoorbeeld als het om een verslavingsarts gaat. Als je een melding krijgt, gaat het dan alleen om de naam en het telefoonnummer, of staat er direct al de functie bij? Misschien zou dat iets wegnemen van de bezwaren. Dat argument is in de ogen van mijn fractie toch wel valide. Ik vind dat daarop te weinig wordt ingegaan.

Minister **Rouvoet**: Het laatste wil ik inhoudelijk bestrijden, met een verwijzing naar de uitvoerige stukken daarover. Als de meldende instantie bij een concrete melding het onderwijs is, weet iedereen dat het iets met het onderwijs te maken heeft. Het gaat dan mogelijk om schoolverzuim, of om anderszins niet goed functioneren op school. Op zichzelf biedt dat een begin van inzicht in het type problematiek dat aan de orde is. Hetzelfde geldt als de politie een melding doet: dan is er wel iets aan de hand met de betrokken jongere. Maar dat raakt nog niet het feit dat de verwijzing in dit geval afkomstig is van een bepaalde instantie. Daarmee heb je nog geen "wat"-informatie over de betreffende jongere, maar wel over de eigen professionaliteit. "Jeugdgezondheid" is als meldende instantie iets anders dan het onderwijs. Als de schuldhulpverlening een melding doet, weet

je ook ongeveer wat het type problematiek is, maar als dat al voldoende is om het beroepsgeheim te doorbreken, moeten we een goed debat hebben over wat dat precies behelst. Volgens mij is de WGB0 daarover duidelijk. Het feit dat je laat weten dat je huisarts bent, is niet in strijd met het beroepsgeheim. Ik zou dat niet onder "wat"-informatie willen scharen, want het zegt niets over de betreffende jongere, het zegt hooguit iets over de discipline van waaruit iemand uit bezorgdheid de betreffende jongeren in de VIR meldt. Dat neemt niet weg dat ik de observaties van mevrouw Slagter goed heb gehoord. Die vind ik van belang met het oog op een eventueel vervolgetraject richting de medische beroepsgroep, in het kader van de brief van de KNMG. Ik ben zeer gaarne bereid -- ik heb daar een belang bij -- om het gesprek met de Kamer hierover goed aan te gaan. Ik zal haar opmerkingen daarbij zeker in gedachten houden.

De heer Kuiper vroeg of de situatie op de scholen niet van een andere aard is dan bij hulpverleners. Daar heeft hij gelijk in. Dat geldt overigens ook voor de politie, of de schuldhulpverlening: het is kwalitatief anders. Voor scholen is dit inderdaad nog eens zo belangrijk, omdat dit dé vindplaats is waar jongeren het grootste deel van de week zijn, als het goed is. Dus is het van belang dat scholen zijn aangehaakt bij de VIR. Daarom horen ze ook bij de kring van instanties met meldende bevoegdheden. De heer Kuiper verwees naar algemene signalen dat het onderwijs niet mee zou willen doen. Voor een individuele school kan wellicht gelden dat men daar aarzeling heeft. Ik hoop dat dit soort debatten eventuele onzekerheid daar wegneemt. Ik deel met de heer Kuiper het belang van het aanhaken van scholen. Kijk naar de rol van zorg- en adviesteams, de verbinding met de jeugdzorg en dergelijke. Er is geen aansluitverplichting voor instanties, en er is geen reden om dat voor scholen wel te doen. Wij delen onze mening dat zeker scholen zich niet mogen onttrekken aan de verwijfsindex.

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Ziet de minister daar een rol in voor zichzelf om nog krachtiger bij scholen onder de aandacht te brengen dat ze dit dus wel moeten doen? Misschien bereiken ook de minister daar signalen over; mij hebben immers signalen bereikt dat op individuele scholen gezegd wordt: dat hoeft niet, bij ons is er eigenlijk niet zo veel aan de hand. Die houding moet worden doorbroken.

Minister **Rouvoet**: Ik ben altijd geïnteresseerd in algemene signalen. Als dit echt een rol speelt bij een individuele school in een bepaalde gemeente, is de betreffende wethouder de eerste die er "last" van heeft. Hij merkt als eerste dat een school, of misschien een aantal scholen, zich onttrekt aan samenwerkingsafspraken, waaraan ze zich in gevolge de wetgeving waar nog aan gewerkt wordt, wel moet houden. De wethouder ter plaatse kent de scholen en wellicht ook de beweegredenen. Als het een lokaal probleem is, gerelateerd aan een school of aan een schoolorganisatie, is mijns inziens de wethouder de aangewezen persoon om dat

misverstand uit de wereld te helpen. Mocht het zo zijn dat landelijk hele sectoren of het onderwijs zich daarin terughoudend opstellen, dan is een route vergelijkbaar met die bij de KNMG ook voor mij de aangewezen weg. In eerste instantie zou ik dit echter wel bij de gemeente en de wethouder laten liggen. Mocht de heer Kuiper meer algemene signalen hebben ontvangen, dan houd ik mij zeer aanbevolen. Daar ben ik graag toe bereid.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik kan de minister misschien een suggestie doen. In het nog te behandelen wetsvoorstel over de Centra voor Jeugd en Gezin is enerzijds opgenomen dat de gemeenten een doorzettingsmacht krijgen en de regiefunctie hebben en anderzijds dat de Centra voor Jeugd en Gezin moeten aansluiten op de zorgstructuur in het onderwijs. In de praktijk blijkt dat daar een cruciale link ligt, want als de gemeente iets mag vinden van de zorgstructuur, dan ontstaat de binding met de verwijsindex. Dat loopt in de praktijk heel soepel, als de wethouder tenminste zijn verantwoordelijkheid neemt.

Minister **Rouvoet**: Exact. Dat bedoelde ik met de afspraken waar de wethouder verantwoordelijk voor is. Dat ziet op die verbinding tussen jeugdgezondheidszorg, het lokale jeugddomein en welzijn met de onderwijsstructuur en het onderwijsdomein.

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Zal dit nog in de gaten gehouden worden over een tijdje? Komt er over een jaar bijvoorbeeld een beeld van de wijze waarop dit gaat? Kunnen wij dan ook aanhaken? Kan de minister toezeggen dat hij een bepaalde actie zal ondernemen, mocht dit het geval zijn?

Minister **Rouvoet**: Volgaarne. Er zal sowieso een evaluatie plaatsvinden. Mochten zich problemen voordoen in bepaalde domeinen -- dat kunnen de scholen zijn, maar dat kan ook een andere sector zijn, dat kan ook een blijvend verschil van mening zijn met een medische beroepsgroep -- dan zullen wij die uiteraard signaleren en proberen te verhelpen. Wij zullen zeker bij de scholen een vinger aan de pols houden op dit specifieke punt bij het volgen van de implementatie en het feitelijk functioneren van de verwijsindex. Dat zeg ik graag toe.

Voorzitter. Over de gezinsfunctionaliteit zijn een paar gelijkkluidende vragen gesteld, die betrekking hebben op hetzelfde punt. Laat ik eerst opmerken dat de gezinsfunctionaliteit er nu nog niet in zit. Dat komt in ieder geval. Dat zal moeten leiden tot een wijziging van de verwijsindex; die wijziging zal ook nog behandeld worden in deze Kamer voordat wij haar zullen introduceren. Wie zegt dat er nog wel wat haken en ogen aan zitten, heeft op zichzelf gelijk. Dat heb ik ook signaleerd.

De belangrijkste vraag was: is het technisch uitvoerbaar? Ik verwacht het wel, alleen op dit moment nog niet, omdat wij te maken hebben met een individuele route, gekoppeld aan het bsn. Mevrouw Linthorst verwoordde het mooi in een

interruptie op een van haar collega's; ik weet niet meer precies op welk moment. Haar inhoudelijke argumentatie was dat de individuele jeugdige het startpunt blijft. Zij zei dat het in het belang van een hulpverlener kan zijn om de melding van een andere hulpverlener voor een ander kind in hetzelfde gezin te krijgen. Daar had zij gelijk in. Dat kan immers relevant zijn voor de afstemming van het hulpverleningsplan aan het betreffende kind.

Een van de woordvoerders merkte op dat kinderen onnodig tot risicojongeren worden gebombardeerd. Dat is niet het geval. De gezinsfunctionaliteit ziet op iets anders. Verschillende leden uit hetzelfde gezin kunnen zelfstandig gemeld worden in de verwijsindex. Voor de effectiviteit van de hulpverlening aan dat gezin zou het natuurlijk niet goed zijn als die twee signaalroutes gescheiden blijven. Als voor zowel kind A als kind B verwijsindexmeldingen worden gedaan, moeten die bij elkaar kunnen komen. De verwijsindex laat dat echter niet toe, omdat het signaal is gekoppeld aan het bsn van één jeugdige.

Wij zoeken naar de technische realiseerbaarheid van die verbinding met het oog op een effectieve interventie in het betreffende gezin, niet met de bedoeling om alle kinderen uit één gezin waar toevallig één kind risico loopt, in beeld te krijgen. Anders zou ik het eens zijn met degenen die zeggen dat we onnodig kinderen "problematiseren" en in een systeem zetten waarin zij niet thuis horen. Voor de precieze uitvoering hiervan zal ik bij de Kamer terugkomen op het moment dat de gezinsfunctionaliteit zal worden geïntroduceerd. Dan zullen wij daarover debatteren. Ik meen echter dat het goed is om eventuele misverstanden hierover vast te hebben weggenomen.

De **voorzitter**: Ik vraag de minister en de Kamer om het zo kort mogelijk te houden, gezien de andere agendapunten die vandaag nog behandeld moeten worden. De vergadering loopt op het ogenblik erg uit.

**

Minister **Rouvoet**: Ik kom al bij mijn laatste blokje: de etnische registratie, met het bekende amendement daarover. Dat kan ik betrekkelijk snel afdoen.

De **voorzitter**: Mevrouw Linthorst wil mijn verzoek onderstrepen, zie ik.

**

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. U moet niet onderschatten wat een goede beantwoording van de minister nu, straks in tweede termijn kan opleveren. Zal de minister ook nog ingaan op het meldrecht en de meldplicht? Ik neem aan dat dit niet onder de etnische registratie valt.

Minister **Rouvoet**: Dit laatste klopt sowieso en het eerste ook.

Ik heb nu een aantal vragen voor mij over het amendement van mevrouw Sterk en mevrouw

Dezentjé Hamming. Ik zal proberen die wat geserreerd bij elkaar te voegen, want hierover is uitvoerig gesproken. Ik was wat verrast door de inkadering door mevrouw Slagter, die heeft gevraagd waarom ik mij niet tegen het amendement heb verzet, waarom ik het voetstoots heb overgenomen en waarom ik niet heb gewezen op de notitie die door minister Van der Laan namens het kabinet wordt voorbereid. Ik heb dit allemaal wel gedaan en de Handelingen van de Tweede Kamer laten daarover geen misverstand bestaan. Daar is een uitvoerige discussie gevoerd over dit punt en alles wat mevrouw Slagter van mij vraagt, heb ik daar gedaan. Laat dit de eerste tegemoetkoming in haar richting zijn.

Ik had aanvankelijk vrij forse bezwaren tegen een amendement dat de mogelijkheid van etniciteit in dit wetsvoorstel brengt, juist vanwege de gevoeligheid die ook vandaag door een aantal leden onder woorden is gebracht. Veel fracties maakten en maken zich daar zorgen over. Niettemin heb ik na de discussie in de Tweede Kamer met de indieners van het amendement, mevrouw Sterk en mevrouw Dezentjé Hamming, en andere leden van die Kamer, in alle gemoedsrust kunnen instemmen met de aanvaarding van dit amendement. Een aantal leden, onder wie mevrouw Slagter en de heer Engels, heeft gevraagd wat de meerwaarde van deze bepaling is. Als die meerwaarde het invoegen van het element etniciteit in de verwijsindex zou zijn, zou ik daar grote problemen mee hebben gehad. Ik heb dit ook niet onder stoelen of banken gestoken. De verwijsindex biedt echter niet de feitelijke mogelijkheid om het element etniciteit mee te geven, want uiteindelijk kan alleen het bsn worden ingevoerd. Er is dus geen sprake van registratie op etniciteit, simpelweg omdat de verwijsindex geen registratiesysteem is. Dit element kan dus niet worden geregistreerd.

Waarom dan toch dit amendement? Ik heb dit natuurlijk aan de indieners gevraagd. In de Handelingen van de Tweede Kamer is te lezen dat zij het niet uitgesloten achten dat een aantal risico's niet per definitie wordt ondervangen door alles wat in artikel 2j van a tot en met k wordt opgesomd. Als voorbeeld werd verwezen naar meisjesbesnijdenis, eerwraak en gedwongen huwelijken. Ik heb hierop gereageerd dat dit grotendeels wordt ondervangen door andere gronden. Zo wordt meisjesbesnijdenis, genitale verminking, als kindermishandeling aangemerkt. Onderdeel a, zegt mevrouw Slagter nu.

Daarover doorpratend werd mij duidelijk dat de indieners niet een nieuwe categorie etniciteit voorstaan, maar dat het hun om de risico's gaat. Om die reden zag ik geen bezwaar tegen aanvaarding van het amendement. Ik heb wel gezegd dat ik het niet nodig vond, maar de Kamer heeft het volste recht om een amendement in te brengen en daar heb ik dan mee te maken. Ik zeg hier wel bij dat ik het amendement onaanvaardbaar had moeten verklaren als ik ook maar het gevoel zou hebben dat wij daarmee het domein van de etnische registratie zouden betreden. Het feit dat ik dat niet heb gedaan, betekent dat ik het

wetsvoorstel dat voorligt voluit kan verdedigen -- ik ben daar ook toe gehouden als minister -- omdat het niet de lading heeft die er aanvankelijk wellicht in het debat aan gegeven kon worden. Er is geen sprake van etnische registratie. Het gaat om risico's die bepaalde jongeren kunnen lopen. Wij kunnen hele debatten met elkaar voeren over de vraag of het al dan niet een toegevoegde waarde heeft. Ik heb echter geen reden om het amendement onaanvaardbaar te verklaren. Ik kan als zodanig goed uit de voeten met het amendement.

Mevrouw Slagter vroeg mij nog of er een limitatieve lijst met risico's komt. Het antwoord daarop is nee. Voor deze grond voor melding geldt hetzelfde als voor alle andere gronden, namelijk dat wij alleen in de handreiking een aantal aanwijzingen kunnen opsommen die kunnen leiden tot het doen van een melding in de verwijsindex. Daarmee wordt deze grond niet anders behandeld dan de gronden a tot en met k.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Ik hoor toch graag nog een toelichting van de minister op de argumentatie dat er bij de melding geen etnische registratie plaatsvindt. Er wordt wel op grond daarvan een melding gedaan en vervolgens vindt er gewoon uitwisseling plaats. De melder moet verantwoorden waarom hij het risico heeft gemeld. Vervolgens bestaat de kans dat dat een eigen leven gaat leiden. Het heeft iets van een "hellend vlak"; die term zal de minister zeker aanspreken. Ik vind nog steeds dat wij hiervoor moeten gaan liggen.

Minister **Rouvoet**: Ik ben het niet eens met uw conclusie vanwege de argumentatie die ik gaf. Ik geef het voorbeeld dat u zelf ook aandroeg. Als hetgeen wat nu onder grond l aanleiding kan zijn om te melden, in een verwijsindex al ondervangen wordt door bijvoorbeeld kindermishandeling, dan moet de betreffende hulpverlener in het eigen dossier aangeven wat de reden is voor vermelding in de verwijsindex. Dat zal in het gesprek met de collega aan de andere kant van de virtuele alarmbel besproken worden. Het komt dus voor dat iemand in zijn eigen professionele verantwoordelijkheid moet zien wat hij kan melden. Daarbij kan het relevant zijn, om het voorbeeld van meisjesbesnijdenis aan te houden, om tussen hulpverleners als de weduweerga uit te wisselen dat het gaat om een gezin met een Somalische achtergrond en dat snelle en effectieve hulpverlening geboden is. Het is dan in het belang van het desbetreffende meisje dat die informatie wordt uitgewisseld zodat er adequaat kan worden opgetreden. Ik zie niet graag dat men het in het vage laat, want dat kan desastreuze gevolgen hebben voor de desbetreffende jeugdige.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik ben het met u eens dat het op die manier mogelijk is. Het blote feit dat er een artikel l bestaat, maakt dat je je daarvoor moet verantwoorden. Als artikel l niet bestaat, of voorlopig buiten beschouwing wordt gelaten omdat er een fundamentele discussie moet

plaatsvinden, kan het gemeld worden onder a. Dat is toch anders.

Minister **Rouvoet**: Ik begrijp het. Daar zit naar mijn mening echter een misverstand achter. Men meldt natuurlijk niet in een verwijnsindex: ik doe deze melding op grond van l, a of k. Men meldt alleen het bsn. De reden waarom er wordt gemeld, komt pas aan de orde in het gesprek op het moment dat het gesprek tussen hulpverleners ontstaat. Dat is ook het moment om vanuit de eigen professionele verantwoordelijkheid, geregeerd door de WGBO, te bepalen wat al dan niet wordt uitgewisseld. De KNMG heeft er gelijk in dat bepaalde gegevens niet kunnen worden uitgewisseld terwijl tegelijkertijd iedereen zal zien dat in het geval van meisjesbesnijdenis, als er een match ontstaat, het moment is aangebroken om relevante informatie tussen professionals uit te wisselen. Dat wordt geregeld met de eigen professionele protocollen en verantwoordingsplicht.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ten behoeve van de bezwaarprocedure zal er evenwel verantwoord moeten worden. Dan moet er iets van een formulier of dossier zijn waarin staat dat er een melding is gedaan onder lid l, etnische groepen. Daar begint het mee. Bovendien moet de melder vervolgens naar de ouders gaan en zeggen: ik heb je kind gemeld omdat het blootstaat aan risico's. Men moet zich verantwoorden. Dat heeft toch ook te maken met de hele bezwaarprocedure?

Minister **Rouvoet**: De discussie in een aantal bijdragen was juist of wij niet ver van de praktijk afstaan. Als ik als hulpverlener midden in de praktijk sta, dan zou ik mij daarvoor graag verantwoorden. Dat doe ik niet door te zeggen: ik heb u gemeld op grond van l. Dat zegt mensen namelijk niets. Dan zegt men: geachte ouders, ik heb het uit hoofde van mijn verantwoordelijkheid nodig gevonden om af te stemmen met hulpverleners die ook met u bezig zijn omdat ik mij grote zorgen maak over uw dochttertje. Ik zou mij daar graag voor verantwoorden en natuurlijk legt men dat vast in de eigen dossiers. Dat gebeurt nu ook. Daarvoor is de verwijnsindex niet nodig. Een goed professional noteert de gegevens die relevant zijn voor zijn of haar hulpverlening. Als dat een cultureel aspect of het land van herkomst betreft omdat dat relevant is voor de problematiek, dan staat dat in de eigen dossiers. Het komt niet in de verwijnsindex te staan. Ik hoop echt dat hulpverleners de relevante informatie rond de reden van de urgentie voor zichzelf bewaren om in dat geval afstemming met anderen te zoeken. Als het nodig is, zal een goed hulpverlener zich daarvoor graag verantwoorden door te zeggen: beste mijnheer en mevrouw, ik heb mij zorgen gemaakt en ik maak mij zorgen over uw gezin en over uw kind, daarom heb ik een melding gemaakt, want wij moeten hieraan iets doen, in het belang van u en uw kind.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Mag ik uit de woorden van de minister opmaken dat etnische registratie als zodanig niet aan de orde is, dat het hooguit een

urgentieverhogende factor kan zijn, om in het voorbeeld van meisjesbesnijdenis te blijven, als de opmerking wordt gemaakt dat het gezin binnenkort op vakantie gaat naar Somalië? Dat kan een relevante factor zijn om een melding te maken. Kan de minister bevestigen dat de hulpverlener dat kan melden in het gesprek, maar daartoe niet verplicht is?

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik dacht: wij zitten op de goede weg, ik begin het eindelijk te snappen, ik ga nadenken of wij hiermee kunnen instemmen. Maar nu begin ik er weer minder van te snappen. Mevrouw Linthorst zegt dat het mogelijk is om op de verwijnsindex te signaleren dat een gezin binnenkort met kind naar Somalië gaat. Het is volgens mij de bedoeling dat bijvoorbeeld een huisarts een burgerservicenummer op de verwijnsindex zet. Toch?

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik heb mij blijkbaar verkeerd uitgedrukt.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Misschien heb ik het verkeerd verstaan. Wij zijn hier in de Chambre de Réflexion.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik bedoelde het volgende te zeggen. Natuurlijk wordt er niet geregistreerd op dat soort gegevens. Mevrouw Slagter vraagt evenwel naar de situatie waarin de hulpverleners om de tafel gaan zitten en informatie uitwisselen. Op dat moment zou de etnische component uitgewisseld kunnen worden, maar alleen als die versterkend is voor een zorg die al leeft waardoor die zorg een zekere urgentie krijgt.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Nu ben ik die huisarts en constateer ik dat het Somalische gezin bij mij in de praktijk komt, dat er al twee dochters zijn die genitaal verminkt zijn en dat het gezin binnenkort op vakantie gaat. Een derde dochter gaat ook mee en heeft inmiddels de leeftijd bereikt waarop de verminking kan plaatsvinden. Als ik dan het burgerservicenummer van dat kind op die verwijnsindex zet, maar de kinderen niet bekend zijn bij leerplichtambtenaar, maatschappelijk werk, woningbouwcorporatie of wijkagent omdat het verder een voorbeeldig gezin is, wat gebeurt er dan met die registratie? Wat gebeurt er als ik zelf geen handelingsperspectief heb als huisarts?

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Als er geen match is, gebeurt er niets. Dat staat in het wetsvoorstel. De melding gaat er dan na enige tijd weer uit. Dat gebeurt niet na vijf jaar, maar na een halfjaar of zo. Er wordt alleen iets gedaan als er een match is.

De **voorzitter**: De minister gaat weer verder.
**

Minister **Rouvoet**: De vraag van de heer Thissen is verhelderend, evenals de toelichting van mevrouw Linthorst. Wat zij zegt, is waar. Ik wil evenwel weg blijven van iedere formulering rond etnische registratie. Laten wij dat ook helemaal buiten

beschouwing van dit wetsvoorstel houden. Er is geen sprake van etnische registratie, simpelweg omdat die niet mogelijk is in de verwijfsindex.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Het feit dat het erin staat, geeft al discussie. Alleen daarom al is het verkeerd.

Minister **Rouvoet**: Dat heeft te maken met de werking in de praktijk. Dan meld je niet in de verwijfsindex: dit is grond I. In artikel 2j staat een limitatieve lijst met aanleidingen en risico's op grond waarvan een professional kan besluiten om te melden. Dat kan er echter niet bij worden vermeld. Er kunnen alleen een naam, een adres en de woonplaats worden vermeld. Er kan niet worden vermeld: dit was een melding op basis van de risico's binnen bepaalde etnische groepen. Wat er vervolgens gebeurt, wordt ook niet geregeld door dit wetsvoorstel. Dat is namelijk aan de professionals en aan wat zij relevant vinden. Daar heeft de heer Thissen op zichzelf gelijk in. Het is aan de betrokkenen om te bepalen of het effectief is om het gezin te melden waarvan de huisarts zegt dat het nu alweer op vakantie gaat en dat we dat al drie keer hebben meegemaakt. Als hij daarover in gesprek gaat met een leerplechtambtenaar, zal dat dit probleem niet verhelpen.

Waar het wel relevant kan zijn -- daarmee pak ik het iets breder -- is voor het thema kindermishandeling, grond a. Daar kan het dus wel relevant voor zijn om te zeggen wat er precies aan de hand is. Dan is of het AMK ervan op de hoogte, of de huisarts is ervan op de hoogte, of op school wordt er gesignaleerd dat het kind wel heel vaak blauwe plekken heeft. Om die casus te pakken, is het heel relevant dat hulpverleners -- en dat kunnen ze ook, zeker bij kindermishandeling, daar is het beroepsgeheim geen barricade of belemmering voor -- tegenover elkaar uitspreken wat de reden is dat ze zich zorgen maken en dat ze het kind dus hebben aangemeld in de verwijfsindex. Dat zit hem niet in de techniek van de grond. Het gaat om hulpverleners die tegen elkaar zeggen: ik maak mij zorgen om dat kind en ik vertrouw de situatie thuis niet, dit is al het derde kind waarmee er problemen zijn, ik denk dat hier kindermishandeling aan de orde is.

De weg naar het AMK ligt als eerste open. Daarnaast kan het voor een huisarts van belang zijn -- ik denk dat mevrouw Slagter daar ook op doelde met haar andere vraag -- om niet alleen de formele melding bij het AMK te doen, zodat er direct iets in gang gezet kan worden, maar om dat ook te doen in de verwijfsindex en om te kijken of nog meer instanties zich zorgen maken over het betreffende kind. Dat zijn twee verschillende meldingen die twee verschillende doelen kunnen dienen. Ik ben het met haar eens dat bij kindermishandeling -- en dat geldt dus mutatis mutandis ook voor meisjesbesnijdenis -- de route naar het AMK de eerst aangewezen route is. Dan wordt er immers actie ondernomen en dan wordt het kind daadwerkelijk beschermd. Dat is wat ik wilde zeggen over het amendement van mevrouw Sterk en mevrouw Dezentjé Hamming.

Dan heb ik nog een paar vragen te beantwoorden, waaronder een vraag van mevrouw Slagter. Over het AMK heb ik zojuist iets gezegd. De heer Van de Beeten -- ik spring een beetje van de hak op de tak -- heeft nog eens gewezen op de houding van de professionals. Ik heb daar al het een en ander over gezegd. We zijn een professionaliseringsslag aan het maken. Het grote voordeel -- en ik denk dat dit zijn instemming heeft -- is dat die hele stuurgroep van mevrouw Kalsbeek met het Actieplan professionalisering niet iets is wat opgelegd is door mij, maar wat opkomt uit de beroepsgroepen zelf. Zij zijn zich dus heel goed bewust van de noodzaak om zelf met die professionalisering aan de slag te gaan, met de registratie van beroepen, met beroepsverenigingen, tuchtrecht en bewezen effectieve methoden. Aan zijn suggestie om een goed debat te hebben over de houding van professionals en professionalisering wordt voluit tegemoet gekomen, niet zozeer door daarnaar een nieuw onderzoek te initiëren. In de Tweede Kamer heb ik met de Kamer vastgesteld dat er een stapel van 28 onderzoeksrapporten ligt, die allemaal te maken hebben met de professionaliteit, het functioneren en het stelsel van de jeugdzorg. Zij zullen allemaal terugkomen in het brede debat dat wij zullen hebben over de toekomst van de zorg voor jeugdigen. Daar zal ik zijn suggesties graag in meenemen waar het gaat om de houding van professionals en wat daarover op te merken valt.

De heer Kuiper heeft geen vraag gesteld, maar een relevante opmerking gemaakt over welzijnzorg en over de wet beroepen in de welzijnzorg. Wij weten allebei dat een dergelijke wet er niet is, maar ik ken zijn verlangen naar een dergelijke wet. Die wens is bekend binnen VWS, en ik zal daar graag nog over nadenken. Ik begrijp zijn drive om dat in het kader van dit wetsvoorstel voor te stellen, want ook voor welzijnswerkers geldt net als voor medische beroepsgroepen dat er dus wel standaarden moeten zijn over die informatie-uitwisseling. Dan zou een dergelijk initiatief behulpzaam kunnen zijn. Hij zal het met mij eens zijn, althans dat hoop ik, dat het, zolang een dergelijke wet er niet is, nog steeds van belang is dat de welzijnswerkers en maatschappelijk werkers zich heel goed bewust zijn van hun verantwoordelijkheid om goed gebruik te maken van de verwijfsindex, om daar goed bij aangehaakt te zijn en om met hun kennis en professionaliteit te bezien wat zij wel en niet uitwisselen. Daaraan zou een wetsvoorstel zoals beoogd door de heer Van de Beeten dienstbaar kunnen zijn, maar dat is er op dit moment nog niet.

Tot slot de vraag van mevrouw Linthorst over meldrecht of meldplicht. Ik pak even haar bijdrage erbij om de precieze vraag boven tafel te halen. Er is voor professionals geen meldplicht, maar wel een meldrecht. Dat heeft te maken met het erkennen en honoreren van de professionele autonomie en verantwoordelijkheid. Zij had de indruk uit de stukken dat er hier en daar in het kader van een arbeidsovereenkomst toch sprake zou kunnen zijn van een verplichting om te melden. Ik kan haar kortweg geruststellen. Ik vermoed dat

zij erop doelt dat er in het kader van arbeidsovereenkomsten en het functioneren binnen een organisatie een verplichting kan zijn om met de verwijsindex te werken. Ik verwees in antwoord op de vraag van de heer Kuiper al even op de instantiecoördinator. Het implementeren van de verwijsindex ziet niet op een plicht om onder bepaalde omstandigheden zaken te melden. Dat is en blijft een verantwoordelijkheid van de professional zelf. Hij of zij is de enige die goed kan inschatten of het aangewezen is om een melding te doen of niet. Er is dus geen, ook niet een impliciete, plicht om te melden, al kan die er wel zijn binnen een organisatie, maar dat hangt dan samen met de regiefunctie, de zorgcoördinatie, een goede afstemming en samenwerkingsafspraken binnen een gemeente. Er is wel een verplichting voor gemeenten om aan te sluiten bij de verwijsindex en ervoor te zorgen dat er goede afspraken worden gemaakt. En dan bestaat er ook binnen zo'n organisatie de plicht om dat te implementeren en het instrument als zodanig te gebruiken, maar niet om feitelijk ook een bepaalde casus te melden.

Voorzitter. Daarmee denk en hoop ik de gestelde vragen in ieder geval initieel beantwoord te hebben.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik had nog vragen over de bezwaarprocedure die aan gemeenten is uitbesteed, en hoe dat gaat als er verschillende gemeenten bij betrokken zijn.

Minister **Rouvoet**: Ik meen daar iets over gezegd te hebben, want het is niet aan de gemeenten uitbesteed. De bezwaarprocedure is conform de AWB een gemeentelijke verantwoordelijkheid en daarom is die hier vanzelfsprekend ook weer bij de gemeente gelegd. Daar kun je bezwaar indienen. Daar ligt ook de verantwoordelijkheid voor het hebben van een verwijsindex, daar ligt de regiefunctie. Het is dus niet uitbesteed. Het ligt voor de hand zo. De gemeente is conform de AWB de aangewezen plek om bezwaar in te dienen. Ik zie mevrouw Slagter nee schudden en mevrouw Quik ja knikken. Dat laat ik maar even zo. Je dient bezwaar in bij de gemeente waar je woonachtig bent, want dat is de plek waar de regie ligt voor jouw kind, als daar melding over wordt gedaan.

De **voorzitter**: Ik dank de minister. Dan zijn wij nu toegekomen aan de tweede termijn van de kant van de Kamer. Ik dring, zoals ik al eerder zei, aan op korthed, gezien de rest van de agenda voor vandaag. Ik geef het woord aan mevrouw Dupuis.

**

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. Wij hebben geen vragen meer.

*N

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voorzitter. Ik zal niet zo kort kunnen zijn als mevrouw Dupuis. Laat ik om te beginnen de minister hartelijk danken voor

zijn antwoord. Ik vond het een buitengewoon overtuigend betoog; mijn compliment daarvoor. Met name het eerste deel ervan sprak mij ook aan. De lijn daarvan onderschrijf ik, zeker ook waar hij pleit voor een cultuuromslag door meer aandacht voor samenwerking. Dat was ook een lijn in mijn betoog. Ik dank hem ook voor het antwoord op het laatste punt van mevrouw Linthorst, want dat is denk ik nog wel even belangrijk. Ik verzoek de minister om in tweede termijn naar aanleiding van deze vraag toch nog te bevestigen dat het niet voorstelbaar is dat een individuele beslissing van een hulpverlener en meldingsbevoegde in een concrete situatie zou kunnen leiden tot arbeidsrechtelijke of tuchtrechtelijke consequenties, omdat het nu eenmaal de eigen, autonome afweging is van betrokkene. Als wij het daarover eens kunnen worden, als wij kunnen vastleggen dat deze wet in dat opzicht geen norm stelt, dan denk ik dat we ook in juridische zin voldoende bescherming bieden aan degenen die in het veld met de verwijsindex geacht worden te werken. Dat is in ieder geval een punt waar ik ernstig aan hecht.

Dat cultuurdebat moeten wij denk ik maar voortzetten. Ik wil nog beklemtonen dat dit zich wat mij betreft zeker niet beperkt tot de jeugdzorg, integendeel. Kijk ook naar het onderwijs, kijk naar de gezondheidszorg. De hervormingen die zich momenteel in de zorgsector afspelen, kunnen leiden tot een gedrag van hulpverleners in de zorg waar je bedenkingen bij kunt hebben. Als mensen te veel in termen van protocollen moeten gaan denken en zich te weinig in professionele autonomie bewegen, als zij zich kijkend naar hun eigen klinische blik afvragen: "wat verwacht mijn manager dat ik ga doen?", dan kan dat ook consequenties hebben voor de hulpverlening. Met andere woorden: het beperkt zich echt niet tot de jeugdzorg. De heer Thissen noemde de doorzettingmacht. Ik zal hem overigens slechts één keer noemen en niet drie of vier keer, zoals hij in zijn bijdrage deed. Over dit punt komen wij te spreken in het debat over de Centra voor Jeugd en Gezin. Uiteindelijk gaat het natuurlijk om de juridische consequenties van hetgeen zou moeten gebeuren. Ik wil de aandacht van de minister vragen voor hetgeen ik aan het slot van mijn betoog naar voren heb gebracht, namelijk dat het wenselijk zou zijn om eens grondig van gedachten te wisselen met het veld over wat in juridische zin wenselijk zou zijn in de inrichting van ons juridisch bestel van procedures en bevoegdheden van rechters om ervoor te zorgen dat zaken niet bij drie of vier verschillende rechters met allerlei verschillende bevoegdheden terecht komen. Als er in een gecoördineerde aanpak van een probleemgezin behoefte aan bestaat om echt door te zetten in de zin van een aantal in juridische zin te nemen maatregelen, loop je op tegen het probleem dat je met allerlei verschillende rechters van doen krijgt met allerlei verschillende bevoegdheden. Ik denk dat dit punt zo serieus is dat wij er nog eens grondig naar moeten kijken.

Voor het overige zal mijn fractie het wetsvoorstel graag steunen.

*N

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. Ik wil de minister niet alleen bedanken voor zijn antwoorden, maar hem er ook mee complimenteren. Ik heb aan het begin van dit debat gezegd dat de meningen binnen mijn fractie over de vraag of met dit wetsvoorstel de juiste balans is bereikt erg verdeeld waren. De minister heeft met zijn antwoorden in elk geval een groot deel van de zorgen kunnen wegnemen. Hoe ver die zijn weggenomen, kan ik niet helemaal precies beoordelen. Ik weet niet of de hele fractie er nu achter staat of het grootste mogelijke deel. Daarom wil ik stemming aanvragen voor volgende week. Dan kunnen wij bekijken hoe groot het effect is van de antwoorden van de minister. Nogmaals dank voor de antwoorden.

Er zijn twee punten die ik eigenlijk niet eens meer wil vragen, maar die ik nog even wil benadrukken zodat zij in de Handelingen staan en daarmee onderdeel vormen van de wetsinterpretatie. Het eerste punt is dat wij goed hebben begrepen dat er sprake is van een meldrecht en niet van een meldplicht. Zoals de heer Van de Beeten al zei, kan het nooit leiden tot arbeidsrechtelijke consequenties als dat de juiste juridische term is.

Het tweede punt betreft de etnische registratie. Ik ben het met mevrouw Slagter eens dat het amendement eigenlijk veel verwarring heeft gezaaid. Als ik de minister goed begrijp, betekent het amendement in zijn optiek -- die zou toch leidend moeten zijn bij dit wetsvoorstel -- niet meer dan dat als hulpverleners met elkaar in gesprek gaan over zorgen die helemaal los staan van de etniciteit, bijvoorbeeld over mishandeling, geweld, verwaarlozing of schoolverlaten, zij dat aspect erbij mogen betrekken als zij dat relevant vinden. Daar was geen amendement voor nodig geweest. Een hulpverlener die in gesprek is, doet dat toch wel als hij dat relevant vindt. Ik wil wel graag een bevestiging van de minister dat dit amendement volgens hem niet meer inhoudt dan wat ik nu schets.

*N

De heer **Thissen** (GroenLinks): Voorzitter. Ook ik dank namens mijn fractie de minister voor zijn antwoorden en de wijze waarop hij de vragen heeft beantwoord. Ik vraag ook, net als mevrouw Linthorst, om stemming omdat mijn fractie behoefte heeft aan overleg over wat uiteindelijk haar oordeel over dit wetsvoorstel is.

Registeren of signaleren was een beetje de kern van de discussie die ik met de minister aanging. Wij begrijpen dat het enkel het opnemen van het burgerservicenummer betreft -- that's it -- en dat als er twee of meer matches zijn, er iets zal moeten gebeuren. De achilleshiel op dit moment is natuurlijk is dat de gemeente een coördinatiefunctie krijgt zonder dat deze is uitgewerkt. Daarover moet nog nadere wetgeving worden opgesteld. Wij weten ook dat de minister van Jeugd en Gezin bezig is met allerlei adviesrapporten. Hij wees ongeveer een meter boven de regeringstafel aan hoeveel

rapporten er liggen en het zijn er vast nog veel meer dan nu op tafel liggen. Te vrezen valt dat de meeste rapporten hier ergens in Den Haag in een bureaula liggen. Op basis van al die adviezen wil de minister komen met verbeteringen van het stelsel, hervormingen ervan.

Wij hebben gezegd dat wij daarnaar uitzien en dat wij hopen dat hervorming van het stelsel niet leidt tot weer een loket erbij. De Centra voor Jeugd en Gezin -- dat hebben wij twee jaar geleden hier eigenlijk Kamerbreed met de minister bediscussieerd -- leken en lijken een loket erbij in vergelijking met het Bureau Jeugdzorg. Dezelfde motivatie op grond waarvan de voorgangers van de minister het Bureau Jeugdzorg hebben opgetuigd, heeft hem doen besluiten om met de Centra voor Jeugd en Gezin te komen.

Mijn fractie heeft er wel degelijk behoefte aan om op basis van de evaluatie van de jeugdzorg en de rapporten die er liggen de hele jeugdzorg tegen het licht te houden en te bezien of er een einde kan worden gemaakt aan de versnipperingen en de verschillende geldstromen en er een begin kan worden gemaakt met het via een inclusieve benaderingswijze opzetten en uitvoeren van jeugdzorg in dit land.

Als men denkt uit mijn woorden te horen dat ik met enig cynisme dan wel wantrouwen over professionals spreek, wil ik zeggen dat niets minder waar is. Ik ben gepassioneerd aanhanger van professionals die de durf hebben om op basis van hedendaags engagement nog gewoon interventies te plegen ten aanzien van jongeren. Ik heb hen ook van nabij meegemaakt en gezien dat het kan. Ik hoor overal, werkelijk overal, de klacht dat hulpverleners geen probleem hebben om een collega-hulpverlener te vinden, maar dat zij in productieafspraken gevangen zitten, dat zij worden tegengewerkt door het middenmanagement, dat zij over protocollen en het handboek soldaat struikelen, dat het antwoord op elk incident is nog meer registreren en administreren en dat zij langzamerhand het idee krijgen dat zij boekhouder zijn geworden daar waar zij ooit uit sociale overwegingen een sociale studie hebben gevolgd om zich te professionaliseren om interventies te plegen.

Ik gaf niet voor niets het voorbeeld dat ik hoorde van de William Schrikker Groep, namelijk dat van de beschikbare tijd van professionals die met jeugdigen op pad moeten gaan 80% wordt gebruikt voor registreren, administreren en overleg en slechts 20% voor interventies. Dat moet worden aangepakt. In dat licht gezien zegt mijn fractie dat het een veel hogere prioriteit heeft om eindelijk een keer ruimte te geven en vertrouwen uit te spreken, ook vanuit de Haagse werkelijkheid van wirwar en labyrinten, dan energie te steken in de verwijsindex.

Dat dit nodig is, bleek mij gisteren, zoals ik in mijn eerste termijn al heb gezegd, bij mijn werkbezoek met staatssecretaris Klijnsma en de Stichting Cocon aan De Moestuin in Utrecht. Zij zeiden: wij vinden elkaar, wij hebben elkaar gevonden om twaalf ex-gedetineerde jongeren zich in het licht van een betere toekomst te laten

bekwamen tot allround klusondernemer. De geldstromen van dit project drogen op doordat zeven ministeries hier in Den Haag tegen elkaar inwerken en uiteindelijk niemand zich verantwoordelijk weet en doordat de coördinatie ontbreekt. Pak dat huiswerk nu eens op en wel voortvarend.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Dit gloedvolle betoog van de heer Thissen laat natuurlijk niemand onberoerd. Volgens mij komt dit punt echter aan de orde bij de bespreking van de evaluatie van de Wet op de jeugdzorg. De VIR pakt een ander probleem aan. Er zijn in de jeugdzorg verschrikkelijk veel problemen. De versnippering is waarschijnlijk het grootste probleem, maar gebrek aan contact en afstemming is een ander probleem. Het een moet je doen en het ander niet laten.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik begon met de opmerking dat dit wetsvoorstel over de verwijzindex volgens ons niet het eindverhaal is. Wij gaan afwegen of dit een goed instrument is, maar er zijn hogere prioriteiten die eindelijk eens moeten worden aangepakt. Wij moeten niet de verwachting hebben dat dit de panacee is voor alle problemen die wij signaleren. De vraag die voor ons het meest centraal staat, is wat er is gebeurd met de 18.000 matches. Interessanter dan dat zij er zijn, vinden wij wat ermee is gebeurd. Ik wil de minister vragen of hij daar al enig inzicht in heeft.

Wij spraken net bij interruptie over een virtueel Somalisch gezin waarbij een huisarts naast een melding bij het AMK ook een melding doet van een burgerservicenummer. De professional kan afwegen of hij het op de verwijzindex gaat zetten of niet. Op zich genomen hoeft verslavingsproblematiek immers niet bekend te zijn bij een leerplichtambtenaar als er geen sprake is van schoolverzuim. Je hebt bij dit soort meldingen en bij mensen die contact opnemen met elkaar, ook het gevaar van de self-fulfilling prophecy. Het doet ook een beroep op professionals om prudent te zijn ten aanzien van wat men met elkaar deelt. Ik sluit echter niet uit dat professionals eerder een afweging maken in de zin van: zet ik het er wel op of niet?

*N

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Ook mijn fractie is blij met de beantwoording door de minister, die wij overigens ook als een professional beschouwen. Hij was dit ook aan zijn stand verplicht.

Ik heb de volgende punten genoteerd als zijnde belangrijk voor mij. Als het wetsvoorstel is aangenomen, zijn gemeenten verplicht zich aan te sluiten, om convenanten te bevorderen. Instanties en potentiële melders die zich aangesloten hebben, hebben een meldrecht. Managers kunnen hun medewerkers niet dwingen, dat is de professionele verantwoordelijkheid van de melder. Daarmee biedt dit wetsvoorstel ook een bescherming. Ik denk dat dit belangrijk is, omdat het voor medewerkers in de jeugdzorgketens soms niet duidelijk is en ze het

daarom juist vaak moeilijk vinden om outreachend op te treden. Het is aan gemeenten om problemen te signaleren als bepaalde groepen niet meedoen. Als voorbeeld zijn scholen genoemd. Een ander voorbeeld zijn artsen. Dan is het toch weer een taak voor de minister om in overleg te treden met deze groepen en eventueel vervolgtrajecten af te spreken. De minister heeft er immers ook belang bij, zoals hij zelf duidelijk heeft gezegd.

Dan kom ik bij het amendement-Dezentjé Hamming/Sterk. Het is duidelijk dat het geen toegevoegde waarde heeft en alleen verwarring schept. Het advies van mijn fractie zou zijn: niet doen. Ik vind dat de minister een escape heeft door te zeggen: laten wij eerst de fundamentele discussie voeren op basis van de kabinetsbrief. Het wetsvoorstel biedt de ruimte om te zeggen dat dit ene stukje nog niet in werking treedt. Ik denk dat dit een belangrijk signaal zal zijn. Mijn fractie kan zich best de bedoeling indenken, maar zodra iets verwarring schept, gaat het daarover en schiet men voorbij het doel.

Het wetsvoorstel is een ondersteuning van hulpverleners. Je bent niet alleen in je worsteling en zorgen. Heb er oog voor dat je vaak samen bent, dat je op zoek kunt naar anderen die zich ook zorgen maken. Als je deze anderen gevonden hebt, moet er wel een gesprek plaatsvinden met de gemelde en/of zijn ouders. Dat zijn slechtnieuwsgesprekken. Ik weet dat slechtnieuwsgesprekken erg moeilijk zijn en dat er daarom heel veel oog moet zijn voor training en het bevorderen van de professionaliteit.

Over de professionaliteit van de sector gesproken, ik ben een generalist en sta vaak verbaasd over de tunnelvisie van specialisten. Overigens sluit ik niet uit dat ook generalisten tunnelvisies kunnen hebben. Het debat gaat natuurlijk ook over de cultuurverandering. Deze discussie gaat door. Dit is, om collega Thissen aan te halen, een discussie tussen Haagse werkelijkheid en alledaagse weerbarstigheid. Maar goed, daar leren wij allebei van.

*N

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Voorzitter. Ook onze fracties -- ik spreek mede namens de SGP-fractie -- danken de minister voor de antwoorden. Ik stip even kort een paar dingen aan die voor ons belangrijk waren in dit debat. In de eerste plaats hebben wij het gehad over een hulpverleningsinstrument dat belangrijk is, maar waarachter een veel groter doel zit, namelijk: een beter samenwerkende sector.

Wij hebben vervolgens ook gedebatteerd over de sector zelf en over hoe belangrijk het is dat de mensen die daar werken, goed toegerust zijn en een goede status hebben. Vandaar dat ik het punt van status en beroepsregistratie naar voren heb gebracht en de term "wet beroepen welzijnszorg" genoemd heb. Het blijft iets merkwaardigs dat wij in dit land wel een wet hebben voor beroepen in de zorg, maar onvoldoende wetgeving op het gebied van welzijn. Welnu, wij zijn daarmee bezig. Een en ander wordt opgebouwd. Ik noem dit inderdaad

met opzet, dat is goed begrepen, opdat wij in de komende jaren hieraan gaan werken.

De minister zei: het komt uit de sector zelf. De mensen in de jeugdzorg zeggen zelf: dit moeten wij doen. Het leeft breder, ook in de aanpalende sectoren van maatschappelijk werk. Het is goed dat het van onderop komt. Ik weet dat het draagvlak er is. Laten wij proberen een en ander met elkaar te realiseren in dit land. Het is zo belangrijk voor de sector, voor de status van het beroep en voor de kwaliteit van het werk dat dit gaat gebeuren.

Ik ben de minister dankbaar voor de reactie op het punt van de scholen. Hoe gaan de scholen meedoen in de verwijfsindex? Ik denk dat wij hierover een paar goede dingen hebben gewisseld. Een aantal dingen is toegezegd. Wij zullen dit de komende jaren in de gaten houden.

Dan heb ik nog een punt over de coördinatie. De minister heeft daar op verschillende momenten iets over gezegd. Artikel 2h van de wet verplicht het aan gemeenten, zo vat ik het samen. Colleges van B en W moeten dus een coördinator aanstellen. Artikel 2i maakt het mogelijk voor instanties. In het eerste geval is dus sprake van moeten, in het tweede geval van kunnen, zo begrijp ik het. De komende tijd krijgen wij nog met andere wetgeving te maken rondom de Centra voor Jeugd en Gezin, maar ook ten aanzien van de vraag hoe de zorg wordt gecoördineerd in de gemeentelijke context. Naar ik begrijp zal hierin nadere invulling worden gegeven aan de wijze waarop de coördinatie precies in elkaar grijpt. Binnen deze wet moet ik het verstaan als een opschaling. Uiteindelijk zal de gemeente, ofwel zelf ofwel in regionaal verband, een ambtenaar hebben die zal toezien op het verkeer rondom de verwijfsindex.

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Ook onze fracties zijn de minister erkentelijk voor de inspanningen gepleegd bij de beantwoording van de vele vragen. Er zijn nog veel punten waarover wij nader zouden kunnen discussiëren, maar voor mijn fractie zijn ze niet doorslaggevend voor een oordeel over de wetgeving. Mede in verband met de tijd denk ik dat wij dit maar laten zitten.

Dan kom ik op een punt waarvan ik heb gezegd dat het voor onze fracties een hard punt is: de melding met betrekking tot etniciteit. Ik heb goed naar de minister geluisterd. Naar ik begrijp gaat het niet om registratie, maar om melding. Er zou geen stigmatiserend effect zijn volgens de minister. Het gaat niet om etniciteit als zodanig, maar om de daarmee verbonden risico's. De toegevoegde waarde zit hem er dan in dat er eigenstandige problemen zijn die samenhangen met etniciteit en die niet zouden vallen onder andere in de wet opgenomen gronden. Ik heb ook nog begrepen dat pas in tweede instantie etniciteit betrokken wordt bij het oorspronkelijke probleem.

Wij hebben hierover nagedacht en dat leverde een aantal gedachten op. Hoe je het ook wendt of keert, er is, ook als het om een melding gaat, kennelijk sprake van relevantie van etniciteit.

Iemand doet een melding en daar is etniciteit een onderdeel van.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Dit wil ik graag meteen helder hebben. Ik heb begrepen dat bij melding nooit sprake is van etniciteit.

De heer **Engels** (D66): De melding is een melding van een burgerservicenummer. De hulpverlener komt op basis van een afweging tot een melding.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Nee, ik heb het als volgt begrepen en ik heb de minister ook gevraagd om dit in zijn antwoord te bevestigen. Ik heb begrepen dat etniciteit hooguit een aanvullende factor kan zijn in het gesprek tussen de hulpverleners als er al een match is geweest.

De heer **Engels** (D66): Het punt is -- dit wordt hier ook bevestigd -- dat het een rol speelt in de afweging van de hulpverlener en dat het dus ook een rol speelt bij de afweging of je komt tot een melding of niet, hoe je het ook wendt of keert. Ik kan dat niet anders zien. Dat betekent dus ook dat dit onderscheid wordt gemaakt. Ik wijs ook op de psychologie van zo'n geval. Degene die wordt gemeld, wordt daarover geïnformeerd als er een match is. Dat betekent dat niet is uitgesloten dat hij in de gaten krijgt dat dit punt een element is geweest in de melding.

Er loopt op dit moment een onderzoek naar de wenselijkheid om tot registratie over te gaan. Wij kennen de uitkomsten daarvan nog niet. De Tweede Kamer heeft erom gevraagd. Uit de literatuur heb ik begrepen dat wij, als het tot zo'n systeem zou komen, te maken zullen krijgen met ernstige problemen op het gebied van de Grondwet, het Europese recht en het verdragsrecht, waarvan ik de consequenties op dit moment niet geheel kan overzien. De vraag is natuurlijk of de eigenstandigheid van deze problemen, zoals wij die hier hebben besproken, echt niet op een andere manier, via andere gronden of via andere regelgeving kunnen worden opgepakt en of het op deze manier moet.

Onze fracties denken daarom dat er voldoende reden is om op dit punt toch een pas op de plaats te maken en niet voluit met het door het amendement in de wet gevlochten onderdeel de praktijk in te gaan, om het zo maar te zeggen. Wij hebben als taak -- daarover kunnen wij verschillend denken; dat snap ik heel goed -- om te komen tot zorgvuldige en verantwoorde wetgeving. Dat betekent dat wij op dit punt heel grote aarzelingen houden. Daarom willen wij graag een motie voorstellen.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Engels, Thissen, Slagter-Roukema, Schouw en Ten Hoeve wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat juridische en principiële bezwaren bestaan tegen de meldingsgrond van onevenredige risico's verbonden aan etniciteit, als vervat in artikel 2j, onderdeel L, van de wet;

overwegende dat er een stigmatiserende werking kan uitgaan van c.q. ten grondslag kan liggen aan de melding van etnische risico's;

overwegende dat de meldingsgronden van artikel 2j genoeg alternatieven bieden, waardoor die meldingsgrond van "onevenredige risico's die samenhangen met etniciteit" niet noodzakelijk is;

verzoekt de regering, te bevorderen dat deze meldingsgrond niet wordt toegepast, totdat een fundamentele discussie over de wenselijkheid van registratie ten behoeve van etniciteit is gevoerd,

en gaat over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt letter H (31855).

**

De heer **Engels** (D66): Zoals men zal begrijpen, zal hetgeen in deze motie is verwoord, alsmede de vraag hoe het verder met deze motie zal gaan en welk oordeel de minister erover zal geven, deel uitmaken van het uiteindelijk te vellen oordeel van beide fracties.

De **voorzitter**: Namens mevrouw Slagter wil ik een omissie goedmaken. Mevrouw Slagter heeft vandaag ook gesproken namens de fractie van de Partij voor de Dieren. Dit was niet eerder gemeld.

Hiermee zijn wij gekomen aan het eind van de tweede termijn van de kant van de Kamer. Ik dank de leden van de Kamer voor hun medewerking om het kort te houden. Ik heb begrepen dat de minister direct wil antwoorden.

**

*N

Minister **Rouvoet**: Voorzitter. Ik dank de woordvoerders voor hun inbreng in tweede termijn. Ik loop graag de verschillende woordvoerders langs en zal, waar ik daartoe in staat ben, hetgeen verder over de door hen aangesneden onderwerpen is gezegd in één keer meenemen. Anders loop ik liever alle gemaakte opmerkingen respectievelijk langs.

Ik dank mevrouw Dupuis voor haar signaal dat zij geen nadere vragen had. Ik hoop dat de antwoorden ook voor haar fractie overtuigend waren, zodat haar fractie steun aan het wetsvoorstel zou kunnen geven.

Ook de heer Van de Beeten dank ik voor zijn waarderende woorden voor het betoog. In antwoord op zijn vraag -- zijn stelling eigenlijk, maar die was bedoeld op vraag -- over de mogelijkheden om arbeidsrechtelijke consequenties

te verbinden aan de individuele beslissing van de hulpverlening, kan ik bevestigen dat hij het juist ziet dat daarvan geen sprake is. Dat geldt altijd voor de professionele autonomie, en dit instrument functioneert binnen de normale procedures rond professionele autonomie. Ook voor mevrouw Linthorst was dit een belangrijk gegeven. Ik kan voluit bevestigen dat hun zienswijze de juiste is.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voor de volledigheid: het ging mij er tevens om dat deze wet ook in tuchtrechtelijke zin geen norm stelt. Als de minister dat eveneens wil bevestigen, ben ik helemaal tevreden vandaag.

Minister **Rouvoet**: Het tuchtrecht kennen wij op dit moment voor jeugdzorg nog niet. Het is daarvoor in ontwikkeling.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Het gaat mij ook om het tuchtrecht voor bijvoorbeeld de medici. Zij staan natuurlijk wel onder tuchtrechtelijk toezicht. Ook in dit opzicht vind ik dat deze wet geen norm mag stellen voor tuchtrechtelijke toetsing.

Minister **Rouvoet**: Korthedshalve: deze wet stelt in ieder geval geen nieuwe norm voor het normale functioneren van het tuchtrecht. Als instrument valt dit gewoon onder het normale professionele handelen. Er zijn dus geen nieuwe normen, anders dan die welke nu al functioneren voor afwegingen die professionals individueel maken.

Naar het stelseldebat, waarnaar de heer Van de Beeten, evenals overigens de heer Thissen, uitkijkt, kijk ik eveneens uit. Wij zijn volop bezig met de voorbereidingen voor de kabinetsvisie. Het debat hierover zullen wij uit-en-te-na met elkaar voeren. De door de heer Van de Beeten genoemde aspecten zullen hierin zeker ook hun plek krijgen. Ik dank hem voor de aankondiging dat het wetsvoorstel de steun van de CDA-fractie kan krijgen.

Ook mevrouw Linthorst ben ik erkentelijk voor haar waarderende woorden en complimenten. Het doet mij deugd dat ik flink veel zorgen van haar en haar fractie heb kunnen wegnemen. Laat ik dit van mijn kant beantwoorden met het uitspreken van mijn vertrouwen in de overtuigingskracht van mevrouw Linthorst in de richting van ook de laatste leden van haar fractie. Ik heb een hoge dunk van haar in dat opzicht.

Inzake het meldrecht kan ik, korthedshalve, bevestigen dat de samenvatting van mevrouw Linthorst juist is.

Haar laatste opmerking betrof het amendement van mevrouw Sterk en mevrouw Dezentjé Hamming. Het is natuurlijk niet aan mij om een oordeel te geven over een door de Kamer aanvaard amendement, dat nu deel uitmaakt van het wetsvoorstel. Laat ik wel in de richting van mevrouw Linthorst en anderen die hierover hebben gesproken, de heer Engels in het bijzonder, nog eens heel nadrukkelijk dit aangeven: als ik er niet van overtuigd was geweest dat het niet raakt aan de principiële discussie over etnische registratie, had ik dit amendement zonder meer

onaanvaardbaar verklaard. Ik wil namelijk niet dat dit wetsvoorstel wordt belast met de discussie over etnische registratie. Om deze reden moeten wij er ook voor waken om met elkaar mogelijke verwarring in stand te houden. In relatie tot de motie kom ik hierop uiteraard straks nog terug.

Als wij met elkaar vaststellen -- ik hoop dat de leden zich hiervan laten overtuigen -- dat het alleen al technisch niet mogelijk is om te registreren op etniciteit, moeten wij deze discussie ook losmaken van de etnische registratie. Ik wil het wetsvoorstel dus niet koppelen aan het principiële debat waar wij registratie op etniciteit wel en waar wij deze niet noodzakelijk vinden. Dat debat komt. Ook daarnaar zie ik uit. Dit is een heel principiële discussie, waarbij ik mijn eigen positie inneem in het debat in het kabinet. Wij zullen deze discussie met elkaar voeren. Het kabinet zal met een standpunt naar de Kamer gaan. Juist omdat ik de overtuiging heb gekregen, gehoord de toelichting van de indieners, dat dit amendement niet ziet op etnische registratie, wat ook niet zou kunnen in de techniek van de verwijfsindex, zou ik ik het daarbij ver uit de buurt willen halen.

Mevrouw Linthorst vatte het als volgt samen: de betekenis is eigenlijk niet meer dan dat het in de afstemming een relevant aspect kan worden gevonden door de hulpverleners. Is dat juist, zo vroeg zij. Het antwoord daarop is zonder meer bevestigend. Ik zeg daarbij dat dit geldt voor alle gronden in artikel 2j. Zo is het voor de professional altijd; ik zeg het nog maar een keer, omdat ik merk dat dit zich vastzet. De professional meldt in de verwijfsindex niet op een bepaalde grond, of het nu c of k of l is. Je meldt omdat je risico's signaleert die relevant zijn voor het tot stand brengen van adequate hulpverlening. Dat kunnen verschillende aspecten zijn, en daarbij kunnen verschillende aspecten wel of niet relevant zijn. Bij kindermishandeling kan een heel andere set van overwegingen reden vormen voor het redelijk vermoeden op grond waarvan wordt gemeld dan in een ander geval. Onder omstandigheden kan een aspect ook zijn dat de betreffende jeugdige deel uitmaakt van een etnische groep waarbij relatief veel risico's samenkomen. Dat was de argumentatie van de indieners. Dit komt dus niet in beeld bij het functioneren van de verwijfsindex. Daarom wil ik dit aspect ook niet op die manier in dit wetsvoorstel hebben betrokken.

Ook nu kan het zo zijn dat een hulpverlener, een huisarts of iemand van het AMK het relevant vindt om in zijn reguliere contact met andere hulpverleners te zeggen: denk erom, hierbij doet zich een specifiek risico voor, en dat houdt verband met die of die omstandigheid. Dat kunnen allerlei omstandigheden zijn. Daarbij kan ook de herkomst uit een etnische groep relevant zijn. Wij lossen het eventuele probleem dat wordt gesignaleerd, ook niet op door deze grond er even uit te halen, nog los van de positie van deze Kamer. Wij zouden het echter ook niet oplossen door dit onderdeel buiten beschouwing te laten. Hetzelfde kan namelijk gezegd worden voor grond a. Mevrouw Slagter wees daar terecht op. Als het gaat om kindermishandeling, kan bij grond a mede

relevant zijn dat het gaat om een meisje uit een groep waarin relatief vaak meisjesbesnijdenis voorkomt. Dan zal dit onderwerp van gesprek tussen de hulpverleners zijn. Als de Kamer al zou willen voorkomen dat hulpverleners die gegevens überhaupt kunnen uitwisselen, is het mijn stelling dat we dat niet kunnen voorkomen.

We moeten het ook niet willen voorkomen. Als we willen dat er adequate hulpverlening voor de betreffende jeugdige komt, moeten we hulpverleners niet de mogelijkheid ontnemen om relevant geachte gegevens uit te wisselen binnen hun professionaliteit. Ik vind dat de wetgever buitengewoon terughoudend moet zijn -- dat geldt ook voor mij -- om die afweging over te nemen en één grond buiten beschouwing te laten. Los daarvan: ook als we zouden doen wat door enkelen uwer is gevraagd, voorkomen we niet dat hulpverleners dergelijke informatie uitwisselen als zij dat relevant vinden. Het kan namelijk wel degelijk relevant zijn. Zo lang er maar niet geregistreerd wordt, want dat raakt aan de verantwoordelijkheid van u en mij als wetgever. Dan hebben we te maken met de Wet bescherming persoonsgegevens en doet zich de vraag voor wat er geregistreerd mag worden. Voor het overige sta ik, samen met het voltallige kabinet, volledig tot beschikking van de Kamer voor een debat over de vraag wat we überhaupt vinden van registratie op basis van etniciteit. Dat is echt een andere discussie dan die we hier nu voeren.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik deel de argumenten van de minister. Ik wil nog een stapje verdergaan. Ook als dit criterium niet in de wet zou staan, kan een individuele hulpverlener in het kader van het criterium onder lid a denken: ik heb te maken met een Somalisch gezin; dat is voor mij relevant, maar mag ik dat eigenlijk wel meewegen? Het feit dat het nu zo in de wet staat, maakt in ieder geval duidelijk dat het inderdaad mag worden meegewogen. Gelet op de belangen die aan de orde zijn, zie ik niet in dat dit in strijd is met de Grondwet of het EVRM.

Minister **Rouvoet**: Voorzitter, u zult van mij willen aannemen dat ik als verantwoordelijke voor het indienen van dit wetsvoorstel die afweging natuurlijk heel zorgvuldig heb gemaakt. Ik deel de conclusie van de heer Van de Beeten. Als hij het wel strijdig gevonden zou hebben, zou ik mezelf niet in staat achten om dit wetsvoorstel in de Eerste Kamer te verdedigen. Het feit dat ik het verdedig, gehoord de toelichting en gegeven het debat in de Tweede Kamer, geeft mij ook vrijmoedigheid, waarbij ik iedereen de eigen appreciatie gun of het toegevoegde waarde heeft ten opzichte van de andere gronden. Dat heb ik in de Tweede Kamer ook gezegd. Als het echter zo is, mevrouw Slagter heeft het ook betoogd, dat het feitelijk niet iets toevoegt aan de andere gronden, kan er ook geen principiële bezwaar bestaan tegen deze grond. Dan gaan we er namelijk niet op een andere manier mee om dan met de andere gronden. Daarin heeft de heer Van de Beeten volstrekt gelijk.

Tegen deze achtergrond wil ik dan ook aanneming van de motie-Engels ontraden, juist omdat daarin ten onrechte de verbinding wordt gelegd met de principiële discussie over etnische registratie. Daarmee zouden we de indruk wekken dat we hier iets aan het doen zijn wat mogelijk in strijd is met internationale verdragen en de Grondwet. Zojuist heb ik die indruk krachtig weersproken. In een van de overwegingen van de motie staat dat er een stigmatiserende werking kan uitgaan van het melden van etnische risico's. Dat is feitelijk onjuist, want je ziet het niet in de verwijsindex. Er kan dus geen stigmatiserende werking van uitgaan. Als de heer Engels bedoelt dat er een stigmatiserende werking van kan uitgaan als hulpverleners tegen elkaar zeggen dat het om een jeugdige uit een bepaalde etnische groep gaat, zou hij ver moeten treden in de professionaliteit van alle betrokken instanties en hulpverleners, en het feitelijk onmogelijk moeten maken om überhaupt die informatie uit te wisselen.

Ik zie daartoe geen mogelijkheid. Ik zou het ook ongewenst vinden, omdat daarmee de wetgever op de stoel van de professional gaat zitten. Dat kan bijzonder schadelijk zijn voor de betreffende jeugdige. Vanwege de feitelijke onjuistheid in de overweging en vanwege mijn principiële bezwaar om op dit punt, dat daar los van staat, de verbinding te leggen met de discussie over registratie van etniciteit, ontraad ik aanneming van de motie-Engels ten stevigste.

Dan kom ik bij de heer Thissen. Hij heeft gemeld dat hij overleg in zijn fractie over het voorliggende onderwerp noodzakelijk vindt. Dat is meer dan ik aan het begin van het debat durfde te hopen, dus dit stemt mij hoopvol.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Tel uw zegeningen!

Minister **Rouvoet**: Ik tel mijn zegeningen een voor een.

De heer Thissen sprak over de vraag of er geregistreerd dan wel gesignaleerd moet worden. Vervolgens vatte hij samen dat zijn fractie begrijpt dat het gaat om signaleren en de noodzaak van één loket. Dat is inderdaad de juiste conclusie, die ook in de stukken steeds zo omschreven is.

Er is geen nadere wetgeving nodig om dit instrument te laten werken. Er is wel nadere wetgeving nodig voor de regierol van gemeenten om uiteindelijk te komen tot totale samenwerking in het kader van de Centra voor Jeugd en Gezin. Ik zeg nog maar een keer, misschien ten overvloede, dat de Centra voor Jeugd en Gezin geen extra bureaucratische laag vormen. Ik heb dit debat eerder met de heer Thissen gevoerd en twijfel er niet aan dat we het nog wel een keer zullen voeren, maar ik kan niet nalaten om toch nog een keer te zeggen dat aan de Centra voor Jeugd en Gezin echt een andere argumentatie ten grondslag ligt en dat zij echt een andere aanleiding kennen dan destijds de Bureaus Jeugdzorg. Het is verwarrend om die twee op één lijn te blijven stellen. Er komt echt nog volop debat over het stelsel van de jeugdzorg, evenals over de geldstromen.

De heer Thissen zegt dat er vast meer rapporten waren. Wij hebben geteld welke rapporten in dit kader zijn verschenen. De Kamer heeft meegeteld. We kwamen tot 28 rapporten. Overigens werkt het bij mij iets anders dan bij de heer Thissen. Als rapporten bij mij in de bureaulade liggen, betekent dit dat ze onder handbereik zijn en dat ik ze regelmatig pak. Ik zou dus niet te snel stigmatiserend willen spreken over bureauladen in het algemeen ...

Ik heb nog één opmerking over hetgeen de heer Thissen zei over hulpverleners. Ik ben blij met zijn duidelijke uitspraak dat hij niet cynisch wilde spreken over de hulpverlening. Tegelijkertijd wil ik hem vragen om zijn eigen bijdrage op dat punt te screenen. Mij viel namelijk juist op dat hij een aantal uitspraken deed die ik niet zou willen doen over de gemiddelde hulpverlener. Een voorbeeld is zijn opmerking in het kader van schooluitval, dat hulpverleners blijven denken: "Ach, daar zal instantie X toch wel op afgaan", zodat de professional van instantie Y achterover kan blijven leunen. Verderop doet hij nog een aantal uitspraken waaruit op voorhand geen groot vertrouwen in hulpverleners spreekt. Dat betreurt ik, maar ik neem de opmerking van de heer Thissen in tweede termijn serieus, dat hij dit in ieder geval niet bedoeld heeft te zeggen. Ik neem aan dat dat ook geldt voor zijn opmerkingen over het signaleren van risicomiddeled gedrag door hulpverleners. Dan zouden we het er namelijk over eens kunnen worden dat er alle reden is om vertrouwen in professionals te hebben, zonder hen onfeilbaar te verklaren.

De heer **Thissen** (GroenLinks): De minister haalt nu zinsneden uit hun context, zonder die context te vermelden. Wat ik heb gezegd, staat in de context van terrorismebestrijding en de observatie dat registraties in die gevallen geleerd hebben dat mensen denken dat de ander wel zal reageren. Het is gewoon bewezen dat het zo werkt en dat zo'n registratie dus niet functioneert maar gevaar oplevert. In die context heb ik een opsomming gemaakt en gezegd dat het niet zo mag zijn dat de verwijsindex waar we het vandaag over hebben ook dit soort effecten heeft. Dan zouden we namelijk nog verder van huis zijn. Ik heb hiermee geen oordeel uitgesproken over de hulpverlening, maar een opmerking gemaakt over onze vrees over wat een verwijsindex zou kunnen zijn.

Minister **Rouvoet**: Laten we er niet te lang over doorgaan. Ik ben dol op exegese, maar ik stel nu alleen simpelweg vast dat de opmerking van de heer Thissen over de Amerikaanse inlichtingendienst op pagina 1 stond en zijn opmerkingen over de professionals op pagina 3, waar het ging over de verwijsindex. Als de heer Thissen zegt dat hij daarmee geen cynisme of wantrouwen bedoelde uit te spreken, neem ik dat direct aan. Ik ben blij dat dit nog eens is onderstreept.

Ter illustratie kwam de heer Thissen nog even terug op het onderzoek van de William Schrikker Groep. Ik heb dat onderzoek juist

aangehaald als voorbeeld van mijn idee dat als op dit moment medewerkers van de William Schrikker Groep, en wellicht ook anderen, 80% van hun tijd besteden aan overleg, rondbellen en dergelijke, die medewerkers verschrikkelijk blij zullen zijn dat er nu een VIR is en zij niet meer hoeven rond te bellen, maar direct door invoering van het bsn weten wie er nog meer bezig is. Zo wordt afstemming dus minder tijdrovend. Als er dan al gebeld wordt, is dat direct gericht op daadwerkelijke hulpverlening. Volgens mij is dat wat de heer Thissen wil. Ik wil het ook. Het staat in het teken van effectieve hulpverlening.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik ben het geheel en al eens met het idee dat er effectiever hulp verleend moet worden, in plaats van alleen maar te registreren. De bureaucratie in de hulpverlening zit echter niet in de afstemming. Die bureaucratie zal dus ook niet, of hooguit gedeeltelijk, verminderd worden door de invoering van de VIR, hoe positief je daar verder ook tegenover kunt staan. Het grote probleem bij de administratieve lasten van de hulpverlening is dat iedere hulpverlener zich aan het indekken is voor het geval er iets misgaat en hij of zij moet kunnen laten zien dat alle procedures zijn gevolgd. Dat betekent dat ieder telefoontje, zelfs een telefoontje waarop de beller geen gehoor kreeg, geregistreerd moet worden in een journaal. Ik heb een paar dagen meegelopen met een gezinsvoogd en ben mij werkelijk te pletter geschrokken van wat die mensen allemaal moeten opschrijven wat niet relevant is voor hulpverlening aan jongeren.

Minister **Rouvoet**: Ik erken dat er ook in de jeugdzorg in brede zin, jeugdbescherming, gezinsvoogden, veel te verbeteren valt inzake registratieplicht, verantwoordingsplicht en dergelijke. Tegelijkertijd is het goed om erop te wijzen dat bijvoorbeeld het werken met de Deltamethode uit de beroepsgroep van de gezinsvoogden zelf komt. Het klopt dat individuele gezinsvoogden weleens zeggen dat zij erg veel moeten registreren. Bij het vaststellen door mijn eigen programministerie van het actieplan voor het terugdringen van bureaucratie hebben we echter vastgesteld dat heel veel regeldruk die wordt ervaren, niet voortkomt uit wetgeving van het Rijk of regelgeving van de provincie, maar uit de instanties en beroepsgroepen zelf. Het gebeurt door de organisaties zelf. Daar valt nog een slag te winnen. We zijn op de goede weg bij het aanpakken van de bureaucratie, maar ik ben het eens met mevrouw Linthorst dat de VIR op zichzelf niets aan die bureaucratie verandert. Wel wil ik in reactie op het betoog van de heer Thissen het volgende zeggen. Laten wij oppassen voor de omgekeerde redenering, namelijk dat de verwijfsindex geen oplossing is voor die knelpunten en dat wij er dus maar voorzichtig mee moeten zijn, terwijl de heer Thissen er straks, als ik met bestuurlijke wijzigingen in het kader van de jeugdzorg zou komen, alle reden toe zou kunnen hebben om te zeggen: dat verandert niets aan de afstemming tussen professionals in de praktijk. Zo houden wij

elkaar bezig. Wij kunnen iedere keer de zaken tegenover elkaar stellen. Ik zie in plaats van de of/of-benadering liever de en/en-benadering. Het is nodig dat de afstemming tussen professionals verbeterd. Ik stem met de heer Thissen in dat het ook nodig is dat wij goed en kritisch kijken naar het stelsel van de jeugdzorg en de bestuurlijke verantwoordelijkheden.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Dit is niet fair. Er worden mij dingen in de schoenen geschoven waar ik absoluut niet voor ben. Ik ben voor inclusieve benadering van mensen. Ik ben niet voor het opknippen van mensen in stukjes problemen. Daar ben ik nooit voor geweest en ik zie het hand over hand toenemen. Ondanks het engagement van hulpverleners knippen wij mensen nog steeds in stukjes. Als je bij het loket komt voor het een, dan geldt je andere probleem als contra-indicatie en kun je niet worden geholpen. Dat moeten wij het hoofd bieden. Als een verwijfsindex ook maar enigszins helpt, mede omdat het een hulpmiddel is, om die versnippering teniet te doen, waarbij die versnippering wordt overstemd door een inclusieve benadering die uitgaat van heel de mens en niet van een stukje mens, dan sta ik naast de minister, dan sta ik achter de minister en dan verdedig ik zijn beleid. Ik heb er tot nu toe echter nog geen enkele aanwijzing voor dat wij op dat pad zijn, ook niet uit mijn eigen visie, zicht en ervaring. Een verwijfsindex zou ook het risico in zich kunnen dragen dat wij de jongere zelf niet meer vragen waar hij allemaal mee wordt geconfronteerd, omdat wij gaan kijken in de verwijfsindex. Als bepaalde verwijfsingen niet zijn gemaakt, laten wij mensen weer zitten met een onmogelijkheid om te participeren in de samenleving. De minister moet mij dus niet in de schoenen schuiven dat ik iedere keer bij elk onderwerp probeer het vorige onderwerp dat wij hebben afgehandeld, weer als een blokkade of een onmogelijkheid te zien voor het nieuwe voorstel van de minister. Dat is niet fair. Daar ben ik niet van, daar ben ik nooit van geweest en daar zal ik nooit van zijn.

Minister **Rouvoet**: Ik spreek de heer Thissen slechts aan op zijn eigen woorden. Als hij zegt dat de verwijfsindex geen oplossing biedt voor de huidige versnipperde bestuurlijke verantwoordelijkheid, dan heeft hij gelijk. Dat is echter geen reden om dit instrument, dat iets anders dient, om die reden af te wijzen. Dat is mijn betoog in zijn richting. Ik ben het met hem eens dat wij het een moeten doen en het ander ook. Wij moeten niet het een doen en het ander laten. Wij moeten ook durven te kijken naar het stelsel en de huidige organisatie inclusief financieringsstromen. Het zou echter wel raar zijn als hij zegt: omdat de verwijfsindex geen antwoord biedt op de kwestie van de verschillende financieringsstromen en de verkokering in de organisatie, moeten wij dit niet doen, want ik wil het andere doen. Dat was mijn betoog in zijn richting. Als een medicijn niet dient voor het ene doel, moet je het niet laten voor het andere doel waar het voor is bedoeld, want dan heb je twee keer hoofdpijn. Wij moeten het instrument

in de context zien waarin het is bedoeld. Mijn pleidooi aan de heer Thissen is om de verwijsindex te zien als instrument waarvoor het is bedoeld: de onderlinge afstemming tussen hulpverleners verbeteren in de dagelijkse hulp rondom een gezin, dat vaak veel problemen tegelijkertijd heeft. Dat moet hij op zijn eigen merites beoordelen. Ik sta helemaal ter beschikking van de heer Thissen als hij ook dat vervolgdebat aan wil. Er moet nog veel meer gebeuren op het gebied van professionalisering, het tegengaan van bureaucratie en het onder de loop nemen van het stelsel van de jeugdzorg. Daar ben ik voor beschikbaar, maar laten wij niet in afwachting daarvan de hulpverleners een noodzakelijk en nuttig instrument uit handen slaan. Dat zou mijn pleidooi zijn. Ik bedoel dat in alle vriendelijkheid. Ik twijfel niet aan de integriteit van de heer Thissen waarmee hij dit brede debat wil voeren. Ondertussen kunnen wij nu wel een slag slaan en uit het enthousiasme van organisaties blijkt dat het al werkt en dat het hun helpt in hun professionaliteit en de kwaliteit van hun werk. Dat is mijn pleidooi in de richting van de heer Thissen, vanuit dezelfde behoefte om hun instrumenten in handen te geven die helpen en werken in het belang van de jeugd. Ik bedoel daar niets flauws mee en wil hem ook geen dingen in de schoenen schuiven. Ik hoop dat hij dat van mij wil aannemen.

Mevrouw Slagter heeft een groot aantal punten opgesomd. Die hoef ik niet te herhalen, omdat zij daarmee een adequate samenvatting geeft van de punten die voor haar fractie van belang zijn. Ik heb het nodige gezegd over de manier waarop een en ander in het wetsvoorstel is bedoeld. Ik heb weinig tot geen aandrang om af te dingen op de punten die zij noemde, zoals aansluitingsplicht en meldrecht. Zij heeft een adequate samenvatting van mijn betoog en de stukken gegeven.

Op een vraag over het amendement van mevrouw Sterk en Dezentjé heb ik al gereageerd. Daar hoef ik niet verder op in te gaan, anders dan te herhalen dat wij de verwarring niet in stand moeten houden en moeten formuleren wat wel en niet aan de orde is. Daar ben ik echter duidelijk over geweest.

Mevrouw Slagter heeft gelijk dat het soms een slechtnieuwsgesprek kan zijn als mensen wordt gemeld dat er gemeld is aan de verwijsindex. Tegelijkertijd kan het ook nu al vaak aan de orde zijn dat een huisarts of consultatiearts zegt: ik vind toch dat ik met dit gezin, met deze ouders een goed gesprek moet voeren, want ik voel dat hier meer aan de hand is en heb aanleiding gevonden om een paar collega's te consulteren. Dat gebeurt nu al vaak tussen consultatiebureauarts en huisarts, om maar eens wat te noemen. Dat zal zij uit haar eigen ervaring ook kennen. Dat kan soms vervelend zijn, maar het is wel nuttig en in het kader van dit wetsvoorstel absoluut nodig om mensen op enig moment die mededeling te doen in de hoop dat zij aanvaarden dat daardoor betere hulpverlening mogelijk is. Daar gaat het immers om.

De heer Kuiper heeft terecht aandacht voor welzijnswerkers en de maatschappelijk werkers. Ik heb dat punt in eerste termijn willen honoreren. Daar zullen wij zeker op terugkomen met elkaar. Hij heeft daar nu geen concrete vraag aan mij aan verbonden. Ik ken zijn pleidooien daar echter voor en wij komen daar zeker op terug.

Op het punt van de scholen dacht ik hem voldoende tegemoet te zijn gekomen. Wij houden dat goed in de gaten. Sowieso is er een evaluatie. Over vier jaar kunnen wij in die evaluatie samen naar de verschillende punten kijken.

Zijn samenvatting over de coördinatie is adequaat. Een en ander is verplicht voor de gemeente, zoals staat in artikel 2h. De instanties staat het, ingevolge artikel 2i, vrij om binnen hun eigen organisatie een coördinator aan te wijzen. Er is inderdaad een relatie met het wetsvoorstel CJG, namelijk de mogelijkheden van de gemeenten om een en ander door te zetten. Dat is ook door de heer Thissen aangegeven.

De heer Engels heeft uitsluitend gesproken over grond I onder artikel 2j. Ik heb daar het nodige over gezegd. Over de motie heb ik ook al een oordeel gegeven.

Ongeacht de argumenten of aanleidingen die reden zijn om je zorgen te maken over een kind, dient de melding in een verwijsindex uiteindelijk maar één doel: integrale hulpverlening die is gericht op de behoeften en noden van dat kind en dat gezin, mogelijk maken. Als daarbij bepaalde aspecten, anders dan in andere gevallen, een rol spelen, dan zouden wij het de hulpverleners bijna kwalijk kunnen nemen als zij die niet in hun overweging zouden betrekken. De essentiële vraag bij de verwijsindex, omdat het een instrument van gegevensverwerking is, is: komt dat ook in de verwijsindex zelf terecht, of behoort het tot het domein van de professionele informatie-uitwisseling tussen hulpverleners? Dat laatste is het geval. Niets hoeft ons er dan ook van te weerhouden om hulpverleners de ruimte te geven voor het maken van professionele afwegingen die nodig zijn om hulpverlening integraal te bieden.

Daarmee denk ik alle vragen uit tweede termijn te hebben beantwoord.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): De minister had in tweede termijn beloofd om op de procedure bij verhuizingen terug te komen. Mogelijk kan dat in een briefje. Het is in ieder geval niet relevant voor het wel of niet steunen van wetsvoorstel.

Minister **Rouvoet**: Ik krijg uit welingelichte kringen signalen dat het mij zou hebben bereikt, maar ik weet niet precies waar de informatie nu zit. Ik begrijp dat het meer om een feitelijke vraag gaat, dan een voorwaarde voor eventuele steun aan het wetsvoorstel. Ik ben graag bereid daar schriftelijk nog informatie over te geven.

De **voorzitter**: Ik dank de minister.
**

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik kom tot afhandeling van het wetsvoorstel. Wenst een van de leden stemming over het wetsvoorstel? Dat is het geval. Ik stel voor om volgende week over het wetsvoorstel en over de ingediende motie te stemmen.

**

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Holdijk

*B

!Versterking besturing!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en enige andere wetten onder meer in verband met de verbetering van het bestuur bij de instellingen voor hoger onderwijs, de collegegeldsystematiek en de rechtspositie van studenten (versterking besturing) (31821).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Laat ik allereerst de Kamer danken voor het feit dat zij dit wetsvoorstel zo vroeg in het jaar wil behandelen. De instellingen wachten namelijk op enkele elementen die hierin zitten. Ik stel het zeer op prijs dat dit mogelijk is.

Voordat ik toekom aan de punten die door de leden in de eerste termijn te berde zijn gebracht, is het misschien goed om te signaleren dat het wetsvoorstel een aantal elementen bevat waarover niet nader is gesproken. Daar concludeer ik gemakshalve dan maar uit dat die onderdelen de instemming van de Kamer hebben. Ik wil die onderdelen toch nog even noemen omdat ze wel belangrijk zijn. Ze dragen bij aan de kwaliteit van het hoger onderwijs in ons land en daarbij aan de kenniseconomie. Ik noem als eerste het onderwerp om de positie van de examencommissies te versterken. De Onderwijsraad heeft signaleerd dat die positie eigenlijk onvoldoende onafhankelijk is om toe te zien op de kwaliteit van de examens. Dat wordt met dit wetsvoorstel gerepareerd. Vervolgens draagt het voorstel bij aan het internationaliseren van het hoger onderwijs, bijvoorbeeld door de introductie van de zogenaamde joint degrees en de mogelijkheid voor instellingen om in het buitenland onderwijs te verzorgen en daar een Nederlandse graad voor toe te kennen. Een derde onderwerp is het verbeteren van de positie van de student. Het gaat dan met name om de rechtsbescherming en de medezeggenschap van de student. Ik zal op deze

onderwerpen niet nader terugkomen omdat er geen vragen over zijn gesteld, maar ik wil toch aantekenen dat dit wat mij betreft belangrijke elementen zijn van het voorstel dat hier ter tafel ligt.

Over twee onderwerpen is door de meeste leden, ik geloof zelfs door alle leden, gesproken, namelijk de studentassessor en de verandering van het wettelijk collegegeld dan wel instellingscollegegeld. Die twee punten zal ik in algemene zin behandelen. Daarna zal ik de bijdragen in de volgorde van de sprekers langslopen om te bekijken of er nog resterende vragen zijn waar ik nog niet op ben ingegaan. Mevrouw Dupuis zei al in eerste termijn dat dit voorstel zoals het hier voorligt, aan het einde is van een lange keten van overleg met de instellingen, de studentenorganisaties en de koepels van de hbo- en de VSNU-sector. Het is niet op een achternamiddag in elkaar gedraaid en in de Tweede Kamer behandeld. Ik kom daar nog op terug.

Ik begin met de studentassessor. De Tweede Kamer heeft een amendement van D66 op dit punt aangenomen. Daardoor wordt in het voorstel zoals het nu ter tafel ligt een studentassessor opgenomen in het bestuur. Ik heb dat amendement ontraden, omdat ik denk dat het strikt genomen in strijd is met de governance: inspraak is iets anders dan bestuur. Die twee verantwoordelijkheden moet je juist uit elkaar halen. De Tweede Kamer heeft het amendement niettemin aangenomen. Dat heeft er overigens niet toe geleid dat D66 het wetsvoorstel ook heeft gesteund. Als het een poging was om D66 binnenboord te krijgen, is dat aspect van de poging in de Tweede Kamer niet geslaagd. D66 was tegen het wetsvoorstel dat nu voorligt. Niettemin is het amendement aangenomen. Bij de schriftelijke behandeling bleek dat de leden van de Eerste Kamer bijna in de breedte bezwaren hadden. Dat waren inhoudelijk dezelfde bezwaren als waarmee ik getracht heb de Tweede Kamer te overtuigen. Ik heb in mijn schriftelijke beantwoording aangegeven dat dit het voorstel is dat nu voorligt, maar dat ik me inhoudelijk wel wat kan voorstellen bij de bezwaren die door de Kamer zijn ingebracht.

Hoe nu hiermee om te gaan? Ik heb met de woordvoerders uit de Tweede Kamer die op dit punt eerder hebben bijgedragen aan het debat, contact gehad. Ik heb de indruk dat een enkeling zich daar toch ook wel afvraagt of het achteraf de hoogste vorm van wijsheid was om dit op deze manier te doen. Niettemin is het waar dat dit voorstel nu ter tafel ligt. Zojuist werd ik opgeroepen de koninklijke weg te bewandelen. Ik denk dat dat de beste weg is om te bewandelen. Tegelijk zou ik dat willen doen zonder dit voorstel te vertragen. Ik stel dus voor dat wij dit onderdeel van het wetsvoorstel niet in werking doen treden. Als de Kamer daarmee akkoord gaat, zal ik aan de Tweede Kamer een nota van wijziging sturen op een ander daar liggend wetsvoorstel om bij de eerste de beste gelegenheid die bepaling inderdaad niet in werking te doen treden. Als de Kamer daarmee akkoord kan gaan, hebben wij daarmee in feite ervoor gezorgd dat de Tweede Kamer opnieuw de gelegenheid heeft om

hierop in te gaan en kom ik tegemoet aan de bezwaren die in deze Kamer in brede kring leven.

Daar wil ik nog één technisch punt aan toevoegen. Als wij de bepaling van de studentassessor inderdaad niet in werking doen treden, treedt er nog een tweede voorschrift niet in werking omdat het onderdeel is van hetzelfde lid van het wetsvoorstel. Dat heeft betrekking op de zogenaamde horenprocedure. Dat zou een onwenselijke bijvangst zijn van het feit dat wij dit artikel niet in werking stellen. Ik heb me daar op beraden en mijn juristen daarop laten kauwen. Wij kunnen het volgende doen. Bij die horenprocedure gaat het om het feit dat de raad van toezicht de medezeggenschapsraad vertrouwelijk moet horen voordat die overgaat tot benoeming of ontslag van leden van het college van bestuur. Dat staat dus volledig los van die studentassessor, maar het staat wel in hetzelfde artikel. De HBO-raad heeft mij inmiddels toegezegd dat deze horenprocedure feitelijk wel zal worden ingevoerd. Materieel is er dus geen gat, maar daarnaast moet er natuurlijk ook geen juridisch gat ontstaan. Dat wordt dan bij de zojuist genoemde nota van wijziging geregeld en zal met terugwerkende kracht tot 1 september 2010 in werking treden zodat er ook geen juridisch gat is. Dit als voetnoot bij het hoofdvoorstel. Ik kom tegemoet aan de bezwaren die hier leven door het op de zojuist genoemde manier op te lossen.

De heer **Schouw** (D66): Het is goed dat de minister de koninklijke weg kiest. Bravo daarvoor. Ik houd de minister en de collega's ook nog wel even een ander model voor: dat van de novelle. Dat is nog koninklijker. Wij zullen daar in tweede termijn nog wel op komen.

Sinds ik in deze kamer zit, heb ik eigenlijk nog nooit meegemaakt dat een bewindspersoon een amendement dat aangenomen werd in de Tweede Kamer, niet loyaal verdedigde. Ik heb dat nog nooit meegemaakt en dat punt wil ik markeren. Ik vind dat niet koninklijk en ook niet hoffelijk. Het leed is nu geschied, maar ik hoop dat dit eens maar nooit weer is. Zo werkt het niet in onze democratie.

Minister **Plasterk**: Grote woorden van de woordvoerder van D66. Die wil ik niet met kleine woorden beantwoorden. Laat ik allereerst zeggen dat er natuurlijk een novelle komt, alleen niet op deze wet opdat er geen vertraging optreedt als gevolg van het D66-amendement dat nooit aangenomen had moeten worden. Vervolgens kom ik tegemoet aan bezwaren die bij de schriftelijke behandeling uit de Kamer zijn gekomen. In reactie daarop zeg ik dat ik deze reflecties uit de Chambre de Réflexion op hun plaats vind. Ik constateer ten slotte dat de heer Schouw niet met warme woorden in deze Kamer heeft gesproken over het amendement om de studentassessor in te voeren. Sterker nog, hij heeft inhoudelijk geen enkel argument bijgedragen waarom hij daar een voorstander van is. Ik vraag me bijna af: is de heer Schouw eigenlijk wel voorstander van het invoeren van de studentassessor?

De heer **Schouw** (D66): Misschien moet de minister gewoon nog eens even naar mijn tekst kijken, want hij gaat nu echt langs de waarheid heen. Dat heb je wel meer als emoties en spanning de overhand gaan nemen. Ik vind dat de minister in de schriftelijke beantwoording geen afstand had moeten nemen van het amendement dat door de Tweede Kamer is aangenomen. Dat hoort niet. Dat heb ik nog nooit meegemaakt en dat is het punt dat ik hier wil maken.

Minister **Plasterk**: Ik signaleer dat, zelfs daartoe uitgedaagd, de heer Schouw het niet opbrengt om dit amendement, dat ik ontraden heb, in deze Kamer wel namens D66 te verdedigen. In de schriftelijke beantwoording ben ik ingegaan op de bezwaren zoals die door de leden van deze Kamer breed inhoudelijk werden opgevoerd. Ik heb herhaald, zoals ik in de Tweede Kamer ook al had vermeld, dat ik wel wat snap van die bezwaren.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Ik ben het met de minister eens en ik ben het ook met de heer Schouw eens. Van welke partij het amendement ook is, de Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen zoals het hier ligt en zo wordt het door de minister verdedigd. Als de Eerste Kamer daartegen bezwaren heeft, dan geldt alleen dat en dat alleen. Het is goed dat even te onderstrepen, want anders wordt hier straks een motie aangenomen van een partij of een club van de Kamer. Nee, het is de Kamer die amendementen aanneemt, van wie ze dan ook komen. Maar er worden ook amendementen door de Kamer verworpen, van wie ze dan ook komen.

Minister **Plasterk**: Ik weerspreek dat niet. Ik heb goed geluisterd naar de inhoudelijke argumenten die in de schriftelijke vragen van de leden van uw Kamer op dit punt werden ingebracht. Ik ben het volledig eens met de conclusie van de heer Schuurman.

Het onderwerp waarover in eerste termijn het meest is gesproken, is de wijziging op het punt van het collegegeld. In de huidige situatie legt de wet vast dat eenieder tot zijn dertigste levensjaar het recht heeft te studeren tegen het wettelijk collegegeld, dus het lage collegegeld van €1620 en dat instellingen de vrijheid hebben om na het dertigste levensjaar een hoger collegegeld te vragen, het instellingscollegegeld. Gemiddeld zou dat op ongeveer €6000 kunnen uitkomen, maar dat hangt natuurlijk van de aard van de studie af. Die gedachte gaat uit van een traditionele situatie dat je na de middelbare school een paar jaar studeert, ergens voor je dertigste afstudeert en de rest van je leven werkt. Dat is niet meer de situatie zoals wij die nu kennen. Mensen kiezen er bijvoorbeeld voor om eerst een gezin te starten en naderhand te studeren. Of zij gaan na de middelbare school werken en besluiten pas later in hun leven een hogere opleiding te volgen. Dat past volledig in de gedachten van het kabinet om het leven lang leren te stimuleren. Al onder een vorig kabinet is de gedachte in bespreking gebracht, maar dit kabinet heeft het voorstel gedaan: moeten wij het wettelijk

minimum dat de overheid oplegt aan de categorie die recht heeft op een laag collegegeld, niet op een andere manier vastleggen dan op die arbitraire leeftijdsgrens? Om die reden hebben wij gezegd: wij vervangen het recht om tot je dertigste jaar voor een laag collegegeld te studeren door het recht om op kosten van de gemeenschap, van de groenteboer op de hoek -- daar gaat het uiteindelijk om -- minimaal een hogere opleiding geheel af te ronden voor het gegarandeerd lage collegegeld.

Laat ik meteen het punt "minimaal" toelichten. Instellingen vragen op basis van de huidige wet niet automatisch hoger collegegeld aan iedereen bij het dertigste levensjaar. Zij hebben het recht dat te doen, maar dat recht consumeren zij meestal in de praktijk niet. Ik verwacht ook niet dat instellingen, nog even los van convenanten en andere verbintenissen waarop ik zo apart zal ingaan, hun wettelijk recht altijd zullen gebruiken om mensen die al hoger opgeleid zijn voor een nieuwe opleiding een hoger collegegeld te vragen. Ik ben het volledig eens met de heer Schuurman en de fractie van het CDA dat er goede redenen kunnen zijn, bijvoorbeeld omdat het gaat om een categorie excellente studenten of omdat er een grote logica zit in een opeenvolging van studie 1 en vervolgens studie 2, om de drempel zo laag mogelijk te maken door het collegegeld op het wettelijk collegegeld te houden. Ik verwacht dat instellingen dit zullen doen. Het zou evenwel niet verstandig zijn als wij nu in Den Haag bepalen wat precies die categorie moet zijn. De heer Leunissen sprak over de excellente studenten. Het past in de manier waarop de regering denkt over de autonomie van instellingen dat ik het voortouw wil leggen bij de instellingen. Zij hebben het recht om mensen die al een hogere opleiding afgerond hebben, een hoger collegegeld te vragen voor een andere studie, maar zij zullen dat recht niet altijd consumeren.

De heer **Leunissen** (CDA): Hoe kijkt de minister op dit moment aan tegen de prestaties van de instellingen voor hoger onderwijs ten aanzien van het scouten van "high potentials" en het faciliteren van deze mensen om op een hoog niveau ten behoeve van het algemeen maatschappelijk belang af te studeren?

Minister **Plasterk**: Dat is een goede vraag, want ik vind het een hoofdpunt van ons beleid. Natuurlijk willen wij allemaal -- in de eerste plaats de instellingen zelf, maar de regering probeert ook het hare bij te dragen -- proberen mensen met een hoog potentieel te identificeren en zo veel mogelijk te ondersteunen. Wij komen overigens binnenkort nog met een aparte "Ruim baan voor talent", waarin dat hele onderwerp centraal zal staan. Ik heb uit uw eerste termijn begrepen dat u zich afvroeg of dit daar niet afbreuk aan zou kunnen doen -- dat verwacht ik niet -- en met name of wel voldoende op het netvlies staat bij de instellingen voor hoger onderwijs dat zij die studenten met een hoog potentieel moeten identificeren en moeten ondersteunen. Ik wil niet gezegd hebben dat ik denk dat zij dat niet doen of niet voldoende doen.

Ik wil u wel met alle plezier toezeggen dat ik er op korte termijn op terugkom bij u, wellicht ook schriftelijk per brief, en in kaart breng wat men op dat punt doet, of men op dat punt voldoende doet en zo niet, wat wij zouden kunnen entameren dat men meer doet. Ik deel uw focus op dat punt volledig.

De heer **Leunissen** (CDA): Hoe ziet de minister de rol van de overheid in het faciliteren van de instellingen voor hoger onderwijs om dit doel te bereiken? Of ziet hij daarin überhaupt geen rol van de overheid?

Minister **Plasterk**: Ik zie daarin een grote rol van de overheid. In mijn nota over het hoger onderwijs is een van de speerpunten het identificeren en ondersteunen van talent. Wij hebben het Siriusprogramma om zowel in de wetenschap als in het onderwijs de pieken nog hoger te laten maken. Dat is enigszins een trendbreuk met het verleden, waarin toch heel veel aandacht uitging naar alleen maar het proberen de onderkant omhoog te tillen. Dat moeten wij natuurlijk doen, maar wat mij betreft moeten wij ook aan de bovenkant alle ruimte scheppen. Ik zie daar absoluut een grote taak.

De heer Leunissen vroeg in eerste termijn: hoe voorkomen wij dat mensen een verkeerde keuze maken; kan dat niet ook een reden zijn om toch die tweede studie mogelijk te maken? Als mensen zich realiseren dat zij een verkeerde keuze hebben gemaakt, zullen zij bij grote voorkeur die studie niet helemaal afmaken, vijf jaar lang, maar iets anders gaan studeren. Wij moeten er alles aan doen dat die mensen die dat tijdens die studie besluiten -- dan hebben zij natuurlijk nog geen titel in het hoger onderwijs -- voor het lage collegegeld een nieuwe studie kunnen starten. Wij hebben heel veel beleid ingezet om ervoor te zorgen dat mensen de goede keuze maken, bijvoorbeeld met een programma om intakegesprekken mogelijk te maken in navolging van het succesvolle programma dat bij de universiteit van Rotterdam is gestart. Voordat mensen überhaupt bij de poort staan, hebben zij al een-op-een gesprekken met docenten om te kijken of dit wel de studie is waarvan zij dachten dat die het was. Dat hoeft helemaal niet tot selectie te leiden. Menig psychologiestudent denkt: ik ga mij in de menselijke geest verdiepen. Dan is het wel eens nuttig om te zeggen: dit is het statistiekboek en daar moet je ook examen in doen. Dan zal een enkeling dat doorbladeren en zeggen: dit was toch niet helemaal wat ik in gedachten had, ik denk er nog eens over. Dat kan heel verstandig zijn.

Ik heb bij de commissie-Veerman ook de vraag neergelegd of wij mensen niet iets te monodisciplinair laten instromen en of het niet een idee zou zijn om het collegeprogramma, waarin mensen bredere bachelors krijgen aangeboden, te verbreden. Als mensen ergens instromen en na een paar maanden het gevoel krijgen "dit is niet het niet voor mij", kunnen zij binnen zo'n programma zonder van studie te veranderen alsnog een richting vinden die de hunne is. Wij moeten er alles aan

doen om ervoor te zorgen dat mensen geen verkeerde keuze maken.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Ik wilde graag even terugkomen op het punt dat de heer Leunissen aan de orde stelde. Wat de minister daarover zei, heeft op zichzelf mijn instemming. Maar welke consequenties heeft dat voor het beleid dat hij voert?

Minister **Plasterk**: We voeren een uitgebreid beleid om samen met de instellingen ervoor te zorgen dat het programma geen eenheidsworst is. Voor mensen die meer aankunnen, moet de studie worden verzaamd. Ik noemde net al het Sirius-programma, en ik ben er een groot voorstander van dat mensen twee studies tegelijk doen. Er werd net op gewezen dat het volgtijdelijk volgen van twee studies een indicatie van excellentie zou kunnen zijn. Op dat punt werd verwezen naar 1957, maar ik weet niet waarom. Ik verwijs naar mijn partijleider Bos, die de studies politicologie en economie gelijktijdig deed. Ik denk dat dat niet iets is wat veel mensen aankunnen. Mensen betalen dan geen twee keer een laag collegegeld, maar maar één keer. Het gebeurt toch nog vrij vaak dat mensen twee studies tegelijk doen. Bij een studie geneeskunde is dat inderdaad lastig, maar bij veel andere studies kan dat prima. Meestal is er dan sprake van twee overlappende studies.

Een student die een bacheloropleiding heeft afgerond, kan tegen het wettelijke collegegeld ook een masteropleiding volgen. Dat geldt ook voor iemand die doorstroomt van het hbo naar het wo. De stapeling waarover werd gesproken -- mensen die via een heel lange weg uiteindelijk bij het wo belanden -- blijft mogelijk. Studenten die daarvoor een schakelprogramma nodig hebben dat wordt ingepast in een bachelorprogramma bij de universiteit, kunnen dat schakelprogramma en de masteropleiding die daarop volgt, ook tegen het lagere collegegeld volgen.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Binnen dit wetsvoorstel is het dus mogelijk dat, als iemand is afgestudeerd aan een hogeschool en een tweede studie gaat beginnen aan de universiteit, hij daar een bacheloropleiding kan volgen tegen het wettelijke collegegeld.

Minister **Plasterk**: Vervolgens kan hij met een schakelprogramma in een bacheloropleiding instappen, en daar een masterprogramma volgen.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Studenten die een andere studie zouden willen aanvangen op een universiteit, anders dan de bacheloropleiding die ze gevolgd hebben aan de hogeschool, moeten dan wel het instellingscollegegeld betalen, omdat ze dan opnieuw starten met een bacheloropleiding.

Minister **Plasterk**: Volgens het wetsvoorstel zou dat kunnen, maar ik kom nog toe aan de randvoorwaarden. Nogmaals, volgens het wetsvoorstel zou dat moeten kunnen, want mensen hebben dan al een bachelor, en ze kunnen niet de

ene bachelor na de andere blijven doen. Ze kunnen wel bij de universiteit een aansluitende masteropleiding doen. Als die aansluiting er niet is, kunnen ze dat via een schakelprogramma zien te bereiken, waardoor doorstroming mogelijk is. Nogmaals, dit is allemaal wat het wetsvoorstel als absoluut minimum garandeert. Ik ga ervan uit dat de universiteiten dat helemaal niet op dat minimum doen, zoals ze dat nu ook niet doen. Ik zou het onverstandig en in strijd met hun missie vinden om dat per definitie op dat minimum te doen.

De heer **Smaling** (SP): Ik heb behoefte aan hetzelfde soort verduidelijking als mevrouw Meurs. Voor studenten die een volledige hbo-opleiding hebben afgerond, geldt dat vrij veel studenten met een hbo-master in een wo-master willen instromen. Zij moeten toch ook het volledige collegegeld gaan betalen?

Minister **Plasterk**: Deze casus is buitengewoon zeldzaam, omdat er niet heel veel hbo-masters zijn. Dat is allemaal vrij kleinschalig. Maar naar de letter hebt u gelijk, want zij hebben dan een hbo- en een masteropleiding gedaan, zodat ze tot de hoogste beschikbare graad zijn opgeleid. Ze zouden dan onder de titel van deze wet op voorhand niet het recht hebben om bij instellingen opnieuw voor een laag collegegeld een nieuwe, hogere opleiding te beginnen. Dat laat onverlet dat een instelling het kan toestaan dat iemand met een masteropleiding in de verpleegkunde alsnog een medicijnenstudie wil beginnen.

Ik kom toe aan het convenant, dat overigens niet door mij is gesloten. Ik was daar geen partij in, maar ik heb het altijd wel serieus genomen. Dat convenant zegt dat zij die een studie reeds zijn aangevangen op het moment dat ze met een tweede studie beginnen, die tweede studie mogen afmaken voor het lage collegegeld. Verder worden geen beperkingen gesteld aan het moment waarop die overlap plaatsvindt. Ik hecht eraan te zeggen dat dat convenant niet in strijd is met het voorliggende wetsvoorstel. Dat zegt: instellingen moeten minimaal voor de categorie die nog niet hoger opgeleid zijn het lage collegegeld hanteren. Daarnaast staat het de instellingen vrij om instellingscollegegeld te vragen. Als in het convenant staat dat de instellingen die vrijheid voor een deel niet gebruiken, omdat zij zich ertoe verplichten om, als men reeds was aangevangen met de tweede studie, het collegegeld te houden op de hoogte van het wettelijk collegegeld, is dat hun volledige vrijheid, en dus niet in strijd met dit voorstel.

Ik heb er goed nota van genomen dat het convenant er ligt. Ik heb met de koepels afgesproken dat ze dat in ieder geval voor drie jaar zullen honoreren. Dan wordt geëvalueerd wat het effect ervan is, waarbij ook kan worden gekeken of dat leidt tot onbedoelde effecten. Pas na de evaluatie is aan de orde dat het convenant eventueel wordt veranderd, dan wel wordt opgeschort. Daarvan is de Kamer altijd op de hoogte. Er is altijd nog een moment waarop kan worden besloten om in te grijpen, als wij vinden dat

er onwenselijke dingen gebeuren. De heer Leunissen vroeg waarom dat niet nu wordt vastgelegd, als wij dat wat in het convenant staat, zo verstandig vinden. Mijn neiging is om te zeggen: de instellingen hebben dit vrijwillig zo afgesproken met de studenten, en laat dat nu gebeuren. Wel moet het goed worden gemonitord. Ik zeg toe dat dat jaarlijks zal gebeuren. Dan kunnen we over drie jaar kijken hoe het in de praktijk uitpakt. Dat lijkt me een goed moment om vervolgstappen te overwegen.

De heer **Smaling** (SP): De minister zegt dat er geen strijd is tussen die twee zaken. De crux van dit onderdeel van de wet is dat er wel strijd is. Er staat iets in de wet wat zich niet verhoudt tot wat in het convenant staat. De hardheid van wat in de wet staat, en de relatieve vrijblijvendheid en opzegbaarheid van wat in het convenant staat, verhouden zich volgens ons totaal niet tot elkaar. Dat is een breekpunt voor mijn fractie.

Minister **Plasterk**: Als de wet zegt dat je niet harder dan 50 mag rijden, en iemand verbindt zich er vrijwillig aan om niet harder te rijden dan 40, dan is dat toch niet in strijd met de wet? De wet stelt dat categorie X een gegarandeerd laag collegegeld moet hebben, terwijl de instellingen daarnaast met de studenten afspreken dat ook categorie Y voor de komende drie jaar in aanmerking komt voor het lage collegegeld. Het convenant wordt niet opgezegd dan nadat dat is geëvalueerd. Dan zie ik geen strijdigheid tussen convenant en wet.

De heer **Smaling** (SP): Waarom staat het "in the first place" in de wet, als je het volgens het convenant wilt regelen?

Minister **Plasterk**: Ik wil waarschuwen voor het woord "je", en zal aangeven wie wat afsluit. Ik heb het convenant niet afgesloten. Het voorstel van wet, in de Tweede Kamer alleen niet door D66 en de SP gesteund, houdt in dat ervoor wordt gekozen dat de overheid in ieder geval een opleiding van hoger onderwijs garandeert voor het lage collegegeld, terwijl tegelijkertijd de regel wordt afgeschaft dat de overheid de grens bij 30 legt. Een leven lang leren dus, in plaats van een leeftijdsgrens. Het convenant komt daarbovenop, en is afgesloten tussen de koepels van de instellingen en de studenten. Ik vind het overigens een verstandig convenant.

De heer **Leunissen** (CDA): Hoe hard is dat convenant? U zegt dat u het niet hebt afgesloten, maar dat u er wel achter staat. De minister moet toch wel enorm geschrokken zijn toen de HBO-raad roet in het eten gooide. Is hij niet bang dat dit zich zal herhalen en dat hij voortdurend de gevallen gaten moet dichten?

Minister **Plasterk**: Ik ga eerst in op de vraag hoe hard het convenant is. De koepels van de hbo-instellingen en VSNU-instellingen hebben hun handtekening gezet onder een convenant dat zij

met studenten hebben gesloten. Ik ga ervan uit dat zij staan voor wat zij hebben afgesproken.

Schrok ik toen bleek dat er bij de HBO-raad toch nog een moment van aarzeling was? Ja, daar schrok ik van. Ik ben toen onmiddellijk het gesprek aangegaan met de HBO-raad. Ik heb gevraagd hoe het zat en wat de raad zorgen baarde. Ik wil hier ook in alle openheid met de Kamer delen wat die zorgen waren. De zorgen betroffen de bekostiging. De bekostiging is één bedrag; het gaat om een verdelingsmodel van de bekostigingen over de individuele instellingen, dus grosso modo maakt het allemaal niet zo veel uit. Zo maakte men zich er zorgen over dat mensen die bijvoorbeeld een kunstvakopleiding doen, veel vaker een tweede studie zouden doen. Dat zou dus in de bekostiging ongunstig uitpakken. Op basis daarvan heb ik toegezegd dat wij die zorg zouden wegnemen. Daar bleken de andere instellingen in de hbo-sector geen bezwaar tegen te hebben. Het blijft dus ook bekostigd voor diezelfde periode. Toen heb ik gevraagd of de HBO-raad mij een lol wilde doen en een brief wilde sturen aan de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Excuses voor het feit dat deze brief zo laat komt, maar u hebt die brief gekregen waarin men schrijft dat men zich aan dat convenant zal houden.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Laten wij even teruggaan naar de aanname van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer. Er kwam toen meteen protest van de studenten. Toen werd uit de Tweede Kamer aan de studenten geadviseerd een sluiproute te nemen; die route was volgens mij mogelijk binnen het kader van de wet, maar zeer ongewenst. De koepelorganisaties namen vervolgens na overleg met de studenten een besluit. Dat zag er allemaal goed uit; dat had ook mijn instemming. Toen kwam de minister met een besluit over de bekostiging van de universiteit; de HBO-raad krabde zich achter de oren en meende: dat moet ook niet, dan is dat convenant weer van de baan. Wij krijgen brieven van de studenten, ook dat is niet bevredigend. Na een interventie van de minister kregen wij vandaag de brief van de HBO-raad, die van gisteren dateert. Daar staat in dat, indien de hbo-instellingen in moeilijkheden zouden komen, de minister hen gedurende drie jaar eventueel zou willen subsidiëren.

Daar zit nu juist de clou van het geheel. Dat is in strijd met het principe van de wet, namelijk dat een en ander budget neutraal verloopt. Wij worden van het ene probleem voortdurend doorgestuurd naar het andere. Op zichzelf ben ik het met de minister eens: als het wetsvoorstel is aangenomen, moeten de universiteiten de studenten die een tweede studie willen volgen, die mogelijkheid met groot gemak aanbieden. Als een tweede studie bij wijze van spreken geclausuleerd wordt gevolgd, zou dat van mij zelfs tegen een lager collegetarief mogen dan het wettelijke. Dat zou mogelijk moeten zijn, maar dat gebeurt allemaal niet, want het kost allemaal geld. Wij struikelen voortdurend van het ene probleem naar het andere. Dat zit hem toch eigenlijk in de systematiek van de wetgeving.

De heer **Schouw** (D66): Ik heb behoefte aan enige opheldering. De minister zegt dat hij geen convenantpartner is. Ik zie echter dat met de minister wel een subsidieregeling is afgesproken die een 100%-relatie heeft met dat convenant. In mijn redenering is de minister dus convenantpartner. Mijn eerste vraag is: hoe is de relatie tussen die twee zaken?

Mijn tweede vraag is: waarom staat in deze brief een conceptsubsieregeling? Dat betekent dat de subsidieregeling nog niet definitief is. Ook met dit debat kunnen wij dus geen zekerheid geven aan de studenten in de overgangsregeling.

Mijn derde punt betreft een nieuw feit dat ik in deze brief lees, dat nog niet gepresenteerd is in de memorie van antwoord, namelijk dat de instellingen er in uitzonderlijke gevallen -- welke gevallen dat dan zijn, weet ik niet -- toch toe over kunnen gaan om het instellingscollegegeld te vragen. Dat is weer een uitzondering op de regel die wij hebben kunnen vinden in de memorie van antwoord. Ik sluit mij dus volledig aan bij de vorige spreker. Het is echt een rommeltje aan het worden. Dat moet opgehelderd worden.

Minister **Plasterk**: Ik zal eerst antwoorden op de vraag van de heer Schuurman. Als ik het goed hoor, lopen nu twee zaken door elkaar. Laten wij proberen om het op te helderen. Een tweede, nieuw aangevangen studie is geen onderwerp van dit convenant. Aan de andere kant stelt het convenant dat een studie die iemand reeds is begonnen, in het lagere collegetarief valt. Dat is het onderwerp van het convenant en daarop heeft de brief van de HBO-raad betrekking.

De in de brief genoemde subsidieregeling gaat helemaal niet over extra geld. Ik meen dat ik dat al had gezegd, maar laat ik proberen mezelf duidelijker uit te drukken. Het gaat bij het bekostigen van het hbo om een vast bedrag voor alle hbo-instellingen tezamen en om de verdeelsleutel van dat bedrag. De hoogte van het bedrag wordt bepaald door wat ik bij de begroting en in eendrachtige gesprekken met de minister van Financiën voor elkaar kan boksen voor de sector; daar komt het in de praktijk op neer. Vervolgens is het een kwestie van verdelen. Dat is een zero sum game.

De HBO-raad kon er op macroniveau wel mee leven, maar sommige leden maakten zich zorgen; zij dachten immers dat zij heel specifiek de extra last van die tweede studies zouden krijgen en dat zij daar geen geld voor zouden krijgen. Toen heb ik gezegd: ik ben bereid om deze categorie studenten te bekostigen, wetend dat dat bedrag afgaat van wat de andere hbo-instellingen als bekostiging krijgen, want het blijft een zero sum game. Dat weet de HBO-raad ook. Er is dus echt geen sprake van extra subsidie; voor een instelling wellicht wel, maar voor de sector als geheel niet. Daarover bestaat bij de HBO-raad geen misverstand. Dat is hetzelfde als eerder met de universiteiten is afgesproken. Voor de meeste grote instellingen die op alle terreinen studies aanbieden, maakt het allemaal niet zo gek veel uit. Het gaat ook niet om heel grote aantallen studenten. In de

hbo-sector gaat het, meen ik, over 750 studenten die een tweede studie aanvangen terwijl zij de eerste al begonnen zijn. Houd me ten goede: als ik het aantal fout citeer, zal ik het naderhand corrigeren. Het gaat ook niet om heel grote stromen geld.

Daarnaast werd gesproken over de wenselijkheid dat mensen om goede redenen, wellicht nadat zij zijn afgestudeerd, nog een tweede studie kunnen beginnen. Ik heb al gezegd dat het een bevoegdheid van de instellingen blijft om dit te doen. Ik kom straks nog terug op het specifieke voorbeeld van de mondhygiëniste.

De heer **Laurier** (GroenLinks): Ik heb in eerste termijn gevraagd wat de betekenis is van de uitspraak van de minister in de Studentenkamer en de stellingname van de studenten in de LSVb dat zij zich tot de minister kunnen richten als partijen zich niet aan het convenant houden. Dit suggereert dat de minister een aantal oplossingen in zijn achterzak heeft. Betekent dit dat de subsidiecategorieën worden uitgebreid? Is dit wel houdbaar binnen dat ene macrobudget? Of heeft de minister nog andere dingen in gedachten?

Minister **Plasterk**: Ik heb nog geen antwoord gegeven op de vraag welke instrumenten mij ter beschikking staan om de koepels daaraan te houden. Ik benadruk opnieuw dat mijn ervaring met de koepels tot nu toe is dat zij zich aan de afspraken houden. Een enkele keer is er een verduidelikend gesprek nodig, maar men neemt zijn verantwoordelijkheid. Ik wil ook geen zwaardere instrumenten inzetten dan nodig zijn, omdat de opstelling van de koepels daartoe geen aanleiding geeft. Als wij dit zouden wensen, zouden wij bijvoorbeeld bij algemene maatregel van bestuur maatregelen kunnen nemen, maar ik wil dit niet gezegd hebben als een soort dreiging of een stok achter de deur. Dan wordt de indruk gewekt dat ik verwacht dat de koepels zich daar niet aan zouden houden. Zij kunnen echter niet zomaar zeggen: wij scheuren het door en de studenten hebben het nakijken. Dan zou ik inderdaad in actie moeten komen.

De heer **Schouw** (D66): De minister heeft verzuimd om een concreet antwoord te geven op mijn vraag naar de relatie tussen het convenant en de subsidieregeling. Zoals ik het beluister is er sprake van een relatie tussen de minister die een zakelijke subsidieregeling opstelt en de inhoud van het convenant. Wil de minister die relatie nog eens verduidelijken?

Minister **Plasterk**: Ik meen dat ik dat zojuist heb gedaan, maar dat maakt mij geen convenantpartner. Het convenant is afgesloten tussen de studenten en de aanbieders van de studie, namelijk de koepels van de instellingen en daar ben ik geen partij in. Ik vind dit echter een goede afspraak en toen mij bleek dat ik het bestendigen van die afspraak voor de komende drie jaar zou kunnen bespoedigen door met de HBO-raad een relatief kleine afspraak -- wat de

geldstroom betreft -- te maken over het verdelen van het budget over de hbo-instellingen, heb ik dat gedaan. Dat is de relatie tussen beide.

De heer **Schouw** (D66): Dat betekent dat als in het convenant wordt afgesproken om in afzonderlijke gevallen toch het instellingscollegegeld te vragen, u uw schouders ophaalt en denkt: nou ja, prima, dat is kennelijk een afspraak die mensen onderling gemaakt hebben in het convenant en daar heb ik verder geen boodschap aan. Dat laat u aan zich voorbij gaan.

Minister **Plasterk**: Wat u zojuist voorleest, staat niet in het convenant maar is een mededeling in de brief van de HBO-raad. Die moeten wij wel goed lezen, want daarin staat: de instellingen zullen ten behoeve van die subsidieregeling nog beoordelen of het nodig is om in uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld bij studenten die heel weinig vooruitgang boeken in een parallel gestarte tweede studie, toch nog een aantal jaren het instellingscollegegeld te vragen. Ik ga ervan uit, ten eerste omdat zij nog moeten beoordelen of het nodig is en ten tweede omdat het gaat om nog een aantal jaren verlengen, dat dat zich niet zal voordoen in de drie jaar waarover wij nu praten. Ik ga ervan uit dat dit een voorbehoud is waarvan ik mij kan voorstellen dat de hbo-instellingen zeggen: wij willen de vinger aan de pols houden want als dit ertoe leidt dat mensen werkelijk iets doen waarvoor het helemaal niet bedoeld is, dan behouden wij ons het recht voor om daar op een gegeven moment op terug te komen. Ik zeg daar vanaf deze plaats bij dat ik ervan uitga dat dat moment niet in die drie jaar valt, want dan trek je de stekker eruit.

De heer **Schouw** (D66): Dank u. Dit was precies de bedoeling van mijn interventie.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Ik kom op een punt dat door diverse leden is aangeroerd, namelijk de uitzondering die wordt gemaakt voor de leraren en de gezondheidsopleidingen. Die zijn in de toelichting beargumenteerd vanuit de verantwoordelijkheid die de overheid heeft voor de arbeidsmarkt in die sector. Zowel op het gebied van de gezondheidszorg als op dat van het onderwijs voorzien wij grote tekorten aan personeel. In het onderwijs proberen wij met het Actieplan leraren met een omvang van honderden miljoenen extra personeel op te leiden. Vanuit die verantwoordelijkheid hebben wij besloten om in ieder geval vast te leggen dat het tweede collegegeld niet gevraagd wordt aan mensen die zich in die sector hoger willen opleiden. In de zwaremetaalsector heeft men wellicht ook behoefte aan mensen met een tweede hogere opleiding, maar de overheid is geen werkgever in de zware metaal. Vanuit onze verantwoordelijkheid als werkgever hebben wij deze uitzonderingscategorieën opgenomen.

Vervolgens leidt dat tot de vraag van de heer Schuurman over de casus van de mondhygiëniste. Als iemand de hbo-opleiding mondhygiëne heeft gedaan en vervolgens

tandheelkunde wil studeren, dan is het in principe mogelijk dat die persoon via een schakelcursus overstapt naar een wetenschappelijke opleiding in de tandheelkunde. Die persoon blijft dan het lage collegegeld verschuldigd want dat is zo voor schakelprogramma's afgesproken. Dat verschilt van de casus waarin iemand is afgestudeerd als arts en besluit om ook tandarts te worden. Ik kan mij voorstellen dat wij dan als gemeenschap zeggen: u hebt een dure studie bekostigd gekregen uit gemeenschapsgeld en u kunt ook gewoon aan het werk in een sector waarin wij mensen hard nodig hebben, dus doet u dat dan ook. Als men via een schakelprogramma verder kan, dan kan het lage collegegeld blijven gelden. Ik laat overigens niet onvermeld dat wij in de samenleving ook een groot tekort hebben aan mondhygiënisten. Het is niet per se maatschappelijke winst om iedereen tot neurochirurg op te leiden, want wij hebben ook hoger opgeleide mensen in andere categorieën van de gezondheidszorg nodig.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Voorzitter. Wij hebben brieven gekregen van studenten die mondhygiëne studeren aan een hogere beroepsopleiding. Zij hebben te horen gekregen dat hun vervolgstudie aan de universiteit, een tandartsopleiding, betekent dat zij instellingscollegegeld zullen moeten betalen. Als ik de wet goed lees, dan is dat terecht, want de uitzondering die voor gezondheidszorg en onderwijs geldt, geldt niet voor degenen die al een opleiding in de gezondheidszorg hebben gevolgd. Dat betreft dus de student in het hoger beroepsonderwijs die geen spijt heeft gekregen in de eerste jaren en vervolgens in het schakelprogramma komt, maar de student die de hele opleiding heeft gevolgd. Hij heeft inmiddels te horen gekregen dat hij op grond van het wetsvoorstel dat nog bij de Eerste Kamer ligt, instellingscollegegeld zal moeten betalen. Ik vind dat merkwaardig omdat dit zo voor de hand ligt in de praktijk, wat blijkt uit de brieven. Daar staat tegenover dat iemand die elektrotechnisch ingenieur is of economie studeert -- en de gemeenschap dus al behoorlijk wat gekost heeft -- en denkt dat het nog leuker is om tandarts te worden, op grond van de uitzonderingsbepaling die opleiding wel kan volgen. Ik vind dat dat niet kan.

Minister **Plasterk**: De casus die u presenteert, spreekt mij wel aan. Ik wil op dit punt echter de rug recht houden. In het wetsvoorstel staat dat als iemand eenmaal hoog opgeleid is, er geen wettelijk vastgelegd recht meer is om nog een nieuwe, tweede, hoge opleiding voor een gegarandeerd laag collegegeld te starten. Instellingen mogen ervoor kiezen om dat wel te doen en ik kan mij voorstellen dat men daarvoor kiest in deze categorie, maar dat recht is er wettelijk niet. Vanuit arbeidsmarktoverwegingen is een uitzondering gecreëerd voor de twee categorieën gezondheidszorg en onderwijs. U onderschrijft die uitzondering ook. Iemand die hoger opgeleid is in de gezondheidszorg valt niet meer onder die uitzonderingscategorie omdat hij al hoger opgeleid is in de gezondheidszorg. Hij kan niet met het

argument dat er een tekort is aan mensen die hoger opgeleid zijn in de gezondheidszorg, een tweede hogere onderwijsopleiding in de gezondheidszorg beginnen. Het voelt onplezierig aan en dat erken ik ook, maar er blijven altijd grenssituaties bestaan die lastig of ingewikkeld zijn. Ook als die grens wordt verplaatst, zijn er weer nieuwe grenssituaties. Ik kom u graag tegemoet, maar ik zie niet in hoe hieraan tegemoet kan worden gekomen door weer nieuwe grenssituaties te creëren. Het is de logica van de wet om te zeggen: één keer hoog opgeleid betekent dat er geen gegarandeerd recht is om opnieuw met laag collegegeld te studeren. Voor degenen die een tweede studie willen volgen in de gezondheidszorg en het onderwijs, maken wij een uitzondering, tenzij zij daarin al opgeleid waren.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Soms helpen de concrete voorbeelden goed. In de beantwoording zei u iets over het schakelprogramma. Laten wij het voorbeeld van de mondhygiëniste weer bij de kop pakken. Daarbij zou het volgen van een vervolgstudie een verdieping zijn. Vanuit hetzelfde perspectief gaat iemand iets anders doen, namelijk tandarts worden. Hij of zij volgt daartoe een schakelprogramma. Ik begreep net dat, als sprake is van een tweede studie in het kader van een schakelprogramma, het wettelijk collegegeld weer aan de orde is. In de casussen in de twee brieven die wij gekregen hebben, is dus door de universiteit ten onrechte gezegd dat het instellingscollegegeld betaald zou moeten worden. Een mondhygiëniste moet immers altijd een schakelprogramma volgen om een tandheelkundige opleiding te kunnen volgen. Men kan zeggen dat als een tweede studie een verdieping is op de eerste en gevolgd wordt via een schakelprogramma, het wettelijk collegegeld moet worden betaald. Op het moment dat men een tweede studie gaat volgen die van een heel andere orde is, de elektrotechnisch ingenieur die geneeskunde gaat studeren, geldt evenwel het principe van één bachelor, één master.

Minister **Plasterk**: Ik denk het dat het een slagje anders zit. Als iemand een bachelor heeft, dan heeft hij het recht om voor een laag collegegeld een master te halen. Als het daarvoor nodig, en mogelijk, is om daaraan voorafgaand in te stromen in de bachelor voor een schakelprogramma, dan geldt daarvoor wat ik zojuist heb gezegd. Ik kan niet beoordelen in welke gevallen dat mogelijk is. Ik kan dat eerlijk gezegd ook niet beoordelen voor de mondhygiëniste. Als er werkelijk een heel nieuwe studie tandheelkunde is en iemand afgestudeerd is als mondhygiëniste, dan gaat het om een tweede hoge opleiding. Dan is er geen sprake meer van een schakelprogramma. Dat is natuurlijk altijd een grijs gebied, want hoe lang is een schakelprogramma nog een schakelprogramma? Als het twee jaar duurt, is het eigenlijk geen schakelprogramma meer. Bij een schakelprogramma denk je toch dat iemand na een half jaar voldoende op stoom is om te kunnen instromen in de master. Wellicht vergt het ook een jaar, maar in ieder geval niet jaren. Voor de tandheelkunde kan ik dat niet beoordelen,

maar ik vraag het me af. Ik denk dat de bachelor daarin dermate verschilt van die van mondhygiëne dat je toch echt min of meer met een nieuwe studie begint, met een enkele vrijstelling wellicht.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Dit antwoord van de minister aan collega Meurs deel ik volledig, maar het leidt mij tot een vaststelling. Dan ligt het dus voor de hand dat de briefschrijvers terecht menen dat dit een geval is van rechtsongelijkheid, want mijn vriend die in Delft gestudeerd heeft en dezelfde opleiding wil volgen, die helemaal niets heeft met het vak waar ik mij in verdiept heb tot nu toe, die mag het wel volgen en ik niet.

Minister **Plasterk**: Er is sprake van rechtsongelijkheid als dezelfde gevallen verschillend behandeld worden. Vanuit de logica van het wetsvoorstel is hier geen sprake van rechtsongelijkheid, omdat de ene student hoog opgeleid is in de medische sector en de andere niet. Ik herhaal dat ik in deze casus de kiespijn bij wijze van spreken met de Kamer meevoel, maar ik zie niet hoe we dit anders kunnen doen zonder nieuwe grensgevallen te creëren. Dat laat overigens onverlet -- alleen hebben we het dan niet over de wettelijke rechten -- dat een instelling natuurlijk kan zeggen: zulke grote aantallen zijn het niet, laten wij vanuit onze missie ... Goed, misschien dat iemand die meeluistert, dat pleidooi van de heer Schuurman ook heeft gehoord en dat men dat bij een instelling kan meenemen in de besluitvorming daarover.

Over de monitoring heb ik reeds gesproken. Ik heb een toezegging gedaan aan de heer Leunissen om daarover jaarlijks te rapporteren. Daarmee denk ik dit onderwerp behandeld te hebben. Dan ga ik door naar de andere punten die te berde zijn gebracht. Mevrouw Dupuis heeft gesproken over een assessor. Ik dacht dat de beantwoording tegemoet kwam aan waar zij naar vroeg. Zij heeft een toelichting gevraagd op het akkoord van de HBO-raad en de VSNU. Daar hebben we zojuist over gesproken. Ten slotte vroeg mevrouw Dupuis of de verandering van de rechtspersoon eventueel naar de nieuwe terminologie zou leiden tot een verandering in het recht van afdrachtsvermindering. Daar wil ik geen misverstand over laten bestaan. De organisaties verzorgen geaccrediteerd onderwijs, dus de rechtsgevolgen blijven hetzelfde: erkende graden, studiefinanciering voor de studenten. Dit wetsvoorstel beoogt dus geen effecten voor wat betreft de afdrachtsvermindering. De werkgevers kunnen onder voorwaarde gebruikmaken van de afdrachtsvermindering onderwijs, van de korting op de af te dragen loonheffing voor werknemers die zijn ingeschreven bij onder meer een initiële opleiding in het hoger beroepsonderwijs. Het gaat daarbij om opleidingen die zijn geregistreerd in het CROHO. Dat er straks geen aangewezen instellingen meer zullen zijn, maar rechtspersonen voor hoger onderwijs, brengt hierin geen verandering.

Veel punten van de heer Schouw heb ik reeds beantwoord. Zij hadden voor het grootste

deel betrekking op het onderwerp waar we zojuist uitgebreid over hebben gesproken, namelijk het verhogen van het collegegeld. Hij vroeg met de woordvoerders van GroenLinks en de PvdA naar het *judicium abeundi* en of ik precies wilde afpalen waar dat wel en niet betrekking op heeft. Ik geloof dat de heer Laurier zich afvroeg of je nu nog steeds het gebouw van het college van bestuur mag bezetten of lid van een politieke organisatie mag zijn. Dat wil ik hier graag ophelderen. Allereerst zijn er procedurele eisen -- die moet ik toch wel noemen -- die een waarborg inbouwen tegen willekeur. Er moet advies zijn van de examencommissie, van de decaan. Er moet sprake zijn van een zorgvuldige afweging van de betrokken belangen. Binnen die procedure heeft de instelling de beoordelingsruimte, maar er is natuurlijk rechtsbescherming -- die overigens met dit wetsvoorstel wordt verbeterd -- van toepassing. Om op de voorbeelden in te gaan: het gaat uitdrukkelijk niet om politieke standpunten of om studentenverenigingen of andere organisaties, maar je moet inderdaad denken aan mensen die in een medische opleiding zitten en die door hun gedrag overtuigend zichtbaar maken dat zij in het medische tuchtrecht onmiddellijk uit het beroep geschorst zouden worden. Er heeft zich niet zo lang geleden een casus voorgedaan, ik meen van iemand bij een studie pedagogie, die zich op het gebied van pedoseksualiteit dermate uitte of actief toonde dat men zei: die persoon zouden we sowieso niet in dat beroep willen loslaten. Het gaat om dit soort extreme situaties en zeker niet om het beoordelen van het gedrag, laat staan de politieke opvattingen van een persoon.

De heer **Schouw** (D66): Ik wil niet gelijk een heel monitoringstelsel in werking stellen, maar iets meer transparantie zou wel helpen, bijvoorbeeld dat een instelling voor hoger onderwijs dat opneemt in het jaarverslag of dat soort zaken. Is dat geregeld?

Minister **Plasterk**: Ik ben dat met u eens. De sector waar het vaak het eerste gaat spelen, is de geneeskunde. Ik had verzuimd te zeggen dat de instellingen voor geneeskunde bezig zijn met het uitwerken van een gedragslijn, zodat ze ook gezamenlijk helderheid en transparantie verschaffen over waar het op dit punt om gaat. Ik juich dat toe. Misschien kan deze sector vooroplopen. Dat is geloof ik de sector waarin het het vaakst speelt. Als het daar succesvol is, zou het misschien in andere sectoren ook aan de orde kunnen komen en tot transparantie kunnen leiden.

Veel vragen van de heer Schuurman heb ik al bij interruptie beantwoord. Ik kijk even of er nog vragen zijn die nog niet aan de orde kwamen. Hij heeft een vlammend betoog gehouden voor de universitasgedachte bij de universiteit. Dat onderschrijf ik. Ik heb iets minder zorg dan hij over de hordes der specialisten, zoals hij ze aanduidde. Ik denk dat we die specialisten ook nodig hebben. Veel van de Nobelprijswinnende ontdekkingen worden door specialisten gedaan. Ik denk dat we de breedte van het universitair onderwijs moeten

koesteren. Ik sprak net met warmte over het idee dat we de brede bachelor, de colleges meer aandacht zouden moeten geven. Dat is bij uitstek een onderwijsvorm waarin mensen zich dus niet monodisciplinair in zaken verdiepen, maar ook over een grotere breedte. Ik vind dat heel waardevol.

De **voorzitter**: Ik zie de heer Schouw bij de interruptiemicrofoon staan. Heeft uw vraag nog betrekking op het vorige onderwerp?

**

De heer **Schouw** (D66): Ik probeer de structuur vast te houden die de minister zelf had aangegeven. Hij vergeet -- het zal per ongeluk zijn -- twee punten die ik ook nog heb genoemd, ten eerste het strategische gedrag van de studenten, waardoor je naar ons inzicht een lek krijgt. Ik hoor graag wat de minister daarvan vindt. Het tweede is dat ik eigenlijk geen berekening heb kunnen vinden over de kosten van de ene maatregel, het beperken van de tweede studie, en de kosten van de andere maatregel, het laten vervallen van die grens van 30. Welke getallen en welke rationaliteit liggen daaronder?

Minister **Plasterk**: Er werd gevraagd naar de ratio in mijn antwoord. Die school hem daarin dat ik dacht dat ik het onderwerp van het collegegeld had afgesloten. Ik was al bezig, de vragen van mevrouw Dupuis te beantwoorden. Ik wil echter ook deze vragen van de heer Schouw graag beantwoorden. Wij weten niet in welke mate zich strategisch gedrag bij de studenten zal voordoen. Ik denk dat we dat in de convenantperiode van de komende drie jaar kunnen bezien. Dat is overigens ook de reden waarom de universiteiten en de hbo-instellingen er een voorkeur voor hebben om dat nu niet in een wet vast te leggen, maar in een convenant. Dan kunnen zij kijken in welke mate zich die zorg zal voordoen. Ik denk dat het wel zal meevallen, ook omdat de studiefinanciering -- waar we het vandaag helemaal niet over hebben -- natuurlijk ook grenzen stelt aan hoe lang mensen de ene studie aan de andere kunnen rijgen. Dan maakt weliswaar het collegegeld het wel mogelijk om de ene studie vijf jaar te rekken en de andere studie ook nog eens vijf jaar, maar je moet ook tien jaar lang in je levensonderhoud kunnen voorzien, want de studiefinanciering financiert slechts de nominale studieduur. Ik weet niet hoe ernstig dat probleem zal zijn, maar als we dat monitoren, zoals ik de Kamer heb toegezegd, dan denk ik dat we daar een oog op kunnen houden.

Dan de tweede vraag van de heer Schouw naar de berekening. Ik heb geprobeerd om een nauwkeurige berekening daarvan te maken. De reden waarom dit niet kan, is dat we hier slechts praten over hoeveel de instellingen zouden mogen vragen, namelijk het wettelijke collegegeld versus het instellingscollegegeld. Als iemand op zijn 25ste gaat studeren en op zijn 31ste afstudeert, hoeft hij ook nu niet het laatste jaar een hoog collegegeld te betalen. Daar zit zo'n grote gedragscomponent bij de instellingen in, dat je die eenvoudige rekensom niet kunt maken.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Het kan zijn dat het mij is ontgaan, maar volgens mij hebt u het nog niet gehad over de dubbele studies die niet gelijktijdig kunnen plaatsvinden, maar volgtijdelijk moeten worden gevolgd. Komt u daar nog op terug, minister?

Minister **Plasterk**: Dat wil ik nu doen.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Ik wil benadrukken dat er bepaalde studies zijn die men volgtijdelijk moet doen, omdat het niet anders kan. Ik heb een paar voorbeelden genoemd in mijn bijdrage; die zal ik niet herhalen. Ik vind die voorbeelden overduidelijk en die blijken aan de praktijk ontleend. Daar moet je dus ook een antwoord op hebben.

Ik kom nu op de Nobelprijswinnaars. Het heeft mij altijd verrast dat mensen die voor doorbraken zorgen op de wetenschappelijke fronten, altijd breed opgeleide wetenschappers zijn. U zou eens moeten nagaan hoeveel van de mensen die voor nieuwe doorbraken hebben gezorgd, zich bijvoorbeeld ook presenteren als filosoof.

Minister **Plasterk**: Ik wil allereerst op het laatste reageren. Ik ken er uit mijn vorige vak vrij veel van. Daar zitten heel wat nerds bij die hun hele leven op één terrein hebben gezeten. Ik zou dat dus niet verkeerd inschatten. Het gaat echter natuurlijk wel vaak om heel intelligente mensen die alleen al daardoor natuurlijk het vermogen hebben om zich vrij snel in andere zaken te verdiepen. Ik het met u eens dat het vaak mensen met een brede interesse zijn. Er zijn echter heel veel mensen die hun hele leven bijvoorbeeld in de organische chemie hebben gezeten en die daarin heel erg goed zijn die de wereldtop bereiken.

Wat betreft de tweede studie vond ik dat u het iets beslist zei dan ik het zou zeggen. Ik denk inderdaad dat een studie geneeskunde niet met een andere voltijdstudie te combineren is. Ik ken wel veel mensen die voltijdstudies, zoals bijvoorbeeld een exact vak, de laatste een of twee jaar van die studie combineren met een studie filosofie en die daar goed in slagen. Er is dus meer te combineren dan je denkt. Of het nu wenselijk is of niet en of je het als strategisch gedrag moet aanduiden of niet, maar als iemand tegen het einde van een dergelijke studie bedenkt dat hij of zij zich ook nog in de wetenschapsfilosofie van zijn vakgebied zou willen scholen en zich vervolgens inschrijft, is er sprake van een overlappende studie. Als iemand zo slim is dat hij twee studies kan doen, is hij waarschijnlijk ook wel slim genoeg om te bedenken dat hij zich niet een maand na zijn afstuderen moet inschrijven voor zijn tweede studie. Dan kom je immers in een andere categorie terecht. Ik denk dat dit probleem zich in de praktijk wel oplost.

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): In verband met het belang van de universiteit als universiteit, is dit zo essentieel. Het is een onderwerp waar u ongetwijfeld op terugkomt in het kader van Ruim baan voor talent. Ik vind het zo jammer dat dit wetsvoorstel die ruimte inperkt, dat die er niet

meer in zit. Ik kan uw argumenten bestrijden. Ik ken verschillende studenten die een studie hebben afgemaakt die vervolgens aan een tweede studie zijn begonnen die niet te combineren was met de eerste studie en die een noodzakelijke aanvulling was op hun levenstaak. U sluit iets af waar u straks ongetwijfeld spijt van hebt als u opkomt voor Ruim baan voor talent. Ik denk dat wij het principieel eens zijn, maar dit wetsvoorstel sluit het af.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Ik wil graag even iets zeggen tegen de heer Schuurman, want ik vind dat hij de zaak wel heel zwaar aanzet. Ik heb veel artsen meegemaakt die tijdens hun studie een studie rechten erbij deden en die dat heel goed samen konden doen. Het is allemaal niet zo ingewikkeld. Het is volgens mij bovendien zeer de vraag of studenten, als zij iets meer voor een studie moeten betalen, die studie niet zouden doen. Als alle universiteiten het zouden eisen van een goede student die zij graag willen houden, dan nog kan ik mij heel goed voorstellen dat studenten het er wel voor over hebben en daarvoor extra lenen. Er is zelfs bewijs voor dat studenten naarmate zij meer betalen voor hun studie ook efficiënter en sneller studeren. Ik vind dat wij onze studenten te veel onderschatten als wij de woorden van de heer Schuurman helemaal serieus nemen.

De heer **Schouw** (D66): Ik wil nog iets tegen mevrouw Dupuis zeggen. Ik kan haar betoog aan de ene kant volgen. Zij weet echter ook dat als je geen rem zet op dat instellingscollegebesluit, je toch een selectie krijgt tussen rijk en arm in dat onderwijs doordat niet iedereen het kan betalen. De vraag is of je die deur open wilt zetten.

De **voorzitter**: Nu krijgen de interrupties een beetje het karakter van reacties over en weer van de leden. Daar is vooral de tweede termijn voor bedoeld. Ik geef het woord weer aan de minister.
**

Minister **Plasterk**: Ik wil nog iets zeggen in reactie op wat er door de leden is gezegd. Ik herken veel in wat mevrouw Dupuis zegt. In de biologie, een vak waarin ik 25 jaar heb gewerkt, heb ik inderdaad mensen gezien die deze studie met een tweede studie konden combineren. Er is slechts een overlap nodig tussen de eerste en de tweede studie om onder het regime van het convenant te vallen. Dat is helemaal geen groot beletsel. Wij komen terug op het bevorderen van excellentie.

Ik kijk even naar de vragen van de heer Laurier. Over het consilium abeundi heb ik gesproken. Wij hebben uitgebreid gesproken over het collegegeld. Daarnaast ben ik ingegaan op wat het aanspreken van de VSNU en de HBO-raad betekent en hoe groot de stok is die ik daarbij achter de deur kan houden. Volgens mij heb ik hiermee de vragen van de heer Laurier beantwoord.

Ik loop even door de vragen van mevrouw Meurs heen. Zij vroeg mij om terug te komen, volgens mij zelfs in kader van de heroverweging, op de vraagsturing bij het leven lang leren. Daar wordt zeker op teruggekomen. Dat gebeurt uiteraard in

eerste instantie door de ambtelijke commissies die daarover adviseren. Ik ben ervan overtuigd dat dit thema aan de orde komt. Dan zal het ook worden meegenomen in de kabinetsreactie. Dit komt zeker nog terug. Mijn voorstel is om het op die manier te agenderen, tenzij mevrouw Meurs dat op een andere manier, nog los daarvan, zou wensen.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik heb nog twee punten. Ik stelde de vraag ook omdat de maatregel waarover wij vandaag spreken, namelijk het loslaten van de grens van 30 jaar, eigenlijk een maatregel aan de aanbodkant is. Bij een leven lang leren zou je echter veel meer de vraag willen stimuleren. Je zou dan een systeem willen hebben dat veel meer uitgaat van het stimuleren van de vraag. Als de minister het ermee eens is dat dit een interessante route zou zijn, is volgende vraag of dit wellicht een tijdelijke maatregel is. Deze maatregel is, zoals ik in mijn inbreng zei, consistent, maar deze gaat wel helemaal uit van aanbodbekostiging door de leeftijdsgrens van 30 jaar, wettelijk collegegeld, enzovoorts. Als wij steeds meer naar de vraagkant gaan, zou dat consequenties kunnen hebben voor dit wetsvoorstel. Daar ben ik benieuwd naar. Het zou mooi zijn als er, wat mij betreft rond de heroverweging, een notitie zou kunnen komen van de minister, misschien bij Ruim baan voor talent of op een ander passend moment, waarin hij iets meer ingaat op de vraaggestuurde vormen van bekostiging.

Minister **Plasterk**: Mijn antwoord is tweeledig. De bespreking van Ruim baan voor talent lijkt mij een uitstekend moment op hierop in te gaan. Of het daarnaast ook bij de heroverweging in beeld komt, hangt een beetje af van hoe de hazen daar lopen. Laten wij niet vergeten dat de heroverwegingen in eerste instantie zijn ingezet met de doelstelling om de overheidsfinanciën op orde te brengen. Dat is toch een operatie die opbrengsten moet opleveren. Dat betekent dat je wellicht zou kunnen denken over een bezuiniging door het realiseren van vraagsturing. Dan neem je inderdaad het aanbodgestuurde systeem dat wij nu hebben op de schop. Dat zou een drastische wijziging zijn waarbij het de vraag is of die wijziging door de Tweede en Eerste Kamer als wenselijk wordt beschouwd. Er zit immers een bezuinigingsdoelstelling in.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Dat begrijp ik. De hele discussie die wij nu voeren over één bachelor en één master, de verwarring en de voorbeelden die wij noemen, hebben voor een deel te maken met de keuze die is gemaakt voor deze systematiek. Als je vanuit de vraagkant redeneert, zou je je kunnen voorstellen dat het veel meer aan de student is om zijn route te bepalen en dat je veel minder met dit soort grijze gebieden komt te zitten.

Minister **Plasterk**: Ik ben het ermee eens dat je dan in een ander speelveld terecht komt, maar ik denk dat je altijd wel weer nieuwe grijze gebieden vindt, bij iedere regeling die je creëert.

Dan kom ik bij het punt van de voordracht van een lid van de raad van toezicht. Hierover zijn

twee vragen gesteld die een enigszins tegengestelde richting in gingen: wat meer afstand houden enerzijds en zich er wat meer mee bezighouden anderzijds. Eenheid van opvatting binnen de raad van toezicht is mijns inziens van belang. Er wordt immers groot belang gehecht aan draagvlak voor de figuur van de raad van toezicht binnen instellingen. Daarom heb ik dat laatste toch het zwaarst laten wegen. Een op voordracht van de medezeggenschap benoemd lid is formeel noch praktisch een vertegenwoordiger van de medezeggenschap. Het lid moet passen binnen het profiel van de raad van bestuur en werkt dus zonder last of ruggespraak. Ik zie daar geen bedreiging voor de eenheid van opvatting binnen de raad. Dit is overigens een figuur die ook in andere sectoren wel wordt gehanteerd. Over deze keuze is ook in de Tweede Kamer lang gesproken: adviesrecht over alle benoemingen of een voordrachtrecht voor één? Ik vond beide opties acceptabel. De Tweede Kamer heeft uiteindelijk gekozen voor het recht van voordracht bij één.

Verder vroeg mevrouw Meurs waarom er bij een one-tier board een verschil in behandeling is tussen de openbare en de bijzondere instellingen. Dit komt door de specifieke rol die bijzondere instellingen in ons bestel op basis van artikel 23 hebben. Ik wil hierbij aantekenen dat bij mijn weten op dit moment geen universiteit gebruikmaakt van het recht om daarvan gebruik te maken. In de praktijk is er dus geen verschil tussen de universiteit van Nijmegen en de universiteit van Leiden. Men kan dit verschil echter wel ontleen aan de wet. Dit vindt zijn rechtvaardiging in de Grondwet. Overigens is ook de one-tier board op zichzelf een acceptabele manier om een instelling te besturen.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Mijn vraag had niet zozeer betrekking op het one-tier board, maar vooral op het recht van de minister om de raad van toezicht van de universiteit te benoemen, terwijl dat niet het geval is bij de hogescholen en de bijzondere universiteiten. Voor een deel kun je verwijzen naar artikel 23, maar dat lijkt mij een beetje ingewikkeld. Heeft de minister overwogen om van dat recht om de raad van toezicht te benoemen af te zien? In het wetsvoorstel stelt hij namelijk het beginsel van de autonome instelling centraal. Daar was het mij meer om te doen dan om artikel 23.

Minister **Plasterk**: Het is niet ongebruikelijk dat ik benoem in raden van toezicht. Ik zie het bijzonder onderwijs meer als uitzondering dan de regeling voor het openbaar onderwijs. De rechtvaardiging voor het bijzonder onderwijs ligt inderdaad wel in artikel 23. Het betreft dan de universiteiten.

Ook over de hoogte van het profileringsfonds heeft mevrouw Meurs een vraag gesteld. In de wet is wel een richtsnoer gegeven voor de hoogte, namelijk de studiefinancieringsnorm, net als in de huidige situatie. Er zijn wel bijzondere omstandigheden op grond waarvan de instelling een uitkering kan of moet verstrekken, bijvoorbeeld ziekte of bestuurswerkzaamheden. Dat is ter beoordeling aan

de instelling. Deze kan zorgen voor maatwerk, met excuus voor het woord. Afhankelijk van de situatie en de hoeveelheid tijd die een student verliest, kan een en ander beter passend gemaakt worden. Vandaar dat voor deze vorm is gekozen.

Het professioneel statuut is afgesproken in het convenant Leerkracht van Nederland. Daar komen wij nog op terug met een wetsvoorstel dat eerst naar de Tweede Kamer gestuurd zal worden, waarschijnlijk in het voorjaar.

Volgens mij heb ik de vragen van mevrouw Meurs beantwoord. Zo niet, dan houd ik mij aanbevolen voor suggesties.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Naar aanleiding van de discussie over het collegegeld heb ik in mijn bijdrage gevraagd om monitoring, echter niet in algemene, maar in vrij specifieke zin. Wij hebben in de Kamer allerlei discussies gehad over het grijze gebied en de mogelijke averechtse effecten. Mijn vraag was of er ook een vorm van monitoring mogelijk is waarin je juist wat meer inzicht krijgt in wat er precies gebeurt in concrete gevallen, opdat je wat meer inzicht krijgt in wat de consequenties zijn van één bachelor en één master voor diverse categorieën studenten. Er is nu sprake van één maatregel die verschillend kan uitpakken voor verschillende groepen studenten. De minister heeft een algemene monitoring toegezegd, maar ik wil op dit punt graag zijn antwoord vernemen.

Minister **Plasterk**: Mag ik, gehoord de vraag van mevrouw Meurs en eerder de vraag van de heer Leunissen, met u afspreken dat ik in overleg zal treden met de koepels van de HBO-raad en de VSNU en met studentenorganisaties om te bezien in welke vorm wij de monitoring het beste kunnen doen? Ik zal de Eerste en de Tweede Kamer vervolgens een brief sturen waarin ik mijn voornemen bekend zal maken. De Kamer kan dan beoordelen of zij dit acceptabel vindt.

Dan kom ik bij de vragen en opmerkingen van de heer Leunissen. Over de raad van toezicht heb ik al gesproken. Ik heb zo-even toegezegd dat ik de Kamer zal informeren over de monitoring. Ik heb gezegd dat het instellingen vrij staat om hun eigen beleid te vormen. Waar men hiertoe niet wettelijk verplicht is, zal ik entameren om, als daar aanleiding toe is, lage collegegelden te vragen. Wij komen hierop terug bij de bespreking van het onderwerp van ambitie en de ambitieuze student.

Verder vroeg de heer Leunissen naar de Open Universiteit. Hierop is het antwoord: ja. Met andere woorden, de medezeggenschap voor de Open Universiteit kan inderdaad kleiner geregeld worden dan voor instellingen waar mensen fulltime hun studie volgen. Dat lijkt mij ook in de rede liggen.

Tot slot de bijdrage van de heer Smaling. Ik zal de punten langslopen. Over de raad van toezicht hebben wij gesproken. De Smaling heeft een punt te berde gebracht dat betrekking heeft op de salarissen. Voor de goede orde: sinds ik minister van OCW ben, zijn er geen bestuurders bij universiteiten boven de Balkenendenorm benoemd. Echter, ik ga slechts over nieuwe benoemingen. De

heer Smaling noemde een casus van de universiteit van Wageningen en vroeg of het onderwijs dan ook twee keer zo goed was. In mijn optiek is er, in ieder geval in deze casus, geen verband tussen de hoogte van het salaris van de voorzitter van het college van bestuur en het niveau van het onderwijs. Overigens is het onderwijs in Wageningen uitstekend. Het onderliggende punt dat de heer Smaling aan de orde stelt, is de vraag of dit opnieuw zal gebeuren. Het antwoord is: nee. Nieuwe benoemingen op een niveau boven drie ton laat ik niet passeren. Ik spreek de raden van toezicht hier ook op aan, dat heb ik in het verleden ook gedaan. In die context heb ik ook gezegd dat dit in Groningen en Delft tot uitstekende voorzitters heeft geleid binnen de Balkenendenorm. Kennelijk kan het dus. Een en ander is onderdeel van het wetgevingstraject waar de collega van BZK mee bezig is, daar loopt het in mee. In de praktijk is voor de bestuurders in het hoger onderwijs al gerealiseerd wat uiteindelijk met die wet bedoeld wordt voor de hele sector van het publieke domein.

Dan het punt van het lenen door studenten. De heer Smaling sprak over een molensteen. Hij zei: er is geen garantie dat de student later in een goedbetaalde functie terechtkomt en in dat geval blijft de lening als een molensteen om de nek hangen. Ik wil hierbij aantekenen dat wij in de wet hebben vastgelegd dat studenten niet meer dan een bepaald percentage van hun inkomen hoeven af te dragen om hun studieschuld in te lossen en dat zij, als de afbetalingsperiode ten einde is, namelijk na vijftien jaar, van het restant van die molensteen verlost zijn. In die zin heeft iemand die na het afstuderen nooit aan een baan komt, om wat voor reden dan ook, een virtuele molensteen, want hij weet: als ik weer aan het werk kom, moet het afbetalen beginnen. Dat is echter niet onredelijk. Bovendien is er een eind aan. Als je op je 25ste afstudeert, ben je op je 40ste vrij van studieschuld.

De heer **Smaling** (SP): Is er iets bekend over de risicoperceptie van studenten die deze keuze op een gegeven moment moeten maken? De afbetalingen kunnen toch een behoorlijk percentage zijn van wat je in een maand verdient. Is er enig inzicht in die risicoperceptie? Ik kan me voorstellen dat studenten die uit mindere milieus komen wat betreft de financiën van hun ouders, andere afwegingen maken dan studenten die kunnen terugvallen op ouders of andere financiële bronnen.

Minister **Plasterk**: Dat zijn twee verschillende punten. Er is een maximum aan het percentage van je inkomen dat je aan het aflossen van de studieschuld moet bijdragen, ik meen 12, maar dat zeg ik uit het hoofd. Het zal iets in die orde van grootte zijn. Iets anders is wat de perceptie van studenten op dit punt is. Dat is een heel complexe materie, waaraan in alle discussies over leenstelsels, die zo af en toe ook buiten deze zaal spelen, regelmatig wordt gerefereerd. Er wordt verwezen naar het buitenland -- het zijn altijd weer andere landen -- waar men dergelijke stelsels wel heeft en waar het met de leenaversie uiteindelijk

wel meevalt. Is het verschillend gestratificeerd over verschillende groepen? Dat sluit ik niet uit.

De heer **Smaling** (SP): Maar het is niet bekend. Zegt u dat eigenlijk?

Minister **Plasterk**: Het gaat hierbij om te verwachten gedrag in verschillende situaties. Op dit moment is de studieschuld van mensen soms in de orde van €10.000 tot €20.000, af te betalen over een periode van vijftien jaar, met ook nog eens de randvoorwaarde dat de rest van de schuld komt te vervallen als men aan het eind nog niet afbetaald zou hebben. Dat is ten opzichte van andere schulden die mensen in hun leven maken, niet een magistrale belemmering. Ik heb nu niet de indruk dat mensen om die reden niet gaan studeren.

De heer **Smaling** (SP): Dat antwoord is helder, maar mij is het iets te veel "ik denk dat" en "het lijkt me dat". Het zou wel goed zijn om hierop iets meer grip te krijgen. Als de minister in staat is om daaraan iets te doen, zou ik dat zeer toejuichen.

Minister **Plasterk**: Het blijft een sociale wetenschap. Je kunt dus geen experiment ceteris paribus uitvoeren om zo'n vermoeden te testen. Je kunt wel landen met elkaar vergelijken, maar dat zijn altijd weer andere landen met andere tradities. Het gedrag dat mensen voorspellen zelf te zullen vertonen, zegt ook niet alles. Als mensen zeggen: "als ik dat zou moeten doen, zou ik niet gaan studeren" of "als ik dat had moeten doen, was ik niet gaan studeren", wil dat nog niet zeggen dat dit ook altijd het geval is. Wat ik wel kan zeggen, is dat het, zeker bij de huidige hoogte van leningen, een totaal verantwoorde investering in je leven is om wel te gaan studeren als je voor die keuze staat. Om het heel economisch te bekijken: het terugverdienvermogen dat het gevolg is van een hogere opleiding, wordt geschat op zo'n €7000 méér per jaar. Het is dus heel rationeel om dat wel te doen. Je komt er echter nooit met zekerheid achter of iedereen dat subjectief ook zo ervaart.

Tot slot: de heer Smaling zei dat van consensusgerichtheid nog nooit iemand beter is gaan nadenken. Soms is het inderdaad goed om dingen op scherp te zetten; dat ben ik met hem eens. Je moet op een gegeven moment echter wel weer een consensus bereiken. Ik meen dat ik de vragen uit de termijn van de heer Smaling hiermee heb beantwoord.

De heer **Smaling** (SP): Ik heb nogal een nummer gemaakt van de interdisciplinariteit. De minister heeft daarover ook even gesproken met de heer Schuurman. Toch zou ik graag nog even van de minister horen hoe hij daartegen aankijkt. In zijn antwoord aan de heer Schuurman was de teneur: ja, dat is oké, ik ken mensen die verstand hebben van verschillende vakgebieden, maar het gaat toch om excellentie in organische chemie; die leidt tot premies en prijzen et cetera. Ik zou graag een iets uitgebreider antwoord krijgen. Vindt de minister niet dat daarvoor meer aandacht zou moeten zijn? Ik zou hem zelfs willen uitnodigen om bijvoorbeeld

een aanvullende notitie te maken, naast Het Hoogste Goed en Het Grenzeloze Goed, waarin hiervoor aandacht is. In de maatschappij spelen immers heel wat kwesties, van de crisis tot en met meer specifieke zaken als klimaat en water, ruimtelijke ordening, openbare ruimte, burgerschap en integratie en dergelijke, waarvoor er behoefte zou kunnen bestaan aan mensen die deze zaken vanuit verschillende invalshoeken kunnen duiden en die met oplossingen kunnen komen die je misschien niet vanuit die ene discipline kunt bedenken. Ik wil dus graag dat de minister een reactie geeft, mogelijk vanuit de optiek dat een tweede studie echt meerwaarde kan hebben bovenop de eerste, waarbij twee studies samen meer zijn dan de som van de delen.

Minister **Plasterk**: Allereerst hecht ik grote waarde aan de mogelijkheid voor mensen om buiten één discipline te treden en zich buiten één discipline verder te verdiepen. Die mogelijkheid bestaat eigenlijk binnen alle studies. Mensen kunnen, al in hun bachelorfase, altijd een major en een minor doen en de minor buiten hun vakgebied kiezen. Daarnaast stimuleer ik dat mensen zich werkelijk echt in de breedte ontwikkelen, bijvoorbeeld in de brede bachelors bij de colleges. Dat is dus iets anders dan wat ik hiervoor zei. Hiervoor ging het bijvoorbeeld om iemand die natuurkunde studeert en dan een bijvak filosofie doet. Dat kan al binnen de reguliere trajecten. Daarnaast zijn er dus brede bachelors aan University Colleges, in Utrecht, Amsterdam of elders, voor mensen die zich werkelijk in de breedte willen ontwikkelen. Dat kan. Omdat de heer Schuurman wat provocerend sprak over "de hordes" van monodisciplinaire wetenschappers, wilde ik het in mijn reactie zo-even voor mijn oud-collega's opnemen en de bijdrage van veel van deze monodisciplinair geschoolden benadrukken. Fleming heeft in zijn hele leven alleen chemotherapie bij infectieziekten onderzocht, maar hij heeft wel de antibiotica ontdekt, en daar zijn wij met zijn allen wel weer blij om. Ik wilde het daarnet dus even opnemen voor de monodisciplinair gespecialiseerden, maar ik ben het volledig met de heer Smaling eens dat aan de universiteit "universitas" een grote rol moet spelen.

Ik aarzel of ik hieraan nog een aparte notitie zou moeten wijden. Er wordt voortdurend verder op mijn formatie bezuinigd; dat zal ook wel moeten. Ik zou hiervoor toch liever willen aanhaken bij een volgende gelegenheid, bijvoorbeeld de behandeling van de begroting van Onderwijs of van de nota Ruim baan voor talent. Dan kunnen wij daarop in brede zin terugkomen, want wat de heer Smaling aansnijdt is een breed en algemeen onderwerp. Ik hoop in ieder geval niet dat hij mij heeft horen zeggen dat ik geen waarde hecht aan mensen die zich buiten hun vak verdiepen. Bovendien wil ik terugkomen op iets wat ik eerder heb gezegd: ik moedig zeer aan dat mensen, als zij het aankunnen, naast hun ene studie nog een tweede studie starten. Dat gebeurt regelmatig, in grote aantallen. Ik ben zelf op een gegeven moment bij mijn biologiestudie ook economie gaan doen als avondstudie. Dat beviel mij uitstekend.

Het kan heel goed. Overigens kost het geen collegegeld als je twee studies tegelijk doet. Je krijgt het allemaal gratis en voor niets, van het huis.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn reactie op de eerste termijn van de Kamer. Wij zijn een dikke 20 minuten uitgelopen op het tijdschema. De Kamer heeft voor haar tweede termijn volgens de opgave voor 42 minuten ingeschreven. Ik denk dat ik daaraan een voorzichtige vermaning mag verbinden dat u zich in ieder geval aan de opgegeven tijden houdt, en daar zo mogelijk nog wat onder blijft.

**

De heer **Leunissen** (CDA): Voorzitter. Zou u mij toestaan om een paar minuten te schorsen voor overleg met de fractie?

De **voorzitter**: Ik zie geen reden om dat te weigeren.

**

De vergadering wordt van 18.09 uur tot 18.21 uur geschorst.

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. Ik zal het zeer kort houden.

Op het punt van de assessor is de VVD-fractie gaarne akkoord met het aanbod van de minister.

Op het punt van de studie willen wij toch nog graag opmerken dat de nieuwe regeling voor personen boven de 30 jaar vooral gunstig is voor degenen die door allerlei omstandigheden een slechte start hebben gehad. Wij vinden het een grote verbetering dat dergelijke mensen nu tegen regulier collegegeld alsnog, later in hun leven, kunnen studeren. De manier waarop de student onder de 30 jaar wordt behandeld, vinden wij absoluut beantwoorden aan normen van fatsoen.

Ik wil hier nog één opmerking bij maken. We hebben ontroerende brieven ontvangen van mensen die de verkeerde studie hadden gekozen maar deze wel hebben afgemaakt en daardoor in een moeilijke positie terecht zijn gekomen. Misschien moeten we de wet maar zien als een uitdaging aan studenten om meer tijd te besteden aan hun studiekeuze, want het is inderdaad buitengewoon belangrijk om meteen op het goede moment de goede studie te kiezen. Het is voor de VVD-fractie echter wel de vraag of, als je een dergelijke fout maakt en die vijf jaar volhoudt, je die keuze zomaar moet afwentelen op de overheid. Dat is werkelijk een vraag die naar mijn mening gesteld mag worden, niet aan de minister maar wel aan de studenten.

Ten slotte kom ik op het punt van de nieuwe terminologie en de niet-bedoelde neveneffecten. Wij hebben goede nota genomen van de opmerkingen van de minister hierover. Een nieuwe terminologie heeft dus geen gevolgen voor

de WVA. Dat was het punt. Het was dus semantiek, en niet meer dan dat.

*N

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter. Ik wil de minister bedanken voor de beantwoording. Het is altijd bijzonder prettig om met hem in gesprek te gaan over diverse onderwerpen. Zijn antwoord heeft een aantal zaken opgehelderd, bijvoorbeeld de kwestie van de studentassessor. Dat punt gaan we via de koninklijke weg verder vorm en inhoud geven.

De fracties van D66 en de OSF vinden dat de inhoud van het voorstel voor 80% tot 90% bestaat uit heel verstandige dingen. Er is echter één ding waartegen we groot bezwaar maken. Ik heb daar in eerste termijn al het een en ander over gezegd. Dit betreft het punt dat het volgen van een tweede studie lastiger wordt. Ons bezwaar richt zich met name op de volgtijdelijkheid. Dit punt zorgt voor een verschraling van het hoger onderwijs die wij niet kunnen billijken. Onderwijs, met name een tweede studie, wordt duurder. Het had geholpen als de minister een maximum had gesteld aan of een bandbreedte had gegeven voor het collegegeld van instellingen. Die heb ik echter allebei niet gehoord. Dit plan is slecht voor de investeringen in het onderwijs en ook slecht voor het stap voor stap leren. Ook is het slecht voor de mensen die het wel kunnen betalen in het onderwijs en de mensen die het niet kunnen betalen.

Voor de komende drie jaar is er een soort overgangsregeling gemaakt in de vorm van afspraken in een convenant. Daarover hebben we al gesproken. Het is allemaal een beetje rommelig. De afspraken klinken niet hard, maar ik moet uitgaan van de goede wil van de partijen die de afspraken hebben gemaakt en van het goede toezicht dat de minister daarop houdt. Ook moet ik ervan uitgaan dat hij voortdurend corrigeert. Dat betekent dat de mensen die de dupe worden van die nieuwe regeling, in ieder geval daar de komende drie jaar geen last van hebben.

Ik deel de kritiek van een aantal collega's op de onlogica van de genoemde uitzonderingen voor onderwijs en zorg. Ook vind ik net als die collega's dat de mogelijkheden voor stapeling onlogisch zijn. Ik denk dat we de komende tijd zullen worden geconfronteerd met allerlei onwenselijke uitwerkingen daarvan. Ik vind dat eerlijk gezegd onprettig.

Ik moet eerst bezien of dit wetsvoorstel volgende week wordt aangenomen. Toch heb ik het idee dat de wet dan van korte duur zal zijn. Dit geldt met name voor het punt waar ik het net over had, het beperken van de duur van de tweede studie. Er staat een aantal grote veranderingen op stapel. Het rapport van de commissie-Veerman komt eraan. Dit zal ongetwijfeld consequenties hebben. De herijdingscommissies zijn al genoemd. In hun onderzoek zal de studiefinanciering aan de orde komen. Al met al denk ik dat er binnen drie jaar een nader wetsvoorstel zal liggen over de inrichting van het hoger onderwijs. Ik hoop dat er in de praktijk met de voorliggende

overgangsregeling niet zo veel zal veranderen. Er is mij er heel veel aan gelegen om een soort horizonbepaling op te nemen in het wetsvoorstel, waarin staat dat de inhoud van het wetsvoorstel voor maximaal drie jaar geldt. Dan zijn de bestaande gevallen goed gedekt en kan in de tussentijd een nieuw stelsel vorm gaan krijgen.

Mogelijk dient een van de collega's een motie in. Dat weet ik nu nog niet, dat hoort bij de verrassingen van dit debat. Als deze motie wordt ingediend, zal mijn handtekening daaronder staan.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Schouw. We blijven nog even in spanning of er een motie komt en zo ja, van wie. In ieder geval is nu het woord aan de heer Schuurman.

**

*N

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik wil beginnen met mijn dank uit te spreken aan de minister. Hij verdedigt een wetsvoorstel waarin heel wat zaken worden geregeld. Met veel van die zaken heeft mijn fractie geen problemen. De oplossing die hij zoekt in de richting van studentassessoren, heeft onze instemming.

Wij blijven moeite houden met de regeling voor het collegegeld, hoewel we wel begrip hebben voor de positie van de minister. Ik heb de indruk dat wat de minister hier heeft gezegd, enigszins afwijkt van hetgeen wij hebben kunnen lezen in eerder ontvangen stukken. De heer Schouw wees er al op dat we hebben overwogen om een motie in te dienen. De overwegingen daarvoor gelden nog, maar we willen eigenlijk liever aan de minister vragen om een motie te voorkomen -- wij zullen vragen om stemming over dit wetsvoorstel volgende week -- door de Kamer komende week nog een brief te sturen. Ik vraag hem om in deze brief de Kamer mede te delen wanneer hij hetgeen in artikel 7 van het wetsvoorstel staat, wil invoeren. In de brief van de HBO-raad is sprake van drie jaar. Onze eerste vraag is waarom deze regeling eigenlijk niet over drie jaar overeenkomstig deze wet wordt ingevoerd.

Misschien wil de minister in deze brief, die hij ons voor volgende week dinsdag zou moeten doen toekomen, ook nog eens uiteenzetten wat hij precies als oplossing ziet voor wat wij beschouwen als de schijnbare tegenstrijdigheid tussen de wet aan de ene kant en convenanten, bestuursakkoorden en de daaropvolgende discussies aan de andere kant. Ook hebben wij vragen over wat wij nog steeds zien als de rechtsongelijkheid tussen aan de ene kant studenten uit gezondheidszorg en onderwijs die een andere, aanvullende studie op het gebied van gezondheidszorg of onderwijs willen volgen en aan de andere kant studenten van andere richtingen. Wij zijn er niet van overtuigd dat er in die gevallen geen rechtsongelijkheid is. Vervolgens vinden wij dat snelle studenten benadeeld worden ten opzichte van langzaam studerenden. In het kader van de doorstroom van hbo naar wo heeft de minister terecht het een en ander gezegd over

schakelprogramma's. Wij zouden dat echter graag op een evenwichtiger manier op papier willen zien.

Kortom, wij verzoeken de minister op deze punten voor ons de komende week nog eens uiteen te zetten waaraan wij ons kunnen houden en waaraan de partijen zich in de praktijk kunnen houden. Het belangrijkste is dat wij graag willen weten hoe de minister erover denkt om, overeenkomstig artikel 7 van dit wetsvoorstel, de verschillende onderdelen op een verschillend tijdstip in te voeren, want dat is mogelijk. Als daar geen problemen uit volgen, stemmen wij voor alles. Als er wel problemen uit volgen, dan kunnen wij eventueel in een derde termijn opening krijgen van zaken die bij ons alsnog of opnieuw vragen oproepen.

Ik ben nog een reactie verschuldigd aan collega Dupuis. Wat ben ik eigenlijk dom geweest om de medicijnenstudie te noemen. Ik heb bijna 40 jaar gedoceerd in Delft, Eindhoven en Wageningen. Die studies had ik moeten noemen, want al die studenten hebben wel problemen met het volgen van dubbele studies, zoals ik heb verwoord in mijn bijdrage.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Schuurman. Wij horen straks wel hoe de minister reageert op zijn verzoek om een notitie dan wel een brief.

**

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn beantwoording. Ik excuseer mij ervoor dat ik iets later binnenkwam bij de beantwoording. Dat werd veroorzaakt door een commissievergadering aan de overkant over een ander belangrijk thema, namelijk de Nederlandse Antillen.

Er zitten een hoop positieve elementen in het voorstel. Wij zijn ook positief over het vervallen van de 30-jaargrens en het vervallen van het onderscheid tussen voltijdstudies, deeltijdstudies en duale studies. De minister zei dat hij meende alle vragen van de GroenLinks-fractie te hebben beantwoord. Dat klopt, maar er zitten wel verschillende gradaties in. Een aantal antwoorden was bevredigend, bijvoorbeeld over het verwijderen van studenten. Soms waren ze niet helemaal bevredigend. Dan gaat het in het bijzonder over een aantal elementen die te maken hebben met het volgen van een tweede studie.

Ik had daar een driedeling in gemaakt. De eerste categorie was: briljant en breed georiënteerd. In relatie daarmee zeggen wij dat ook tijdelijkheid van belang is. Ik had de indruk dat de minister een en ander een beetje wegdefinieerde door "briljant" te definiëren als "twee studies tegelijk kunnen volgen". Dat vind ik een te gemakkelijke escape. De tweede categorie waren de taai doorzetters. Daarbij is het heel belangrijk dat een en ander gebeurt in het kader van emancipatie en het sociale stijgen. De minister zegt: ik erken het probleem, maar de systematiek van de wet is nu eenmaal anders. Dat is ook niet een geheel bevredigend antwoord. De laatste

categorie bestaat uit de pechvogels. Daarvan zegt de minister: die moeten maar zo snel mogelijk een andere studie gaan volgen. Daarmee negeert hij enigszins dat het je realiseren dat je de verkeerde studie volgt of dat je voorkeur bij een andere studie ligt, soms later in de studie aan de orde kan komen.

Onbevredigend waren de antwoorden over het convenant. Het lijkt wel een partijtje poker om de bekostiging. De minister zegt het convenant inhoudelijk eigenlijk toe te juichen. Het behoud van het convenant is hem zelfs een extra subsidie waard. Na het voorbehoud in de laatste brief van de HBO-raad kan wat hem betreft van eventuele wijzigingen pas sprake zijn na drie jaar. Als partijen het convenant voortijdig zouden opzeggen of schenden, dan kan hij nog altijd een AMvB overwegen, zo zegt hij. Klaarblijkelijk staat hij uitermate positief tegenover wat in het convenant wordt geregeld. Als dat zo is, blijft het merkwaardig dat je het maar voor drie jaar regelt. Wat gebeurt er dan immers met die positieve inhoud na drie jaar?

En wat betekent het voor studenten? Je bent toch niet zo slim als je in het laatste jaar van je convenant nog een tweede studie ernaast gaat volgen en wij hebben het over het algemeen over briljante studenten, dus die zullen wel slim zijn. Je hebt immers onzekerheid over vragen als hoe straks de financiering zal zijn en of een en ander nog wel zal worden geregeld in een convenant. De minister is terughoudend in het geheel. Hij laat het conform de verantwoordelijkheidsverdeling eerder aan partijen over. De verwarring over het convenant is dus eerder toegenomen dan verminderd.

*N

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Voorzitter. Wij danken de minister voor zijn uitgebreide beantwoording op al onze vragen. Wij zijn het er geheel met de minister over eens dat in dit wetsvoorstel ook een aantal heel goede zaken wordt geregeld die niet zozeer de aandacht hebben gehad tijdens dit debat, maar wel het vermelden waard zijn. Daar sluit ik mij graag bij aan.

Mijn fractie gaat akkoord met de voorstellen over de studentenassessor. Wij wachten de volgende stappen daarin af. Wel hechten wij er inhoudelijk zeer aan dat studenten in een vroege fase van de besluitvorming over zaken die hun aangaan, kunnen worden betrokken. Dat is de inhoud van het verhaal. Daar houden wij heel graag aan vast. Wij zien met vertrouwen de wijze waarop dat in een volgende wijziging wordt geregeld, tegemoet.

De gedragslijn. Het is goed om te horen dat zo'n gedragslijn in ieder geval bij de medische faculteiten al is afgesproken. Ik hoop dat er in het kader van de VSNU over de gedragslijn wordt gesproken, zodat die wellicht ook kan worden gebruikt voor andere studierichtingen. De minister noemde zelf de pedagogiek als een van de opties. Ik kan mij echter ook iets voorstellen bij psychologie.

De minister heeft gereageerd op onze opmerkingen over de raden van toezicht. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ik zijn antwoord wel begrijp, maar dat het mij ook niet helemaal bevredigt. Het punt is dat al in een serie van wetten, of het nu gaat over zorg, onderwijs of woningcorporaties, steeds maar sprake is van die figuur van het aanbevelingsrecht voor één persoon in die raad van toezicht. Dan wordt er steeds verwezen naar die andere wet waardoor het een soort traditie is geworden. Ik hoop dus dat bij de evaluatie van deze wet ten principale naar dit beginsel wordt gekeken, omdat de onafhankelijkheid van de raad van toezicht erdoor wordt belemmerd. Het zou goed zijn als er een keer meer ten principale naar dit punt wordt gekeken en niet elke keer wordt gezegd: wij hebben het elders ook zo geregeld.

Over het collegegeld is uitgebreid gesproken, alsook over de relatie tussen het wetsvoorstel en het convenant. Wij hebben goede nota genomen van de uitleg van de minister, waarin hij stelt dat in het wetsvoorstel de basis van de financiering wordt geregeld en dat het convenant erbovenop komt en dus niet in strijd is met het wetsvoorstel. Ik wil dat belangrijke punt nog eens vaststellen evenals het gegeven dat de brief die wij vandaag hebben gekregen van de HBO-raad, vooral gaat over een verdeelsleutel binnen de instellingen en niet over een verandering van de subsidiëring in algemene zin.

Vanavond is er al een hele discussie gevoerd, en daarvoor ook al schriftelijk, over de relatie tussen de collegegeldregeling in dit voorstel en het scouten van talent. Vanuit sommige fracties is naar voren gebracht dat met dit voorstel de weg naar het stimuleren van talent wordt afgesneden. Mijn fractie kan deze stelling niet zomaar onderschrijven. Daarom vraagt zij met klem om die goede monitoring. Wij willen immers inzicht krijgen in de effecten die deze collegegeldregeling in de praktijk sorteert.

In mijn bijdrage heb ik juist de andere kant naar voren gebracht. Ik heb aandacht gevraagd voor studenten met minder kansen aan de start van hun schoolloopbaan. Ook voor hen is het belangrijk om te weten hoe deze voorstellen uitpakken in de praktijk. Met andere woorden: de drie categorieën van de heer Laurier zouden een goede plek moeten krijgen in de monitoring, maar ik kan niet van tevoren al zeggen of het goed of slecht uitpakt voor een of meerdere van deze categorieën. Ik dank de minister dus voor zijn toezegging in dezen. Wij wachten zijn bericht over de opzet van de monitoring af.

Bij interruptie is nog eens gesproken over het schakeljaar. Studenten die de overstap maken van hbo naar universiteit voor een studie waarvoor dat schakeljaar nodig is, vallen gewoon onder de regeling van het wettelijk collegegeld. Dat is vooral een goed punt voor studenten die in verschillende stappen hun studieloopbaan vervolgen.

Mijn fractie ziet uit naar de wijze waarop de minister in het kader van Ruim baan voor talent zal uitgaan naar de hele discussie over de vraaggestuurde bekostiging, omdat het ten

principale een heel belangrijke volgende stap is als wij denken over de financiering van het hoger onderwijs.

Ten slotte blijft mijn fractie aarzelingen houden bij de twee uitzonderingen. Ik heb daarover niet meer geïnterrumped. Wij moeten eerlijk bekennen dat wij niet denken dat met deze twee uitzonderingen het arbeidsmarktprobleem in de gezondheidszorg en het onderwijs helemaal opgelost zal kunnen worden. Als wij over drie jaar die evaluatie hebben, denk ik dat het belangrijk is opnieuw naar dit punt te kijken. Dan kunnen wij in z'n geheel beoordelen of de doelstellingen van de wet zijn gerealiseerd en hoe het convenant heeft gewerkt.

*N

De heer **Leunissen** (CDA): Voorzitter. Ook de CDA-fractie wil de minister hartelijk danken voor de heldere antwoorden op de in eerste termijn gestelde vragen. Wij stellen het natuurlijk zeer op prijs dat de minister het met ons eens is over de visie op de studentassessor en daarvoor met een passende oplossing is gekomen. Wij vinden het jammer dat het lid van de raad van toezicht door de medezeggenschapsraad wordt aangewezen of benoemd. Daarover blijven wij met de minister van mening verschillen. Wij hebben in eerste termijn al aangegeven wat onze bezwaren daartegen zijn, dus dat ga ik nu niet herhalen. Wij zijn verheugd dat de minister het eens is met de correctie van het wetsvoorstel conform het door ons gestelde over het medezeggenschapsstelsel van de Open Universiteit.

Met het convenant en de dubbele studie tegen wettelijk collegegeld hadden wij nogal wat moeite aan het begin van dit debat. Het kwam als een boterzacht convenant op ons over. De minister heeft heel nadrukkelijk gezegd dat er sprake is van een hard convenant. Hij baseert dat op goed overleg met de koepels. Hij zet daar een jaarlijkse monitoring op en als er aanleiding toe is, is de minister bereid om middels bijvoorbeeld een AMvB nadrukkelijk in te grijpen. Ik denk dat wij er op dit moment van uit moeten gaan dat dit de komende drie jaar zonder problemen gaat verlopen.

Ik denk dat de uitzonderingen voor de volgtijdelijke studies voor wettelijk collegegeld in het onderwijs en de gezondheidszorg pragmatisch tot stand zijn gekomen. Daar is vanmiddag al over gedebatteerd. Ik hoop wel dat is geregeld dat deze mensen na hun afstuderen in Nederland werkzaam blijven en niet naar het buitenland vertrekken.

De heer **Smaling** (SP): Ik constateer een hoop licht tussen de eerste en de tweede termijn van de heer Leunissen. Ik ben benieuwd of de beantwoording dusdanig was dat die slag zo gemakkelijk te maken was. Ik heb hier ook een brief van het Christen Democratisch Jongeren Appèl, een heel goede brief waarin het zich bijzonder druk maakt over dit wetsvoorstel. Heeft de heer Leunissen nog steeds het idee dat hij hier ook namens de CDA-jongeren spreekt?

De heer **Leunissen** (CDA): Ik ben nog niet helemaal uitgesproken. Ik zou straks nog even willen terugkomen op dat convenant in het kader van de talentontwikkeling.

De heer **Smaling** (SP): U zegt dat die drie jaar u geruststellen. Ik had de indruk dat dit u in eerste termijn niet geruststelde. Ik wil graag horen waarom dat nu anders is.

De heer **Leunissen** (CDA): De minister heeft zich garant gesteld. Hij zal erop toezien dat het convenant in goed overleg met de koepels tot uitvoering wordt gebracht. Hij zal dat jaarlijks monitoren en als er iets niet in orde is, zal hij hard ingrijpen en het aan de orde stellen. Ik moet ervan uitgaan dat dit op deze manier gebeurt en dat wij daar dus in dit opzicht vrede mee hebben.

De heer **Laurier** (GroenLinks): De heer Leunissen zegt bang te zijn geweest voor een boterzacht convenant. Dat convenant is hard. Dat roept toch een andere vraag op. Deze wet heeft geen horizon en loopt door, maar het convenant heeft wel duidelijk een horizon. Hoe ziet de heer Leunissen de situatie daarna dan? Laat hij dat volledig vrij? Of is hij eigenlijk, verwijzend naar de mogelijkheid van een AMvB, van mening dat als er na drie jaar geen convenant meer komt, het dan per AMvB geregeld moet worden?

De heer **Leunissen** (CDA): Daar kom ik zo op terug.

Wij zijn positief over het feit dat de overheid voor zichzelf een rol ziet weggelegd in het scouten van talent en het optimaal opleiden van high potentials en daarin faciliterend wil zijn. Wij zien daarom met plezier uit naar het wetsvoorstel Ruim baan voor talent.

Nu kom ik even terug op het convenant. In het kader van de facilitering van het opleiden van high potentials is het de vraag of dat wat in het convenant is geregeld als basis zou kunnen dienen, als de monitoring en de evaluatie daartoe aanleiding geven, om dat op te nemen in dat wetsvoorstel Ruim baan voor talent. Ik hoop dat in datzelfde wetsvoorstel Ruim baan voor talent ook aandacht is voor complementaire studies gericht op het wetenschappelijk en maatschappelijk veld. Dat geldt ook voor de masteropleidingen. Voor een groot deel steunen wij de verhelderende vragen die door de heer Schuurman zijn gesteld. Wij zien dan ook uit naar de beantwoording van de vragen die ik nog niet in mijn tweede termijn aan de orde heb gesteld.

*N

De heer **Smaling** (SP): Voorzitter. De SP-fractie is de minister dankbaar voor het interessante debat en voor de beantwoording van de gestelde vragen. Er zijn natuurlijk nog wel een paar dingen overgebleven. Ik zou het hoofdpunt van deze wetsvoorstelbehandeling willen benadrukken: het verschil tussen de wet en het convenant. Een van de directeurs van, ik geloof, de Vereniging van

Nederlandse Gemeenten zei laatst: de weg naar de hel is geplaveid met convenanten. Misschien dat dit ook meespeelt in het geringe vertrouwen dat ik heb in convenanten. Ze zijn opzegbaar. De brief van de HBO-raad laat zien hoe dichtbij zoiets kan komen. De minister heeft daar in onze optiek niet echt greep op, want het is een convenant tussen die partijen en daar is hij zelf niet bij betrokken.

Voor de drie groepen die wij hebben benoemd, zoals de heer Laurier dat ook heeft gedaan, biedt deze wet weinig soelaas, ondanks het convenant. Wij vinden dat jammer. Er komen inderdaad allemaal debatten aan, bijvoorbeeld over Ruim baan voor talent. Ook is de commissie-Veerman bezig en moet het hele binaire systeem misschien herzien worden. De minister heeft zelf allemaal Amerikaanse voorbeelden gegeven, waar hij enthousiast over is. Er is veel mogelijk en het is misschien ook goed om dat eens tegen het licht te houden om te bekijken of het anders kan; zonder te repareren wat niet kapot is uiteraard. Het is jammer dat wij de deur uitgaan met een ijsje met negen bolletjes, waarvan er acht redelijk goed smaken, maar waar één zo'n vies bolletje tussen zit. Het is altijd de vraag of je, als je hem op hebt, die nasmaak van dat vieze bolletje in je mond hebt of dat je grosso modo toch kunt spreken van een lekker ijsje. Daar ben ik nog niet over uit, moet ik zeggen.

Over de interdisciplinariteit wil ik mijzelf niet herhalen. Toch hoop ik dat de minister er vannacht nog over droomt dat het zinvol is om er meer aandacht aan te besteden. Wij kunnen allemaal streven naar een nog hogere H-index. Dat is duidelijk, dat is nodig en dat is ook terecht in de wetenschap dat het een doelstelling is. Maar neem het toch wat duidelijker mee. Probeer het te verbinden aan de wetsbehandeling van Ruim baan voor talent. Als de minister geen nota wil, wil ik er verder ook niet al te moeilijk over doen.

Wat de raden van toezicht betreft, heb ik nog gepleit voor het wettelijk verankeren van de branchecode. De minister heeft er niet meer op gereageerd. Het is toch een uitdrukkelijk advies van de Raad van State. Daar zitten niet de eerste de beste mensen; er zullen ook wel mensen tussen zitten die twee studies hebben gedaan. Ik wil graag horen waarom de minister dat ter zijde schuift. Het lijkt mij een heel nuttige aanbeveling.

Er is veel gezegd over twee studies tegelijk of na elkaar doen, maar toch iets te veel in de zin dat het makkelijk zou kunnen of niet kunnen. Volgens mijn gegevens doen 30.000 mensen twee studies en doen 37.000 mensen een tweede studie terwijl zij al in het bezit zijn van een eerste graad. Dat zijn duidelijke cijfers.

Ik verschil met de minister van mening dat de risicobeoordeling van studenten niet onderzoekbaar zou zijn, maar dat lijkt mij misschien meer iets voor straks in de koffiekamer.

*N

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Laat ik de punten uit de tweede termijn langslopen, allereerst naar aanleiding van de inbreng van mevrouw Dupuis, die

ik dank voor de steun voor het voorstel, maar meteen ook in algemene zin. Ik had in mijn eerste termijn gevraagd of uw Kamer steun kon geven aan mijn voorstel op het punt van de studentassessor. Ik constateer dat dit het geval is. Ik wil nog even vastleggen wat ik nu zal doen. Ik zal de bepaling over de studentassessor uit dit wetsvoorstel niet in werking laten treden. Ik zal zo snel mogelijk in een ander wetsvoorstel bij nota van wijziging de bepaling omtrent de studentassessor weghalen en in die nota van wijziging een andere bepaling introduceren voor versterkt initiatiefrecht voor studenten. Dat betekent dat zij het initiatief mogen nemen om vanuit de medezeggenschap in een vroeg stadium van het bespreken van onderwerpen een gesprek aan te gaan. Ik zal beide punten laten terugwerken tot 1 september 2010. Dat is namelijk de datum waarop de bepalingen over medezeggenschap en goed bestuur in dit wetsvoorstel in werking treden. Als wij het zo doen, denk ik dat ik de bedoeling van uw Kamer uitvoer.

De heer **Schouw** (D66): Ik wil even kijken of ik dit goed begrijp. Ik begrijp ook van de PvdA-fractie dat er behoefte is aan een andere invulling van de studentassessor. Dat was ook mijn inbreng: ga in overleg met de Tweede Kamer over een concretere en andere invulling van de studentassessor. Misschien begrijp ik de minister verkeerd, maar volgens mij zegt hij nu: streep erdoorheen, ik ga medezeggenschap invullen. Maar dat is toch heel wat anders dan wat ikzelf vind en wat ik ook mevrouw Meurs heb horen betogen.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik wil even het misverstand wegnemen. Mijn opmerking was dat ik kon instemmen met het voorstel van de minister wat betreft de procedure die hij gaat volgen rondom de studentassessor. In tweede instantie heb ik gezegd dat ik het wel inhoudelijk van belang vind dat op de een of andere manier studenten in een vroegtijdig stadium worden betrokken bij besluitvorming die hen direct aangaat. Het gaat dus niet zozeer over de vorm als wel over het principe: hoe zorg je ervoor dat studenten in een vroege fase betrokken worden bij besluitvorming die voor hen van strategisch belang is?

Minister **Plasterk**: Zo had ik het begrepen. Het is ook in lijn met datgene wat ik heb toegezegd te doen op dit punt.

De heer Schouw zei: er verandert eigenlijk niks. Er verandert natuurlijk wel iets, omdat er voor mensen boven de 30 jaar iets verandert. Het gaat om 7900 mensen, een belangrijke categorie. Ik vind het belangrijk dat dit gebeurt. De opmerking van heer Schouw is consistent: D66 was in de Tweede Kamer tegen op dit punt en is dat hier nog. Wij verschillen erover van mening of er sprake is van verschraving. Ik zie dat niet. Ik ben ook niet voor een horizonbepaling, omdat ik aan de kant van de winst, de mensen boven de 30, geen enkele aanleiding zie om een horizon aan te brengen.

De heer Schuurman heeft mij gevraagd om een brief. Hij noemde vijf punten waarop hij nog verduidelijking wenste. Ik heb vervolgens gehoord

dat de heer Leunissen dat verzoek ondersteunt. Maar zelfs zonder dat zou ik het graag hebben toegezegd. Ik zal die brief binnen een week aan uw Kamer sturen, opdat u die kunt betrekken bij uw oordeelsvorming over het wetsvoorstel. Ik wil hier wel bij aantekenen dat ik het pas over drie jaar doen ingaan van deze wet sterk zal ontraden. Een van de elementen was het moment van invoeren. Ik zal dat in de brief toelichten. Maar mocht het de bedoeling zijn om de invoering van de hele wet drie jaar uit te stellen, dan kan ik op voorhand zeggen dat ik dat voornemen niet heb. U had ook gevraagd om andere punten in de brief toe te lichten, dus ik neem het mee in de brief die u in de komende dagen krijgt.

De heer **Schouw** (D66): De heer Leunissen zette mij op dat spoor. Hij hecht nogal, zo begrijp ik, aan die algemene maatregel van bestuur, als de afspraken in dat convenant niet worden opgevolgd. Zou de minister ook dat willen meenemen in zijn brief? Dat luistert nogal nauw.

Minister **Plasterk**: Ik heb de punten gehoord waarover de heer Schuurman de brief vroeg, opdat hij ze kon betrekken bij zijn oordeelsvorming of hij het wetsvoorstel ging steunen. Wat ik over het convenant heb gezegd, heb ik gezegd en ligt in de Handelingen vast. Ik heb net de heer Schouw geprezen dat hij zo consistent tegen was, net als zijn partij in de Tweede Kamer tegen was. Ik weet niet of het heel veel zin heeft om nu nog heel hard te hollen om te proberen om D66 op dit punt binnenboord te krijgen.

De heer **Schouw** (D66): Ik probeerde ook het CDA en anderen met u mee te krijgen. Toen ik dat zei, zag ik de heer Werner heel goed knikken. Dan moet u ook even opletten. Het was een beetje een hulpvraag voor het CDA. Als ik u was, zou ik maar "ja" zeggen om wat meer toelichting te geven over het puntje van de algemene maatregel van bestuur.

Minister **Plasterk**: Dank voor uw hulp en bijdrage aan het overleiden houden van deze coalitie. Ik hoop dat u dat nog vele jaren zult blijven doen op deze manier. Het is ook een uitstekende coalitie. Nogmaals, het staat in de Handelingen. Maar als dat u gelukkig maakt, zal ik dat nog een keer in de brief opnemen. Wellicht bewandelt u dan ook de koninklijke weg om, nu ik u zo ver tegemoetkom, dit wetsvoorstel te steunen.

De heer Laurier sprak gloedvol over sociaal stijgen. Dat deel ik volledig. Ik wil er wel bij aantekenen dat dit wetsvoorstel betrekking heeft op mensen die met succes een hogere opleiding hebben afgerond. Het gaat er niet om of iemand sociaal kan stijgen of niet sociaal kan stijgen. Het gaat om mensen die sociaal gestegen zijn tot de grootste hoogte die ons onderwijs biedt, namelijk een afgeronde opleiding van hoger onderwijs. Dan is de vraag: wat ga je daarna nog doen voor het lage collegegeld?

De heer **Laurier** (GroenLinks): Volgens mij ontstaat er nu verwarring. Als iemand op een hbo-

instelling een bachelor haalt, vervolgens in bepaalde studies die niet uitgesloten zijn een universitaire graad wil halen en niet in de gelegenheid is om een schakeltraject te volgen, dan wordt hij geconfronteerd met een probleem. Dan heeft hij namelijk zijn eerste bachelor. Het systeem is: een bachelor, een master.

Minister **Plasterk**: Als iemand vier jaar hoger onderwijs heeft genoten, waarbij het niet zo is dat een hbo een lagere opleiding is, dan is hij volledig hoger opgeleid. Dat is ons stelsel. Ik heb uitgebreid uitgelegd dat, waar het mogelijk is om via schakelen daar nog een master op te doen volgen, dit ook via het lagere collegegeld kan. Maar als iemand accountant is en eigenlijk kunstgeschiedenis wil studeren, kan worden gevraagd of de werkgever iets wil bijdragen. Verder is er een uitgebreid leenstelsel. Als je het niet zelf betaalt, betaalt de groenteboer op de hoek het voor die accountant. Maar ten principale hebt u gelijk.

Mevrouw Meurs sprak over de gedragslijn die eraan komt. Ik neem er nota van dat zij zegt dat dat ook voor de psychologiestudie een interessante ontwikkeling zou zijn. Ik zal dat aan de orde stellen in het overleg met de VSNU. Over de manier van zeggenschap bij het vaststellen van de raad van toezicht heb ik al gezegd dat ik in de Tweede Kamer heb aangegeven dat ik beide mogelijkheden -- advies over alle benoemingen, dan wel het voordrachtrecht voor één benoeming -- acceptabel vind. Ik heb het oordeel daarover aan de Kamer gelaten. Dat is anders bij het amendement van D66, dat ik heb ontraden. Een meerderheid van de Kamer, waaronder de Partij van de Arbeid, heeft overigens gekozen voor deze optie. Dan voel ik me nog meer dan anders gehouden om de koninklijke weg te volgen, namelijk om dat ook hier te verdedigen. Mevrouw Meurs vraagt mij daarop bij gelegenheid terug te komen; dat lijkt me uitstekend.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik verzuchtte dat ik merk dat dit punt in al die wetsvoorstellen terugkomt, terwijl er alle aanleiding is om dit ten principale te bekijken. Het is geen verzoek, maar meer een verzuchting van mij.

Minister **Plasterk**: Waarvan akte. Misschien kan zich een moment voordoen om daarnaar ten principale te kijken.

Mevrouw Meurs vroeg om in de evaluatie terug te komen op de uitzonderingen die worden gemaakt voor de gezondheidszorg en het onderwijs. Ik zeg dat toe. Op het scouten van talent komen we terug bij Ruim baan voor talent.

Het monitoren van de uitvoering van het convenant heb ik toegezegd, in reactie op de heer Leunissen, wat ook geldt voor het terugkomen op talent. Verder heb ik toegezegd dat ik de brief nog voor de stemming aan de Kamer zal sturen.

De SP sprak over de weg naar de hel. Ik geloof niet in de hel. Verder sprak de heer Smaling over vieze bolletjes. Ik proef daarin dat hij nog aan het testen is of hij die bolletjes acceptabel vindt in het totaal. Ik stel dat op prijs. Op zichzelf zou ik het

mooi vinden als dit voorstel met zo breed mogelijke steun deze Kamer kan passeren. Ik zal mijn best doen op de toegezegde brief. Wellicht kan dit de SP nog over de streep trekken; daar hoop ik op. De heer Smaling sprak nog over mijn droom van vannacht, maar dat laat ik maar zo.

In reactie op de heer Laurier nog het volgende. Wat betekenen studenten die een tweede studie volgen voor het convenant? De koepels en de studenten hebben afspraken, waarbij ik ervan uitga dat deze worden nagekomen, of dat nieuwe afspraken worden gemaakt. Dat moeten we dan bezien in het kader van de evaluatie die dan heeft plaatsgevonden. De instellingen moeten uiteraard tijdig wijzigingen onder studenten kenbaar maken. Ik kan mij voorstellen dat dat geen onverwachte effecten heeft voor mensen die hun keuze hebben gebaseerd op het convenant zoals het gold. Daar zal altijd een overgangsbepaling voor in het leven worden geroepen. Nogmaals, ik wil me niet te veel deelgenoot van het convenant maken, maar het lijkt mij wel in de rede liggen dat je mensen niet over drie jaar onverwacht confronteert met iets wat ze niet wisten toen ze hun keuze maakten. Dat is meer een opvatting die ik hier en nu meegeef, dan iets anders. Overigens heeft de medezeggenschap altijd het adviesrecht op het gebied van het instellingscollegegeld. Daar kan dus ook nog serieus naar worden gekeken.

De heer **Laurier** (GroenLinks): De minister zegt dat hij dat niet in de rede vindt liggen, maar dat is mij eigenlijk een beetje te zacht. Je zult maar in het derde jaar van het convenant moeten overwegen of je een tweede studie gaat volgen, wat volgens de minister toch hét criterium van excellentie is. Zou de minister dan niet beter kunnen garanderen dat iemand die in het derde jaar nog die keuze maakt, linksom of rechtsom onder het regime van het wettelijk collegegeld valt?

Minister **Plasterk**: Ik vind dat net iets te veel gevraagd. Dan zou ik iets moeten garanderen over een convenant waarin ik strikt genomen geen partij ben. Ik kan niet verder gaan dan te zeggen: mij lijkt het in de rede te liggen dat de convenantpartners dat in hun gesprekken zullen meenemen. Meer ruimte heb ik niet. Anders maak ik mij te veel deelgenoot van een convenant waarvoor ik niet getekend heb.

De heer **Laurier** (GroenLinks): Nu maakt de minister het een klein beetje te gemakkelijk voor zichzelf. In mijn eerste termijn heb ik gevraagd wat de sancties zijn om iets te doen aan het niet nakomen van het convenant. De minister zei toen dat hij als stok achter de deur nog een AMvB heeft. Ik heb niet gezegd dat de minister het moet regelen, maar met de positieve intentie van het convenant kan ik mij voorstellen dat hij zegt: linksom of rechtsom wordt dat geregeld. De convenantpartijen kunnen dat afspreken, maar hij houdt wel een stok achter de deur. Dat is net iets harder dan "het ligt in de rede".

Minister **Plasterk**: De heer Laurier herhaalt niet precies mijn antwoord. Ik heb gezegd: om te beginnen ga ik ervan uit dat, als eerbiedwaardige organisaties als VSNU en HBO-raad iets met eerbiedwaardige organisaties als de studentenorganisaties afspreken, zij staan voor hun afspraak. Ik ga ervan uit dat er geen stok achter de deur nodig is. Op zijn doorvragen heb ik gezegd: mocht men volgend jaar van niets weten, zodat er een situatie ontstaat die ik niet verantwoord vind, dan kan ik altijd nog schermen met een AMvB. Maar dat is nadrukkelijk niet bedoeld als dreigement, want ik vind dat je zo niet met elkaar moet omgaan. VSNU en HBO-raad moeten staan voor hun afspraken. Daarom is het passend dat ik nu niets garandeer, maar niet verder ga dan te zeggen: "het ligt in de rede".

De heer **Leunissen** (CDA): U hebt gezegd dat het convenant zal worden gemonitord. Als daarvoor aanleiding bestaat, kan worden ingegrepen via een AMvB. Klopt dat?

Minister **Plasterk**: Dan kan ik ingrijpen; dat is juist. Dan zal ik de Kamers informeren. Dat is namelijk niet niks, want dan ben ik aan het ingrijpen in een afspraak die eerbiedwaardige organisaties met elkaar hebben gemaakt. Ik ga ervan uit dat dat niet nodig is, en dat men nota heeft genomen van wat de meerderheid van beide Kamers en de regering hiervan vinden.

De heer **Leunissen** (CDA): Mag ik nog een heel klein stapje verder gaan? Als uit de monitoring blijkt dat dit een fantastisch iets is om de kwaliteit van de opleiding te stimuleren en high potentials boven zichzelf te laten uitstijgen, zult u dit toch vanuit uw betrokkenheid bij de kwaliteit van het hoger onderwijs mede stimuleren, ook al bent u geen partij in het convenant?

Minister **Plasterk**: Daarmee ben ik het eens. Het staat nog niet helemaal vast dat ik over drie jaar in dezelfde rol betrokken ben bij de kwaliteit van het hoger onderwijs, maar laten we daar even van uitgaan. We spreken dan over een volgende kabinetsperiode. Dan zal dat mijn houding zijn, ja. Maar ik denk dat we die evaluatie over drie jaar moeten afwachten. Dan zijn we er allemaal bij om te beslissen over wat we vervolgens gaan doen.

De **voorzitter**: Ten tweeden male dank aan de minister voor zijn reactie.

Ik zie dat de heer Smaling nog een vraag heeft.
**

De heer **Smaling** (SP): Ik heb nog niets gehoord over de branchecode. Kan de minister daar iets over zeggen?

Wat betreft de suggesties voor het stemgedrag van de SP-fractie, houd ik mij liever even aan de negatieve kant. Zoals het er nu uitziet, moet de minister er niet al te veel verwachtingen van hebben. Enerzijds wil hij bij de top-5 van de wereld horen, waarin 50% van de bevolking hoger

onderwijs heeft genoten; anderzijds maakt hij het een aantal groepen onmogelijk om excellentie te bereiken.

Minister **Plasterk**: Ik heb mijn verwachtingen over de SP-fractie naar beneden bijgesteld na deze interventie.

Op het punt van de branchecode ben ik de heer Smaling nog een antwoord verschuldigd; daar heeft hij gelijk in. Excuus dat ik dat niet spontaan heb gedaan. Het is een instrument van zelfregulering. Naar mijn mening moet het dat ook blijven. Ik wil dat niet via een omweg tot een onderdeel van overheidsregulering maken. Wel is aanwijzing van de branchecode mogelijk, met het gevolg "pas toe" of "leg uit". Daarmee geef je aan dat je het een betekenisvolle code vindt en dat je er vertrouwen in hebt dat het zelfregulerend vermogen van de sector op die manier wordt gerealiseerd. Voor gedetailleerde overheidsregulering op het terrein van goed bestuur bestaat in zo'n situatie geen aanleiding. Vandaar dat ik het advies van de Raad van State niet heb overgenomen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de minister van OCW voor de derde maal.

Ik kom tot afhandeling van het wetsvoorstel. Twee zaken zijn mij opgevallen. In de eerste plaats is door twee woordvoerders gezinspeeld op een brief van de minister. In de tweede plaats heeft de minister gesproken over een termijn van een week.

**

Minister **Plasterk**: Dat zeg ik toe, conform het verzoek.

De **voorzitter**: Laat zich dat verenigen met het verzoek om volgende week te stemmen?

**

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Ik heb inderdaad over een week gesproken, maar als de minister liever twee weken heeft, is dat wat mijn fractie betreft ook goed. Dat laten wij aan de wijsheid van de minister over.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de stemming over het onderwerp van vandaag over twee weken te houden. Bijgevolg heeft de minister een week à tien dagen om te reageren. Gaat de minister daarmee akkoord?

**

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Dat is aan u. Als de Kamer bereid en in staat is om hier volgende week over te stemmen, wil ik mijn uiterste best doen om ervoor te zorgen dat die brief de Kamer bereikt voor het beraad voorafgaand aan de stemming. Zal ik dat nastreven?

De **voorzitter**: Ik beluister dat dit de voorkeur heeft. Volgende week zullen wij hier dus over

stemmen. Ruim voor dat moment kunnen we dan een brief van de minister tegemoet zien. Dat is duidelijk afgesproken.

In afwachting van de komst van de minister voor Jeugd en Gezin schors ik de vergadering voor enkele minuten.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Invoering kwalificatieplicht!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Algemene Kinderbijslagwet en de Algemene nabestaandenwet in verband met aanpassing aan de invoering van een kwalificatieplicht in de Leerplichtwet 1969 en het aanbrengen van een aantal vereenvoudigingen in de Algemene Kinderbijslagwet alsmede enkele andere aanpassingen van die wet (31890).

(Zie vergadering van 19 januari 2010.)

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. Vorige week is de behandeling van dit wetsvoorstel geschorst, omdat wij er behoefte aan hadden om nog eens te bezien of de waarborgen voor de benadeelde ouder voldoende zijn afgedekt. Er is een derde termijn aangevraagd. Wij hebben begrepen dat de minister bereid is, ons nadere informatie te verschaffen. Ik stel daarom voor dat de Kamer met haar derde termijn wacht tot de minister in de gelegenheid is geweest om dit te doen.

De **voorzitter**: Als de minister bereid is om op dit verzoek in te gaan, is het woord nu aan hem.

**

De beraadslaging wordt heropend.

*N

Minister **Rouvoet**: Voorzitter. Ik voldoe vanzelfsprekend graag aan het verzoek van de Kamer. Vorige week is het debat geëindigd in de tweede termijn met een dispuut over de vraag of er meer comfort te bieden is voor de procedure in bezwaar. Het gaat dan om de conclusie van de Sociale Verzekeringsbank, in reactie op een signaal van de leerplichtambtenaar, dat er geen recht op kinderbijslag bestaat en het besluit op die grond om tijdelijk de uitkering van de kinderbijslag stop te zetten. Ik had sterk de indruk, en dit werd ook door een aantal woordvoerders verwoord, dat men behoefte heeft aan een handreiking in het kader van de procedure in bezwaar, die zich conform de procedures van de Algemene wet bestuursrecht beperkt tot een procedurele toets van de SVB op grond van het simpele feit dat het signaal is afgegeven dat er geen recht is op kinderbijslag. De SVB stelt dit vast. Ik heb al eerder gezegd dat de SVB, gelet op de gescheiden domeinen van de

Leerplichtwet en Algemene Kinderbijslagwet, niet in staat is om conform de procedure van de ABW de afweging van de leerplichtambtenaar te toetsen. De handhaving van de Leerplichtwet is immers exclusief opgedragen aan de leerplichtambtenaar die daarvoor verantwoording schuldig is aan de gemeente.

In het debat hebben wij wat exercities gedaan. Ik heb geprobeerd een handreiking te doen en ik heb die ook aangekondigd. In dit kader heb ik nagedacht over de vraag of wij meer stevigheid kunnen geven aan de rechtsbescherming van de ouders die op basis van het signaal van de leerplichtambtenaar dreigen de kinderbijslag te verliezen, zij het tijdelijk. Verder benadruk ik dat zij de eersten zijn die daarin verandering kunnen brengen door mee te werken met de leerplichtambtenaar en te bevorderen dat hun kind weer naar school gaat.

Niettemin heeft een aantal leden de vraag gesteld of die rechtsbescherming wel voldoende stevig is en voldoende is geregeld. De handreiking aan de Kamer kan worden gezocht in een andere positionering van de spijbelrechter aan het einde van de procedure, maar dan is er sprake van beroep en is er al een heel traject gevolgd. Een andere mogelijkheid is een mededeling aan de gemeente van de beslissing in bezwaar door de SVB. Ik proefde bij verschillende woordvoerders dat men dat wel mogelijk acht, maar het toch uiteindelijk meer zoekt in een inhoudelijke toets op de afweging van de leerplichtambtenaar.

In dit kader heb ik samen met mijn ambtenaren gezocht naar een mogelijkheid om, met behoud van de uitgangspunten van de domeinen, de Algemene wet bestuursrecht en de procedures, de huidige positie van de SVB te handhaven maar er wel een meer inhoudelijke toets in te brengen dan alleen de procedurele toets in bezwaar. Ik denk dat dat kan door -- dat is ook de handreiking die ik graag aan de Kamer doe met het oog op de derde termijn en de finale afweging van het wetsvoorstel tot wijziging van de AKW ter aanpassing aan de Leerplichtwet -- de SVB te verzoeken om een onafhankelijke adviescommissie in te stellen. Die commissie kan in gevallen van bezwaar, zodra iemand bezwaar maakt, de inhoudelijke toets doen die de SVB zelf niet kan doen, en daarin kan ook de deskundigheid op het gebied van de Leerplichtwet georganiseerd worden. Ik stel mij zo voor dat als er bezwaar wordt ingediend, de commissie dat in handen krijgt en in staat en in de gelegenheid is om zowel de leerplichtambtenaar als de betreffende ouders te horen. Vervolgens kan die commissie de afweging maken of de leerplichtambtenaar, gegeven alle omstandigheden, in redelijkheid tot de beslissing van het signaal aan de SVB is gekomen. Dat kan aan de hand van een gesprek. Naar mijn mening kan zo'n commissie verschillende voordelen hebben. Allereerst kan zij een objectieve en inhoudelijke heroverweging doen van de melding van de leerplichtambtenaar. Verder kan zij bijdragen aan een verdere uniformering van het verkeer tussen de leerplichtambtenaar en zijn

domein en de uitvoeringspraktijk van de SVB op grond van de leerplichtmeldingen.

Met deze constructie kunnen wij meer organiserende stevigheid geven aan de rechtsbescherming van ouders. Ik stel mij zo voor dat het advies gegeven wordt aan de SVB. De SVB blijft de bij wet verantwoordelijk gemaakte instelling voor de organisatie en uitvoering van de Kinderbijslagwet en moet dus vervolgens het besluit nemen. De SVB moet vaststellen of het recht al dan niet aanwezig is. Bij dit soort procedures is evenwel gebruikelijk dat adviezen van een adviescommissie worden overgenomen. Als de SVB in uitzonderlijke omstandigheden afwijkt van het advies van de commissie, dan moet deze in de beslissing gemotiveerd aangeven waarom daarvan wordt afgeweken. Mijn taxatie is dat dat alleen in uitzonderlijke gevallen gebeurt.

Technisch gesproken, in de procedure, vraag ik de SVB om een adviescommissie in te stellen ex artikel 3.5 van de AWB die de SVB in bezwaar adviseert over die meldingen. Ik heb overigens wat navraag gedaan en begrepen dat de SVB daarmee zonder meer kan instemmen. Dat kan geregeld worden bij ministeriële regeling en hoeft dus niet geregeld te worden in het wetsvoorstel. Dat kan volgend op de stemming over dit wetsvoorstel worden geregeld bij ministeriële regeling. Ik stel mij een en ander langs die lijnen voor. Ik heb al toegezegd dat ik na een jaar de ervaringen met dit instrument in de gereedschapskist van de leerplichtambtenaar in relatie tot de SVB zal evalueren en een verslag daarvan aan uw Kamer zal doen toekomen. Vanzelfsprekend ben ik graag bereid om dan de ervaring met zo'n onafhankelijke commissie van deskundigen daarin mee te nemen. Dit is wat ik voorafgaand aan de derde termijn die door uw Kamer is gevraagd, meegeef.

De voorzitter: Ik dank de minister voor zijn aanvullende opmerkingen. Ik nodig de leden die het woord wensen te voeren, graag uit om in derde termijn te reageren. Het woord is aan mevrouw Ten Horn.

**

*N

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Voorzitter. Ik maak graag van de mogelijkheid van de derde termijn gebruik. Mijn fractie is de afgelopen weken uitgekomen op de drie belangrijkste punten. Ik ben blij te horen dat de minister op het eerste van die drie punten nu, als ik het goed beluister, een oplossing biedt. Het eerste punt was het risico van willekeur in de uitvoering van het wetsvoorstel in combinatie met het ontbreken van een inhoudelijke toets. Stopzetting van kinderbijslag en wezenuitkering is afhankelijk van de beoordeling en melding van verzuim door individuele leerplichtambtenaren en het beleid van de gemeente. Ik beluister nu dat de minister een commissie instelt -- heb ik overigens goed begrepen dat het een landelijke commissie betreft? -- bij de SVB, die indien er bezwaar is gemaakt tegen een melding, deze melding

beoordeelt. Het risico van willekeur in de uitvoering wordt daarmee aanzienlijk beperkt. De kans op uniformering van beleid wordt ermee vergroot.

Ik kom op de andere twee punten. Stopzetting van de wezenuitkering is een niet-proportionele maatregel. Voor mijn fractie weegt dit erg zwaar. Vanaf het eerste verslag heeft mijn fractie aangegeven het niet-proportioneel te vinden dat het inkomen voor bestaanszekerheid van een wees door deze maatregel wordt weggenomen. Het is ook niet in proportie, in vergelijking met de kinderbijslag, dat de uitkering voor een wees wordt ingehouden. Daarmee ontstaat rechtsongelijkheid tussen 16- en 17-jarigen onderling, uitgerekend ten nadele van jongeren die toch al in extra problemen zitten. Dat betrokkene eventueel in speciale gevallen om bijstand van de gemeente kan vragen, doet daar niets aan af. De leden van mijn fractie hebben zich verwonderd over het gebrek aan empathie met deze doelgroep van de zijde van het ministerie, zowel in de memorie van antwoord als het plenaire debat tot nu toe. Ik vraag de minister of dezelfde procedure van de onafhankelijke commissie ook voor de wezenuitkering geldt. Als dat het geval is, dan vraag ik de minister of de onafhankelijke commissie de proportionaliteit van de maatregel kan toetsen.

Ik kom op het derde punt: de reparatie van onbedoelde gevolgen. Mijn fractie is van mening dat eerst reparatie dient plaats te vinden alvorens het wetsvoorstel in werking treedt opdat een alleenstaande ouder niet ook gekort wordt op de bijstandsuitkering ten gevolge van de stopzetting van de kinderbijslag vanwege het schoolverzuimende kind. Kan de minister garanderen dat de alleenstaande ouder niet dubbel gepakt wordt?

Het verheugt mijn fractie dat de minister jaarlijkse rapportage over de werking van de wet heeft toegezegd. Zij gaat ervan uit dat in deze rapportage verslag wordt gedaan van het volgende: het aantal meldingen door de leerplichtambtenaren aan de SVB, het aantal ingetrokken meldingen, het aantal bezwaren en het aantal keren beroep alsmede de uitkomsten hiervan. Ook verwacht mijn fractie dat eventuele verschillen in deze gegevens naar leeftijd, inkomenspositie en gemeenten worden weergegeven. Voor de beoordeling van het effect van deze wet is van belang dat ook wordt gerapporteerd over het aantal positieve gevolgen -- hersteld geregeld schoolbezoek -- alsmede het aantal onbedoelde, negatieve of averechtse gevolgen.

Mijn fractie onderstreept nogmaals dat zij het doel van het wetsvoorstel onderschrijft maar niet gelooft in de repressieve aanpak van schooluitval. De toegevoegde waarde van dit nieuwe instrument voor leerplichtambtenaren is naar onze mening nihil en kan zelfs negatief uitpakken.

Het wetsvoorstel betreft een technische aanpassing aan de veranderingen in de Leerplichtwet. De gekozen aanpassing in het wetsvoorstel is bekend en naar onze mening niet technisch maar politiek van aard. De aanpassing had ook gedaan kunnen worden in de vorm van een

gelijke behandeling met betrekking tot het recht van kinderbijslag voor alle leerplichtigen en voor fulltime onderwijs- en praktijkvolgende kwalificatieplichtigen.

Gegeven wat ons vanavond aan nieuws in de hele opzet van de uitvoering van dit wetsvoorstel door de minister is aangereikt -- de commissie is daarin essentieel -- kom ik de komende week graag met mijn fractie tot een afweging van de vraag of wij dit wetsvoorstel het voordeel van de twijfel geven.

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Voorzitter. De kern waar wij over praten, is het instrument van het niet meer toekennen van de kinderbijslag dan wel een wezenuitkering bij 16- en 17-jarige kinderen met problematisch gedrag, waarbij het feit dat dit gedrag niet ophoudt ook nog verwijtbaar wordt geacht aan de ouders. Dat is de categorie waar wij met name over praten.

Volgens mijn fractie heeft de minister in zijn vorige termijn een aantal belangrijke dingen toegezegd. Hij heeft gezegd dat er geen consequenties zullen zijn op vlakken ernaast, bijvoorbeeld op het gebied van de schuldsanering. Om maar even de puntjes op de i te zetten: dat betekent dus dat bijvoorbeeld bij dreigende uitzetting uit de schuldhulpverlening als gevolg van het feit dat men of de aflossingscapaciteit niet heeft, of dat men dreigt onder het normbedrag te vallen, de minister zegt: dan mag die maatregel -- hij had het over het niet meer toekennen van de kinderbijslag dan wel wezenuitkering -- niet worden uitgevoerd. Dat is een belangrijk criterium.

Het tweede element is de reparatie van de koppeling van de eenoudertoeslag in de bijstand aan het hebben van het recht op kinderbijslag. De minister heeft gezegd dat daar reparatie van komt. Ik ga ervan uit dat indien dit type schade bij mensen dreigt voor te komen, de wet niet tot uitvoering komt tot de reparatie heeft plaatsgevonden, dan wel dat maatregelen niet genomen mogen worden tot de reparatie heeft plaatsgevonden. Het moet van tweeën één zijn.

Dan kom ik op de beroepsprocedure. Ik stel het bijzonder op prijs dat de minister gezocht heeft naar een mogelijkheid om aan de bezwaren van de Kamer tegemoet te komen. Ik vind dat een belangrijke geste van de minister. Hij heeft ook al het een en ander gesondeerd en hij heeft gezegd dat hij dat kan regelen in een ministeriële regeling. Het gaat om een adviescommissie bij de SVB. Het is overigens wel belangrijk dat hij via die adviescommissie probeert het bestuursrechtelijke en het strafrechtelijke proces -- want die twee systemen zitten erin -- aan elkaar te koppelen. Ik moet dat eerlijk gezegd nog wegen en ik zal ook in mijn fractie nog moeten wegen of dit voldoende tegemoet komt aan onze bezwaren.

Mijn fractie blijft bezwaar hebben tegen het feit dat er een dubbele sanctie kan worden opgelegd, zowel intrekking van de kinderbijslag als ook een proces-verbaal. De vraag is of daarmee niet een situatie ontstaat van dubbel straffen. Ten

slotte heeft mijn fractie ook vragen bij de effectiviteit van de maatregel om daadwerkelijk het probleem aan te pakken.

Op twee punten zagen we dus positieve ontwikkelingen. Op twee andere punten blijven we twijfelen en ik zou graag de gelegenheid hebben om met mijn fractie een definitief oordeel te bepalen, zodat ik om stemming volgende week vraag.

*N

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. Mijn fractie is de minister buitengewoon erkentelijk -- ik leg de nadruk op "buitengewoon" -- voor het feit dat hij deze vergaande toezegging heeft gedaan en zich ook buitengewoon soepel heeft opgesteld tegenover deze Kamer. Ik denk dat daarmee een gezamenlijk doel wordt bereikt: wij willen allen dat kinderen die niet naar school gaan, toch onder enige druk of enige drang, zoals het tegenwoordig heet, weer naar school gaan, terwijl de ouder die onmachtig is of de ouder die wel zijn best doet, maar daar niet in slaagt -- ook een soort van onmacht, natuurlijk -- niet onevenredig gestraft wordt. Alle lof voor de inzet van de minister.

Wij gaan ervan uit dat, als de maatregel betrekking heeft op de stopzetting van de kinderbijslag of de intrekking van het wezengeld, ook de bezwaarprocedure bij de adviescommissie voor beide categorieën geldt. We hebben er het volste vertrouwen in dat zo'n adviescommissie, die volledig mag toetsen, ook tot een afgewogen oordeel zal komen.

Ten aanzien van de reparatie voor de inkomens van alleenstaande ouders heeft de minister expliciet in de vorige termijn al gezegd dat SZW heeft toegezegd dat die reparatie er komt. Wij kunnen ons niet anders voorstellen dan dat een uitspraak van de minister in deze Kamer er ook toe zal leiden dat in ieder geval de effecten van die maatregel niet geëffectueerd zullen worden, zolang die reparatie er nog niet is.

In antwoord op de heer Laurier zeg ik: een van de problemen van mijn fractie was dat een bezwaarprocedure bedoeld is om de bulk van de beroepsprocedures af te vangen, om niet nodeloos zware beroepsprocedures te krijgen. Deze adviescommissie zal het gros afvangen, maar wij hebben het toch goed begrepen dat voor een ouder of een wees die het niet eens is met de beslissing van de SVB, dan alsnog aan het eind van de rit de gang naar de bestuursrechter openstaat? Ik zie de minister knikken. Dan zijn wij volkomen tevreden en zal mijn fractie uit volle overtuiging voor dit wetsvoorstel stemmen.

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. Heel kort. De VVD-fractie heeft in tweede termijn ook gevraagd om een zekere toets aan het besluit van de leerplichtambtenaar om de SVB te waarschuwen dat de kinderbijslag gestopt zou moeten worden. Met het gebaar dat de minister nu gemaakt heeft, is wat ons betreft aan het verzoek om een toets

geheel voldaan en we hebben geen bezwaren meer tegen dit wetsvoorstel.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*N

Minister **Rouvoet**: Voorzitter. Ik dank de woordvoerders voor hun inbreng in derde termijn. Ik loop gemakshalve de woordvoerders kort langs wat betreft de laatste punten die er nog zijn genoemd. Ik realiseer mij dat er soms sprake was van een herhaling van een aantal overwegingen die uiteindelijk voor de fractie doorslaggevend zullen zijn. Die zal ik niet opnieuw allemaal langslopen, want dat heb ik vorige week al uitgebreid gedaan. Waar ik nog meen enige toevoeging te kunnen doen, zal ik dat echter niet nalaten met het oog op de finale afweging. Het zou mij een lief ding waard zijn als er voor dit wetsvoorstel, dat als doelstelling heeft om met de aanpassing van de Leerplichtwet schoolverzuim tegen te gaan en te bevorderen dat jongeren een startkwalificatie halen, brede steun in de Kamer zou kunnen komen. Daar lever ik in deze laatste termijn graag een laatste inspanning voor.

Mevrouw Ten Horn heeft namens haar fractie nog de drie punten benadrukt die voor haar van belang zijn. Dat was het punt van, in haar terminologie, "de willekeur". Ik ga niet herhalen wat ik daar vorige week over heb gezegd wat betreft de discretionaire bevoegdheid van leerplichtambtenaren om zelf een afweging te maken over wat wijsheid is in de gegeven omstandigheden. Ik zou daar zelf het woord "willekeur" niet voor kiezen. Ik begrijp echter wel wat mevrouw Ten Horn bedoelt, namelijk dat daar elementen in mee kunnen spelen die je liever niet ziet. Dat is voor mij niet de motivering om met het voorstel te komen, de vrees voor willekeur. Ik heb goed naar de Kamer geluisterd en ik begrijp dat er meer behoefte is aan rechtsbescherming. Mevrouw Ten Horn maakte in dat verband een opmerking over de commissie. Dat is één commissie die onder de SVB hangt, dus een landelijke commissie.

Mevrouw Ten Horn heeft nog een opmerking gemaakt over de proportionaliteit waar het gaat om de wezenuitkering. Ik vind het jammer dat zij in dat verband spreekt van "gebrek aan empathie met die doelgroep bij de minister". Ik herken mij daar niet in. Zij zegt nu dat zij het ministerie bedoelde, maar ik beschouw mij als representant van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin. Ik herken dat niet echt. Ik vind het ook jammer en ik denk niet dat het nodig is. Mijn empathie ligt juist bij die jongens en meisjes, ook in die moeilijke situatie. Er is voorzien in mogelijke uitzonderingen. Wij vinden het toch belangrijk dat deze jongeren, als het even kan, naar school gaan. Ook als zij wees zijn, staan zij er met een startkwalificatie immers beter voor in het leven dan zonder. Wij houden rekening met de bijzondere situatie waarin deze jongeren verkeren door de mogelijkheid van bijstand dan wel bijzondere ondersteuning in het kader van de gemeentelijke ondersteuning. Ik heb daar vorige week het een en

ander over gezegd. Ik hoop dat zij van mij wil aannemen dat de empathie met juist deze doelgroep er wel degelijk is. Ik wil hen echter wel naar school hebben om een startkwalificatie te halen. Daar kan dit een proportioneel instrument in zijn, onder omstandigheden.

Mevrouw Ten Horn heeft nog gevraagd of hier dezelfde procedure voor geldt. Dat ligt voor de hand. Als wij de kinderbijslag inhouden op basis van bevindingen, kan dat ook deze doelgroep raken. Wat mij betreft kan het ook deel uitmaken van de toetsing. Als er bezwaar wordt aangetekend voor deze categorie, zou ik niet weten waarom er geen gebruik zou kunnen worden gemaakt van deze commissie die de SVB adviseert. Ik hoop dat dit nog een tegemoetkoming in haar richting is die dienstig kan zijn. Wordt ook de proportionaliteit getoetst? Als de adviescommissie de hele overweging nog eens tegen het licht houdt, hoort daar ook de vraag rond proportionaliteit bij. Het antwoord is dus ja.

Ook heeft mevrouw Ten Horn gesproken over de reparatie. Mevrouw Linthorst heeft volgens mij terecht gezegd dat de reparatie die ik de Kamer heb gemeld, is toegezegd door de bewindslieden van SZW. De reparatie betreft een onbedoeld effect, een doorwerking op de bijstand en de toeslagen. Voor het overige is er geen doorwerking op de inkomenspositie. Daarom kunnen gemeenten er ook op anticiperen. De zekerheid die zij wil hebben dat er geen nadelige gevolgen voor het inkomen zijn, kan ik geven. Het zou zeer onlogisch zijn om de inwerkingtreding van het wetsvoorstel te laten wachten tot die reparatie er is. Dat zou ook betekenen dat wij ondertussen de 16- en 17-jarigen niet kunnen toetsen aan de AKW. Het oude systeem, het klokuren criterium, werkt immers niet en het nieuwe mag dan nog niet worden gebruikt. Bovendien zouden dan die 3000 ouders moeten wachten op de kinderbijslag die zij nu wel zouden kunnen krijgen. Ik zou de Kamer zeer adviseren die weg niet in te gaan. De reparatie vergt namelijk een wetstraject, wat tijd kost. Dan duurt het nog een flinke tijd voor dit wetsvoorstel in werking treedt. Ik zou de Kamer ernstig in overweging geven om die weg niet op te gaan, zeker omdat het niet nodig is omdat de gemeenten kunnen anticiperen.

De heer **Laurier** (GroenLinks): Daar raakt u een interessant punt, minister. U hebt er natuurlijk gelijk in dat die reparatie een tijd kan duren en dat het zonde zou zijn om het wetsvoorstel op te houden vanwege de voordelen die het voor andere categorieën heeft. Het is mij echter net iets te zwak om te zeggen dat gemeenten daarop kunnen anticiperen. In de gemeentelijke bijstandsuitvoering worden ook nog wel eens vergissingen gemaakt en worden sommige dingen wel eens al te letterlijk genomen. Er zijn ook wat andere belangen in het geding, zoals financiële belangen van de gemeente. Ik wil graag van u horen dat zolang die reparatie niet heeft plaatsgevonden, het besluit niet mag worden genomen om de kinderbijslag van de betrokkene in te trekken.

Minister **Rouvoet**: Dat zijn twee verschillende dingen. Ik kom nog terug op het punt van het al dan niet intrekken van de kinderbijslag bij schuldsanering, dat u hebt genoemd. Hier gaat het over iets anders, namelijk het mogelijke, onvoorziene effect op de bijstandshoogte. De Kamer heeft daar al eerder naar gevraagd. Ik heb schriftelijk al laten weten dat dit onvoorziene effect hersteld gaat worden. Dit effect doet zich overigens alleen voor bij de bijstand en de toeslagen. Dat gaan wij herstellen. Dat betekent dat gemeenten bij het vaststellen van de bijstand er al rekening mee houden dat deze maatregel daar niet op doorwerkt. Dat is het anticiperen. Dat betekent dat dit wetsvoorstel geen negatieve inkomensgevolgen zal hebben, behalve als er wordt besloten tot het intrekken van de kinderbijslag. Dat is echter het voorziene effect. Ik heb de garantie al gegeven dat er geen andere onvoorziene inkomensgevolgen zijn. Dat was de vraag van mevrouw Ten Horn en die heb ik hiermee beantwoord.

Mevrouw Ten Horn heeft een aantal gegevens genoemd die zij wil terugzien in het verslag dat ik over een jaar zal geven. Ik heb geen enkele reden om de Kamer de feitelijke gegevens rondom bezwaar en beroep waar ik over beschik via de SVB, niet te geven. Of dat ook betekent dat ik de Kamer kan informeren over de mate waarin jeugdigen door deze maatregel weer naar school gaan, is een andere vraag. Dat is het domein van de leerplichtambtenaren; het zit in hun dossiers. Zoals bekend beschik ik daar niet over. Dat ligt bij de gemeente. Alle informatie die samenhangt met deze maatregel, waar ik over kan beschikken en die ik de Kamer kan geven, zal ik haar graag geven. Ik wacht met buitengewone belangstelling de afweging van de fractie van de SP af. Het zou mij buitengewoon veel deugd doen als zij dit wetsvoorstel zou kunnen steunen vanwege het, volgens mij, gedeelde belang om de jongeren zo veel mogelijk weer naar school zien te krijgen.

De heer Laurier heeft twee punten genoteerd waar hij blij mee was. Ik bevestig nog een keer dat er geen negatieve gevolgen zullen zijn bij schuldsanering. Daar heb ik voor de zekerheid nog eens expliciet naar gevraagd. Er kan geen beslag worden gelegd op de kinderbijslag. Daarnaast is de vraag -- ik had het idee dat hij daarop doelde -- of een leerplichtambtenaar zal besluiten tot het afgeven van een signaal aan de SVB als een gezin verschrikkelijk in de schulden zit, zodat het ook nog een keer de kinderbijslag kwijtraakt. Dat was de strekking van zijn betoog. Daarvoor geldt dezelfde afweging die de leerplichtambtenaar nu al moet maken. Als hij nu een proces-verbaal op zou maken voor een gezin met een schuldenproblematiek, zou dat kunnen leiden tot het opleggen van een boete. Ook dan is het onder de Leerplichtwet de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid van de leerplichtambtenaar om af te wegen of dat het gezin verder helpt. Ook hier geldt dat als hij toch zegt -- ik kan het me nauwelijks voorstellen -- dat in dat gezin het intrekken van de kinderbijslag gaat helpen, de bezwaarprocedure van toepassing is. De adviescommissie kan dan ook die afweging maken

en de proportionaliteit ervan toetsen. Het lijkt mij dat de toezegging die ik heb gedaan, daar een adequaat antwoord op zou kunnen zijn.

De heer **Laurier** (GroenLinks): Ik wil het echt heel helder hebben. Dat betekent dus dat als deze wet wordt aangenomen en die adviescommissie er komt, zij op het moment dat zij constateert dat bijvoorbeeld een gemeente in het kader van de bijstandsuitvoering de eenoudertoeslag niet toekent omdat er een maatregel is opgelegd vanuit de leerplichtambtenaar, kan zeggen dat in dit geval de korting niet mag worden uitgevoerd. Wij zijn die kaders van die commissie aan het invullen. Als er op een gegeven moment toch een maatregel wordt opgelegd aan een gezin waarin sprake is van problematische schulden waardoor de situatie verergert, zal de inhoudelijke toets van de commissie ertoe leiden dat zij stelt dat die maatregel niet mag worden opgelegd en zal zij dit ook aan de SVB adviseren.

Minister **Rouvoet**: De heer Laurier moet niet overvragen. Het is niet de adviescommissie die uiteindelijk zegt: het mag nu niet gebeuren. Daar wil ik heel precies in zijn. Ik heb deze stap gezet, omdat ik voelde dat de Kamer behoefte had aan meer houvast bij de inhoudelijke toets van de afweging van de leerplichtambtenaar. Ook de adviescommissie neemt de verantwoordelijkheid van de leerplichtambtenaar om de Leerplichtwet te handhaven niet over. Door het tussenschuiven van een adviescommissie -- dit comfort heb ik de Kamer willen geven -- zorgen wij er wel voor dat ten aanzien van het bezwaar al een inhoudelijke hertoetsing kan plaatsvinden waarin de proportionaliteit en de redelijkheid van de beslissing van de leerplichtambtenaar kunnen meewegen. Vervolgens brengt de commissie advies uit aan de SVB. Het besluit om al dan niet over te gaan tot intrekking van de kinderbijslag, blijft liggen bij de SVB; dat heb ik in alle helderheid aangegeven. Wat de casus van de heer Laurier betreft, probeer ik mij voor te stellen dat een leerplichtambtenaar bij een gezin dat ernstig in de schulden zit, tot de overtuiging komt dat het zou helpen om de kinderbijslag in te trekken. Dat lijkt mij niet het eerste waar je aan denkt om een kind in die situatie weer naar school te krijgen. Als er dan bezwaar wordt aangetekend, komt de adviescommissie vervolgens ook nog tot de conclusie dat het een heel redelijke en billijke overweging is geweest en kan de SVB besluiten om de kinderbijslag in te trekken. Wij moeten de verschillende verantwoordelijkheden in dezen wel scherp benoemen.

Mij dunkt dat hiermee voldoende waarborgen in het systeem zijn ingebouwd. Het besluit -- dit was het punt van mevrouw Linthorst en een aantal anderen -- wordt niet overgelaten aan één individuele ambtenaar op lokaal niveau, zonder dat er verder iemand naar kijkt, totdat het moment van het beroep bij de rechter is bereikt. Dan ben je al een heel eind weg. Mij dunkt dat ik niet verder kan gaan in het bieden van comfort op het punt van de heroverweging. Als wij het aan de

adviescommissie geven, moeten wij de leerplichtambtenaar eruit halen en dat is niet het voorstel van de heer Laurier. Het zou ook niet mijn voorstel zijn.

Ik hoop dat ik de heer Laurier voldoende heb kunnen geruststellen op het punt van de schuldsanering en het functioneren van de adviescommissie in dat verband.

Op de reparatie waar de heer Laurier over heeft gesproken, heb ik zojuist gereageerd. Op het punt van de rechtsbescherming toonde de heer Laurier zich tevreden met de toezegging die ik gedaan heb. Zijn fractie moet wegen of dit voldoende is. Ik hoop hem voldoende te hebben aangereikt om de fractie tot een positieve beoordeling te laten komen. Daarnaast zal de heer Laurier samen met zijn fractie de effectiviteit van de maatregel willen wegen. Dat recht kan en wil ik hem uiteraard niet ontzeggen. Mij dunkt dat dit een, in het samenspel van alle maatregelen omtrent schoolverzuim en het bevorderen van het behalen van een startkwalificatie, inmiddels met de nodige waarborgen omgeven instrument is.

Ik bedank mevrouw Linthorst voor haar dankzegging. Ik waardeer dit. Ik heb mijn toezegging gedaan met het oog op ons gezamenlijke doel -- ik onderstreep dat nog eens -- dat kinderen weer naar school gaan. Ik heb al iets gezegd over de beoordeling van de commissie. Mevrouw Linthorst zei hierin het volste vertrouwen te hebben. Ik ben haar daarvoor erkentelijk. Over een reparatie heb ik al gesproken: gemeenten zullen daarop anticiperen.

Voorts vraagt mevrouw Linthorst of beroep uiteindelijk mogelijk is. Vanzelfsprekend. Op het moment dat op bezwaar een beslissing door de SVB is genomen, is de normale beroepsgang naar de bestuursrechter nog steeds opengesteld.

Tot slot heeft mevrouw Dupuis haar erkentelijkheid uitgesproken voor het gebaar, zoals zij dat noemde, van de regering. Zij vond dit voldoende en had verder geen bezwaar tegen het wetsvoorstel. Ik ben haar daarvoor erkentelijk.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Een van de woordvoerders heeft gezinspeeld op een besluit volgende week. Laat ik dit vertalen in de concrete vraag of er stemming gewenst wordt. Dat blijkt het geval te zijn. In ieder geval de fracties van GroenLinks en de SP wensen stemming over het wetsvoorstel. Hieruit volgt dat wij volgende week over dit wetsvoorstel stemmen.
**

Sluiting 19.52 uur.

!Besluiten en ingekomen stukken!

*N

Lijst van besluiten:

De Voorzitter heeft na overleg met het College van Senioren besloten om:

a. de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 26 januari 2010 (derde termijn):

Wijziging van de Algemene Kinderbijslagwet en de Algemene nabestaandenwet in verband met aanpassing aan de invoering van een kwalificatieplicht in de Leerplichtwet 1969 en het aanbrengen van een aantal vereenvoudigingen in de Algemene Kinderbijslagwet alsmede enkele andere aanpassingen van die wet (31890);

b. de plenaire behandeling van de volgende hamerstukken te doen plaatsvinden op 26 januari 2010:

Wijziging van de Wet informatie ondergrondse netten in verband met uitsluiting van huisaansluitingen (31540);

Implementatie van de rechtsbeschermingsrichtlijnen aanbesteden (Wet implementatie rechtsbeschermingsrichtlijnen aanbesteden) (32027);

Vaststelling van de begrotingsstaat behorende bij de begroting van de Koning (I) voor het jaar 2010 (32123-I);

Vaststelling van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2010 (32123-IIA);

Vaststelling van de begrotingsstaat van de Raad van State, de Algemene Rekenkamer, de Nationale ombudsman, de Kanselarij der Nederlandse Orden, het Kabinet van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen en het kabinet van de Gouverneur van Aruba (IIB) voor het jaar 2010 (32123-IIB);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Algemene Zaken, van het Kabinet der Koningin en van de Commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (III) voor het jaar 2010 (32123-III);

Vaststelling van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2010 (32123-IV);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2010 (32123-VI);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2010 (32123-VII);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2010 (32123-VIII);

Vaststelling van de begrotingsstaat van Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2010 (32123-IXA);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2010 (32123-IXB);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2010 (32123-X);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (XI) en van de

begrotingsstaat van het Waddenfonds voor het jaar 2010 (32123-XI);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) voor het jaar 2010 (32123-XII);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2010 (32123-XIII);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2010 (32123-XIV);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2010 (32123-XVI);

Vaststelling van de begrotingsstaat van de begroting van Jeugd en Gezin (XVII) voor het jaar 2010 (32123-XVII);

Vaststelling van de begrotingsstaten van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII) voor het jaar 2010 (32123-XVIII);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2010 (32123-A);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2010 (32123-B);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2010 (32123-C);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2010 (32123-D);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Spaarfonds AOW voor het jaar 2010 (32123-E);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 2010 (32123-F);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het BTW-compensatiefonds voor het jaar 2010 (32123-G);

c. de plenaire behandeling van de volgende hamerstukken te doen plaatsvinden op 26 januari 2010 (onder voorbehoud):

Wijziging van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IIA);

Wijziging van de begrotingsstaat van de Raad van State, de Algemene Rekenkamer, de Nationale ombudsman, de Kanselarij der Nederlandse Orden, het kabinet van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen en het kabinet van de Gouverneur van Aruba (IIB) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IIB);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (III) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-III);

Wijziging van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IV);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar

2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-V);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-VI);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-VII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-VIII);

Wijziging van de begrotingsstaat van Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IXA);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-IXB);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-X);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (XI) voor het jaar 2009 en van de begrotingsstaat van het Waddenfonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XI);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XIII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XIV);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XV);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XVI);

Wijziging van de begrotingsstaat van de begroting voor Jeugd en Gezin (XVII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XVII);

Wijziging van de begrotingsstaten van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII) voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-XVIII);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-A);

Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-B);

Wijziging van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-C);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-D);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Spaarfonds AOW voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-E);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-F);

Wijziging van de begrotingsstaat van het BTW-compensatiefonds voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (32222-G);

d. de stemming over het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 2 februari 2010:

Voorstel van wet van het lid Waalkens houdende strafbaarstelling van het plegen van ontuchtige handelingen met dieren en pornografie met dieren (verbod seks met dieren) (31009);

e. de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 2 februari 2010:

Goedkeuring van het op 17 juni 2008 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag tot herziening van het op 3 februari 1958 gesloten Verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie (Trb. 2008, 135) (31585);

f. de voortzetting van de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 2 februari 2010:

Wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet medezeggenschap op scholen en de Leerplichtwet 1969 in verband met de invoering van bekostigingsvoorschriften voor minimumleerresultaten, alsmede een aanvulling van de interventiemogelijkheden in het kader van het overheidstoezicht, en de verbetering van het intern toezicht (31828);

g. de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 9 februari 2010:

Goedkeuring van het op 16 mei 2005 te Warschau totstandgekomen Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme (Trb. 2006, 34) (31422, R1853);

h. de plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen gezamenlijk te doen plaatsvinden op 16 februari 2010 (onder voorbehoud):

Wijziging van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers en enige andere wetten in verband met de harmonisatie van de uitkeringsrechten en het onder de werking van de

Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers brengen van de commissarissen van de Koning, de burgemeesters en de bestuurders van waterschappen (30424);

Wijziging van de Provinciewet en de Gemeentewet in verband met de openbaarmaking van nevenfuncties en inkomsten uit nevenfuncties (30425);

Harmonisatie van uitkeringsrechten van leden van de Tweede Kamer, wijzigingen in verband met de openbaarmaking van nevenfuncties en inkomsten uit nevenfuncties van leden van de Eerste en Tweede Kamer en leden van het Europees Parlement en enkele technische wijzigingen (30693);

i. het voorbereidend onderzoek van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden door de vaste commissies voor Financiën en voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking op 16 februari 2010:

Goedkeuring van de op 28 april 2008 en 5 mei 2008 te Washington totstandgekomen wijzigingen van de Overeenkomst betreffende het Internationale Monetair Fonds (Trb. 2009, 17) (32049).

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. de volgende regeringsmissives:

een, van de minister-president, minister van Algemene Zaken, ten geleide van een afschrift van zijn brief d.d. 13 januari 2010 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake kabinetsreactie op rapport commissie-Davids (griffiennr. 141200.18);

een, van de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris voor Europese Zaken, ten geleide van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken en de Raad Buitenlandse Zaken van 25 januari 2010 (griffiennr. 145769);

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, houdende goedkeuring van het op 13 mei 2009 te Kigali totstandgekomen verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Rwanda betreffende de status van militair en burgerpersoneel van hun ministerie van Defensie, aanwezig op elkaars grondgebied voor activiteiten die verband houden met bilaterale militaire samenwerking (Trb. 2009, 114 en 146), alsmede een toelichtende nota bij het verdrag (griffiennr. 145702);

een, van alsvoren, ten geleide van de tekst van de notawisseling houdende een verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (EURATOM) inzake de registratie van stagiairs; Petten, 6 november 2009 (Trb. 2010, 13) (griffiennr. 145770);

een, van de staatssecretaris voor Europese Zaken, ten geleide van een BNC-fiche inzake Richtlijn betreffende preventie van letsels door scherpe voorwerpen in de ziekenhuis- en gezondheidsbranche (griffiennr. 145771);

een, van alsvoren, ten geleide van een BNC-fiche inzake mededeling betreffende de

ontwikkeling van publiek-private partnerschappen (griffiennr. 145716);

een, van de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris van Justitie, ten geleide van de geannoteerde agenda informele JBZ-Raad, 21 en 22 januari 2010 (griffiennr. 145722);

een, van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, ten geleide van het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit milieueffectrapportage 1994 en enkele andere AMvB's (griffiennr. 145710);

een, van de minister van Economische Zaken en de staatssecretaris voor Europese Zaken, ten geleide van de kabinetsreactie op het consultatiedocument betreffende de toekomstige "EU 2020-strategie" (griffiennr. 145586.02);

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, inzake toezegging niet-melders WIJ (T01003) (griffiennr. 144000.45).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

2. de volgende missive:

een, van de Algemene Rekenkamer, ten geleide van het overzicht stimuleringsmaatregelen kabinet in het kader van kredietcrisis (griffiennr. 145708).

De Voorzitter stelt voor, deze missive voor kennisgeving aan te nemen. De bijlage is neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

3. de volgende geschriften:

een, van R.R. te R., inzake het moet niet gekker worden in dit land (griffiennr. 145704). Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden van de commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu/Wonen, Wijken en Integratie;

een, van W.P. te B., inzake de Crisis- en herstelwet (32127) (griffiennr. 145242.19). Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden van de commissies voor Verkeer en Waterstaat, voor Justitie en voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis der Koningin;

een, van A.L. te B., inzake liberalisering postmarkt (griffiennr. 149888.34). Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden van de commissie voor Economische Zaken;

een, van G.v.d.W. te R., inzake berekening van de WIA-uitkering (griffiennr. 145723);

een, van mr.v.L., inzake financiële problemen (griffiennr. 145709).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De Voorzitter stelt voor, deze geschriften voor kennisgeving aan te nemen.